De Manja
Familie-tafereel uit het Surinaamsche volksleven

C. van Schaick

bron
C. van Schaick, *De Manja. Familie-tafereel uit het Surinaamsche volksleven*. D.A. Thieme, Arnhem 1866. [Guldens-editie n°. 64]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/scha031manj01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

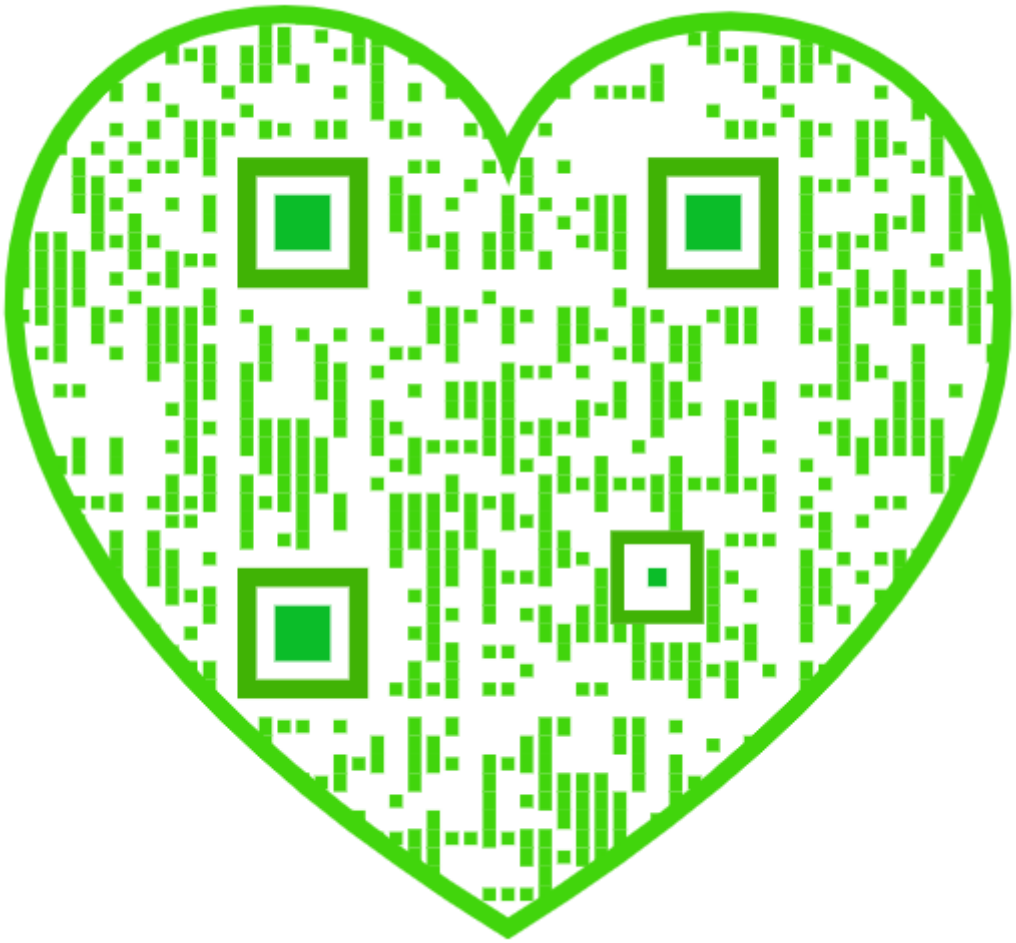

Rosalie en Mathilde.

Als gij 's namiddags, ongeveer ten vier ure, in de Heerenstraat te Paramaribo waart, ter hoogte van de Weeskamer, tegenover de Malebatrumstraat, zoudt gij er geregeld, behalve Zaturdags, eene Mulattin vinden met een gevlochten mandje op 't hoofd, nu eens heen en weêr loopende, dan weer zittende op de onderste trede van een groot heerenhuis.

Het is de dag- en kostschool der gezusters B. voor jonge dames uit den deftigen stand.

Zij die daar heen en weêr loopt, of nu eens op stoep zit is Rosalie, een drie en twintigjarige slavin, die aan de familie L. behoort en hare jeugdige meesteresse afwacht, om hare schoolbehoeften te dragen en haar naar huis te geleiden.

En geen wonder! al ware de afstand van de school naar 't ouderlijke huis ook niet zooverre, welke jonge dame van haren stand - haar Papa was immers Luitenant Kolonel, kommandant der troepen, - zou in die dagen, - men schreef 1836, zich vernederen met een pakje te loopen!...

Men deed het immers vijfentwintig jaren later niet eens, toen er reeds meer dan ooit sprake was van emancipatie der slaven in Neêrlands West-Indië?!

Die vernedering zou immers te groot zijn en te zeer aanleiding geven om in opspraak te geraken bij vrijen en slaven, aanzienlijken en geringen.

Immers de gegoede kleurlinge Missie liet zich het kerkboek achterna dragen, als zij ging naar 't huis des Heeren. Zou dan de blanke zich zóó vergeten en zondigen tegen de regelen der welvoegelijkheid en 't algemeen gebruik!...

Ongetwijfeld liep hij gevaar uit den gezelligen kring geworpen te worden en alle huizen voor zich gesloten te zien... - Ja! 't liep er op dat hij als een gevaarlijk persoon uit de Kolonie werd gezet.

Wie zou zich daaraan wagen?

Allerminst wel een hoofdambtenaar, of iemand zooals de overste, die waken moest tegen alle verzet en rebellie.

Men vergete het jaartal niet, waarin ons verhaal aanvangt, en zie niet voorbij de koloniale wetten en besluiten, die voor als nog niet van kracht beroofd zijn. Immers 't nieuwe wetboek is nog niet in werking gebracht? al dagteekent de emancipatie der slaven aldaar van den eersten Juli 1863.

Dan, ter zake.

Rosalie was inderdaad eene schoone, rijzige, flink gebouwde kleurlinge, die veel werks maakte van haar toilet, en niet te onrechte den bijnaam droeg van p r o d d o - m i s s i e Pronkster..

Ofschoon de Kottoe Gewone vrouwen-bovenrok. in haren stand destijds niet algemeen gedragen werd, had Mevrouw L. hare onderhoorigen vrijheid gegeven dit artikel van weelde, des Zondags, of

als zij van huis gingen te dragen, in plaats van 't gewone p a n j i e Een lange breede lap gekleurd katoen of linnen, die beneden de borst om 't lijf geslingerd vastgemaakt wordt, door het buiteneinde naar binnen te steken, en tot boven de enkel afhangt. of pantje.

Haar jakje verried, wat kleur en snede betrof veel smaak, en de wijze waarop ze haar t a a i - h e d d e Een doek van mouseline of van zijde bij wijze van tulband, om 't hoofd gewonden. droeg bracht er niet weinig toe bij, om haar fraai gevormd gezicht voordeelig te doen uitkomen.

Ofschoon zij eigenlijk waschvrouw of strijkster was, had Mevrouw L. haar in den laatsten tijd uitsluitend het fijnere werk opgedragen. Overigens was zij binnenshuis werkzaam als naaister en met de taak belast om hare jeugdige meesteres, wier vriendin of m a t i e zij was te vergezellen naar en van school.

Nooit kwam zij te laat.

Ook nu zat zij weêr op haar post, geduldig het oogenblik afwachtende dat de klok op de Contrôle, of 't kantoor der Gouvernements-administratie, het uur van vieren sloeg,

wanneer de schooldeur geopend werd en 't jeugdig personeel huiswaarts keerde.

Nauwelijks klonk de vierde slag, of de lieve Mathilde wipte de deur uit, reikte haar schoolbehoeften over en greep het kleine mandje van Rosalie's hoofd, om er de geliefkoosde m a n j a uit te nemen, die onder een doek verborgen lag en nooit ontbrak.

Als naar gewoonte had Rosalie het bovengedeelte met

hare tanden afgebeten en de schil naar buiten omgehaald, opdat haar l o b i m a t i e Lieve vriendin. terstond te gaste kon gaan.

Geen dag ging voorbij, of Rosalie zorgde er voor, indien zij maar op de w o i - w o i Markt. of elders waren te krijgen.

In trouwe! 't Was een prettig gezicht, die beide, meesteresse en slavin bijeen te zien.....

Alleen het m i s s i e of p i k i e n - m i s s i e Jufvrouw, jonge letterlijk kleine jufvrouw. deed u den afstand bemerken, die tusschen haar bestond, bijzonder verzacht door 't: m i g o e d o e, of m i R o s a l i e Mijne lieve of mijn' Rosalie..

Sedert geruimen tijd waren zij s l i b i e s Slaapkameraden..

Mathilde's kamer was tevens die van Rosalie, die nimmer 't gewone s p é r i Spel, nachtwacht binnenshuis, door ieder op zijn beurt waar te nemen. Die daarmeê belast is waakt wel niet, maar is verplicht in de nabijheid der buitendeuren gedurende dien nacht zijn slaapsteê te spreiden en te slapen. met de overige bedienden te deelen had.

't Is waar, zij was slavin en kon zich niet naar hartelust bewegen en gaan waar zij wilde; maar - als strijkster, naaister, n e n n e Kindermeid. deed zij uitnemend haar best en werd zij door niemand overtroffen.

Geen wonder, dat zij bij de familie L. hoog aangeschreven stond en veel boven anderen vooruit had.

Zij was eer een kind des huizes dan slavin te noemen.

Er komt bij, dat zij ongeveer van gelijken leeftijd was als Mevrouw, die slechts eenige jaren ouder, als kind met haar gespeeld had. Beide waren te zamen opgegroeid.

Rosalie's moeder had Mevrouw gezoogd, en was sedert, als erfstuk in de familie gebleven, om 't opzicht te houden over de bottelarij en 't magazijn, de keuken en de bedienden.

Toen de goede ziel haar einde naderde, had Mevrouw haar beloofd dat Rosalie nooit verkocht zou worden - en altijd in de familie zou blijven, tenzij Rosalie den onwaardeerbaren schat des vrijdoms, zoo drukte men zich uit, erlangde.

Door die belofte gerustgesteld was de goede, oude ziel zachtkens ingeslapen en heengegaan naar 't vaderland waar geene slavernij meer gekend wordt.

Vroolijk stapte de blondlokkige Mathilde naast de fiere Mulattinne de Heerenstraat door, lachend en snappende over 't schoolnieuws van den dag en de aardigheden en wederwaardigheden, die 't schoolleven oplevert.

Juist waren zij ter hoogte van de Oranjestraat gekomen, toen Rosalie hare jeugdige meesteresse meêdeelde, dat zij iets nieuws had vernomen, dat pikien missie hoogst aangenaam zou zijn.

Pikien missie moest eens raden.

Reeds waren zij den grooten rijweg van 't Kombé genaderd, terwijl Mathilde nu eens dit, dan weder iets anders opgaf, maar nog was deze niet achter 't geheim gekomen, dat zij zoo gaarne ontsluierd zag.

‘Joe kori mi!’ Gij bedriegt mij. riep zij eindelijk uit, terwijl zij driftig de brug overstapte, die naar de zijlaan voerde, waar zij t' huis behoorde.

Langzamer en met nadruk vervolgde zij: ‘ma a boen! mi mandi tranga na Joe! Jéri! foe tégo! Jéri! troe! troe! troe! datti mi swéri Joe!’ Maar 't is goed! Ik ben zeer boos op u, hoort ge en dat zal ik eeuwig blijven, hoor! Dat zweer ik u. - Driemalen *troe* of zeker, is de sterkste verzekering die men geven kan.

Dat trof Rosalie.

Zij gevoelde dat zij de nieuwsgierigheid harer meesteresse te zeer geprikkeld en misbruik gemaakt had van haar geduld.

Stilstaande riep zij op hartstochtelijken toon uit, terwijl zij de armen over de borst kruiste en innige deelneming en leedwezen uit hare schoone levendige oogen spraken.

‘Keh! mi switi, hatti-lobi Missie! No taki so! Mi lobi mi Missie Soté-Soté, troe! troe! troe! No mandi na mi! Jeri! Mi Sataki Sanmi ben Jéri te mamatem.’ Och! mijn zoete, hartelijk geliefde Jufvrouw, spreek zoo niet. Ik heb u zoo lief zoo lief, dat ik er geen woorden voor kan vinden. Niet boos op mij zijn, hoor! Ik zal u vertellen wat ik heden morgen vernomen heb.

En nu, onder belofte dat Mathilde t' huis komende zich goed zou houden, verhaalde zij met eene bewonderingwaardige welsprekendheid en levendige gebaren dat pikien Missie eene invitatiekaart had gekregen, om op 't gouvernement aan een bal voor jonge heeren en jonge dames,

deel te nemen. De Ordonnans had die vóór twaalven te huis gebracht.

Dat de vrede spoedig geteekend was en het voorgevallene geen spoor van misnoegdheid, of wrok achterliet, laat zich zeer goed begrijpen.

Als altijd waren zij weder de beste m a t i e s en vroolijk en opgeruimd trad Mathilde de vestibule binnen, om papa op zijn bureau te begroeten, parasol en hoed af te leggen en naar mama te gaan, die zich in de bovenzaal bevond.

Nemen wij ter loops een kijkje van dit Surinaamsch voorhuis.

Door massieve, hooge, dubbel openslaande deuren, van even massief slot en knippen voorzien, die aan kerkerdeuren doen denken - ofschoon die sluiting voor niets dienst doet - treedt gij binnen.

Vóór u uit even als ter rechterzijde treft gij er nogmaals twee deuren aan. De eene leidt naar een grooten tuin, - de andere naar 't heilige der heiligen, zoo als de overste zijn bureau gelieft te noemen.

Van netheid, smaak of kunst is geene sprake.

De vestibule is hoog van zoldering, die op tal van balken en kruisbalken rust, zoodat gij er gemakkelijk een last of wat koorn op bergen kunt. Een en ander is wel bedisseld, maar al zijt ge niet sterk van gezicht, en al is de afstand boven u wat hoog, al spoedig bespeurt gij dat er de schaaf niet overheen heeft geloopen.

De donkergroene kleur van 't hout overtuigt u even spoedig, dat verwer of schilder evenmin als bij het overige houtwerk, in het binnengedeelte, te hulp zijn geroepen.

Alleen de vloer is donkerblauw geschilderd.

Een en ander heeft iets sombers, dat niet weinig verhoogd wordt door de jalousiën buiten de geopende vensterramen en de neêrhangende Amerikaansche blinden aan de binnenzijde, die door den wind op en neêr bewogen eene liefelijke koelte door 't vertrek verspreiden, terwijl de ondergaande zon, alsof zij u vriendelijk tegenlacht, van tijd tot tijd hare stralen, onder en ter zijde van de bewogen blinden werpt.

Pracht en praal en wat naar weelde zweemt zoudt gij hier vruchteloos zoeken.

Die groote, langwerpig-vierkante tafel in 't midden dient om dameshoeden, mantels en wat des meer zij op te leggen. - En die twee hoedenstanders wijzen u genoegzaam aan waarvoor zij bestemd zijn.

Thans prijken er een paar tuinhoeden aan.

Die beide canapé's van inlandsch hout en inlandsche makelij, in den rug en de zittingen met stroo gevuld, wijders met gebloemd katoen bekleed, geven u uitmuntend gelegenheid, als gij wachten moet, om er op uw gemak uit te rusten.

Die twee, drie oudmodische stoeltjes trekken u misschien nog meer aan.

Doe of gij t' huis zijt en maak het u gemakkelijk.

Wilt gij eer gij naar boven gaat en tot den huiselijken kring wordt toegelaten, uw toilet nog eens nazien en in orde brengen? gindsche spiegel is er voor bestemd.

Vergeet echter niet uw hoed en rotting beneden te laten, wilt gij althans niet zondigen tegen de étiquette, waar men hier zeer nauw op ziet.

Die schot- of wandlantaarns met stolpen, evenzeer als die

groote kloklantaarn, - worden 's avonds verlicht en zijn er niet uit weelde geplaatst.

Vergeet intusschen uwe handschoenen niet! Men ziet hier zeer nauw; en te recht!...

Wij hebben hier te lande evenzoo onze zeden en gebruiken, als in Holland en elders.

Al zijn we hier maar in eene kolonie, zooals men in 't moederland wel eens smadelijk lachende en de schouders ophalende zegt, ongemanierdheid en onbeschaafdheid vinden in de kolonie evenmin toegang als in Holland. Die koloniale gebruiken mogen soms zeer verschillen met andere elders, zij maken er niettemin aanspraak geëerbiedigd te worden.

Hebt ge soms nog behoefte aan een glas goed gekoeld water?... Zie hier! Beide Indiaansche kruiken zijn gevuld - en dit blad met glazen, op dat kleine hoektafeltje, bijzijden de achterdeur, is er voor ieder, die er lust en behoefte aan heeft opzettelijk neêrgezet.

Doch! keeren wij tot ons onderwerp terug!

Mathilde hield trouw haar woord en liet in 't minste niet blijken, dat zij kennis droeg van de verrassende tijding, die Rosalie haar had meêgedeeld, - ofschoon mama, waarom begreep zij niet, er haar in den loop van den dag niets van meldde.

De familie L....

De tijdbal op 't wachtschip ging te water, en op 't zelfde oogenblik, viel het middagschot, dat daverend door het bosch, aan gindsche zijde van de rivier, weerkaatste.

De scheepsklokken maakten een oorverdoovend geraas, om de goede bevolking, die er lang naar hunkerde, aan te kondigen dat het twaalf uren, en schofttijd voor Jan Maat was.

Juist de tijd om eene visite bij den overste te maken.

't Is dan zijn uurtje dat hij 't bureau sluit en te midden zijner familie, zijn bittertje gebruikt en een flinke Norasigaar aansteekt.

De lezer ziet dat hij geen afschaffer is.

Trouwens wie dacht destijds aan de stichtingen en maatschappijen van latere dagen?...

En toch!... vergisse men zich niet! Ofschoon hij later de afschaffing hoorde prediken en van die genootschappen hoorde gewagen, en er zijne goedkeuring niet aan kon hechten, - toch ging hij zich nooit te buiten.

Wee, wee zijne manschappen, als zij bij herhaling voor dronkenschap moesten gestraft worden.

En geen wonder! de brand van den derden September 1832 lag ieder nog versch in 't geheugen.

De hervormde kerk ja, was ingewijd en geschikt om de dienst te hervatten, maar 't orgel ontbrak nog, en bovendien zooveel dat door de vlammen verwoest was. De waterkant, Jodenbreestraat, kortom de gansche stad vertoonde meer puinhoop en ledige erven dan woon- en pakhuizen.

Toen vooral was 't gebleken hoe noodzakelijk het is wakende te zijn en nuchteren. De schade was schier onberekenbaar, en de verwoesting zou een tijgerhart kunnen verteederen. 't Was toen nog akeliger dan in 1821.

En die noodlottige brand van 1832 had men aan wraakzucht en verraad te danken.

Wat zou men aangevangen hebben, als de ijverige Jan Maats en onze jagers, door misbruik van sterken drank, buiten staat waren geweest de handen uit de mouwen te steken!....

Doch genoeg! - de overste was reeds naar boven gegaan, en zijn sigaar aangestoken; zijn bittertje stond gereed.

Ofschoon even in de veertig, zoudt gij hem ongetwijfeld meer dan tien jaren ouder hebben geschat.

Hoofdhaar en baard waren zoo goed als grijs. De diepe groeven in 't voorhoofd en om den mond getuigden van inspanning en doorgestane vermoeienissen. Zijn verbruind gelaat liet zoo min als zijne handen twijfel over aan zijne langdurige dienst in een tropisch klimaat.

Zwaar of groot kondt ge hem niet noemen. Daarentegen was hij breedgeschouderd, en ofschoon hij niets majestueus en verhevens in zijn voorkomen had, boezemde hij u eene groote mate van vertrouwen in. Vastberadenheid en moed kondt gij uit zijne oogen lezen, zelfs zoo als hij daar zat in zijn Amerikaanschen wip- of hobbelstoel, en zich van tijd tot tijd zachtkens op en neêr schommelde.

Gij zoudt met hem even gerust en onbeschroomd het bosch ingaan, als gij met hem eene wandeling door zijn tuin zoudt maken.

Europa had hij nooit gezien. Hij was geboren Surinamer, van Franschen oorsprong, zoowel van vaders- als van moederszijde. Zijn voorgeslacht had zich onder gouverneur Van Aerssen van Sommelsdijck, met de Labadisten in de kolonie gevestigd, had er eenig, trouwens geen groot fortuin gemaakt en was nooit naar Europa teruggekeerd.

Hun stof rustte voor 't meerendeel in de H o e r e l e n a , of juister O r l e a n e k r e e k , op de aldaar weleer aanwezige plantages.

Wij zeggen: weleer aanwezige plantages,..... helaas! thans is er geene enkele meer in wezen!.... Zij zijn verlaten..... alle verlaten!

Weemoed beving ons en eene ijskoude rilling liep ons door de leden, toen wij die kreek doorgeparreld werden, want roeien was onmogelijk! uit gebrek aan water.

Zelfs ter voorkoming van ongelukken, was het noodig, dat een viertal Negers, van goede houwers voorzien en op den boeg der tentboot geplaatst, de takken van 't voorover hangend geboomte en de lianen en parasieten wegkapten, om weêr in 't vrije vaarwater te komen.

Arm, arm Suriname! welk verschil!... toen en nu!...

En toch... wensche men dien hooggeroemden, goeden ouden tijd met al zijne kerkelijke vroomheid, niet terug.

De weelde en overvloed mogen onbeschrijfelijk en voor menigeen aanlokkelijk zijn geweest,... die hoog geroemde oude tijd is geschandvlekt door gruwelen, die ons nog met afschuw en verontwaardiging vervullen.

Kerkelijk vroom en kerkelijk rechtzinnig mocht men heeten en rijk, zeer rijk worden.... maar!..., maar de slaaf kromp en bloedde onder de slagen, die hem met roede en zweep, staande of krom en gebonden daar neêrliggende werden toegebracht.

Aan die rechtzinnige, vrome vaderen, op wie men ons wijst en op wie men zoozeer roemt, heeft men te danken de zilveren brandijzers, die men toen als eenig ander voorwerp van weelde of alledaagsch gebruik bij zich om droeg, om er den slaaf of de slavin meê te brandmerken als een stuk vee, ten einde hem of haar, zoo zij moed hadden te ontvluchten, spoedig te herkennen.

Neen! niet aan 't latere nageslacht - niet aan de kinderen van de laatste helft der achttiende eeuw heeft men die fijn uitgezochte martelingen en ongehoord wreedaardige straffen te danken, die nog lang in zwang zijn gebleven. Neen! - Maar aan die vaderen, die de geloofsvervolgingen elders ontvlucht waren en in de kolonie vrijheid en fortuin voor zich en de hunnen zochten.

Dweepe men toch niet zoo onbepaald met het verledene en het voorgeslacht! Wijte men toch niet alles aan den nakomeling en legge men hem toch niet ten laste, wat tot het verledene behoort.

Wij hebben 't oog op de noodkreten en klaagliederen, die in de laatste jaren zijn aangeheven over de mishandeling der Negerslaven in Suriname. Men haalde voorbeelden en feiten aan van vroegere jaren, geput uit het strafregister op het piket van justitie, in de Wagenwegstraat te Paramaribo, zonder vermelding van dag en jaar, meêgedeeld in modernen stijl, woorden dezer eeuw.

Ook wij hebben gebeden om en met reikhalzend verlangen uitgezien naar de emancipatie der slaven in de kolonie. Ook wij hebben dien heuchelijken dag met blijdschap begroet en er God vurig voor gedankt, dat ook die bevolking met ons in kan stemmen in vader Tollens' lied: Wij leven vrij op Neêrlands dierb'ren grond. Maar niet omdat er nu een einde was gemaakt aan gruwel en marteling - neen! maar omdat de slavernij voor vrijen en slaven, als kinderen van éénen vader, verderfelijk is en hunne opvoeding en volmaking in den weg staat. Omdat slavernij een kankerachtige uitwas is aan den boom der menschheid, die groei en bloei verhindert.

Wij hadden zoo gaarne gezien, dat die emancipatie voorbereid was door behoorlijke emigratie en gedurigen aanvoer van geschikt personeel in Suriname - en dat ter voorkoming van kwijning der kolonie en stilstand van arbeid.

Wij hadden zoo vurig gewenscht, dat die emigranten niet uitsluitend werden uitgezonden voor bepaalden plantagearbeid, zoo als voor suikerverbouw, waardoor eigenlijk de eigenaren hoofdzakelijk gebaat en bevoordeeld worden.

Zoo iets redt de kolonie niet!....

Er moet meer - er moet nog iets anders geschieden, zal de lust om derwaarts te gaan met vrouw en kind worden opgewekt.

Men zorge voor vrije arbeiders, die zich bij plantage-eigenaren voor een bepaald artikel van verbouw verhuren, opdat die tak van nijverheid niet verdorre; men zorge tevens, dat zich huisgezinnen daar nederzetten als kolonisten.

Eerst dan zal Suriname worden waartoe het door God

bestemd is, een paradijs en toevluchtsoord voor millioenen, die in hun land geen brood, geen dak, geen vooruitzicht hebben, zoo min voor hen zelven als voor hunne kinderen.

Emigratie is goed. Vrije arbeiders zijn onmisbaar.... niet ieder kan heer en dame worden,.. maar kolonisatie is noodzakelijker en wenschelijker. Trouwens kolonisatie in den waren zin des woords - en die is in Suriname nooit beproefd.

Men beroepe zich toch niet op de ongelukkige onderneming, treuriger gedachtenis, onder den predikant van den Brandhoff!

Dat was geldvermorsen en menschenlevens opofferen.

Alles liet die uitkomst voorzien. - Doch zwijgen wij! Zoo als gezegd is, onze overste was van Franschen oorsprong, ofschoon hij noch met dat volk, noch met die taal ophad. Dat volk riep treurtooneelen in zijn geheugen, die hem pijnlijk aandeden. En die taal, destijds weinig in de kolonie gesproken, had voor hem geene andere waarde dan wanneer hij die beleefdheidshalve voor vreemdelingen behoefde.

Het was bij hem: Hollandsch of Engelsch! Het laatste vooral ter liefde van zijne echtgenoote, een Engelsche dame, die ofschoon zij 't Hollandsch vrij goed sprak, hare moedertaal boven alles liefhad.

Met bespiegelingen en diepzinnige vraagstukken liet hij zich niet in. Daar was hij te practisch voor en te veel soldaat van z i j n tijd.

Wie hem met staatszaken aankwam, was zijn vriend niet. Zijn snorrebaard zoo wat heen en weêr trekkende

en naar beneden strijkende, was 't al zeer spoedig ‘dat behoort in den Haag thuis!’ Had men den moed voort te gaan, zoo kon men zeker zijn dat hij zijn afscheid nam. Toch wist hij over veel te spreken dat hoogst belangrijk mocht heeten. Geen Indiaansch dorp dat hij niet bezocht en waar hij zijn hangmat niet opgehangen had, om er te overnachten. Geen vrije bosch-neger die den overste niet van nabij kende. Hij was een oud, geoefend boschlooper, die veel bijgewoond had.

Ten gevolge der strooptochten der weggeloopen negers, die zich in de bosschen schuil hielden, de plantages afliepen, plunderden en in brand staken, ja! niet zelden gruwelijk uitmoordden, was hij altijd de man geweest die door beleid en moed aan die ellende een einde maakte.

Zijne beide ridderorden en de eeresabel met gouden gevest hem door de ingezetenen ten geschenke gegeven, getuigden er van. Tegenspraak kon hij niet dulden..... En och!... wie zal 't hem ten kwade duiden? van jongs af soldaat en altijd sedert jaren gewoon aan bevelen en gehoorzaamd te worden, laat zich dit gemakkelijk verontschuldigen.

Wee, wee! als hij gekrenkt en niet naar behooren geëerbiedigd werd. Overigens was hij een edel, trouwhartig echtgenoot en een voorbeeldig huisvader. Door vrouw en kinderen bemind, gevoelde hij zich nergens beter op zijn gemak, dan in den huiselijken kring waarvan zijne Mathilde de ziel was.

Op de canapé gezeten, 't Gouvernementsblad achteloos van zich werpende, verlustigt hij zich in de rookwolkjes, die al kronkelend boven zijn hoofd optrekken. Het lijdt geen twijfel dat hem iets op 't harte ligt.

Let er eens op hoe hij aan zijn knevels trekt en ze met zijn linkerhand gedurig glad strijkt.

En, in trouwe! wij bedriegen ons niet. Nog een paar flinke halen aan zijn sigaar en 't krachtig: hm! hm! laat zich hooren, ten bewijze dat hij iets belangrijks meê te deelen had.

'Hm!' herhaalde hij, 'zeg eens beste Ketty! weet Mathilde het al?'

'Neen!' was 't goedig antwoord van Mevrouw L. 'gij moest het haar meêdeelen!'

'Hm!' hernam de overste, op een toon die 't midden hield tusschen goed- en afkeuring, 'hebt gij reeds aan haar toilet gedacht? Ik ben buitengewoon in mijn schik met de onderscheiding haar te beurt gevallen. Zij gaat immers?'

'Als gij 't goed vindt,' merkte Mevrouw aan, 'mijnentwege van harte gaarne! Zij verdient het ten volle!'

Dat was naar zijn hart gesproken. Want ofschoon hij verstandig genoeg was om nooit te laten blijken dat hij een zijner kinderen zekere voorliefde toedroeg en boven de anderen begunstigde, was 't niet altijd verborgen gebleven dat zijne oudste, zijn Mathilde, zijn lieveling was, boven de overigen iets vooruit had en veel op hem vermocht.

En geen wonder! er was een bijzondere reden voor.

Met hart en ziel was de overste aan zijn moeder gehecht geweest. Beide hadden elkander teeder bemind. Zij had Mathilde, die haren naam droeg, ten doop gehouden, was in 't huis van haren zoon verpleegd en in diens armen gestorven. Die moeder had hem altijd zoo weten te leiden en te raden; zij had er zoo den slag van om hem op zijne

verkeerdheden en de gevolgen daarvan opmerkzaam te maken; zij had hem altijd onder zorgen en lijden zoo weten te troosten en op te beuren. Ofschoon reeds jaren dood, hij kon de brave vrouw niet vergeten.

Hoe ouder Mathilde werd, te meer begon zij uit- en inwendig op grootmama te gelijken.

Gezond en krachtig ontwikkeld vergezelde zij den overste dikwijls op zijn uitstapjes te paard, waarbij zij, hare jaren en geslacht in aanmerking genomen, voor menig oud en geoefend officier niet behoefde achter te staan.

Als hartstochtelijk violist en fluitist was hem niets aangenamers, dan met zijne Mathilde, die belangrijke vorderingen op de piano had gemaakt, kleine huiselijke concerten te geven. Gezwegen van andere talenten, die in ruime mate haar deel waren en waardoor zij zich boven menige andere jonge dame gunstig onderscheidde.

Een en ander samen genomen maakt het verschoonlijk dat de overste veel met zijne Mathilde op had.

Wijders de beide jongere meisjes, hoe na zij hem ook aan 't hart lagen, mochten ze al spelen en dartelen in de zaal of in den tuin, ze waren nog niet op die hoogte, die Mathilde bereikt had.

En zijn zoon, die op haar volgde en over wiens gedrag en vorderingen hij voldoende redenen van tevredenheid had, liet hij dit nimmer bemerken. ‘De jongen moest militair worden,’ merkte hij dikwijls aan, als mama in zijn voordeel sprak, ‘men moet hem niet vertroetelen.’

Wie aan zijne Mathilde kwam deelde in zijne ongenade. Een kleine grieve haar aangedaan zou hem tot uitersten voeren.

Lachend richtte Mevrouw zich van haren stoel op, legde haar vinger op den mond, zette een ernstig gezicht en wenkte haren echtgenoot haar in de slaapkamer te volgen.

In een oogenblik had hij zijn sigaar neêrgelegd - immers dáár mocht niet gerookt worden, - en volgde hij haar. Op verzoek van Mevrouw, die niet gaarne gestoord wilde worden, sloot hij de deur.

'Terwijl gij op uw bureau met de officieren bezig waart,' ving zij aan, 'ben ik met Rosalie gaan winkelen, wel wetende dat gij onze lieve Mathilde gaarne het genoegen gunt, om het bal bij te wonen.'

'Hm!' viel hij haar in de rede, 'gunnen? hoe kunt gij er een oogenblik aan twijfelen?'

'Bedaar!' hervatte zij, terwijl zij hare hand vertrouwelijk op zijn schouder legde. 'Maak u niet driftig! Anders hoort en ziet gij niets, heer overste!'

Nu opende zij de linnenkast, kreeg er een groote papieren doos uit en plaatste die op tafel. Daarop volgde een' kleinere.

'Laat zien! laat zien!' riep de overste en stak de hand uit, om de grootste te openen, nadat hij nog eens loffelijker gewoonte, de linkerhand over zijn knevel had gestreken.

'Een weinigje geduld!' vervolgde Mevrouw, 'uw pistolen en verdere wapens vertrouw ik u ten volle toe. Maar dit nu niet, papa! Dat zijn damesartikelen die in de hand van een oud soldaat gevaar kunnen loopen.'

Langzaam werd nu de doos door haar geopend, het vloeipapier opgeheven en met de uiterste voorzichtigheid een geborduurde neteldoeksche baljapon voor den dag ge-

haald, en ter bezichtiging op tafel uitgespreid. De overste stond verbaasd over dit prachtig kleedingstuk. Dat Mathilde haar lief was, wist hij. Maar dat zijne echtgenoote haar zóó beminde en zóó veel voor haar over had, dat had hij niet gedacht. Geen woord kwam over zijne lippen: maar een traan blonk in zijn oog, terwijl hij haar in zijne armen sloot en een kus op hare lippen drukte.

Nu kwamen de andere voorwerpen voor den dag. Een kanten pélerine, keurige balwaaier, satijnen schoenen, kapsel, kortom - wat noodig was om op dien avond hare intrede in de groote wereld te doen, overeenkomstig haren stand.

De goede man was verrukt. Beurtelings lachende en dan weêr zijn ‘hm, hm!’ terwijl zijn knevels 't moesten ontgelden, bewezen genoeg dat hij gevoelig en gelukkig was.

Met de meeste voorzichtigheid werd alles weêr ingepakt en weggesloten, terwijl een tweede kus van wederzijdsche liefde en vreugde getuigde.

‘Gij moet het Mathilde meêdeelen!’ riep hij uit, toen hij de slaapkamer verliet en de zaal weêr binnentrad onder 't fluiten van zijn lievelingsstukje p a r t a n t p o u r l a S y r i e !

‘Hebt gij 't opgemerkt,’ ving Mevrouw aan toen zij de zaal binnentrad, ‘dat Mathilde straks niet zoo opgeruimd en vroolijk was als anders?’

‘Neen!’ was 't antwoord.

‘Luister!’ hervatte Mevrouw. ‘Zoo als ik u reeds meêgedeeld heb, nam ik Rosalie mede naar de winkels en zond den ouden James om Mathilde uit de school te halen. Dat schijnt haar te hinderen. Niet dat zij hem niet lijden mag

maar hij kan niet meer zoo vlug voort en roept haar gedurig toe:

"K e h ! m i M i s s i e ! m i d e o u r o e : m i n o m a n m o r o f o e w a k k a s o t r a n g a s o h é s i" Och, mejufvrouw, ik ben oud; ik kan niet meer zoo hard meêkomen (loopen)..

En buitendien zij kan met hem niet zoo praten. En van manja's meêbrengen staat bij hem niets in. De goede ziel denkt er niet aan.'

't Gesprek werd afgebroken door de terugkomst van Mathilde, die zich voor de piano plaatste, om hare geliefkoosde studie te beginnen.

Eer zij aanving, riep Mama haar tot zich en deelde haar 't belangrijke nieuws mede, reikte haar de invitatiekaart over en vroeg haar besluit.

Ofschoon 't geen nieuws meer voor haar was, was zij zeer verrast. Zij was ten volle overtuigd, dat Rosalie haar niet misleid had.

Maar.... toch scheen er iets te ontbreken.... Zou 't haar vergund worden van die uitnoodiging gebruik te maken?.... en dan de groote kosten daaraan verbonden!....

Mevrouw maakte een einde aan alles door de vraag:

'Wel Mathilde! hoe denkt gij er over! Er wordt immers antwoord verwacht. Hebt gij lust er gebruik van te maken?'

Mathilde antwoordde niet, maar wierp zich in mama's armen en sloeg een blik op haar, die duidelijk genoeg verried, wat zij wenschte.

Beide hadden elkander begrepen.

Een glimlachje en een hartelijke kus van Mama overtuigden Mathilde dat haar wensch vervuld zou worden.

‘Hm!’ bromde de overste alsof hij bijzonder knorrig was, ‘Papa wordt vergeten! Hm!’

In een oogenblik, eer hij die woorden geëindigd had, zat zij op zijn schoot en zijn gebaard gezicht tusschen hare handen vattende, kuste zij papa.

Een oogenblik later was 't opgeruimd en gelukkig drietal in de slaapkamer, om een kijkje te nemen van 't gene voor 't balgewaad bestemd was.

Gelukkige Mathilde!

Gelukkige ouders!

Schooner Zaturdag namiddag had de eerste nooit beleefd.

Een half uur later klonk het van mond tot mond op de plaats en in de negerwoningen: ‘p i k i e n M i s s i e’ gaat naar 't bal bij Gran-man Gouverneur letterlijk: groote man, man van bewind..

Ieder wist bij voorraad te verhalen, al had men niet gezien, dat Mathilde prachtig gekleed zou zijn en niemand haar zou overtreffen.

James.

In 't vorige hoofdstuk maakten wij melding van den ouden James, die, om redenen ons bekend, in plaats van Rosalie, met haar taak was belast geworden, om zijne jeugdige meesteres uit de school te halen, en hare schoolbehoeften te dragen.

Het was hem bekend, dat Rosalie gewoon was een manja voor de schoone Mathilde meê te nemen, ja, zelfs hoe zij die gereed maakte.

Het was hem ook bekend dat p i k i e n m i s s i e er zeer op gesteld was. Wel begreep hij dat deze zeer teleurgesteld zou zijn, dat zij er nu geene kreeg - en dat hij - de plaats van Rosalie innam. Het was voor hem geen geheim dat beide aan elkander zeer gehecht waren - dat wist ieder, binnen en buiten 's huis.

Wel had hij, om zijne meesteres toch eeniger mate schadeloos te stellen, een keurige manja gekocht - en bij zich gestoken, om haar die ter hand te stellen, zoodra deze uit de school kwam. -

Maar! zou zij die aannemen?...

Zou zij er zich niet door beleedigd achten?

Immers, wie iemand vruchten aanbood, biedt hem zijn vriendschap aan.

Mocht - kon hij dat? - hij oude, grijze neger?

En dan nog meer.

Rosalie beet er een stuk af, haalde met de handen de schil naar buiten....

Mocht, - kon hij dat?... Hij pruimde tabak en rookte.

Om allerlei redenen zou zij hem immers, en te recht, met smaad en woede de vrucht voor de voeten kunnen werpen.

Eene strenge kastijding kon hij er op zijn ouden dag door oploopen. Misschien wel aan een Jood.... o God! een Jood in die dagen, verkocht worden..... en dat op zijn ouden dag.....

James haalde zijne jonge meesteres uit de school, droeg haar goed en bracht haar thuis, al had hij de handen vol, om haar bij te houden, maar de manja bleef in zijn zak en geen enkel woord kwam over zijne lippen, hoe lang de weg ook ware.

Den ganschen dag vlas hij uit zijn humeur. Onder 't gewone voorwendsel dat hij de koorts had, sloot hij zich op in zijn huisje, spreidde hij zijn mat en zocht hij troost in den slaap, die den armen neger niet minder dan den blanke, ten dage van druk en zorg, den besten troost en verademing biedt.

Vergunt me, dat ik u nader met hem bekend make.

't Is wel een oude en, vergeef me dit woord!.. een leelijke neger - oude lieden worden zelden mooier, - maar bij den blanke loopt het niet zoo zeer in 't oog.

Trouwens hij was in zijn stand een edel, een goed mensch, een echte Z o u t w a t e r Neger, in Afrika geboren Zoo worden zij genoemd, die tijdens den slavenhandel, uit Afrika in Suriname werden ingevoerd en verkocht - ter onderscheiding van diegenen die in de kolonie waren geboren en k r e o o l e n worden genoemd..

Hoe oud hij was wist hij evenmin, als hem iets van zijne afkomst of familie bekend was.

Alleen dit wist hij zich te herinneren, dat zijne moeder vier kinderen had, alle ouder dan hij. Voorts dat hij op zekeren dag t' huis was gekomen, nadat hij in 't bosch met andere kinderen gespeeld had - en de hut ledig had gevonden.

Hij riep en schreide - maar vruchteloos! Niemand verscheen. De zon ging onder - hij bleef alleen.

Uitgeput door droefheid en vermoeienis was hij in slaap gevallen en eerst ontwaakt, toen de zon reeds ver boven de kim was gestegen.

Hij verliet zijne woning, doorzocht den omtrek, verwijderde zich al verder en had weldra het strand bereikt, van waar hij op grooten afstand een voorwerp zag, dat scheen te leven en zich op 't water bewoog. Zoo iets had hij te voren nooit gezien.

Later werd hij gewaar dat het een driemast-schip was.

Eensdeels uit angst en anderdeels door nieuwsgierigheid voortgedreven verwijderde hij zich meer en meer van de ouderlijke woning, toen hij eensklaps roeivaartuigen zag naderen, die op het strand aanhielden.

Groot was zijn' verbazing toen hij wezens kon onderscheiden even als hij maar wit en met kleeren aan.

Spoedig stapten zij aan land.

Eer hij er aan dacht was hij door een hunner aangegrepen, en - hoe hij schreeuwde en spartelde, schopte en krabde - in een dier vaartuigen gebracht, aan handen en voeten gebonden, en door een paar andere bewaakt.

Hoe lang hij in dien toestand verkeerd had, wist hij niet.

Men had hem eene harde scheepsbeschuit en water gegeven, en daarop was hij ingeslapen.

Toen hij ontwaakte bevond hij zich op dat groote schip, dat hij 's morgens voor 't eerst gezien had.

Een zwaar gebouwd man, wit als allen die hij zag, stond met een jongen knaap hem aan te staren, en spraken met elkander. Hij werd op last van den grooten blanke naar beneden gedragen, in een klein vertrek neêrgezet, waar men zijne handen losmaakte en hem van eten en drinken voorzag.

Ofschoon hem alles nieuw en vreemd was, vond hij hier veel, dat hem beter beviel dan in zijne armoedige woning.

't Is waar, hij kon den jongen blanke wel niet verstaan, maar spoedig konden zij elkander door bewegingen en gebaren genoegzaam begrijpen. Er kwam bij, de oudere blanke die niet onbekend was met de taal van den Afrikaan, wist het ontbrekende genoegzaam aan te vullen.

Spoedig was er tusschen onze beide jongelieden eene goede verstandhouding ontstaan, die ten gevolge had, dat zoodra 't schip zee gekozen had, de voetboeien van den jeugdigen Afrikaan, op verzoek van den jongen blanke, werden losgemaakt en deze zich vrij kon bewegen; edoch, onder streng verbod om boven te komen.

Op zekeren tijd van den dag werd de kajuitskap en de kajuit gesloten, zoodat hij bijna in 't donkere zat. Dan scheen 't hem meermalen toe dat hij buitengewone beweging en gerammel van ketenen hoorde - zelfs eenige woorden van zijn taal hoorde. Ingesloten als hij was, kon hij echter tot geene zekerheid geraken.

Overigens had hij zich over niets te beklagen.

Hij poetste de wapens van den grooten blanke, dien hij kapitein hoorde noemen, hield de kajuit schoon en leerde een weinig Portugeesch.

Als het 's avonds of 's morgens vroeg goed weêr was, mocht hij zich met den kapitein en diens zoon, den jongen blanke, op het dek begeven. Ofschoon hij in den beginne zich niet verwijderen en niet spreken mocht, werd het hem later vergund langs de hut en de kampanje op en neêr te gaan en zijn hart in 't Portugeesch lucht te geven.

Hoe lang de reis duurde wist hij niet. Maar dit wist hij te beter, hij had de zon dikwijls, zeer dikwijls op en onder zien gaan. 't Was dikwijls noodweêr geweest. Dan had het schip geslingerd en gestampt, dat hij niet meer staan kon en aan niets anders dacht dan vergaan. Ziek was hij ook geweest. Zeer ziek.... maar als 't schip stiller lag werd hij langzamerhand beter. Eens, - 't was kort voor hij te Suriname kwam, was hij weêr naar beneden gezonden en opgesloten.

't Schip ging langzaam voort, langzamer dan ooit te voren, ofschoon er boven op 't dek buitengewoon gewoel en gedruisch was.

Dit hield een geruimen tijd aan.

Toen had hij een akelig, ratelend geluid aan 't vooreinde

van 't schip vernomen, gevolgd door een geduchten stoot, waardoor alles trilde - toen was alles stil.

Een en ander werd veroorzaakt door 't anker dat afliep.

Men lag op de reede te Suriname.

Een luid en bij herhaling aangeheven geschreeuw had hem deerlijk doen ontstellen. Hij dacht aan vijandige overrompeling. Het herinnerde hem het krijgsgeschrei dat hij in Afrika wel eens gehoord had.

't Was het drievoudig hoerah waarmeê 't scheepsvolk de plaats van bestemming begroette.

Later werd de kajuit geopend. Alles was rustig.

De kapitein liet hem van 't noodige voedsel voorzien en - nadat hij zich te goed had gedaan moest hij in de boot klimmen en plaats nemen. Men zou naar wal gaan. De kapitein plaatste zich voor den jeugdigen Afrikaan en deed hem een paar lichte handboeien aan.

De overtocht was spoedig gemaakt en na een paar straten te zijn doorgegaan, hield de kapitein stil voor een groot huis, waar hij den Afrikaan liet binnen gaan en hem aan een paar kloeke Negers in bewaring gaf.

Na geruimen tijd gewacht te hebben liet zich een schril gefluit hooren.

Een der Negers begaf zich naar boven. Hij was spoedig terug en beval den Afrikaan hem te volgen.

Hij bracht hem in eene ruime bovenzaal, waar de kapitein tegenover een bejaarden blanke zat, voor wien de eerste grootelijks ontzag had, naar 't scheen.

Beide spraken eene taal die de knaap niet verstond. De bejaarde blanke nam hem nauwkeurig op. Eindelijk vertrok de kapitein en de knaap bleef bij den blanke, van

wien hij in latere jaren steeds met een eerbied sprak, die aan vergoding grensde.

Hij was niemand anders dan de vader van den Overste L., een edel, rechtschapen, maar streng rechtvaardig man. Overigens een kind van zijn tijd.

Zijn meest geliefde uitspanningen bestonden in jagen en paardrijden.

Vrij ervaren in 't Portugeesch, was 't hem aangenaam dat James, zoo noemde hij hem sedert, met die taal niet onbekend was.

De jongen beviel hem bij den eersten opslag en zijn' bekendheid met die taal was een aanbeveling te meer. Hij kon zich nu meer bepaald met hem bezig houden en zich van zijn geaardheid, aanleg en wat meer zij overtuigen. Terstond besloot hij den nieuweling onder eigen opzicht te houden, dan behoefde hij niet op berichten van anderen af te gaan.

Spoedig bleek het, dat hij wel een hoogen prijs voor hem besteed, maar hem niet te duur gekocht had.

Hij stelde hem aan tot zijn f o e t o e - b o i of lijfknecht.

Tot lof van James moet gezegd worden, dat hij zich bijzonder in zijn nieuwen staat wist te schikken.

Hij was schrander, vlug en zeer gewillig.

Weldra was geen paard hem te wild. Wat onder schot kwam, was het zijne. En wat veel beteekent, hij was eerlijk en trouw.

Geen wonder dat hij na den dood van dien meester met graagte en erkentelijkheid door den overste benaderd was, en deze hem altijd met de meeste onderscheiding en welwillendheid behandelde.

Van Christen en Jood wist hij niets anders dan dat zij bestonden, even als er blanken en kleurlingen en Negers zijn. Dat zij kerken en scholen hadden vernam hij later, maar hij en zijns gelijken kwamen er niet. Wat er plaats greep was hem een geheim, waar hij zich ook niet over bekommerde.

Niets van dat alles had ooit iets aantrekkelijks voor hem.

Eens, hij woonde nog niet lang bij den overste, was hij in b a k k r a k e r k i Kerk der blanken en wel bepaald Hervormden. geweest. Hij had er hooren zingen en spreken, maar er niets van verstaan. Die heeren en dames hadden hem zoo zonderling aangekeken - en sommigen zelfs met zoo'n minachting; - zij waren hier en daar zelfs begonnen te lachen en te fluisteren - zoodat hij begreep dat zij zwegen, uit vreeze voor dien man in de hoogte, die in zoo'n vreemd kastje stond.

Hij was in zijne schatting waarschijnlijk de g r a n - m a s s e r a Groot-Meester., mogelijk wel de g r a n - w i s i m a n Groote of Opper-Toovenaar..

En aangezien hij bevreesd was voor tooverij kwam hij er nooit weder.

B a k k r a h a b i b i g i k o n n i De blanken zijn zeer verstandig, zij weten veel. In den volksgeest in de meeste gevallen l i s t i g., placht hij te zeggen. Zij konden hem wel beheksen. Welke Neger zou zich daarvoor niet in acht nemen.

Nu! hij was de eenige niet die voor zoo iets vreesde en zoo oordeelde. Als in een Christenland in onze verlichte negentiende eeuw 't vooroordeel en bijgeloof nog niet zijn

uitgestorven, wat zal men dan van den Neger verwachten?!

En toen hij later in de Luthersche kerk zijn Missie moest opwachten en er in was gegaan, was 't niet beter geworden en zijn vrees en zijn afkeer grootelijks vermeerderd.

De koster die een kleurling was, even als 't meerendeel der gemeente, had hem, toen hij binnentrad, zoo gebiedend en zoo dreigend aangestaard, als of hij iets kwaads bedreef en hem met de oogen wilde dooden.

En dat! - o, dat had hem diep gegriefd, en eene wonde in zijn' ziel geslagen, die niet genas.

Die kleurlingen waren immers kinderen van gemengd ras, afstammelingen van de blanken en Afrikanen!....

Dat de blanken hem zoo vreemd hadden aangezien en over hem gepraat en om hem gelachen hadden, kon hij plaats geven. Zij waren, van zuiver onvermengd bloed...

Maar aan kleurlingen M a r a t t a Ook Malatta. De Neger verwisselt de l en de r al zeer dikwijls. M u l a t is 't zuivere woord. Scheldnaam die den kleurling gegeven wordt en voor hem beleedigend is. Men bezigt daarvoor in 't gewone leven: k l e u r l i n g . Mulat doet denken aan het veulen uit paard en ezel gebaren, de muilezel. vergaf hij zoo iets nimmer!

Zij waren zoo min het een als het ander. Noch Europeaan noch Afrikaan. Er stroomde geen zuiver, geen onvermengd bloed door de aderen.

Die M a r a t t a placht hij te zeggen, achten ons verre beneden zich en hunne moeders waren Afrikaansche. Zij willen de bakkra in alles gelijk zijn, apen hen na, willen hun taal spreken en toch zijn ze geen b a k k r a .

Voor hem was zoo iets onuitstaanbaar. Heiligschennis was 't in zijne schatting dat de kleurling zich kleedde, sprak en genoot zoo als de blanke.

Hij was de eenige echter niet die zoo sprak. Kort voor de emancipatie liet menig bejaarde Neger zich nog zoo uit.

Doch genoeg, - de blanke was voor hem, ondanks diens gebreken en ondeugden een verhevener wezen dan anderen daar hij eerbied voor had - de kleurling was in zijn oog een bespottelijk schepsel Meermalen waren wij in de gelegenheid vooral op plantage den afkeer des Negers van zijn direkteur op te merken, als deze een kleurling, of M u l a t was. Hoe hoog zelfs geplaatst b. v. als ambtenaar, de eerbied en 't ontzag, de voorkomendheid en gewilligheid die de Neger den blanke toedroeg en voor hem koesterde, lieten tegenover den kleurling altijd te wenschen over. Vooral als die kleurling van Joodsche afkomst was en het s m o u s e n M u l a t hem naar het hoofd kon geslingerd worden.

Gelukkig dat de emancipatie, zooals wij hopen en vermoeden, hier aan een einde zal maken. Zelfs de blanke Israëliet stond in de schatting van den Neger niet hoog aangeschreven. In onzen tijd hoorde men het nog menigmalen: t w e e b a k k r a o f b l a n k e n e n e e n J o o d..

Van den eersten zou hij een pak slagen, met onderwerping kunnen ontvangen, en na afloop, zoo als hij verplicht was, nog bedankt hebben - gelukkig hij heeft ze nooit gehad, - van den laatste kon hij geen smadelijken glimlach, laat staan een hard woord verduren.

Voor zijn meester en diens familie, oud en jong was hij tot zijn dood, (hij is zeer oud geworden) alles wat van een rechtschapen en getrouw bediende kan verlangd worden.

Voor ieder hunner zou hij zijn leven hebben opgeofferd.

Intusschen hield hij zich ten volle overtuigd, dat de familie wederkeerig op hem gesteld en gaarne van hem gediend was.

Och! had die geest alomme geheerscht en ieder bezield! Het verledene zou niet geschandvlekt zijn geworden door willekeur, misdrijf en onmenschelijke handelingen.

Helaas! wie geen vreemdeling is in de geschiedenis van Suriname weet het, hoe weinig de slaaf door den blanke werd gerekend en de laatste zich aan den eerste vergreep.

't Is waar, James had van zijnen vorigen meester menig hard woord gehoord en menigen tik om de ooren opgeloopen, maar afgestraft was hij nimmer.

'Waarom gaat hij niet ter kerk of in de leering der Moravische Broeders?' vroeg Missie Duncan bij gelegenheid, dat er sprake was over James, en Mevrouw L. hare tevredenheid over hem te kennen gaf.

Missie Duncan was eene Schotsche dame van streng kerkelijke begrippen. Geen haarbreed week zij af van de leer en belijdenis van het kerkgenootschap, waartoe zij behoorde. Met hart en ziel ijverde zij voor de bekeering der slaven tot het Christendom, minder door liefde en belangstelling, in het redelijk en zedelijk welzijn, dier ongelukkigen gedreven, dan wel uitgaande van 't beginsel, dat zij haar onderhoorigen langs dien weg buigzamer en gedweeër kon maken. Wie haar sprak van de gelijkheid van het menschelijk geslacht en op de noodzakelijkheid der emancipatie wees, kon zeker zijn van haar ongenoegen en wekte hare verontwaardiging in hooge mate op. Niemand,

die eer de toevlucht nam tot de zweep en andere lichaamsstraffen dan zij. 't Geringste vergrijp werd met huiselijke kastijding geboet. Zij was wel geen Madame L'Espinasse Nog in onzen tijd wist men u te verzekeren dat deze in haar tentboot zittende met een harer slavinnen, wier kind schreide en niet tot bedaren was te brengen, het schepseltje aangreep en met het hoofd zoo lang onder water hield, tot het gestikt was. In de Hervormde kerk ligt nog een prachtig gewerkte grafzerk van wit marmer, waarin met gouden letters haar naam en 't bijschrift staat: ‘eindelijk heb ik rust gevonden.’ Zij was een monster; - toch noemde men haar vroom! maar die wat verdient, moet wat hebben, placht zij te zeggen.

Zoo kerkelijk rechtzinnig zij was, zoo streng en onmeedoogend was zij tevens. Geen week ging voorbij waarin zij niet een of ander schuldige op de plaats achter haar huis liet kastijden. Om zeker te zijn dat de slagen goed en volgens opgave werden toegediend, was zij er steeds bij tegenwoordig.

Zij was immers eene vrouw van haar tijd, die de orde en tucht moest handhaven.

En de Negers - foei! Zij waren slecht, valsch, lui - ja! wat niet al!...

‘Wat zal ik u zeggen!’ had Mevrouw hierop aangemerkt, ‘meer dan eens heb ik hem opgewekt naar de kerk en ter catechisatie te gaan, maar hoofdschuddende en lachend gaf James mij tot antwoord:

“Keh! Missie! San hedde? mi Sabi boen-boen, Soléki bakkra, a dé wan Godo, di meki alla sani. Mi habi bigi respékigi disi

Gran-Gado. Dem meeste Soema go na kerki foe méki bigi en proddoe. Troe-troe Och, Mevrouw! Waarom? Ik weet zoo goed als de bIanke, dat er een God is, die alles geschapen heeft. Ik heb grooten eerbied voor dien grooten God. Maar de meeste menschen gaan ter kerk om vertooning te maken en te pronken. Had James zoo groot ongelijk?!"'

James was en bleef Heiden.

Maar!.. voegen wij er in één adem bij, beter en edeler mensch dan menig Christen.

De goede man had geen afkeer van Godsvereering en Christendom, neen! maar meer dan eens had hij de kerk der Moravische zendelingen bezocht en er gehoord wat tegen zijn natuurlijk verstand, hoe beperkt zijne kennis ook ware, aandruiste. En omdat de taal waarin die leeraren hun onderwijs gaven, hem zoo eigen was geworden, als zijne moedertaal, was hij in staat over hunne leeringen en begrippen te oordeelen.

Hij vond geene bevrediging voor hoofd en hart en hij bespeurde niet veel verbetering in 't leven en in 't lot en in de behandeling van hen die tot die gemeente overgegaan en gedoopt waren.

Och! hij was de eenige niet die zoo dacht en handelde. Wij hebben ze in latere jaren gesproken, die ons door woord en daad het portret van James geleverd hebben.

Wij hebben ze gekend die ten derdenmale van kerkgenootschap veranderden, om den wille van en in hope op nieuwe kleêren, en een mooie danspartij die de familie naar landsgebruik moest geven.

Wij zeggen dit niet om de Evangelisatie aldaar in minachting te brengen, of om aan te toonen dat dat bekeeringswerk weinig vruchten afwerpt, integendeel - 't is bij ons niet veel beter. Maar daarom halen wij dit verschijnsel aan, omdat het eensdeels de reden doet kennen waarom menig neger geen Christen wordt - en anderdeels om een bewijs te geven, dat de neger niet zoo verdierlijkt is, als men zich dien voorstelt.

Het Godsbewustzijn en het daaraan verwant geloof aan onsterfelijkheid is hem volstrekt niet vreemd.

Wel verre van James te veroordeelen, eerbiedigen wij zijne zienswijze. Beoordeelen wij hem liever tengevolge zijner daden, die van eenvoud en natuurlijk verstand, en van liefde jegens, niet minder dan van eerbied voor zijn meester en de zijnen getuigen.

Nauwelijks had hij Zondag 's morgens, 't voorgevallene op den zaturdag, toen hij Mathilde uit school gehaald en naar huis vergezeld had, vernomen of wij zien hem al spoedig de zaal waar de familie bijeen was, schoorvoetende binnentreden, om o d i Goeden dag. te zeggen en zijn jeugdige meesteresse geluk te wenschen met de onderscheiding, die haar was te beurt gevallen.

Nadat hij ieder der aanwezigen bij name gegroet en voor ieder het gewone k o o s j i gemaakt had, die daarin bestond dat hij het rechter been achteruittrok en den voet sleepende over den grond haalde, nam hij een groot zilveren blad van 't hoofd, bedekt met een sneeuwwit servet, deed,

met den meesten eerbied, een paar stappen voorwaarts en bood het Missie Mathilde aan.

't Was een geschenk voor zijne jeugdige meesteres, bestaande uit eene keurige a n a n a s, een paar groote en eenige kleine m a r k u s a s, s a p a t i l l e, k a n e e l a p p e l e n, p o m m e s c i t è r e en zoo al meer. Ook de m a n j a van gisteren was niet vergeten. Zij hield er immers zooveel van.

Verrast over 's mans goedhartigheid, nam Missie Mathilde het haar aangeboden geschenk met eene vreugde en dankbaarheid aan, die haar werkelijk tot eer strekte.

Bij herhaling gaf zij hem hare ingenomenheid met dit keurig geschenk te kennen en bood hem een stuk viadekoek als tegengeschenk aan.

De oude James was een en al verrukking, vooral toen hij zag dat zijn jeugdige meesteresse het eerst naar de geliefkoosde manja greep en haar aan den mond bracht, om die op de gewone wijze van haar schil te ontdoen.

Ook de overste bleef niet in gebreke hem eenig bewijs van tevredenheid te geven.

'W a n S ó p i e (borrel)? James!' klonk het, terwijl hij den ouden neger een glas jenever inschonk en aanbood, dat door dezen, als teeken van groote onderscheiding met eerbied aangenomen en op de gezondheid der familie geledigd werd. Nu kwam James los. Er scheen geen einde te komen aan zijne loftuitingen op Mathilde, die hij, toen zij klein was zoo dikwijls g e d o i - d o i d, gewiegd, en in den ezelwagen rondgereden had. Maar toen was hij veel jonger - en Missie nog klein - o zoo klein. Nu was zij een schoone jonge dame geworden, de schoonste en braafste die hij kende. Zij toonde veel voor een armen neger over te hebben.....

en zoo al meer. De groote God zou haar wel zegenen en een rijken man en een mooi huis en lang leven geven.

O! hij was zoo verheugd, dat Missie zijn eenvoudig geschenk niet versmaad en hem nog beloond had.

Hij was uitgelaten van blijdschap en achtte zich de gelukkigste mensch te zijn op aarde.

Nadat de overste hem nog een paar sigaren had gegeven, verliet de oude man de zaal en keerde terug naar den tuin, om zijne bezigheden te hervatten.

Een avond bij maneschijn.

Het bal was allerprachtigst geweest en zeer geanimeerd. Geen enkel toilet dat niet door 't een of ander had uitgemunt en niemand der gasten, die niet ruimschoots voldaan was en dagen later er nog met hooge opgetogenheid van sprak.

Geen wonder dan ook dat Mathilde moeielijk tot zwijgen was te brengen als die snaar werd geroerd.

Was zij al niet de meest gevierde en de koningin geweest, zij had in 't minst niet te klagen, dat men haar had gemankeerd. Elk had om strijd haar balboekje gevraagd, en meer dan een cavalier had zij tot haar leedwezen een weigerend antwoord moeten geven.

Mama begreep dat zij te groot was om langer school te gaan, en Papa was van oordeel nu zij haar intrede in de groote wereld, en dat met goed gevolg, had gedaan, hieraan gevolg moest gegeven worden, zoodra zij de veertien jaren had bereikt.

Hare verdere opleiding kon door huisonderwijs plaats vinden.

Het laatste vond Mathilde recht prettig; maar het eerste, dat uitstel tot dien tijd, viel minder in Mathildes smaak.

Intusschen zij kende Papa, en wist wel dat aan tegenspraak niet te denken viel.

Zij onderwierp zich stilzwijgend - edoch! met blijkbaren tegenzin. - Immers een half jaar is nog zoo lang!!

Niettemin Mama wist haar te leiden en Rosalie sprak gedurig over het bal en verschafte haar daardoor een aangename afleiding. Er kwam bij de groote droge tijd was op handen en zes, zeven weken vakantie verkortten den tijd van uitstel aanmerkelijk.

Langzamerhand berustte zij er in en was Mathilde dezelfde, lieve en aanvallige, de gewillige en vroolijke pikien Missie van weleer. Haar ponni werd niet gespaard en met dezelfde bereidvaardigheid als altijd vergezelde zij Papa weêr op zijn ridjes.

Papa was niet meer zoo stil, en 't brommend hm! hm! omdat Mathilde hem stof gaf tot ontevredenheid, werd niet langer vernomen. Mama keek niet meer zoo ernstig, als in de laatste dagen 't geval was geweest.

Ongemerkt was de groote droge tijd dáár. Hij had zich scherp ingesteld, en 't liet zich aanzien, dat het buitengewoon droog en heet zou worden. De Augustus maand liep langzamerhand ten einde en geen enkel regenwolkje nam men aan den hemel waar.

De hitte nam dagelijks toe en aangezien de groote regentijd, niet veel regen had gegeven, werd het gebrek aan water algemeen en de wensch gedurig hartelijker en luider uitgesproken: ‘Och! kwam er eene bui!’

En de Vader des heelals, die zich nooit onbetuigd laat

maar op Z i j n tijd en naar Zijn' wijsheid geeft of neemt wat nuttig en noodig is, gaf 't geen mensch en beest zoo dringend behoefden.

Na een zwaren donderbui, viel er zooveel regen, dat in weinige minuten de trenzen overliepen en de straten onder water stonden, tot groot genoegen van de kleine Negerjongens, die over de straten zwommen en al schreeuwend en joelend zich in 't koele water heen en weêr wentelden.

't Was of de wolken allen tegelijk spleten, om zich spoedig van den watervoorraad te ontlasten.

Hooren en zien verging u. De volle middag scheen herschapen in den vroegen morgen, als de dageraad te half zes aanbreekt.

'Dat geeft lucht!' riep de overste en streek over zijne knevels. 'Maar die slagen waren raak. Hm! hm!'

'K o u r o e t o e m o e s s i e t ! ' 't Is geducht koud. zeî James, die zijn wollen waakrok had aangetrokken, een doek om 't hoofd gebonden en er zijn hoed ten overvloede nog opgezet had.

'K o u r o e t o e m o e s s i e m i M a s s e r a ! ' Geducht koud, mijnheer. herhaalde hij, toen hij den overste op 't achterbalkon zag, hem toeroepende dat die regen goed deed.

'Dat geeft muskieten!' vervolgde de overste, zijn echtgenoot aansprekende, 'vooral op 't kombé. Vroeg uitwaaien en de slaapkamers sluiten,' vervolgde hij. ''t Is anders niet te houden!'

Bij voorraad kunnen wij zeggen dat er voor gezorgd werd - en niemand te klagen had. Want toen 't avond was en

de muskietengordijnen behoorlijk in orde gebracht waren, werden alle vensters weêr geopend, zoodat er de frissche wind heerlijk doorheen kon spelen.

En nu de avond.

Hij was prachtig en met geen goud te betalen. Alles was afgekoeld en opgefrischt. Het stof vloog niet langer zoo op, en de dampen door 't branden der zon op de uitgedroogde trenzen, die zoo dikwijls moeraskoortsen aanbrengen, waren opgetrokken.

't Was of de Schepper alles op nieuw had geschapen.

Doch wie schildert zoo'n Surinaamschen avond, na lange droogte en eene klimmende hitte die, als gij adem haalt, den luchtstroom dien gij inademt gelijk doet zijn aan 't geen gij gevoelt, als ge met open mond boven een ketel kokend water staat en al ademende niets dan hitte naar binnen voelt stroomen.

Zoo iets moet men hebben bijgewoond en ondervonden.

In 't nachtelijk uur hebben wij wel geschreid als een kind, en gewenscht en gebeden dat het een kwartier uurs zoo koud was, als 's winters in Holland.

Dwaze wensch! niet waar? En, voegen wij er bij: gelukkig dat God er niet op let en dien niet inwilligt. Men zou 't besterven.

Maar zóó zijn wij!... den kinderen gelijk, die bedelen en hunkerend vragen naar en om wat hun goed dunkt. Heil het kind! dat ouders heeft, die wijzer zijn en handelen naar bevind en behoefte.

Mochten alle vaders en moeders goede kweekelingen zijn uit de leerschool van den Goddelijken Meester!... dan zouden zij goed gevormde opvoeders hunner kinderen zijn en

de hemelsche liefdeles beter in beoefening gebracht worden.

't Is vreemd. Men bidt om voorspoed en Gods zegen, en de middelen om er zich van te verzekeren ziet men voorbij. 't Gaat met het oog des geestes als met dat des lichaams, - 't lijdt aan velerlei gebreken, waardoor men ziende niet ziet.

Dan ter zake!

Wij spraken van een Surinaamschen avond - en wel bepaald hebben wij 't oog op een avond als 't maneschijn en de dag drukkend - drukkend heet geweest is. Zoo heet dat het papier u onder de hand vochtig wordt en de letters van uw schrift in een vloeien, en 't schrift onleesbaar wordt.

Is elke avondstond aangenaam en welkom, als gij daarop uw gemak zit in uw hobbel- of wipstoel, in luchtige kleeding, de zorgen van den dag vergetende en keuvelende met uw eigen volkje, of te midden van goed gezelschap, hoeveel te meer dan als 't heet, drukkend heet geweest is, en dan lichte, heldere maneschijn?!

Dan g e n i e t men! -

Op een avond na zulk een dag, zat de overste, vermoeid door vele bezigheden, met een lange Duitsche pijp in den mond, in zijn gemakkelijken hobbelstoel op 't voorbalkon van zijn huis. Het had uitzicht op den rijweg, met lager en hooger geboomte beplant, en verder vooruit op de Suriname, die zich kronkel, als de a b o m a Aboma of boâ Constrictor. Is zij van buitengewone groote dan wordt zij al licht op plantages met onderscheiding behandeld, als vertegenwoordiger der Godheid. En dat zoowel door de heidensche als door de Christelijke Negermacht. Men vergete niet, dat wij spreken over den tijd vóór de Emancipatie der Negerslaven. in 't bosch.

De scharen-slijper liet zijn krassend-sleepend geluid niet meer hooren, en de snappende grietje-bier, want het was reeds lang na zessen, had zich in zijn nestje verscholen, om ruste te genieten, totdat het morgen vroeg weêr om en bij zessen was. Zij is een grappige onkostbare en toch zeer juistloopende chronometer, - die nooit op 't wachtschip behoeft geregeld te worden, en die u getrouw haar grietje-bier tot vervelens toe, laat hooren.

De muskieten kwelden u niet, althans niet bovenmate. Alles, alles was stil, als scheen 't in slaap gesust, zoo als 't kind in zijn wiegje of op moeders schoot.

Alleen van tijd tot tijd liet zich 't geplas der riemen van tentboot of korjaal en 't eentoonig geneurie der roeinegers hooren. Waart ge wat nader bij de rivier, gij zoudt het gekabbel en geklets van 't water tegen den oever duidelijk hebben vernomen.

Behalve dat klonk u 't eentoonig, weemoedig gebrom, of geklaag - hoe zal ik het noemen - der baboens, zekere apensoort, uit het bosch aan de overzijde, onaangenaam en vervelend te gemoet.

Nu een baboen is een baboen. - 't Is een onuitstaanbaar, walgelijk schepsel. Een aap is in 't algemeen een, in onze schatting, ellendig wezen, maar een baboen, foei...

't Gefladder daargelaten van een vleermuis, die over 't balkon vloog, en op 't licht af, in de zaal op en neer,

rechts en links zich bewoog en soms hier of daar tegen stiet, was alles stil.

Trouwens die stilte was niet pijnlijk en gelijk aan die van 't graf.

't Was eene stilte, die uw onrustig hart in ruste bracht, en 't verbroken evenwicht in uwe ziel herstelde.

't Geratel der ezelwagens hield op en 't hatelijk geschreeuw en gejoel der drijvers en karrelieden was verstomd. Ezel en drijver ieder had het zijne gezocht en de schuilplaats betrokken, die hem was toegedacht.

De koepen of stal was gesloten en geen vogel was er meer te zien.

't Was 't uur van ruste.

Toch was 't niet laat. Het nachtschot was nog niet gevallen en de overste wachtte nog op zijn kop koffie.

't Moest nog zeven slaan. Hij was een man van de klok. Op dien tijd moest hij 't zijne hebben, hoe het ook ging en wie er verscheen, een uur later versmaadde hij geen tweede kop koffie, of thee, al naar 't gediend werd.

‘Prachtig weêr!’ zei Mevrouw toen zij op 't balkon kwam en een eind wegs van den overste in haar hobbelstoel plaats nam. ‘Nu bekomt men langzamerhand.’

En in trouwe! 't Was of een Engel des Heeren, onzichtbaar als Hij zelf, de groote ongeziene en nooit te aanschouwen geest, nieuw leven over 't aardrijk en in de harten der menschen instortte.

Langzamerhand, eerst flauw toen helderder en helderder naarmate de maan hooger steeg - werd alles verlicht, zoo dat men de voorwerpen duidelijker kon onderscheiden.

Een met zorg gepolijst zilveren plateau gelijk, grooter in omvang en helderder dan in 't moederland, stijgt zij met zekeren spoed al hooger. Alsof zij zich haast licht en koelte aan te brengen, en vreest dat niet ieder en elk zijn deel zal erlangen.

Zoo min gij de zon in 't aangezicht kunt staren, zoo min ziet gij haar de blanke, zilveren, kuische - zooals van haar gezongen wordt - ongestraft aan. Al ras staroogt gij en voelt eene vreemde doordringende koude in en om de oogen.

Waagt het niet met ongedekten hoofde en hals haar te naderen en u aan haar invloed bloot te stellen. Gij zoudt het duur betalen. Want geeft ze u overvloedig licht en schijnsel, om op uw gemak het Gouvernementsblad, of de Haarlemmer te lezen, dat licht en dat schijnsel werkt op den duur nadeelig - en geeft aangezichtspijn en dergelijke rampen meer.

Thans staat zij hoog boven de schoone en breede Suriname. 't Is of zij te midden der duizende en tien duizende sterren zekere meerderheid gevoelt, zoo trilt zij al naarmate zij stijgt en 't nachtelijk floers, in breede wrongen en plooien over 't aardrijk uitgespreid, opheft.

En toch - 't is daar boven ook al even als op aarde: Schijn bedriegt. Zij schijnt de grootste dier ontelbare lichtende bollen, - en is de kleinste. 't Is slechts 't verschil in afstand, dat ons begoochelt en zoo doet oordeelen.

Met recht: de mensch ziet aan wat voor oogen is.

Maan en sterren, 't is of zij om strijd wedijveren om 't genot te verhoogen en de grootheid en liefde des Vaders

hier boven te verheerlijken - en de menschen te stemmen tot geloof, hoop en liefde.

Ongelukkige, die op zoo'n avond niet meer gevoelt en erkent dan: 't is lekker weêr.

Wie dan bij 't gevoel van eigen nietigheid, ziende de groote werken Gods, niet diep geroerd wordt in de ziel en dankbaar en vol vertrouwen naar boven staart, is nog niet uit God geboren. - Hij kent den Vader niet, en is niet één met Hem, zoo als de groote Meester, onze oudste broeder.

Dat hooge, en blauwe gewelf met maan en sterren, is 't heerlijkste, is 't eenig Gods boek, van God zelven geschreven zonder feil en drukfout, waar elke recensent eerbied voor heeft en zich niet lichtvaardig aan waagt.

Daar ziet en leest gij in eeuwig blijvend schrift, dat der eeuwen loop alle lotswisselingen en gebeurtenissen verduurt en trotseert: God is uw Vader! Gij zijt zijn kind. Laat uw licht schijnen voor de menschen en verspreid leven om u heen. Leven dat tot God leidt; leven dat eeuwig is.

Meer nog! Zie eens hoe maan en sterren zich spiegelen in den breeden vloed, die zich naar beneden voor uw voeten uitstrekt.

't Is of het diamanten regent. Alles leeft, alles trilt en flonkert. Zij zijn van 't eelste water die groote en kleine vonkelende stippen en droppen. 't Is of eene stemme des hemels u tegen klinkt: menschenkind! Wees niet zoo bekommerd en bedrukt! Wees niet zoo bezorgd tegen morgen! Zeggende wat zullen wij eten of drinken en waarmede ons kleeden?

Zie eens hoe rijk en machtig uw Vader is. Hij spreekt en 't is. Hij gebiedt en 't verschijnt. Straks toen 't helder dag was toonde de rivier u immers de schatten niet, die zij u thans te zien geeft.

Worde het dan al donker, zie eens hoe God licht weet te maken en op schatten wijst die gij niet vermoed hebt, dat in zijne schatkameren aanwezig waren.

Of echter de overste en Mevrouw L. aan al deze dingen dachten mogen wij niet beslissen. Ieder denkt voor zich zelven en elk geniet op zijne wijze naar aanleg, vatbaarheid en behoefte.

Toch was de laatste stil en de eerste ernstig en afgetrokken.

En dat er in de ziel van den overste iets meer dan alledaagsche zaken omging leed geen twijfel. Zijn kop koffie was reeds koud geworden en ondanks Mevrouw er hem bij herhaling opmerkzaam op gemaakt had, roerde hij ze niet aan. Zelfs zijn pijp was uitgegaan.

Toch sliep hij niet.

Eerst toen 't nachtschot viel en de scheepsklokken aankondigden dat de nachtwachten moesten uitgezet worden, ontwaakte hij uit zijne mijmering, uitroepende:

‘Hm! hm! ba!’

Hij scheen diep ontroerd. Een rilling liep hem door de leden. Zelfs de toon waarop hij sprak verried hevige aandoening.

‘Wat deert u?’ vroeg Mevrouw. ‘Wat deert u?’

‘Niets!’ was 't antwoord met ongewone bedaardheid uitgesproken, ‘kinderachtig, bespottelijk! Als ik geslapen had, zou ik gezegd hebben een zotte droom. Ik

dacht aan de ongelukkige Suse B, die om die vreeselijke ziekte, op eenmaal in diepe afzondering en uit de maatschappij gebannen haar leven slijt. Ik heb haar nog onlangs bezocht, toen ik in de Commewijne was en tijstopte T i j s t o p p e n of aanleggen en aan wal gaan op eene of andere plantage, of militairen post, om er korter of langduriger te vertoeven. Plantageterm.. Zij ziet er akelig uit. Men kan haar niet meer herkennen.'

Gelukkig werd het gesprek afgebroken door de t' huiskomst der kinderen, die, om van den schoonen avond te genieten, met Rosalie eene wandeling hadden gemaakt.

De samenzwering.

Op denzelfden avond in 't vorige hoofdstuk beschreven, werd op korten afstand van 't heerenhuis, in de zijgebouwen op de plaats, en door de Negermacht bewoond, een plan gesmeed even misdadig als afschuwelijk, maar in die dagen, ja zelfs in lateren tijd nog niet vreemd.

Als gij klokke negen, toen de taptoe bij de kazerne werd geslagen, in den tuin waart geweest, zoudt gij uit eene der Negerwoningen een voorwerp hebben zien sluipen dat u aan de joereka Spook. der inlanders deed denken. Nu eens langzaam dan sneller, bewoog het zich voorwaarts, ging de tamarindelaan in die naar den rijweg van 't groote kombé leidt, waar het plotseling scheen te verdwijnen.

Hadt gij 't kunnen volgen, gij zoudt bespeurd hebben, dat het een' trens doorwaadde, den rijweg dwars overstak en eindelijk in een kleine, flauw verlichte woning binnensloop en zich niet meer liet zien.

Achter een cactusheg verscholen en beschaduwd door een oude, zware tamarinde en een paar papayaboomen, zoudt gij deze woning over dag honderd malen onopgemerkt voorbijgaan. Door een breede trens van den rijweg afgescheiden

kon men haar slechts genaken over een paar dikke boomtakken, die op zekeren afstand dier woning over de trens lagen bij wijze van vonder.

De bewoonster, eene zestigjarige negerin, die zich zelden en dan nog slechts 's avonds liet zien, had bij het sterfbed harer meesteres hare vrijheid gekregen en was met die kleine woning begiftigd, om redenen die men nooit recht te weten was gekomen. Sommigen beweerden, er lag een vreeselijk geheim onder verborgen, aangezien Missie K á r ó M e i n e er anders de vrouw niet naar was, om zonder gewichtige redenen zoo gul te zijn.

Dit intusschen stond vast, Affiba Vrijdag. Volgens een Afrikaansch gebruik geven de Negers aan hunne kinderen namen volgens den dag der week, waarop zij geboren zijn.

Maandag.	{Kodjo, mannelijk.
	{Adjoebá, vrouwelijk.
Dinsdag.	{Kwaminá, mann.
	{Abénita of Abrámba, vr.
Woensdag.	{Kwakoe, mann.
	{Akoéba, vr.
Donderdag.	{Jáde, Jare, mann.
	{Jadá, vr.
Vrijdag.	{Kofi, mann.
	{Affiba, Affi, vr.
Zaturdag.	{Kwamí mann.
	{Amimba, Amba, vr.
Zondag.	{Kwassi, mann.
	{Kwassiba, vr.

Het kind dat volgt op een tweelingspaar, wordt Dosóe als 't een jongen en Agóti, geheeten als 't een meisje is., zoo heette de oude, was haar rechter hand geweest.

Sommigen wilden, altijd onder geheimhouding, dat spreekt van zelf, wel zeggen dat zij de hand zou hebben gehad in de vergiftiging van den meester, een vrij gegoed plantageman bij wien Missie Karo als huishoudster gewoond had en die plotseling op eene smartelijke wijze was overleden, nadat hij hoe dan ook en waarom, aan Missie het grootste deel zijner bezittingen had afgestaan.

Hoe het zij in den reuk van heiligheid stond zij niet. Met vrijlieden had zij geen omgang - en slaaf of slavin van goede gehalte ontweken haar overal en ten allen tijde.

Toch ontving zij 's avonds, zelfs 's nachts dikwijls bezoek, meestal van slavinnen.

Zij hield huis met een gebrekkigen jongen, dien ze voor geringen prijs had gekocht. Hij deed haar boodschappen, verrichtte eenig huiswerk en moest haar tuintje in orde houden. In de wandeling werd hij manke Tobbi geheeten.

Dat dit bezoek in den laten avond haar niet bevreemdde bleek toen Maria de kokin van den overste, want deze was het, binnen trad en na het gewone: O d i M i s s i e ! Gegroet, goeden dag of avond, al naar 't valt f a i m i s s i e t a n ? Hoe vaart de jufvrouw? Het woord Missie geldt zoowel voor jufvrouw als Mevrouw. op haar hurken neer gezeten van haar antwoord ontving: O d i ! . . . J o e k o m l a t i , t o e m o e s s i Gegroet! Gij komt vrij laat!.

‘B o i n a s l i b i ? ’ Slaapt de jongen? hervatte Maria rondziende door 't kleine vertrek waar zij niets anders vond dan een

paar oude Surinaamsche stoeltjes, een kleine tafel, waarop een brandende kaars, door een glazen stolp tegen den tocht beschut; een eenvoudig seibord of buffet met een stuk of wat glazen en een paar karaffen, eindelijk een rustbank, ruw bewerkt, waar de oude in half zittende, half liggende houding in een s r i b i k r o o s s i e Beddelaken, slaapkleed. van gestreepte stof gewikkeld, zich neergevlijd had.

'A s l i b i k a b a. Hij slaapt goed,' hervatte de oude met den vinger eene beweging makende, dat zij niet hard moest spreken, terwijl zij wees naar een zijvertrek, dat haar en hem tot slaapvertrek diende.

'S a n ' j o e w a n n i n o j a ?' Wat wilt ge? liet zij er met gesmoorde stem opvolgen. 'P i k i m i ! m i g o e d o e !' Spreek op, mijn hartje!

Onder allerlei gebaren en geluiden die droefheid, verontwaardiging, haat en wat al niet uitdrukten, hing Maria een tafereel op van de mishandelingen, die zij en heel de slavenmacht van den overste te verduren hadden. Om 't minste vergrijp werden zij afgestraft, op eene wijze dat zij soms zes, acht dagen in 't ziekenhuis, of in hunne woning moesten blijven. Zij had nog het minste te verduren. Maar oud en jong, niemand was veilig. De honden, de paarden hadden 't beter. Zij zou reeds lang zijn ontvlucht, maar wist niet waarheen. Een moeder had zij niet. En werd zij achterhaald en opgevangen, Missie wist het wel, dan wachtten haar geen gewone zweepslagen, maar zou zij misschien in een boom gehangen en duchtig gekastijd worden, om

in de boeien gesloten, hare herstelling af te wachten of van dorst te moeten sterven. Wat lag er den overste aan gelegen of hij een slaaf meer of minder had. De soldaten noemden hem immers ook een beul voor zijn volk. Men kon denken hoe weinig hij zich om een armen Neger bekommerde. Nog niet lang geleden had hij haar laten afstraffen; zij had door pijn en smart de slagen niet meer kunnen tellen, totdat zij bewusteloos in haar huisje was gedragen. En toch was haar lijden niet te vergelijken met dat van anderen.

Een Spaansche bok voor de man Negers was spoedig opgeloopen.

'Sja!' riep de oude en spuwde voor zich henen; 'Da disi na wan Massera?! Sja!.... wan tigri Massera!! Poti! Poti foe Joe!' Sja is een' uitroep van de diepste verontwaardiging en verachting. Foei! is dat een Meester? bah! een bloeddorstige tijger is hij. Arme, arme stumper! die gij zijt! De oogen rolden door haar hoofd en de gebalde vuisten nu eens naar den hemel geheven, dan weer vooruit gestrekt, getuigden dat wanneer de overste onder haar bereik en in hare macht kwam, hij alles had te vreezen en zijn leven groot gevaar liep.

Langzaam strekte zij zich in al hare lengte uit en bleef een oogenblik stil liggen, als of zij nadacht wat te raden en wat te doen.

Toen hief zij zich met zekere deftigheid op, en vroeg terwijl zij Maria strak in de oogen keek: a troe, San Joe verteri mi? Is het waarheid, wat gij mij verteld hebt?

Maria sloeg de oogen neder en zweeg. Die vraag had zij niet verwacht. 't Was of eene inwendige stem zich liet hooren: Maria! gij liegt! Niemand dier familie heeft u, of iemand uwer lotgenooten ooit mishandeld. Die straffen zijn nooit bij den overste toegepast! Niemand heeft ooit, en dan nog bij groote in 't oog loopende wanbedrijven, meer dan vijfentwintig zweepslagen gehad. En dat de overste er u onlangs twaalf liet geven en op deed sluiten, was 't gevolg van uw schandelijk liegen, nadat gij een kristallen vaas hadt gebroken, waar gij de kamermeid Flora de schuld van gaaft, terwijl Rosalie en Mathilde tegen u moesten getuigen, omdat zij u uit de achtergalerij gade geslagen hadden.

Toch herstelde zij zich spoedig, en antwoordde terwijl zij de handen kruiselings over de borst sloeg: troe - troe! Missie! mi sweri joe! Mi no lei. Waarachtig, jufvrouw! ik bezweer het u! Ik lieg niet!

Het scheen dat de oude haar wantrouwde. Scherper nog dan te voren zag zij haar aan en liet er langzaam op volgen: 'Joe lei, Sa! Joe wanni kori mi! Gij liegt, meid! gij wilt mij bedriegen.'

'Mi sweri joe, na mi Mama bere!' liet zij er dezelfde beweging makende, snel op volgen. 'Mi no kori joe, mi Missie!' Ik zweer u bij mijns moeders schoot, dat ik u niet bedrieg, mejufvrouw! Dit is de zwaarste eed, die een Neger doet. Zelden, wij zouden zeggen nooit, zal hij dien bezigen of gij kunt u op zijne verklaring verlaten. Die deze woorden uitspreekt en schuldig is, is een gruwelijk monster. Moeders schoot is hem waardiger en edeler zelfs dan God. Omdat het zweren bij God voor velen iets alledaags is.

‘Joe habi monni?’ Hebt gij geld? vroeg de oude met een haviksblik.

‘Keh!’ antwoordde zij droevig, terwijl zij de handen ophief het binnengedeelte geopend naar de oude gekeerd, ‘Ningre na potiman! Ningre no habi monni! Ningre kankisi fom-fom!’ De Neger is een arme drommel. De Neger heeft geen geld. De Neger kan klappen krijgen.

‘Ofi wan trawan Sani! Soleki swieties oopie, swietie moffo, speki, meti, kroossie, ofi wan mooi-mooi Sani,’ Of iets anders, b. v. likeur, wat lekkers, spek, vleesch, kleeren of wat moois. vervolgde de oude. ‘Sondroe datti mi no kan Jerepi. Libi na diri!’ Zonder dat (of) anders kan ik u niet helpen. Leven kost geld of, is duur.

Maria bedacht zich.

Elken morgen moest zij als kokin met Mevrouw naar 't magazijn, om voorraad voor dien dag te halen. Dan zou zij ongemerkt in haar Koere Koeroe Korf, gevlochten van den wariembo bast. wel 't een of ander kunnen wegstoppen en zoodoende aan 't verlangen der oude voldoen. Bovendien, er was een plank in 't beschot los, beneden op den achtergrond, ter hoogte waar de ton met gezouten vleesch en zoo al meer stond,.... van die gelegenheid zou zij zich bedienen en, zij was gered.

In een oogenblik was haar onderrok los, uitgetrokken en in de handen der oude overgegaan, als onderpand dat zij het verlangde verschaffen zou.

Na de gewone groete: ‘k o n n é t i M i s s i e ! S r i b i b o e n ! ’ beantwoord door ‘K o n n é t i S a ! W a k k a b o e n ! ’ Goeden nacht, jufvrouw! Slaap wel! - en 't goeden nacht, meid, zusje, wel thuis! of juister goede reis! In stede daarvan wordt ook gebezigd: t a n b o e n ! vaarwel. Men spreekt het uit: t a n g b o e n ! ook wel: t a n b o e n , j e r i ! t a n b o e n m i g o e d o e l onder beweging van den uitgestrekten arm, de vingers naar beneden bewegende, ten blijke van de meeste hartelijkheid. De wijze waarop de Neger dezelfde woorden bezigt, beslist door de beweging met het lichaam, over de bedoeling die hij aan zijne woorden hecht. was Maria even geheimzinnig en langs den zelfden weg in hare woning terug gekeerd als zij gekomen was.

Gedurende eenige avonden werd die wandeling herhaald, nimmer echter met ledige handen.

In haar korf kon zij zelden iets verstoppen - en dan nog van weinig beteekenis. Mevrouw sloeg haar te streng gade en ging nimmer het eerste uit het magazijn. En als zij 't verliet werd de deur naauwkeurig door haar gesloten. Zij was er de vrouw niet naar om zich te laten misleiden.

Maria had het meermalen beproefd, maar altijd te vergeefs. Meer dan eens zou d i t vergeten en d a t noodig zijn. Trouwens Mevrouw overtuigde haar al spoedig, dat alles in orde was. Maria had dus haar toevlucht moeten nemen, tot de opening in 't beschot. Maar ook dit werd ongedacht verijdeld.

Op zekeren morgen had Mevrouw het benoodigde afgegeven en Maria weg gezonden. Toen zij alles nazag ontdekte zij tot hare verbazing dat de voorraad van vleesch, ja zelfs

van de likeuren aanmerkelijk en spoediger verminderd was, dan naar gewoonte.

Eensklaps valt hare aandacht op 't beschot, waardoor de hond bezig was binnen te dringen.

Nu ging er haar licht op. Edoch zij zweeg, riep James, maakte er hem opmerkzaam op, en.... eenige oogenblikken later was alles door hem in de beste orde gebracht.

Dienzelfden avond was Maria bij de oude en drong er ten sterkste op aan, dat deze hare beloften zou vervullen. - Zoo niet, dan zou zij haar aan Massera verraden en te kennen geven, dat zij gestolen goed in huis had.

M a s s e r a F i s k a r i De prokureur-generaal. zou haar dan wel weten te vinden. Sedert lang toch had men reeds op haar het oog gehad. Maria waagde er een p a k Kastijding. aan. Zij zou 't zelve aangeven aan haren Massera en hem zeggen, dat zij 't opzettelijk zoo had aangelegd om de oude in den strik te doen loopen. Niemand op 't Kombé of in de stad die haar vertrouwde. leder hield haar voor een slecht en gevaarlijk schepsel.

Tegen die bewering was Affiba niet bestand.

Zij stond op, liep naar 't seibord, haalde een klein apothekersfleschje voor den dag, gevuld met eenig vocht van vuilachtige kleur en overhandigde het haar, met den raad er in de koffij of chocolade van te mengen. Maria kon zeker zijn dat men haar volstrekt niet meer zou mishandelen. ‘F o e d a t t i i b r i w a n s o e m a b e n k i s i w a n h o u t o e h e m p i e , ’ Hierdoor krijgt ieder een houten hemd aan, d. i. ligt iedereen spoedig in de doodkist. 't Is doodelijk, men sterft eraan. vervolgde zij grijnzende.

Beide verlieten elkander. De een brommende dat zij niets meer te hopen had, en de andere wel tevreden en hoogst voldaan, dat zij haar wraak naar hartelust zou kunnen koelen.

Maar op wien?.... dat was de vraag.

Het aan Affiba verhaalde was, voor 't meerendeel schandelijke onwaarheid. Daar was Maria niet alleen van overtuigd, maar ook al had zij gelijk, dan bezat zij toch den

moed niet om het gansche huisgezin van den overste te vergiftigen. Zij was wel dikwijls om hare ondeugden en misdrijven gestraft. Maar 't was verdiend. En bij andere Meesters vergeleken was de hare zachtaardig en werd zij door hem met groote verschooning en zeer genadig behandeld.

Intusschen had zij 't minder op de familie gemunt dan op Rosalie; dat p r o d d o - M i s s i Pronkster. zoo wel een' slavin als zij, die in de bottelarij mocht eten wat van Massera's tafel kwam - die in de bottelarij mocht wasschen, stijven, strijken, die niet zoo als zij in de Negerhuizen, maar op p i k i e n - M i s s i e ' s Jonge jufvrouw. kamer sliep en als een halve dame gekleed ging, nooit s p e l Nacht-wacht. had en het oog op de vrouwelijke bediening moest houden.

Dat had in de hevigste mate haar afgunst en wraaklust opgewekt. Op allerlei wijze had zij 't beproefd en van allerlei middelen zich bediend, om haar te vernederen, straf te doen oploopen en uit de gunst van Massera en Missie te verdringen.

Onlangs zou het haar gelukt zijn, met dien porceleinen schotel dien zij had laten vallen en gebroken was. Maar p i k i e n M i s s i e had op haar eerewoord verzekerd dat Rosalie geen schuld had, en Maria hem den stoep naar k o e k e r o e h o s o l De keuken. afgaande had gebroken.

Was p i k i e n M i s s i e er niet geweest, dan was toen de kans schoon geweest om haar de slagen te bezorgen, die zij gehad had.

Ofschoon niet wetende wat het fleschje inhield begreep zij toch dat het niet anders kon zijn dan vergift.

Zij zou de familie wel willen sparen, maar dan kon zij het slachtoffer van haar wraak niet treffen. Die gebruikte nooit iets beneden.

Haar besluit was spoedig genomen.

's Zondags uit de kerk komende, 't zij er gezelschap was of niet, werd er altijd chocolade gedronken. Als kokin kookte zij die en bracht haar in den ketel in de bottelarij. Rosalie deed er daar het noodige bij en vulde de kopjes, die op het zilveren presenteerblad door den f o e t o e b o i Huisknecht, belast met tafelbedienen, boodschappenloopen en zoo al meer. naar boven werden gebracht en rond gediend.

In de keuken zou zij haar slag slaan.

Werd de zaak onderzocht, en kwam er iets aan 't licht - welnu! dan was zij vrij van alle vermoeden. De schuld moest op Rosalie vallen, die met de toebereiding van 't een, zoo wel als van het ander was belast.

De uitslag kon niet raadselachtig zijn. Zij zou haar doel bereiken.

‘Kraboe-dagoe mi sa kiri joe! Joe Rosalie!’ Wilde hond, een scheldnaam. Ik zal u vermoorden, u, Rosalie. riep zij half waanzinnig uit.

Die woorden overluid en bij herhaling in haar vertrekje uitgesproken waren gehoord, door den ouden getrouwen James, die zeer goed bekend met het dienstpersoneel, al spoedig begreep dat er verraad broeide.

Niemand was in zijne schatting tot allerlei laagheden en ondeugden, zoo in staat, als de huichelachtige, luie en oneerlijke Maria. Zijn Argusblik had zeer goed doorzien, waar het beschot in 't magazijn aanleiding toe gegeven en wie zich die gelegenheid ten nadeele van Massera ten nutte had gemaakt.

Van jongs af had hij haar gewantrouwd, omdat zij in woord en daad zich gedurig berispelijk gedroeg.

Massera en Missie waren veel te inschikkelijk geweest.

Hij begreep al zeer spoedig wat zij bedoelde en van nu aan nam hij zich voor, hare gangen met de meeste nauwkeurigheid gade te slaan.

Den volgenden avond bleek het hem reeds dat zijn vermoeden niet ongegrond was en er een onweder broeide, dat de noodlottigste gevolgen kon hebben.

De overste en James.

Ofschoon de klok nog geen half zes had geslagen, was de Overste reeds gereed om zijn ridje te maken.

Nauwelijks had hij zijn kop thee en een paar beschuitjes gebruikt of hij stak zijn sigaar aan, greep naar zijn handschoenen, politiemuts en karwats en verliet de zaal.

Als naar gewoonte wachtte James hem op en liep met het rijpaard op en neêr.

Zoodra had de overste zich niet overtuigd dat alles in orde was, of, na zijn Hector begroet en op den hals geklopt te hebben, zette hij den voet in den stijgbeugel, plaatste zich in den zadel, keek nog eens rond, streek zijn knevel nog eens naar beneden en reed weg, onder 't gewone: l o e s s o e , O u r o e m a n . Laat los! Oude!

Een oogenblik later was hij den hoek van 't huis om, den grooten rijweg op, om langs 't Gouvernementshuis naar den waterkant en van daar in zachten draf naar de Saramaccastraat, om de Savannah rond te rijden.

Wie hem dien morgen gezien had zou bespeurd hebben dat hem iets scheen te hinderen, althans stof tot nadenken gaf.

Van tijd tot tijd hield hij zijn paard in, haalde uit, als of hij wijken moest, en dan weêr drukte hij 't arme dier de sporen zoo diep in den buik dat het steigerde, zoodat de overste ontstelde en niet wist welke goede woorden hij zijn Hector zou geven, om zijn hardheid te vergoeden.

Hector was immers zijn lieveling.

Maar geen wonder! James had hem zoo ernstig aangestaard en een blik op hem geworpen, zoo vol beteekenis, dat hij niet wist wat dit beduidde. Hij verloor zich in allerlei gissingen, te meer omdat James het paard niet zoo spoedig had losgelaten als de overste dit van hem gewoon was.

't Kwam hem voor dat de oude Neger hem iets gewichtigs had te zeggen en de vrees hem den mond sloot.

't Was waar, de man werd oud en oude lieden hebben grillen, maar van James had hij ze nooit bespeurd.

Als deze zoo keek en handelde moest er wat gaande zijn van belang. Hij was er anders de man niet naar, om zich te gedragen, zooals straks. Misschien had hij iets te vragen waarvoor hij niet durfde uitkomen. Misschien sigaren of tabak... immers hij rookte graag en buitendien hij droeg er altijd roem op als hij kon zeggen, dat heeft Massera mij gegeven.

Het was echter mogelijk dat er iets gaande was. Want om tabak en sigaren, hoe welkom en hoezeer hij er zich op beroemde, als Massera hem die gaf, zou hij zoo'n ernstig gezicht niet zetten en de teugels niet zoolang vastgehouden hebben. Hij was te braaf en te oud... anders had hij kennis gemaakt met de karwats.

‘Geduld!’ bromde de overste binnensmonds, ‘wij zullen 't spoedig te weten komen.’

Wij laten den overste stappen, draven, galoppeeren of stilstaan en uithalen naar hartelust en zijn ridje vervolgen, om ons intusschen bezig te houden met den ouden James.

Zoodra de overste vertrokken was, keerde hij naar zijne woning terug. De geschilderde kom met vergulde randen, die hij van Mathilda als verjaringsgeschenk gekregen had, gevuld met zijn chocolade - een afkooksel van cacao met suiker, zijn lievelingskost, in de hand, zit hij op zijn bankje.

Dat er een zware strijd in zijn binnenste te strijden valt - en veel, zeer veel in dat oude hoofd omgaat, lijdt geen twijfel.

Nu zet hij die kom neer, dan grijpt hij haar om haar even spoedig op zijn tafeltje te zetten, terwijl hij eenige onverstaanbare klanken laat hooren en 't vreemdsoortig geluid met zijn tanden iets aanduidt, dat vrees en afgrijzen uitdrukt,... ofschoon in zijn oog sluwheid en vastberadenheid te lezen staan.

Het moet iets bijzonders, ja, belangrijks zijn dat hem bezig houdt.

Hij is er anders de man niet naar, die zoolang met onafgewende blikken voor zich ziet - en ze dan weêr - terwijl een ongewone gloed uit die oogen schittert - verre voor hem uit op eenig punt vestigt.

Zijn tarwebrood roert hij niet aan en langzamer dan ooit drinkt hij zijn chocolade.

Eindelijk als of hij pas ontwaakte, kijkt hij rond, staat van zijn stoeltje op, stopt zijn pijp, verlaat en sluit zijn woning en stapt hij het kookhuis in om 't korte stompje aan een brandenden spaander aan te steken en aan den arbeid te gaan.

‘K o e m a r a ! b a j a ! ’ Goeden morgen! Vriend. riep de kokin Maria hem toe terwijl zij hout op 't vuur wierp.

De oude had moeite zich goed te houden en bedaard te blijven, na alles wat hij den vorigen avond afgeluisterd en vernomen had.

Toch bleef hij zich zelven meester.

Met zeker gebrom, dat als antwoord op haar morgengroet moest gelden, stak hij zijn pijpje aan, stapte de keuken uit en was een oogenblik later in den tuin, waar hij een bouquet gereed maakte voor mevrouw, die hartstochtelijk op bloemen gesteld was.

Nauwlijks was zij gereed en aan Rosalie ter hand gesteld, of langzaam en stapvoets reed de overste het voorplein op, om 't huis heen, waar de oude reeds op zijn post was, stapte af, gaf 't paard aan James over en volgde hem naar den stal.

Zoodra zijn Hector behoorlijk gestald en van het noodige voorzien was, nam de overste eenige sigaren uit den zak, gaf ze zijn ouden grijskop zoo als hij hem steeds noemde en vergezelde hem naar den tuin.

Ofschoon nieuwsgierigheid geen hoofdtrek van zijn karakter was, werd hij er heden echter door gekweld.

Immers de oude man had hem weêr zoo ernstig en zoo vreemd aangekeken, zelfs nadat hij hem sigaren had gegeven. Er moest hem zeker iets van beteekenis op 't hart liggen.

‘Hoe gaat het met Minette, oude!’ ving de overste aan, ‘kreupelt zij nog?’

‘Neen! Meester!’ was 't antwoord. ‘Minette niet kreupelt meer.’

Overtuigd dat Massera in goede luim was, vatte de oude moed en keek den overste met gedwongen glimlach aan zeggende:

‘Massera!’

‘Hm?’

‘M a s s e r a n o m a n d i n a m i ! ’ Mijnheer moet niet boos op mij worden.

‘Nu? Hm!’ was 't korte antwoord terwijl de overste zijne ons bekende beweging maakte en den neger op de schouders tikte.

‘M i J e r i e w a n t a k r o e s a n s , m a s s e r a ! ’ Ik heb een leelijke geschiedenis vernomen.

Na behoorlijk rond gezien en zich overtuigd te hebben, dat er niemand in de nabijheid was, die hem beluisteren kon, deelde hij den overste het volgende mede, dat wij onze lezers niet in zijne, maar gemakshalve in onze taal zullen verhalen.

‘Eergisteren avond mij zat in mijn kamer naar de maan kijken. Avond mooi, heel mooi! Deur wijd open staan. Mij keek naar de maan en sterren. Mij rookt sigaar, -

Massera mij had gegeven. Mij denkt, Massera is goed, Missie is goed, pikien Missie is goed, God is goed. James oud, gaat spoedig naar God - dat is goed.’

‘Maar neger is niet altijd goed, veel slecht daarbij. Heel slecht! foei! Maria de kokin slecht, Rosalie goed. Maar Maria t o e m o e s s i e slecht! d o r o d o r o ! Door en door slecht. Slechts zonder voorbeeld. wil Massera en Missie vermoorden.’

‘Verd.....’ riep de overste, terwijl hij zijn karwats driftig tegen zijn laarzen sloeg. ‘Oude wat zegt gij daar?’

‘Massera moet luisteren. Mij zat daar stil. Maria kwam thuis. Alles was stil. Het volk sliep, het was laat. Maar 't weer mooi. Mij denkt, ik wou niet slapen. De maan keek mij aan. Zij wou mij vertellen, ik niet moest slapen gaan. Maria's kamer is boven de mijne, de deur niet dicht. Zij zei hard op en lachte: “wilde hond, ik jou vermoorden zal, jou Rosalie! en allemaal.....”’

‘Mij denkt, James jij op passen moet, James jou leeren zal.’

‘Gisteren avond, lichten uit, deuren gesloten, mij stil zat in mijn kamer, - deur niet dicht, keek door de gleuf, licht boven bij Maria door de zolderreten, Kwassiba en Josephine stil naarboven, de trap op, voorbij mijn kamer. Maria deur dicht.’

‘Mij stilletjes naar boven, James wel oud, maar goed hooren kan. Maria vertellen. Maria zei: Massera slecht, tijger, Missie valsch - pikien Missie schuld van slaan en opsluiten. Kwassiba zei ja en Josephine ook ja zei.’

‘Rosalie ook slecht - K r a b o e d a g o e !’ Wilde hond. zei Maria.

‘Nu wat meer? verder! verder!’.

‘Mij denkt, goed luisteren. Maria zeî, wegloopen? neen! helpe niet. Brand maken? neen! kan niet. Twee schildwachten rond gaan, alles zien en vuur dood maken. O b i a Schadelijk voorwerp dat men hier of daar nederlegt, gewoonlijk een bananenblad met schadelijke bestanddeelen en ruim voor zien van glas enz.

neêrleggen,... in trappen en zeer doen en dood gaan? Kan niet! Loopen allemaal op schoenen. Overal licht in kamers op.'

'Niemand raad weet. Maria lachen, klopt in hem handen. Allen rondkijken, niet spreken. Allemaal dood maken! Houten hemd aanhebben! zei Maria. Allen ja zeggen. Niemand verklappen, - niemand. Allemaal beloofd. Maria weêr lachte, fleschje laat zien van Affiba gekregen, tusschen k r o o s s i e (haar kleeren) verborgen. Maria weêr lacht - allemaal lacht en zegt : goed! goed!

Verder verhaalde James, tot in de kleinste bijzonderheden, 't geen hij vernomen had; hoe hij in 't bezit gekomen was van dat uitstekend middel, dat haar in een oogenblik van hare vijanden kon verlossen; dat zij voornemens waren zoodra het vergif werkte op de vlucht te gaan om hier of daar in 't bosch bij den weg een schuilplaats te zoeken.

'Kerel! bedrieg mij niet!' riep de overste met gesmoorde stem die van hevige ontroering en diepe verontwaardiging trilde.

Had hij er voorgevoel van gehad, toen hij 's avonds op de balkon in den maneschijn had zitten mijmeren en allerlei vreeselijke gedachten bij hem opkwamen, en allerlei afschuwelijke tooneelen zich voor zijn oog vertoonden?... -

Had niet menig slaveneigenaar op die wijze zijn dood gevonden.

Was niet de brand in 1832, die bijna de geheele stad in asch had gelegd, 't gevolg van een helsch, afschuwelijk, verraderlijk plan van diepgezonken en ontevreden negers?

De overste staarde James sprakeloos aan en stond als versteend vóór hem.

James sloeg hem met de grootste belangstelling en het innigste medelijden gade en zei: ‘Massera weet nu alles.’

‘James!’ riep hij uit, ‘als gij waarheid spreekt’....

‘Massera!’ merkte deze aan, den overste in de rede vallende - geheel tegen zijne gewoonte -: ‘dat zweer ik bij den grooten God en mijn moeders schoot!’

‘Goed! wij zullen zien!’ hernam de overste. ‘Zwijg! let op! het zal spoedig blijken. Is het zoo als gij zegt, dan schenk ik u dadelijk de vrijheid!’

De Neger viel op de knieën en stamelde: ‘o mijn lieve beste Meester! James vrij?....’

‘Hm! hm! Ja! hoor je 't niet!’

‘Maar bij Massera blijven!?’ liet hij er smeekend op volgen. ‘Op de paarden passen, in den tuin werken en op 't volk letten?’

‘Hm! hm!.. als gij dit verkiest ja! Sta op. Van daag zal ik voor uw vrijbrief zorgen. En nu gezwegen! Niemand iets verteld. Gij zijt een v r i j man. Pas op! afgemarcheerd!’

En de overste hield zijn woord.

Toen hij zijne ontroering meester was, keerde hij huiswaarts, ging naar de zaal en nam 't gewone ontbijt.

Een half uur later zat hij op 't bureau om de officieren en 't verder personeel van dienst op 't rapport te ontvangen en de zaken van den dag te regelen.

Eer 't middagschot gevallen was, had hij reeds zorggedragen dat alles wat vereischt werd voor de manumissie van James in orde en ter plaats was waar 't behoorde.

Niemand vernam iets, van 't één zoo min als van het ander.

Alleen merkte men op, dat hij minder spraakzaam en dikwijls zeer afgetrokken was.

Mevrouw schreef het toe aan drukte en belangrijke dienstzaken. Er was immers voor een dag of wat weêr een nieuw transport uit Holland gearriveerd.

Dat gaf altijd drukten en bemoeiingen.

Nog eer de Zondag morgen dáár was had de overste den vrijbrief in handen, en aangezien het n i e u w s - en a d v e r t e n t i e b l a d niet vóór Dingsdag in 't licht verscheen, werd niemand gewaar wat voorgevallen en dat James gemanumitteerd was.

Reeds sedert lang had de overste er aan gedacht zijn ouden grijskop, die hem altijd zoo trouw en eerlijk gediend had, vrij te geven, - nu echter bood zich de schoonste gelegenheid daartoe aan.

Hij zou nu aan de wereld kunnen toonen, dat hij verdiensten op prijs stelde en geen slavenbeul was zoo als Maria en hare eedgenooten hem noemden.

Helder van doorzicht als hij was, met juist oordeel en eene groote mate van menschenkennis begiftigd, had hij zijn plan spoedig gemaakt. Vastberaden, als altijd, bleef hij onverzettelijk in zijn voornemen.

De schuldigen zouden gestraft worden.

De zondag.

Ofschoon reeds vroeg bij de hand, reed de overste niet uit.

Wel stond zijn paard gereed en James al eenigen tijd te wachten, maar de overste verscheen niet. Hij riep zijn getrouwen grijskop van 't achterbalkon toe, dat hij Hector aftuigen en op stal zou zetten.

Hij wilde met vrouw en kinderen ter kerke gaan.

De man die aan zoovele gevaren 't hoofd had geboden was diep ontroerd.

Schreien als man van zijn leeftijd en van zijn stand, dat kende hij niet. Maar toch een paar tranen van heilige vreugde en dank glinsterden in zijne oogen.

‘Wij gaan naar de kerk, mama!’ zei hij aan 't ontbijt. ‘De kleine blijft thuis bij Rosalie!’

Spoedig was ieder gekleed en op den bestemden tijd, op weg naar 't huis des gebeds.

Eer hij zijne woning verliet, had hij Rosalie ernstig verboden op de plaats of in den tuin te gaan en rustig bij de kleine in de zaal te blijven. Ook James had hij in 't voorbijgaan een paar woorden ingefluisterd, die met een veel beteekenenden en toestemmenden blik werden beantwoord.

‘Papa heeft van morgen niet gereden!’ merkte Mathilde aan. ‘Is papa niet wel?’

‘Hm! hm!’ was 't antwoord. ‘Jou kleine wijsneus! Papa had geen lust. Ik ben vermoeid en heb in deze week veel te doen gehad. Ik wilde eens rustig en bedaard in de kerk zitten. Sedert veertien dagen ben ik er niet geweest. En dat mag niet. De soldaten moeten er heen. Ik moet een goed voorbeeld geven.’

Al pratende over een bloeiende cactus aan den weg en den heerlijk schoonen, koelen morgen, was men de Gravenstraat uit, ter hoogte van de Noorder kerkstraat en 't vernieuwde Godshuis genaderd.

‘Toch niet zoo als het vroegere, dat helaas verbrand is,’ merkte de overste hoofdschuddend aan. ‘Dat was een schoon gebouw met zijn koepelvormig dak en die heerlijke graftomben! Jammer!’

‘En toch,’ liet mevrouw er op volgen, ‘Goddank! dat we weêr een eigen kerk hebben en niet bij een komen zoo als in vroegere jaren, dáár!’ Zij wees naar 't gebouw der hoofdwacht van de schutterij, ‘dáár boven op die kamer, of zolder. Hoe heeft men er zoo lang dienst kunnen doen? 't Pleit niet voor den godsdienstzin der vaderen.’

‘Toen was er toch gelds genoeg in de kolonie. En op den hoek der Cottica en Perica heeft men wel een flinke kerk gebouwd.’

't Gesprek werd afgebroken door de muzijk van 't batailjon jagers, dat zich ter kerk begaf.

Was de overste door de omstandigheden die ons bekend zijn, in eene hoog ernstige en gemoedelijke stemming, zij werd niet verminderd, ja! uitermate verhoogd, toen de

leeraar den tekst aflas: Wees niet bezorgd voor uw leven. De hemelsche vader zorgt voor u.

Reeds dat schoone woord werkte als een electrieke vonk. Een en al gehoor, klom zijne belangstelling meer en meer, naarmate de redenaar bewees door enkele voorbeelden uit het dagelijksche leven, dat Gods vaderzorg zich over allen en alles uitstrekt en hoe Hij uit nood en gevaar weet te redden, en waakt over zijne kinderen.

Toen schoot zijn gemoed vol en had hij werk zijne aandoeningen meester te blijven.

't Was of die Leeraar hem op 't oog had en kennis droeg van 't gevaar, dat hem en de zijnen bedreigde. Had God niet gezorgd,... zijn James, aan wien hij naast den vader des heelals zijn leven en dat der zijnen zou te danken hebben, had hem niet in tijds kunnen waarschuwen.

Om meer dan ééne reden was 't hem goed in 't bedehuis te zijn geweest.

Nooit had hij zoo vurig en zoo hartelijk gedankt en gebeden als nu.

Na geëindigde godsdienstoefening keerde men huiswaarts.

James stond op den uitkijk en zoodra Missie met de kinderen naar binnen waren gegaan, schoot hij den overste op zijde en gaf hem ter loops te kennen, dat Maria en de beide anderen het zeer druk met elkander hadden gehad en den ganschen morgen in de gesloten keuken hadden doorgebracht. Er was veel maar zacht gesproken.

De overste ging ter voorkoming van alle vermoeden onmiddellijk naar boven, ontdeed zich van zijn monteeringrok en trok een hagelwit kabaaitje aan.

Bedaard wachtte hij de komst van vrouw en kinderen

af, die bezig waren het zich wat gemakkelijk te maken.

Zoodra deze verschenen vroeg hij: ‘Mama! is de chocolade gereed?’

‘Ik geloof het niet!’ was 't antwoord: ‘want Rosalie is bij de kleine gebleven. Zij kon er zich niet meê bemoeien. Ik zal haar waarschuwen.’

Mevrouw gaf hare bevelen en Rosalie ging naar de bottelarij om zich van haar taak te kwijten.

Het afschuwelijk plan was ten uitvoer gebracht. Bijna de geheele voorraad van het doodelijk vocht, was in den ketel uitgestort. Het fleschje met het overgeblevene had Maria in een hoek op den aanrechtbank gezet, om het later uit de voeten te maken. De spoed dien Rosalie maakte, en 't geroep van den overste ‘h o e f a s s i ? ’ Hoe is 't? bevel om spoed te maken. had Kwassiba en Josephine ijlings de keuken doen verlaten, terwijl Maria in allerijl met den ketel aankwam en Rosalie te gemoet ging.

Nauwelijks had het onwaardige drietal zich verwijderd of de slimme James was in de keuken, stak zijn pijp aan en.... nam het fleschje in bewaring dat hem terstond in 't oog viel.

‘H o e f a s s i ! ’ klonk het alweêr. ‘H e e s s i e ! ’ gauw, spoedig!

Een rauw, hartverscheurend gegil, dat allen deed ontstellen, klonk door 't benedenhuis, gevolgd van een akelig gebrul.

Niemand verscheen.

‘Maria!’ bulderde de overste; ‘t j a k o m s o k o r a t i

n a s o d r o ,’ Maria! Breng de chocolade boven. terwijl hij naar 't voorbalkon loopende de beide schildwachten toeriep: ‘opgepast! niemand naar buiten!’

't Gegil en gebrul, 't gejammer en gekerm hield niet op.

Terwijl de schildwachten langs 't voorgedeelte van het woonhuis toezagen, had James zich aan de achterdeur geplaatst, juist toen Maria gereed stond zich uit de bottelarij te begeven.

Woedend viel zij op hem aan toen hij haar den doortocht weigerde.

In een oogenblik was de overste beneden, sleepte haar met James in de vestibule, sloot de achterdeur en riep één der manschappen binnen om wacht te houden.

Spoedig had hij de beide andere Negerinnen, in hare kamers doen opsluiten en den anderen schildwacht voor hare woningen doen post vatten.

Inmiddels was Mevrouw beneden gekomen waar zij Rosalie in de bottelarij vond, die haar met opengesperden mond, vreesselijk gezwollen lippen terwijl de oogen de kassen uitpuilden, te gemoet kwam. De ongelukkige stampvoette, en brulde van smart.

Niet anders denkende dan dat zij zich gebrand had, poogde zij haar tot bedaren te brengen en water te doen drinken.

‘Om Gods wil! neen!’ schreeuwde de overste. ‘Zij moet boven komen, ik zal haar helpen! Maar sluit de bottelarij!’

Juist was men bezig toen de Chef van den geneeskundigen dienst, die een vriend was van den overste binnentrad.

‘Goddank!’ riep de overste. ‘Gij komt als een engel uit den hemel!’

‘Bedaard!’ zei de oude dokter. ‘Geef zoete olie!’

Hij liet er Rosalie den mond meê spoelen, de lippen mee bevochtigen, schreef een recept en gaf bevel terstond naar de Hospitaalsapotheek te gaan en docter B. te roepen.

Met den meesten spoed werden zijne bevelen ten uitvoer gebracht.

Zoodra de eerste ontsteltenis eenigszins voorbij en den dokter verhaald was, voor zooverre dit namelijk mogelijk was, vroeg deze naar de chocolade.

Zij stond onaangeroerd in de bottelarij en werd later boven gebracht.

‘Vergiftiging!’ was 't antwoord van den geneesheer op de vraag van den overste naar de oorzaak.

‘Gelukkig met een gif dat hoe doodelijk, zich terstond verraadt tenzij in sterken drank, en daarom minder noodlottig is - of men moet zich zelven van 't leven willen berooven. Ik vermoed dat het een aftreksel is van de d o n k i n dat zij in den mond kreeg. Zelfs de wortel aan en in den mond gebracht doet soortgelijke uitwerking. Ik heb er zelf eens de proef van genomen. Intusschen altijd in het kleine. Krijgt men echter het noodlottige sap binnen dan is er geen redden aan. 't Verschroeit alles waar 't mee in aanraking komt!’

Onder dit gesprek, terwijl Rosalie den mond gedurige spoelde en de lippen met olie bestreek, was Dr. B met de voorgeschrevene geneesmiddelen verschenen.

Zoodra had hij de patient niet gezien of zijne verklaring luidde even als die van zijn Chef: vergiftiging door d o n k i n .

‘Doorgeslikt?’ vroeg de oude.

Rosalie gaf hoofdschuddend een ontkennend antwoord en maakte door hare gebaren en teekenen bekend, dat zij 't in den mond krijgende dadelijk had uitgespuwd.

Na het toedienen van eenig geneesmiddel om hare geschokte zenuwen te doen bedaren ging zij naar de kamer van Mathilde, die haar gezelschap zou houden en bijstand bieden.

‘Dat dacht ik niet!’ zeide de oude geneesheer. ‘Ik meende hier een kop chocolade te drinken en een sigaar te rooken. Wat is hier in 's hemels naam gebeurd?’

‘Ik zal 't u dadelijk zeggen, mijne heeren!’ was 't antwoord van den overste. ‘Hier zijn sigaren, maar chocolade kan ik u van morgen niet aanbieden. Veroorloof me dat ik mij even verwijder. Ik ben terstond terug.’

De heeren staken hunne sigaren aan. Intusschen gaf de overste bevel dat men Maria de boeien zou aanleggen en in haar kamer opsluiten.

Onverwijld begaf hij zich weer naar boven, liet zijne gasten een glas Rijnwijn aanbieden en verhaalde hun wat voorgevallen en hem ter oore gekomen was.

‘Vreeselijk! hemeltergend!’ riepen beide heeren uit. ‘Hoe heet het van daag is bij zoo iets voelt men een koude rilling door de leden. Het is kanalje dat Negergoed.’

‘Met uw verlof!’ viel de overste hen in de rede, ‘met uw verlof, er zijn brave en trouwe zielen ook onder. Als gij lust hebt zal ik er u een toonen. Ik heb er zoo een. Naast God hebben wij allen aan hem het leven te danken. Het doet mij maar zielsleed dat Rosalie er onder

lijdt. De zaak heeft eene andere wending genomen dan ik gewenscht had en mijn plan was.'

'Mijn plan was,' zoo vervolgde hij, 'wanneer de chocolade boven was gebracht te verbieden dat iemand er van drinken mocht en men wachten zou totdat zij bekoeld was. Inmiddels zou ik Maria hebben laten roepen, haar er een kop van gegeven en gezegd hebben, dat zij dien in onze tegenwoordigheid moest ledigen. Gij, kunt wel gissen waartoe dit geleid zou hebben.'

'Uitmuntend! meesterlijk!' riepen beide heeren als uit een mond. 'Dat noem ik fijn overlegd.'

Mevrouw zat als versteend. Beurtelings werd zij vuurrood en dan weer doodsbleek. Menige traan van schrik en afschuw maar ook van dank en vreugde vloot langs hare wangen.

'Maar die chocolade?' vroeg dokter B.

'Staat beneden in de bottelarij,' was het antwoord.

'Zijt gij er op belust?' vroeg de oude geneesheer met een fijn glimlachje.

'Gewis!' hernam B. 'Ik ben er zeer nieuwsgierig naar. Is 't veroorloofd?' en opstaande maakte hij eene beweging om naar beneden te gaan.

'Houd uw gemak!' zei de overste, riep James, wierp hem van 't achterbalkon den sleutel toe, en gaf hem bevel in persoon de chocolade naar boven te brengen.

'Een flinke neger!' merkte de oude geneesheer aan toen de overste zijn plaats weer ingenomen had. 'Ongezien! ik geef u duizend gulden voor hem!'

'Is niet te koop!' was 't antwoord. 'Hij kan en mag niet verkocht worden daar ben ik geen meester van.'

't Gesprek werd afgebroken door de komst van den ouden James, die blijde was het zilveren schenkblad en de kopjes zoo verre te hebben gebracht. Voor een paard was hij niet bevreesd. Maar met soortgelijke voorwerpen kwam hij niet graag in aanraking.

'Zet maar op tafel!' zei de overste, 'wij zullen er niet van drinken,' liet hij er op volgen, toen hij uit de oogen van James meende te lezen: wilt gij u ongelukkig maken of gelooft gij mij niet?

Terwijl beide geneeskundigen de chocolade opmerkzaam gadesloegen en riekten maakte James eene beweging die de aandacht van zijn meester trok, en haalde een fleschje voor den dag dat hij zoowat met de hand bedekt in de hoogte hield.

'Wat hebt gij daar?' luidde het.

'Stond in k o e k e r o e h o s o op de bank bij 't fornuis.'

Dit zeggende reikte hij het naar Negergewoonte zijn meester over.

Nauwelijks hadden de geneesheeren het gezien, of beider verklaring was: op kleur en lucht af, men kan 't in chocolade zoo spoedig niet ontdekken, is 't een aftreksel van d o n k i n .

'De proef op de som!' viel de oudste in, opende het fleschje, bevochtigde zijn vinger en bracht dien even aan den bovenlip, die was toch door zijn zware knevel bedekt.

'Niets anders!' riep hij uit. 'Zoo als ik reeds gezegd heb, ik heb er vroeger de proef van genomen.'

'Dan waag ik het ook!' hernam de jongste en volgde het voorbeeld van zijn ambtgenoot.

'Wel duivels!' vervolgde hij, 'dat snijdt, dat brandt,

dat steekt. Ik weet zelf niet wat. 't Is of mijn hoofd een vuurklomp wordt.'

Na de patient nog eens onderzocht en zich verzekerd te hebben, dat zij hoewel uiterst pijnlijk, buiten alle gevaar verkeerde, namen beide heeren afscheid, na stellige verzekering hunnerzijds om van 't voorgevallene, ten einde alle opspraak in de stad voor als nog te vermijden, geene de minste melding te zullen maken.

Het spreekt van zelve dat, mochte de overige Negerbevolking op de plaats geen 't minste begrip hebben van 't voorgevallene, aller nieuwsgierigheid toch in groote mate was opgewekt, en de een den ander vroeg: wat is er gebeurd?

Men had hooren gillen en schreeuwen. Eerst waren Kwassiba en Josephine en later Maria in de boeien gesloten. - François de foetoe boi was naar 't Hospitaal geweest.... en alles in rep en roer. De chocolade was, o schande! in plaats van naar den Negers te geven weggesmeten en de ijzeren waterketels waren door James verbrijzeld.... Dat alles had men gezien en gehoord. Maar niemand was bij machte het hoe en het waarom te verklaren.

Alles was zoo snel en zoo geheimzinnig geschied, dat men geen tijd had om alles behoorlijk na te gaan.

Volks genoeg ter harer beschikking hebbende had Mevrouw spoedig kunnen voorzien in 't benoodigd personeel, om als naar gewoonte aan tafel te gaan en alles den gewonen loop te doen hebben.

Zoodra zij hare beschikkingen had gemaakt, en zich van een glas limonade had laten dienen, gaf de overste bevel James te roepen, die onverwijld verscheen.

Zoo min Mevrouw, als Mathilde en Charles begrepen wat de oude Neger te verrichten had.

Geen wonder dat Mevrouw haren echtgenoot vroeg: ‘Is er iets? Hebt gij iets noodig?’

‘Niets en iets!’ was 't antwoord terwijl de overste glimlachte en zijn knevel opstreek. ‘Wacht een oogenblik!’

‘James!’ ving hij aan, en zijne stem trilde van ontroering en aandoening, ‘James! hm! hm!’ hij streek over zijn knevel en trok er meer dan gewoonlijk aan, ‘hm! James! Je bent een ferme vent, oude grijskop!’

‘Ja vrouw! ja kijk maar niet zoo! Hij is een ferme vent, die ons het leven heeft gered!’

‘James! schenk mij een bittertje in! Geef hier! James je bent vrij! vrij ben je, hoor! Ziedaar!’

Dit zeggende haalde hij een perkament uit den zak, opende het en reikte het hem over.

‘Daar staat het! uw naam is James Lewissohn, hoor je. Wees een knappe vrijman hoor! Je was een flinke Neger, en trouwe slaaf, pas op! wees nu een ferm vrijman. Dat was het laatste soopie (borrel) dat je me ingeschonken en aangeboden hebt. Nu!... pak aan voor den duivel! Dat papier behoort u. Ik wil 't niet hebben. Bewaar het goed.’

De welsprekendheid van den overste was ten einde.

De goedhartige, ronde krijgsman was wel gewoon en in staat te commandeeren, maar aanspraken te houden lag niet op zijn weg.

Een ieder was diep bewogen. Mevrouw vooral. Nu de trouw van James zoo schitterend was gebleken, speet het haar, dat hij zijn vrijheid verkregen had, hoe hartelijk zij

haar den oude gunde. Nu zou hij haar, zooals de meesten, wel verlaten en een ander heenkomen zoeken.

En Mathilda denkende aan de keurige vruchten, die zij laatst van hem gekregen had, had er spijt van omdat zij ze nu wel niet zóó weer zou krijgen.

En James?... Beurtelings knielde hij voor den overste en Mevrouw dan weêr voor Mathilde, om allen met tranen in de oogen te danken voor den grooten - grooten schat van vrijdom hem geschonken. Niet omdat hij zich ongelukkig gevoelde, maar omdat het hem dikwijls gegriefd had, dat jongeren dan hij, die hij wel had gedaan, hem sedert zij vrij waren geworden, met minachting hadden beschouwd en toegevoegd: ‘bij ons behoort gij niet! Gij moogt geene schoenen dragen. Gij zijt maar een slaaf.’

En dat waren zij toch ook eens! Zoo goed als hij.

Toch had hij een verzoek. En 't was? te mogen blijven bij Massera en Missie en pikien Missie zoolang hij leefde.

Dat hem dit niet werd geweigerd en zelfs van harte werd toegestaan, behoeft geen betoog.

‘Zoek er een uit de man Negers,’ zeî de overste, ‘dien gij 't geschiktste keurt, om u te helpen en leer hem, om later uw werk alléén te verrichten!’

De overste schonk hem een glas Rijnwijn met suiker, reikte het hem over en zeî:

‘James drink! Dat is voor 't eerst als vrij man.’

Er viel iets in 't glas. Tranen waren het, maar niet van smart of spijt. Neen, tranen van heiligen dank, opgeweld in 't oog van een Heiden, welgevallig in 't oog van den vader daarboven; die niet vraagt naar namen en

kleuren, vormen en belijdenis.... maar naar de gezindheden van 't hart.

Menig christen dankt en schreit en bidt zoo niet als James - op den dag toen hij zijn vrijbrief in handen had gekregen.

James wilde zich verwijderen. De overste weêrhield hem zeggende: ‘wacht eens! wij gaan samen!’

Beneden op de achterstoep gekomen, floot en riep hij de geheele Negermacht bijeen.

Zoodra hij ze verzameld zag, sprak hij allen aan, hen in weinige woorden vermeldende dat James vrij was verklaard en bij zijn naam dien van Lewissohn zou voeren. Hij bleef op de plaats wonen, en ieder had zorg te dragen hem als vrij man te bejegenen. Hij was hun hoofd.

Een drievoudig hoerah der aanwezigen zette de kroon op 't werk en van sigaren, tabak en pijpen voorzien, later gevolgd door wijn, bier en koek, verliet James als vrij man het huis dat hij zoo straks nog als slaaf was binnengetreden, om er voortaan nooit anders te verschijnen dan als James Lewissohn.

Hoe zalig hij zich gevoelde, vooral nu hij hier blijven mocht, laat zich niet beschrijven.

Voor 't eerst sliep hij als vrij man in, toen hij na ieder onthaald te hebben, zijn' woning had gesloten en zich ter ruste begaf. Alles smaakte lekkerder, alles was beter. -

Ook voor den overste was de avond van dien dag, al werd hij in stilte en zonder gezelschap doorgebracht, een schoone, een onvergetelijke avond.

De vergelding.

Zoo als wij vernamen was 't plan van den overste in duigen gevallen.

Rosalie had den graad van zoet enz. der chocolade willen proeven en, met welk gevolg, is bekend.

De overste moest dus bedacht zijn op iets anders. Hij begreep dat hij niet voorbarig moest handelen en besloot de zaak een dag of wat op haar beloop te moeten laten.

Het was hem genoegzaam gebleken, dat niemand der bevolking, behalve Kwassiba en Josephine in 't komplot betrokken varen.

Afkeerig van alle opspraak, besloot hij de zaak met de meeste bedaardheid te behandelen.

De zorg en verpleging zijner gevangenen had hij aan Archibald opgedragen een zeventienjarigen Karboeger, dien James hem voorgesteld had als zijn kweekeling. Hij was een flinke, vlugge knaap, van wien zich veel liet verwachten, en die James van tijd tot tijd bij de paarden en in den tuin behulpzaam was.

Zoo was de dinsdag aangebroken en 't n i e u w s - en a d v e r t e n t i e b l a d in veler handen gekomen. Maar daardoor was binnen een paar uren tijds, heel Paramaribo door bekend, dat aan James, moeder onbekend, Zoutwater Neger, toebehoorende aan den Hoog Edel Gestr. Heer L....

brieven van vrijdom waren verleend, en hij voortaan den naam zou voeren van: James Lewissohn.

Wel had men sedert een paar dagen hierover hooren mompelen, maar praatjes hoort men overal.

De een giste dit, de ander dat; de een dacht hierom en de ander daarvoor, maar 't rechte werd niemand gewaar.

Zooveel was zeker, James was geen slaaf meer en mocht schoenen dragen naar hartelust, zoo goed en met hetzelfde recht als ieder blanke.

En dat was in die dagen veel!

Niettemin was James de oude en dezelfde als in vroegeren tijd. Dit echter deed hem vooral goed, dat Massera hem meer toesprak en zei dat hij Archibald maar aan moest zetten en zelf wat meer rust nemen. Hij had lang genoeg zijn best gedaan.

Hij zou voortaan vrij wonen, zijn uitdeeling hebben even als vroeger en 's maandelijks twaalf guldens verdienen.

Daar wilde de oude niets van weten. Geld had hij niet noodig. Eene huishoudster hield hij er niet op na en kinderen, of bloedverwanten had hij niet.

Trouwens de overste was er niet meê gediend. Een vrij man moest niet geheel afhankelijk zijn, en moest zich zooveel mogelijk vrij in zijn staat kunnen bewegen. Wilde hij koffie, een sigaar hebben, hij moest bij machte zijn, zich daarvan te voorzien, zonder altijd te moeten wachten, dat hem iets van dien aard gegeven werd. En zoo was er behalve dat wel meer. Zoo als suiker, s w i t i m o f f o Spek, vleesch of andere versnapering., ja! wie kon alles opnoemen?

Dat trof doel.

De oude was een hartstochtelijk rooker, en,... dan nog een Nora sigaar te kunnen bemachtigen!.. niets was hem aangenamer, geen geschenk welkomer.

Hij berustte - en in de hartelijkste bewoordingen, vergezeld van allerlei bewegingen, die er kracht aan bij zetten, betuigde hij zijn dank.

Thans keeren wij tot de gevangenen terug.

Sedert zondag morgen twaalf uren zat ieder in zijne eigen woning opgesloten, buiten staat eenige poging ter ontvluchting aan te wenden. Dagelijks werden zij door Archibald van het noodige voorzien die zorg droeg, dat zij in het redelijke alles ontvingen, wat zij behoefden.

Alleen zij misten hare vrijheid.

Voor ieder, vrij of slaaf, mag dit eene straf zijn maar vooral voor dit drietal, was dit het geval. Immers na afloop harer werkzaamheden (en die waren meestal in den namiddag, omstreeks vier à vijf uren geëindigd), als de badkuip in orde en 't waschwater weg gehaald was, had men het overige van den dag, tot 's avonds, als de taptoe geslagen werd, vrij en kon men naar hartelust over zijn tijd beschikken. Dan mochten zij zich even vrij bewegen als de vrij gelatene en vrij geborene.....

De overste had zijn besluit genomen. Hij was niet onberaden te werk gegaan, maar na alles overwogen te hebben, kwam 't hem het beste voor zich van dit drietal te ontdoen, en te koop aan te bieden, zonder eenige ruchtbaarheid aan de zaak te geven en melding te maken van de redenen, die hem tot dien maatregel de toevlucht deden nemen.

Het n i e u w s - en a d v e r t e n t i e b l a d kwam hem hierin

ten rechten tijde te stade. Er werden gevraagd op plantage W a t e r l o o in de N i c k é r i e eenige werknegers en vrouwen voor den veldarbeid geschikt alsmede eene kokin, een waschvrouw en een meid voor huiswerk.

Nog den zelfden dag had de gemachtigde des eigenaars die op j a c h t l u s t woonde, aan gindsche zijde der rivier, bericht, dat de overste in staat en bereid was hierin te voorzien, voor zoo verre het laatste gedeelte dier uitnoodiging betrof.

Het antwoord luidde, dat de heer Johnson den volgenden dag in de stad zou zijn en den koop hoopte te kunnen sluiten, vermits zijn principaal om genoemd personeel zeer verlegen was.

Hoe tevreden met dit bericht bracht het den overste toch in een moeilijken tweestrijd. De heer Johnson stond bij hem bekend als iemand van edele beginselen. Een man die de belangen van zijn principaal met de meeste getrouwheid en hartelijkheid behandelde en uiterst nauwgezet was.

Zou hij hem de redenen opgeven, die hem bewogen zich van dat drietal te ontdoen? of zou hij wachten tot deze er hem naar vroeg? wat zou hij in 't laatste geval antwoorden? kwam hij rond voor de zaak uit, dan liep hij gevaar niet van de schuldige en voor hem en de zijnen zoo gevaarlijke wezens bevrijd te worden.

Zij waren in staat, waar zij kwamen een nieuw komplot in verbintenis met andere te smeden, en.... de ellende was niet te overzien. Als man van eer, wilde hij zoo iets niet op zijn geweten hebben. Omgekeerd - het personeel dat naar C o r o n i en N i c k é r i e ging, was over 't algemeen uitschot, althans niet van 't beste gehalte.

Immers sedert de vrije handel en invoer van Zoutwater Negers verboden was, werd het gebrek aan werkkrachten gedurig meer en meer gevoeld.

Wie maar even kon behield zijn personeel. Gebrek aan handen was ook vermindering van arbeid en productie.

En toch zij moesten uit den weg geruimd worden. In de stad konden zij niet blijven. Dan liep zijn eigen huispersoneel gedurig gevaar. Dagelijks toch was er gelegenheid om met elkander in aanraking te komen.

Er kwam nog iets bij.

Zou hij het drietal onverhoord laten vertrekken? Hij had ze laten opsluiten, maar!... wie was de schuldige? Waren zij het allen?

Wel stond Maria in een kwaden reuk. Wel had zij meermalen straf moeten ondergaan, om boosaardig liegen en moedwillige handelingen. Maar was 't daarom bewezen dat zij zoo slecht en diep gezonken en tot zulk een verfoeilijke misdaad in staat was!

Ja! 't vergif was in de keuken gevonden; zij had de chocolade gekookt. Zij was in de bottelarij, op 't oogenblik dat Rosalie dien gil uitstiet en zij trachtte te ontvluchten...

Maar wat bewees dit?

Waren volgens getuigenis van James de beide anderen ook niet in de keuken geweest? - waren zij ook niet op de vlucht gegaan, zoodra zij 't gegil hadden gehoord....

Het bleef eene donkere en ingewikkelde zaak, waar hij toch gaarne eenig licht over verspreid zag, opdat hij de schuldigen niet met de onschuldigen en althans de eene niet zwaarder dan de andere strafte.

't Is waar, zij waren 's avonds laat alle drie in Maria's

kamer geweest. Daar was 't plan beraamd en gemeenschappelijk tot de uitvoering besloten. Maar!...

Eensklaps ging hem licht op.

Het was hem ontgaan wat 's avond bij maneschijn door Maria was gezegd en ongemerkt en zonder eenige bedoeling, toevallig door James was afgeluisterd. Zij was het die Kwassiba en Josephine later in huis had ontvangen, het plan had geopperd en 't fleschje voor den dag gehaald, waar 't noodlottig vocht zich in bevond.

Zij en zij alleen was de hoofdschuldige. Kwassiba en Josephine waren medeplichtigen.

'Toch wil ik ze hooren!' mompelde hij in zich zelven, terwijl hij zijn policiemuts op zij zette en zijn knevels opstreek. 'En dat maar terstond ook. Ik ben nu alleen op 't bureau. De dienstzaken zijn afgeloopen.

'Archibald!' klonk het terwijl hij op zijn vingers floot.

'A b r i M a s s e r a ?' Wat belieft Mijnheer? was 't antwoord van den f o e t o e b o i, die in zijne volle lengte in militaire houding voor hem stond.

'K a l i meester James! H e e s s i e - H e e s s i e, j e r i.' Roep Mr. James! Gauw, gauw - heel gauw, hoor!

De oude man liet zich niet lang wachten.

Hij bleef aan de deur staan in dezelfde houding, als weleer en groette.

'Kom binnen, oude grijskop,' zeî de overste, 'ga hier zitten!'

'Neen! neen! Massera!' merkte James aan, 'wel vrij man, maar niet in Massera's kamer Neger zitten mag.'

Gij gaat hier zitten!' liet er de overste opvolgen. 'James Lewissohn moet met mij hooren en spreken.'

Dit zeggende kreeg hij een stoel, plaatste dien op eenigen afstand van den zijnen, deed James plaats nemen en beval Archibald naar de woning van Maria te gaan en haar binnen te brengen.

'Ma holi hem fastoe boi! a de wan takroe Ningre a habi bigi tranga jeri loekoe boen,' Maar houd haar goed vast, jongen! Zij is eene slechte meid en heeft veel kracht. Hoor! pas op. merkte James aan.

De oude had zelf wel mede willen gaan, maar de overste weerhield hem.

Zoo iets mocht een vrijman niet doen. Hij was geen slaaf meer. En dat wist Maria immers niet.

Een oogenblik later was Archibald met de schuldige binnen.

De overste ontroerde toen hij haar zag.

Dit was echter niet van langen duur.

Onverschrokken en met kwalijk verkropte woede zag zij hem in gezicht en bleef zij zelfs de gewone groete schuldig.

Hoewel gewoon aan soortgelijke verschijnselen in den krijgsraad, bracht het hem voor een oogenblik van zijn stuk.

Toch herstelde hij zich, en na haar een oogenblik met zijn groote zwarte oogen te hebben aangestaard, vroeg hij zonder omwegen waarom zij hem en de zijnen had willen vergiftigen.

Een smadelijke glimlach was 't eenig antwoord.

'Van wien hebt gij 't vergift?' vroeg hij en zijn stem

getuigde van hevige gemoedsaandoening en opwellende drift.

Zij zweeg.

‘Gij hebt ons willen vergiftigen - waarom?’

Dezelfde smadelijke glimlach terwijl zij 't hoofd zijwaarts bewoog en 't oog naar boven sloeg, als of zij zeggen wilde: ‘vraag maar, ik antwoord toch niet!’

‘Spreek of ik laat u afstraffen op 't piket!’

‘O b i s i m i ! ’ Dat raakt mij niet! Wat kan het mij scheelen. mompelde zij, echter verstaanbaar genoeg voor Archibald, die knarsentandende achter haar stond, zoo wel als voor James die tegen over haar zat en haar met dreigende blikken aanstaarde.

Zijn lippen trilden.

‘Wat zegt zij?’ riep de overste, die haar den mond wel had zien bewegen maar niet verstaan had wat zij zeide.

‘Spreek op Massera James Lewissohn! Een vrijman moet niet zwijgen,’ riep de overste, ‘wat zegt zij?’

Maria ontstelde. James vrijman! Hij James Lewissohn!? eene lichte rilling liep haar door de leden.

Diep verontwaardigd dat de ongelukkige de onbeschaamdheid in tegenwoordigheid van haren Meester, zoo verre durfde drijven, deelde James den overste hare woorden mede.

‘Wie is de schuldige?’ hernam hij zich tot James wendende.

‘Maria,’ was 't antwoord van den oude, op plechtigen toon, dat hij staande met de handen over de borst gekruist uitsprak.

Langzaam zette hij zich weêr neder en deed verslag van alles wat hij vernomen had en door ons reeds vroeger is meêgedeeld.

Als of zij hem met de oogen, buitengewoon schitterende van woede en haat wilde vernietigen, zag zij hem eenige oogenblikken aan, knarste op de tanden terwijl de bovenlip opkrulde.

Toch sprak zij geen woord.

Wel overtuigd dat hij haar zoo min tot spreken als tot bekentenis zou brengen, nam de overste zijn toevlucht tot het eenige middel dat hem overbleef. Hij zou haar overleveren aan den prokureur-generaal. Zij kon er zeker van zijn dat zij gewurgd, het hoofd haar afgehouwen en op een staak te pronk gezet zou worden - tot dat de vogels er 't vleesch hadden afgeknaagd en 't van den staak viel.

'Gado! mi mama!!' riep zij krijschend uit. 'Fa mi sa finni mi passi dan, na Gado-Kondre?' De Neger heeft evenmin vrees voor den dood, als voor de doodstraf, indien hij maar niet het hoofd te verliezen heeft. Hij meent dat zijn lijk eenige verandering ondergaat en na de zelve ondergaan te hebben opstaat en overgevoerd wordt naar den hemel, onverschillig wie ook. Hij hebbe misdreven wat het moge zijn met of zonder hoofd. Maar komt hij er zonder hoofd dan is hij ongelukkiger dan bij zijn leven op aarde, dan blijft hij zwerven en vindt de zijnen niet. Wij vinden hier twee begrippen: dat van Opstanding des vleesches en van hemel en hel. Haar uitroep was: O God en o moederlief! Hoe zal ik dan den weg kunnen vinden in den hemel?

De weg naar den hemel is naar 't volksdenkbeeld het graf. Maria begreep nu dat zij na die straf nooit gelukkig kon worden.

Vreeselijker straf bestond er niet.

De grootste misdadiger siddert er voor, en werd door die bedreiging tot algeheele bekentenis gebracht. De beruchte

K o e p r o e K o m b a K o e p r o e K o m b a, Koperen Ketel, naam of bijnaam van een Neger even wreedaardig als sluw. Menige gruwzame moord was door hem gepleegd. Ten laatste gelukte het der policie hem gevangen te nemen en zijn straf te doen ondergaan. werd er den mond wel door geopend hoe zou zij dan langer kunnen gezwegen hebben.

Zonder echter eenig berouw te laten blijken, had zij spoedig tot in de kleinste bijzonderheden, zelfs den diefstal in 't magazijn beleden en verklaard, dat Kwassiba en Josephine minder schuldig waren dan zij.

'Breng haar weg,' klonk het, 'sluit haar in de boeien en voorzie haar van het noodige. Haal Kwassiba!'

Zoodra Maria in verzekerde bewaring was gebracht, werd Kwassiba binnen geleid.

Zij nam de beleefdheid in acht, groette en voegde er met de meeste bedaardheid bij: F a M a s s e r a t a m? Hoe vaart mijnheer?

Geen enkel antwoord bleef zij schuldig, Zij wist van niets. Zij was bij Maria in de keuken geweest, had 's morgens met haar besproken waar zij 's middags en 's avonds zouden henen wandelen, wie zij zou bezoeken en zoo al meer. Zij was uit de keuken gevlucht door schrik bevangen, toen zij 't gillen had gehoord, en begreep volstrekt niet waarom zij opgesloten was geworden. Zij had zich niet willen verzetten, omdat Massera Massera was en daartoe naar welgevallen vrijheid had. Overigens zij mocht Maria niet lijden. Met haar had zij geen m a t i e s c h a p.

'Massera James Lewissohn!' vroeg de overste met verheffing van stem, 'wie zaagt gij op zekeren avond bij Maria in de kamer? spreek zooals 't een vrijman betaamt.'

‘Keh!’ riep zij vol verbazing en blijkbaar ontsteld uit: ‘O u r o e J a m e s n a f r i ? ! ’ Is de oude James vrij?

‘Kwassiba en Josephine, mi M a s s e r a !’ was het antwoord van den ouden man.

Met de meeste sluwheid en gevatheid zocht zij alles te ontkennen niet alleen, maar trachtte zij te bewijzen dat zij er niet bij geweest kon zijn, omdat zij dien nacht de huiswacht had gehad; en toen 't bewezen was dat dit niet zoo was, merkte zij aan, dat zij zich vergist had, maar met koorts te bedde had gelegen en zoo al meer. Eindelijk maakte zij allerlei uitvluchten en beweerde dat zij bij Maria in de kamer was geweest, maar er zich ernstig tegen verzet en van 't afschuwelijke plan niets had willen weten. Trouwens Maria was niet te bewegen geweest en daarom was zij heen gegaan. Zij wilde zich met zulke schandelijke zaken niet inlaten. Zij had er in 't minst geen reden toe.

‘'t Zij zoo!’ viel de overste in. ‘Al genoeg! Gij zijt bij Maria geweest, hebt alles wat zij voornemens was en u voorgeslagen had geweten. Gij keurt het af, noemt het slecht. Welnu! dan hadt gij mij moeten mede deelen wat gij wist. Gij zijt dus medeplichtig en hebt mij en mijn huisgezin willen vermoorden.’

Dat had zij niet durven doen, merkte zij aan. Maria zou het toch ontkend en haar dit later deerlijk betaald gezet hebben. Want zij was tot alles in staat. Niemand slechter in de gansche stad. Zij was van gemeen bloed.

‘Wij kennen die t a k k i e - t o r i e s ,’ Praatjes. hervatte de over-

ste, ‘dat is n i n g r e f a s s i e Negergewoonte.. Ik wil u niet straffen. Breng haar naar den prokureur-generaal, die zal haar wel in d o n g r o e h o s s o De gevangenis in Fort Zeelandia. een plaatsje geven. K a k r a k k a h o l o Kakkerlakkenhol. Een schandelijk verblijf, dat naar wij hopen niet meer gebruikt wordt. is ruim genoeg. Voort met haar, Archibald!’

Dat hielp. Wie daar opgesloten werd was zeker van een treurig lot, dat meestal eindigde met den dood - levenslange gevangenis, of sterven op 't schavot.

Eer Archibald haar aangreep en naar buiten bracht, lag zij op de knieen en smeekte afgestraft te worden, zoo zwaar als 't Massera goeddacht, als zij maar niet naar den prokureur-generaal, of zoo als zij hem noemde, F i s c a r i gebracht en in 't kakkerlakkenhol opgesloten werd. Men liep er gevaar door 't ongedierte doorknaagd te worden. Er was geen bank om te zitten, geen andere plek om te slapen dan op den leemen vloer, die zelden gereinigd werd en dat in een eeuwigen nacht. Er was slechts één luchtgat van weinige duimen vierkant in de deur. Recht opstaan kon men niet.

Dat was bijna het zelfde als levend begraven te worden.

Spoedig was alles bekend. Zij verklaarde zich niet alleen schuldig, maar beleed zelfs dat zij Maria's plan toegejuicht en haar tot de uitvoering daarvan aangespoord had. Wat meer is, dat zij opzettelijk in de keuken was gekomen om te zien of zij woord hield. Terwijl zij Maria

had aangeraden meer vergift in de chocolade te mengen, dan deze voornemens was en er had in gegoten.

Vijf minuten later was zij terug gevoerd in hare woning, en Josephine in tegenwoordigheid van den overste verschenen.

'Helena!' zeî de overste.....

'Josephine, Massera!' verbeterde de oude James.

'Hm!' hervatte de overste en trok aan zijn knevel, ten bewijze dat hij gevoelde voor 't heele front een kleine fout te begaan. 'Hm! Josephine! gij hebt vergift gehaald bij Affiba, achter op 't k o m b é !'

'M a s s e r a ! ' antwoordde zij hevig ontstellende, 'a n o m i , - m a S i s a M a r i a ! ' Ik heb 't niet gedaan, maar Maria.

Zij had zich verraden. Zij gevoelde het en sloeg de oogen neder en zweeg.

'Gij weet dus van de zaak.'

Geen antwoord.

De moed was haar ten eenemale ontzonken en toen zij vernam dat James alles gehoord en gezien had - en dat Maria en Kwassiba haar hadden genoemd als medeplichtige, maakte zij geen enkele uitvlucht, maar wachtte bedaard den uitslag af.

'Wist gij wat Maria met dat fleschje in de keuken doen zou?' vroeg de overste.

'Ja!' was het antwoord.

'Wilt gij van die chocolade drinken?'

'N o - n o ! ' Neen - neen. liet zij er haastig opvolgen.

‘Gij zult drinken!’ duwde de overste met donderende stem haar toe, greep naar een kop koude koffie die achter hem op zijn schrijftafel stond en bood haar dien aan.

‘P a r d o n m i M a s s e r a ! ’ riep zij handenwringend uit en wierp zich op de knieën.

‘S a n h e d d e j o e n o w a n n i d r i e n g i ? ’ Waarom wilt gij niet drinken? luidde zijn vraag.

Nu deelde zij mede dat de chocolade vergiftigd was. Zij had het Maria Zondags, toen zij chocolade kookte uit een fleschje in den ketel zien inschenken. Als men dat dronk moest men sterven, en vooraf zeer veel pijn lijden.

‘Breng haar weg!’ zeî de overste. ‘'t Is genoeg. Wij zijn overtuigd. Allen zijn schuldig.’

Vervolgens nam hij zijn kop koffi, ledigde dien tot aller afgrijzen in een paar groote teugen en zei uiterst bedaard:

‘'t Was koffi!’....

Alles was afgeloopen.

‘Oude grijskop!’... vervolgde de overste. ‘Ik zal u wat meêdeelen maar zwijg. Niemand mag iets weten’

‘Oude James zwijgen!’ voegde deze zijn meester toe.

‘Zij gaan alle drie naar N i c k é r i e . Misschien morgen avond nog. Pas goed op haar!’

‘Afstraffen dan? Massera op de plaats of piket?’

‘Niets van dat alles, oude! maar zij moeten uit de voeten.’

Het laatste beviel hem; het eerste in 't geheel niet. Zoo

zonder straf er af te komen, was niet goed. Zij hadden wel honderd zweepslagen, zoo niet meer verdiend. Als Massera zoo verkoos te handelen ging alle eerbied en vrees verloren. Wie kon dan met Negers omgaan?! Zij hadden eene duchtige kastijding verdiend.

'Niemand,' zei de overste, 'weet van de zaak. Niemand, vrije of slaaf, kan dus oordeelen. Het is al strafs genoeg naar de N i c k é r i e te moeten en uit de stad verbannen te zijn. De meesten hebben er een afschrik van en laten zich als ze kiezen mogen liever half dood slaan, dan derwaarts te vertrekken.'

Ga nu naar ieder der ongelukkigen,' zoo eindigde hij, 'zeg haar dat zij mij en de familie niet zullen weêrzien en naar de N i c k é r i e vertrekken. Die boodschap is straf genoeg.'

Half voldaan verwijderde James zich, om zich van den last, hem opgedragen te kwijten.'

Eer hij echter de plaats bereikt had, riep de overste hem terug en wijzigde het bericht in dier voege, dat James haar maar melden zou dat zij verkocht zouden worden - verder niets. De overste wilde eerst den heer Johnson afwachten. Vroegen ze hem of en wanneer zij afgestraft zouden worden dan bleef hij 't antwoord schuldig. De wanhoop kon haar tot zelfmoord leiden, 't was meer gebeurd.

Dat kon de oude niet tegenspreken. Nog onlangs had een jonge negerin, die derwaarts vervoerd werd, de gelegenheid te baat genomen en was over boord gesprongen zoodra de schoener in volle zee was.

Vier en twintig uren later was het drietal reeds onder

behoorlijke bewaring aan boord van den R o b e r t W i l l i a m, die met eene lading voor plantagegebruik naar de N i c k é r i e moest en begunstigd door den wind 's avonds Braams puntnog uitzeilde.

De heer Johnson was vroegtijdig in de stad geweest, had zich onmiddellijk bij den overste vervoegd en was zeer tevreden over het uiterlijk van het vrouwelijk personeel en den billijken koopprijs dien de overste eischte. Tot wederzijdsch genoegen was alles spoedig in orde gebracht.

Niemand, zoo min mevrouw en de familie, als de bevolking op de plaats, behalve James en Archibald, droegen kennis van haar vertrek en de plaatse van hare bestemming.

Alles was met de uiterste bedaardheid en in stilte afgeloopen.

'Die donderbui is voorbijgedreven!' zeî de overste toen James met het bericht terug kwam, dat hij de vrouwen een voor een uit hare woning gehaald en naar boord gebracht had. Zij waren behoorlijk aangekomen en in ontvangst genomen.

Dit zeggende reikte hij het bewijs daarvan, door den kapitein eigenhandig geschreven en geteekend, aan zijn meester over.

's Avonds met zijne familie op 't balkon zittende, deelde de overste mevrouw L. mede wat er was voorgevallen.

Eerst vond zij 't wel wat hard, maar wel beschouwd moest zij de handelwijze van den overste goedkeuren. Zoo lang de ongelukkigen er waren, welke beloften zij ook gaven, was men zijn leven niet zeker. En dit stond vast, Maria was een zeer gevaarlijk persoon.

Niemand blijder dan Rosalie. Zij was nu van iemand

bevrijd, die op haar leven had toegelegd. Had Maria een andere straf gekregen en ware zij niet verwijderd, zij zou zich later op Rosalie zeker hebben gewroken.

Inwendig juichte zij dat Maria naar de N i c k é r i e moest. De hel op aarde of zoo als zij zich in de volkstaal uitdrukte: D i d i b r i K o n d r e . Duivelshoek, buurt. Hel.

In stil genot en onder zoet gekeuvel snelde de avond teneinde, - en met een bedaarder gemoed en in kalmer stemming dan in de laatste dagen 't geval was, begaf de overste zich met zijne familie ter ruste; innig dankbaar dat de goede Voorzienigheid zoo liefderijk gewaakt en de ellende afgekeerd had, die hem en de zijnen had bedreigd.

Twee jaren later.

Thans veroorloven wij ons een stap, dien menig lezer wellicht zal afkeuren, nadat wij tot heden bijna van dag tot dag den loop der zaken gevolgd zijn.

Intusschen zoo als overal, zoo is het ook hier in de familie van den overste L., er valt en er viel niet altijd iets voor dat zich door iets bijzonders kenmerkte, of op vermelding aanspraak mocht maken.

Wij deelen dus alleen het beknopte bericht mede, dat oud en jong, vrij en niet vrij, twee jaren ouder waren geworden - of zij ook wijzer en gelukkiger waren geworden, wagen wij niet te beslissen.

James was in de daad, op zijn ouden dag een zeer bruikbaar vrijman, ten volle de emancipatie waardig. Archibald was een kloeke neger, die zijn ouden meester eere aandeed en bijzonder te stade kwam. De overste ontzag zich niet met den knaap te praten en te overleggen, of bij den ouden James binnen te wippen en aan te steken.

Mathilde had reeds lang de school verlaten en was een lieve en schoone maagd van zestien jaren. Haar broer was als kadet korporaal bij 't batailjon ingelijfd. Hij moest veel exerceeren en kreeg dagelijks onderwijs in 't geen hij noo-

dig had te weten, om eenmaal een waardig en geschikt officier te worden.

De kleinen ontwikkelden zich uitmuntend en Mevrouw L. ofschoon ouder geworden, was een' krachtvolle, deftige dame, die haar gezelschap waardig bleef en wier bijzijn grootelijks gewaardeerd werd. Zij was in den laatsten tijd meer gezet geworden, terwijl haar statige gang, bevallige houding en beweging haar iets vorstelijks gaven, dat men zoo gaarne ziet, en dat zoo veel aantrekkelijks heeft, vooral als geene gemaaktheid en hoogmoed er een schaduw op werpen.

Het majestueuse was bij haar van den echten stempel. Dat moederlijk-vorstelijke en dat vorstelijk-moederlijke het oefent alom en altijd een verbazenden invloed uit en maakt indruk zelfs op den lichtzinnige, die er binnen de grenzen der betamelijkheid door gehouden wordt, of ijlings terugtreedt, zoo hij ze heeft overschreden. Waarlijk de vrouw die hare roeping begrijpt en haar invloed weet aan te wenden is groot en machtig, al ontbreekt haar alle uiterlijke schoonheid.

Het is een schandelijke onwaarheid, eeuwen door gelogenstraft, dat de vrouw beneden den man staat. Dwang alléén, algemeene dwang, heeft haar in dien toestand gebracht.

Alleen in physieke kracht is de vrouw minder dan de man, maar grooter dan deze waar het liefde en zelfopoffering geldt.

Maar ter zake!

Sedert lang maakten wij weinig gewag van Mathilde, en Rosalie, die echter tot de hoofdpersonen der historie behooren. Mathilde, die wij voortaan niet langer p i k i e n M i s s i e, maar M i s s i e Mathilde zullen noemen was

sedert op de receptieavonden op 't goevernementshuis geweest, had die bijeenkomsten zeer dikwijls bijgewoond, terwijl zij op bal en thee dansant, in voorname kringen nooit gemist werd.

Toch had zij in zeker opzicht iets kinderlijks, wij zouden bijna zeggen iets kinderachtigs, uit hare schooldagen overgehouden. Mama lachte er vaak om en papa maakte er wel eens aanmerkingen over, maar daar bleef het bij.

Wat was het geval? Alle dagen, als zij er maar te krijgen waren, moest Rosalie haar een m a n j a bezorgen, afbijten en met haar tanden de bast of b o e b a rondom overtrekken naar beneden, opdat zij het vleesch rond de pit er af kon eten.

Dagelijks droeg Rosalie zorg, dat hare jeugdige meesteresse er van voorzien was, even als in hare schooljaren. Toch waren die beide geen' m a t i e s in den waren zin des woords. 't Verschil in jaren was te groot en de afstand in 't maatschappelijk leven, was eene kloof te breed en te diep, dan dat aan overschrijden te denken viel.

Was Rosalie vrij!..... 't ware mogelijk - echter niet denkelijk, want Mathildes roeping, uitzichten, zouden toch altijd tusschen hare en Rosalies positie iets overlaten dat minder aangenaam bleef. De meerdere kan goed, lief, hartelijk zijn, - de mindere blijft altijd zijne minderheid en nietigheid gevoelen.

Vogels van ongelijke veêren vliegen niet goed samen.

Sedert Mathilde grooter was geworden en in hoogere kringen binnengeleid, gevoelde zij meer en meer hare waarde; gevoelde zij dat zij iets meer was en hooger stond dan Rosalie. Rosalie was maar eene begunstigde slavin, zij

de dochter van den overste L. en de jonge meesteresse.

Wat ooit gebeurde, Rosalie kon nooit haars gelijke, laat staan hare meesteresse worden.

Wel bleef zij in hare kamer slapen, wel had zij niets met de overige bediening uit te staan, wel bleef zij voortdurend manja's voor haar klaar maken - maar!.... Mathilde zat voortaan, of bij mama, of alleen in de zaal, 't zij zij naaide, muzijk maakte, of iets anders verrichtte.

En Rosalie?.... Zij benijdde James den vrijdom niet, maar zij had dien ook gewenscht, ja! er half op gerekend sedert het voorgevallene, waaraan de oude Neger zijn vrijheid had te danken gehad.

Wat had zij niet geleden!.... Zij had dood kunnen zijn Wat had zij voor Missie Mathilde niet gedaan en opgeofferd!.... Naar 't scheen, werd dit niet gerekend. Anders toch was die gelegenheid uitmuntend geweest, om haar, ook den schat van vrijdom te verschaffen. Zij zou evenzeer als James bij Massera en Missie gebleven zijn. Maar.... Zij had het reeds langer opgemerkt, Massera had het niet op haar geladen. Zelden sprak hij tot haar, tenzij om iets te vragen, of te bevelen. En nu.... nu Missie Mathilde zoo afgetrokken werd en haar eer scheen te ontwijken, dan te zoeken, voelde zij zich verongelijkt en gekrenkt.

Arme Rosalie! hadt gij geweten hoe de overste over u dacht en hoe hij nog voor een paar dagen tot mevrouw had gezegd : ‘wij moesten haar ook den vrijdom geven,’ gij zoudt zoo niet gesproken of gedacht hebben.

Naarmate Mathilde ouder werd en zich in ruimeren kring bewoog had al dat kinderlijke en huiselijke plaats gemaakt voor iets aanmatigends. Zij liet zich gelden; vroeg niet meer,

maar beval. Zij kreeg iets nuffigs ofschoon zij toch nooit kon dulden dat Rosalie verongelijkt werd. Integendeel, - dan was zij de eerste die partij voor haar trok. Even als te voren, droeg Mathilde zorg dat Rosalie haar aandeel kreeg van wat er bijzonders en aangenaams was en van 't geen waar zij van wist dat Rosalie op gesteld was.

Maar dat kinderlijke, dat onschuldig-hartelijke week van dag tot dag. Dit werd door Rosalie maar al te zeer opgemerkt en liet diepe spooren van wrevel en misnoegdheid achter.

Overigens bleef alles op den ouden voet.

Van 't verledene was geen sprake, en van Maria en hare lotgenooten werd niets meer vernomen.

De overste maakte muzijk met zijn dochter, en bouwde allerlei luchtkasteelen voor de toekomst.

En of mevrouw hem al eens toevoegde: de mensch wikt, God beschikt. Zijn ‘hm! hm! heb maar geduld!’ brak alle verdere tegenspraak af.

Zijn oog was op Louis C., die, nauwelijks twintig jaren, van goeden huize en niet onbemiddeld was en nu reeds tot eerste luitenant was bevorderd. De jonge man had eene schoone toekomst in 't verschiet.

Geen wonder dat hij vrijen toegang had ten huize van den overste. Te meer hij zong uitstekend. En dit verschafte menigen genoegelijken avond.

De jongelieden verstonden elkander uitmuntend, - en papa en mama! - och! Zij waren ook jong geweest, zij zagen 't met zeker welgevallen, al hielden zij zich ook of zij niets bemerkten.

En, in trouwe! Louis C. was een brave jongen en een

flink officier. Hij beloofde veel. Ieder mocht hem graag lijden, al was hij soms wat dartel en uitgelaten.

‘Dat is de jonkheid!’ zei de overste, terwijl hij overluid lachte en zijne knevels glad streek. Hij mocht de zon wel in 't water zien schijnen. Alles had zoo zijn tijd. Tot eene bepaalde verklaring was 't wel niet gekomen, maar hier en daar in de buitenwereld werd het als waarheid verteld, dat er eene huwelijksverbintenis uit voort zou spruiten.

‘Let op!’ was in de heerensocieteit gezegd. ‘Zoodra hij kapitein is, zult gij 't hooren. Daar is 't wachten op.’

Nu op dat punt is de wereld nooit karig. Waar of onwaar, huwelijkshistories zijn spoedig in omloop.

M e n z e g t - m e n h o o r t, - zijn van die termen die zoo in zwang zijn, dat men zich verwondert, wanneer men in een gezelschap niet verneemt: men had gezegd dat gij dood waart.

Rabener zaliger schreef: van de honderd malen dat men hoort of leest, m e n z e g t, is 't negen en negentig malen: men liegt.

Edoch late men de dooden rusten! Rabener was een scherp man, een ridder die altijd wat te berispen had, en, niemand ongemoeid kon laten, als hij er maar vat op kon krijgen. Ieder aan wien een steekje los was, hield hem op eerbiedigen afstand, of ontweek hem.

Keeren wij liever tot ons verhaal terug.

De kentering of afwisseling van den grooten regen in den grooten droogen tijd was voorbij. September was dáár en na ontzettende donderbuien en zware stortregens had het lang gewenschte drooge saisoen zich heerlijk ingesteld.

De warmte klom van dag tot dag, en wie maar even naar de plantage kon vertrekken maakte zich reisvaardig, vormde zijne plannen en voorzag zich van de benoodigde provisiën om de stad verlatende zeker te zijn, dat men geen gebrek zou lijden en genieten kon, n j a m p r e n a s i Letterlijk vertaald: plantage eten, opeten. zooals de Surinamer zegt.

Ook bij den overste was dit het geval. Zijn e f f e k t, in de boven Commewyne gelegen, was ruim twee tij roeiens Een tij roeiens is zes uur. Men telt hier minder de uren afstands hemelsbreedte dan den tijd dien men noodig heeft, om er met knappe Negers henen te roeien. In den regel geeft men na dat tijdsverloop den roeiers rust, werpt het anker uit onder het bosch en geeft hun den tijd om zich naar behooren te ververschen, indien men niet hier of daar Tijstopt d. i. op eene of andere plantage aanlegt. van de stad verwijderd.

Het was de huwelijksgift, die zijne echtgenoote hem aanbood en had eene werkbare macht van ruim twee honderd koppen. Zoo noemde men de Negers. Van tijd tot tijd, voor zooverre zijne dienstzaken hem dit veroorloofden, ging hij er henen, om alles in oogenschouw te nemen. Maar in den droogen tijd ofschoon gedurig stadwaarts keerende, bracht hij er met zijne familie 's jaarlijks eenige weken door.

Die vroolijke en gelukkige dagen waren ook nu weêr ophanden. En ofschoon het Mathilde niet onwelkom was, dat zij eerlang derwaarts zou gaan, scheen 't haar toch niet zoo bevallig te zijn als voorheen.

't Was waar, in de stad was 't vreeselijk benauwd, en wie maar weg kon, ging naar buiten. De Soirées op 't

gouvernement werden niet bezocht, en aan bal en publieke vermakelijkheden werd niet gedacht, - maar toch er was iets dat haar 't vertrek thans minder aangenaam maakte.

Zij liet er zich wel niet bepaald over uit, maar mama kon de aanmerking niet terughouden, dat Mathilde wel eens met meer vreugde 't bericht van vertrek vernomen had, dan nu. Intusschen alles ging zijn gang en Mathilde bleef niet achterlijk waar 't gold de toebereidselen te maken voor 't vertrek. Ieder was in de weer. Rosalie niet 't minst. Zij was belast met het toezicht op alles wat benoodigd was.

Wel was 't grove meublement zooals stoelen, tafels en wat van dien aard meer zij op de plantage, maar matrassen, hangmatten, slaap- en tafelgereedschap, kortom wat voor keuken, kelder en zoo al meer vereischt werd, moest voor den dag gehaald, of aangekocht, ingepakt en ter verzending gereed gemaakt worden. Wat van waarde was en achterbleef moest men wegsluiten.

James bleef in stad om een wakend oog te houden, maar James werd oud en Archibald moest mede naar buiten.

Wel had de overste er ernstig over gedacht, of 't niet beter ware hem bij den ouden man achter te laten, maar deze aarzelde geen oogenblik die taak alleen op zich te nemen. Hij was er zelfs een weinig verstoord over, toen de overste hem in bedenking gaf, of 't niet beter ware dat Archibald bij hem bleef. Hij werd dagelijks ouder!...

James wilde er niets van weten, en de overste liet het daarbij; wel wetende dat hij zich ten volle op zijn ouden getrouwe kon verlaten.

‘Plantage is de stad niet!’ voegde mevrouw hare dochter toe, wanneer deze van tijd tot tijd eenigzins knorrig

antwoordde op de vraag of aan dit of dat wel gedacht, hiervoor wel gezorgd, en dat wel ingepakt was? ‘Gij weet, er is niets te krijgen. De afstand is te groot, om gedurig naar stad te gaan.’

En in trouwe! gij moogt wel toezien dat ge niets vergeet, als gij er althans voor eenige weken uw verblijf neemt. Gij zoudt deerlijk verlegen staan en teleurgesteld zijn, als gij uw schrijfbehoeften, lectuur, sigaren, lucifers - en zijt gij eene dame uw garen- en stop- en borduur- of haakgereedschap hadt achtergelaten of er u niet genoegzaam van voorzien hadt.

En zoo is 't met alles.

Gij moogt gerustelijk acht dagen te voren wel eens een lijst maken van 't benoodigde en alles behoorlijk nagaan en onderzoeken en 't geheugen uwer huisgenooten gedurig te hulp roepen, om met u toe te zien en te overleggen.

't Vertrek naar en 't verblijf op plantage moge zijn aangenaams en genoegelijks hebben, de toebereidselen vooraf zouden er u, als gij wat opziet tegen moeiten, voor altijd van afschrikken.

Gelukkig hij, die een flinken mentor en een ervaren helper heeft, aan wien hij alles gerust kan overlaten.

In dat voorrecht deelde de familie van den overste. Rosalie bestuurde alles met de grootste bedaardheid, met het meeste beleid en de uiterste nauwkeurigheid; - tot groot genoegen van mevrouw, die bij soortgelijke drukten en beslommeringen spoedig van haar streek was.

Behalve 't geen voor de slaapkamer en het toilet vereischt werd, en tot de laatste oogenblikken overbleef, was alles in gereedheid gebracht.

Niemand herinnerde zich dat er iets ontbrak. Het lijstje van benoodigdheden, proviand en zoo al meer, werd door mevrouw nog eens bedaard ingezien, in tegenwoordigheid van den overste, Mathilde en Rosalie voorgelezen en eenparig goedgekeurd. Er ontbrak niets.

'Flink in orde, hm!' riep de overste wel voldaan, terwijl hij ouder gewoonte zijn knevels niet onaangeroerd liet, als of zij ook een stem in 't kapittel hadden.

Nu eens deze, dan die der huisvrienden kwam een' afscheidsvisite maken. Ook de officieren bleven niet achter, allerminst de luitenant Louis C.

Hij mocht niet in gebreke blijven de familie, die hem altijd zoo lief, zoo hartelijk en met zooveel onderscheiding ontving en behandelde, een hartelijk vaarwel en veel genoegen toe te wenschen.

Trouwens 't zou voor hem, die hier zooveel aan huis kwam, een groot gemis zijn.

'Hm! hm!' viel de overste hem in de rede, 'wat zwarigheid?! Als gij 't met uw collegas kunt vinden, zal de kapitein u immers geen dag of wat verlof weigeren. Hebt gij lust? breng dan die dagen bij ons door. Dan kunt gij meê jagen en visschen, paardrijden, of met de boot u hier en daar laten heen roeien.'

Dat dit aanbod welkom was aan meer dan een, kan ieder lichtelijk begrijpen, die zich herinnert, wat wij reeds meêgedeeld hebben ten aanzien van Mathilde en onzen luitenant.

Met de hoogste ingenomenheid en erkentelijkheid werd het aangenomen, onder verzekering er gebruik van te zullen maken, zoodra hij eene gunstige gelegenheid zou gevonden hebben.

Een handdruk van den overste van wien hij afscheid nam, en eene beleefde groete voor mevrouw, Mathilde en de jonge lui - - - en de jonge officier, uiterst voldaan en vol blijde hope en verwachting, was vertrokken.

Een oogenblik later bracht Archibald het bericht dat de Negerpont was gearriveerd en de Negers op de plaats waren.

'Geef ze hun s o o p i e !' klonk het bevel van Massera, 'geef hun bananen en b a k j a u w Gezoute visch uit Amerika ingevoerd wordende. De lievelingskost der Surinaamsche, vooral der Negerbevolking. en als ze gereed zijn, laat hen dan alles naar boord brengen! Let goed op! Roep den H e d d e m a n Hoofdman. boven!'

Deze verscheen, en na de gewone groete en de vraag hoe 't op plantage gesteld was, antwoordde de hoofdman Hercules, een naam dien hij terecht mocht dragen: P r e n a s i b o e n , f o e l o e S o e k e r o e , M a s s e r a d i r e k t o r i d e b o e n , S k r i f i m a n d e b o e n . N i n g r e b o e n , p i k i e n k r e o l i - a l l a s o e m a d e b o e n , h a a s s i e , f o w l o e , a l l a s a n i t o e . T r o e ! - t r o e ! G r a n - M a s s e r a ! t r o e - t r o e ! D a b i g i e k o u w m e k i w a n m o o i - m o o i p i k i e n - k o u w , w a n t i g r i w a n . De plantage is wel. Veel suiker. Mijnheer direkteur is gezond! De blankofficier is wel. De Negers zijn gezond. De kleine kreolen (kinderen op plantage geboren), en alle menschen zijn gezond. De paarden, vogels, alles wel. In de daad. Gran Massera is de titel van den plantageeigenaar, g r o o t e h e e r . De groote koe heeft een mooi kalfje voortgebracht, letterlijk g e m a a k t - een bonte, letterlijk een tijgerkleurige of gevlekte.

Nadat de overste zich nog eenige oogenblikken over een en ander met hem onderhouden, de noodige bevelen gegeven en vernomen had, dat de acht riemstentboot morgen ochtend vroeg aan den steenen trap zou zijn, met de beste roeiers bemand, om G r a n M a s s e r a en de overige familie af te halen, liet hij hem vertrekken, ten einde alles tijdig aan boord kon zijn en men als 't water goed was, dien eigen avond naar plantage terugkeerde.

De overste wenschte dat alles vóór zijn aankomst in orde mochte zijn.

'Van avond ten negen ure t a p t o e !' riep hij zijne huisgenooten lachend toe, 'en morgen vóór vijven r e v e i l l e . Hercules is zoo even hier geweest en heeft mij meêgedeeld dat de achtriems tentboot, morgen vroeg aan den steenen trap zou liggen. Zij gaan van daag van plantage. En' - liet hij er in een adem op volgen terwijl hij onder 't voorbalkon keek, 'de Negers zijn reeds bezig het goed naar de pont te dragen.'

Ieder was wel tevreden en opgeruimd. Zelfs Mathilde was spraakzamer, tot groot genoegen vooral van Mama, die 't wel eens minder aangenaam vond, dat zij stil en afgetrokken was. 'Papa!' vroeg zij eensklaps, en tot aller verbazing 'neemt gij uw viool en fluit niet meê!'

'Hm! fluit en viool!' hernam deze. 'Ik ben geen oude bedelaar, of een jonge verliefde gek, die in zijn eenzaamheid allerlei weemoedige deuntjes fluit, om zijn kranke hart lucht te geven, of met zijn viool langs 't communicatiepad van plantage tot plantage een aalmoes af te bedelen.... Wat zou ik alleen doen te spelen? kon men hier of daar eene serenade brengen!'

‘T a n g i - t a n g i !’ T a n g i - t a n g i ! Is dankje! dankje! en beteekent hier: ik bid u! 1) viel zij hem hartstochtelijk in de rede, ‘laat mijn piano ook naar de pont brengen dan kunnen wij samen duetten maken. Altijd visschen en rondloopen kan niet. Men zou zich op 't laatst deerlijk vervelen.’

‘Missie Mathilde denkt er dan toch ook aan om Papa genoegen te doen,’ was 't antwoord, ‘al heeft zij in de laatste dagen er weken 't hoofd vol met andere zaken.

Mathilde gevoelde den omvang en al 't gegronde van 't verwijt. Vroeger ging er zelden een dag voorbij dat zij niet met Papa muziek maakte. Nadat zij kennis gemaakt had met den Luitenant C. was dit al zeldzamer 't geval - ten laatste in 't geheel niet meer gebeurd.

Met tranen in de oogen wierp zij zich in de armen haars vaders, die haar tot vergoding lief had en zijn bloed en leven voor haar ten offer zou brengen.

De overste gevoelde zich gelukkig, drukte haar aan zijn hart en gaf zijne toestemming.

‘Maar Mama wordt vergeten!’ merkte Mevrouw aan, op een toon die te kennen gaf dat zij zich gemankeerd gevoelde.

‘Neen! lieve beste Mama! nooit! nooit!’ riep zij uit. ‘Ik heb u beiden lief! zeer lief!’

Een half uur later was de piano naar beneden gedragen, terwijl Archibald de viool en fluit, naar de pont bracht.

Reeds eer de vlag van 't fort Zeelandia wapperde, was de familie L. in de tentboot.

's Avonds te voren was de geheele bevolking boven geweest foe taki adiosi. Afscheid te nemen. De overste had allen medegedeeld dat zij James Lewissohn als meester moesten eerbiedigen en dat Susette de bottelarijmeid het toezicht had over 't vrouwelijk personeel.

Op de belofte van onderdanigheid en ordelijkheid en na toezegging van belooning voor ieder in 't bijzonder, als Massera en Missie terugkwamen, had de negerbevolking zich vroolijk verwijderd onder een drie malen herhaald: hoerah voor Massera - evenzoo voor Missie- en daarna voor de pikien Massera en Missies.

'Opgepast, oude!' zei de overste toen hij 's morgens de groote huisdeur uitging, en James groette.

'Tam boen! wakka boen, foeloe presiri!' Vaarwel! voorspoedige reis, veel genoegen! klonk zijn afscheidsgroet, terwijl hij binnensmonds er op volgen liet: 'wan boen Massera, troetroe! wan boen Bakkra, gran Gado blesi hem!' Een brave Meester, dat geloof ik. Een brave blanke! God de Almagtige zegene hem!

De reis.

Houdt gij van reizen?....

Wel zeker zegt ge - vooral nu men per stoomboot en spoortrein zoo spoedig en goedkoop en zoo gemakkelijk overal kan komen, waar men vroeger dagen en nachten over zoek bracht. Niets liever dan dat.

Vergis u echter niet! In Suriname weet men van geen spoortrein anders dan uit brieven, dagbladen en boeken. Men reist er vooralsnog meestal per tentboot, die door zes of acht roeiers in beweging wordt gebracht. Soms per tent korjaal waar twee, of vier man de riemen reppen. Op rijtuig behoeft gij niet te rekenen. Zijt gij aan Europeschen spoed gewoon, dan zal 't reizen per tentboot u deerlijk tegen vallen. Foei! zegt gij, een tentboot met roeiers. - Mij dunkt dat is onuitstaanbaar. En geen wonder! gij denkt aan de oudvaderlijke trekschuit, en - niet geheel ten onrechte.

Gij denkt aan die langwerpige pijpenladen, waar ge niet recht op kondt zitten, waar ge langs beide zijden en ook in 't midden planken vondt, die men zitplaatsen geliefde te noemen, en waar men overdag licht en lucht ontving door kijkgaten van eenige duimen in 't vierkant,

die echter 's avonds en bij guur weer gesloten werden door een groot stuk zeildoek dat over alles werd henen getrokken en vastgemaakt, terwijl in 't midden aan beide zijden eene opening was aangebracht, klap genoemd, juist breed genoeg, om er zoo wat in en uit te gaan, welke uitgang voorzien was van een wentelluik, dat men deur of portier kon noemen.

's Nachts - was de schipper een weinig wellevend - dan werd die Egyptische duisternis verhelderd door een vetkaars. Zij walmde wel wat en gaf benauwdheid en verspreidde eenen onaangenamen geur in die besloten ruimte - en maakte het bijna onuitstaanbaar, als er gerookt werd - maar!.... dat werd vergoed door 't genot van licht.

Gelukkig hij, die in 't roefje plaats kon nemen.

Betaalde men al iets meer, men zat er toch op kussens en behoefde het genot van 't kaarslicht niet als een gunst af te bedelen of te beschouwen.

Zoo'n toestel is de tentboot niet. Aan die drijvende pakhuizen - echte gevangenissen van weleer denken wij niet. Zij zijn gelukkig, behalve in West-Friesland, in onbruik geraakt.

Verbeeldt u veeleer een zoodanig vaartuig in modernen stijl, zooals wij ze hier en daar in ons land aantreffen, maar toch nog breeder, sterker en sierlijker gebouwd; -altijd fraaier en hooger aan den spiegel, - opgetuigd, keurig geschilderd, - en hier en daar voorzien van zwaar verguld lof- en snijwerk, dat dikwijls een of ander op zinnebeeldige wijze voorstelde.

Die groote en die kleinere staken, die men hier te lande masten gelieft te noemen, treft gij er niet aan. Evenmin

dat bonkerige, uitgemergelde paard dat aan die lange lijn het vaartuig achter zich voortsleept.

De jager, slungelig en walchelijk als hij daar soms heen stapt, of dwars op zijn rosinant zit, het korte zweepje in den broekzak en 't neuswarmertje of een pruim tabak, ter grootte van een halfponds kogel, hindert u te Suriname niet.

Al dat lamzalige, jansalieachtige en vervelende onzer trekschuiten en schippers met hun ellendig gebedel, als gij hun de vracht betaalt, ‘voor 't jagertjen als 't u belieft, aan uwes beleefdheid overgelaten!’ - treft gij niet aan.

Een Surinaamsche Neger is geen trekschuitschipper. Daarvoor heeft hij, zoo zwart als hij is, al kan hij lezen noch schrijven, te veel eergevoel en schaamte.

Een neger is maar een neger, maar toch geen beurtman of schipper op een trekvaart.

Wel altijd zwart van huid - zelden echter van hart.

Als w i t de kleur van onschuld en reinheid is, hebben wij menig zwart kind met een w i t of juister, rein en liefdevol hart ontmoet.

Schoon bij hen geheel onbekend hebben wij twee, of driemalen, aan hen 't leven te danken gehad.

Wij hadden ruimschoots gelegenheid om hun goede en kwade zijde te leeren kennen, en konden zeer goed opgeven waarom zij soms zulke gruwelen plegen en wat er meer zij; maar.... 't ligt niet op onzen weg.

De Surinaamsche Neger heeft vele fouten en gebreken - maar ook vele goede hoedanigheden en deugden, of hij kristen zij of niet.

En - en... als de groote Meester hen zag en hoorde,

Hij zou u zeggen wat Hij voor achttien eeuwen van de kinderen zeî: denzulken is ht koninkrijk Gods.

Niemand komt slecht in de wereld. Omstandigheden vormen den deugniet en booswicht.

Er is van den Neger veel te maken als men zijn aanleg en neiging meer ter harte nam, en hem niet uitsluitend in 't belang van sommigen dwong tot veldarbeid en suiker maken, maar te rade ging met zijn verlangen.

Traag zijn zij, - 't is niet tegen te spreken, zelfs nu, nu zij vrij verklaard zijn. Maar vergete men niet dat zij de waarde van den arbeid niet beseffen en beseffen kunnen, omdat niet zij, maar anderen er de voordeelen van trokken. Zij werden beschouwd en behandeld als werktuigen en de domste en onbeschaafdste gevoelt zijne waarde en weet zoo goed, als wij, dat hij mensch is, al wordt hij niet als zoodanig erkend.

Dat klagen en altijd klagen over den Neger en diens ondeugden, heeft zijn grond niet daarin dat hij een wezen is van minder gehalte dan de blanke - of dat hij een wezen zou zijn voor geene ontwikkeling vatbaar; een tusschenschepsel tusschen ons en de apen; - neen! het is 't gevolg van gebrek aan onderricht, aan opvoeding, die ons van kindsbeen, met de meeste zorg is geschonken.

En zoo lang de oude sleur gevolgd wordt en men hem met kerkelijke geloofsbegrippen en leerstellingen overlaadt en zoo tot kristen meent te maken, wordt hij geen mensch en zal het waarachtige kristendom, de beschaving zijn deel niet worden.

Stichte men scholen, geve men hem bekwame, menschkundige onderwijzers en men zal al spoedig zien, dat wat

de kerk niet vermocht, door de school tot stand gebracht wordt. Wij spreken bij ondervinding en hebben ons langs dien weg meermalen verheugd over de heerlijkste en schitterendste uitkomst.

De Neger is gevoelig, hij is godsdienstig. Maar prent hem toch niet in en dwing hem niet te gelooven wat onnatuurlijk is. Hij zal u al zeer spoedig zijn ongeloof en afkeer doen blijken. Doch wij keeren tot ons verhaal terug.

De tentboot houdt het midden tusschen den Venetiaanschen gondel en onze trekschuit; zij is van goed en fatsoenlijk gehalte en vorm, en achter aan den hoog opgetuigden spiegel van eene ruimte voorzien, waar de Heddeman zich vrij en op zijn gemak kan bewegen en 't roer meestal staande met zijne voeten regeert.

Vóór hem uit in zijne onmiddellijke nabijheid hebt gij de houten tent, kamersgewijze ingericht, hoog en breed genoeg om er op uw gemak recht op in te zitten en eene klaptafel te plaatsen. Aan beide zijden, breede banken die gij voor zit- en ligplaats bezigen kunt. Licht en de lucht ontvangt gij door verschillende naar buiten opslaande vensterluiken, die gij door middel van latten hooger of lager ophoudt en tot veranda dienen, om u tegen de felle zonnestralen te beschutten. Achter en voor twee klapdeuren, die gij naar welgevallen opent of sluit.

Het vaartuig van den overste was echter van binnen nog met donkergroene gordijntjes voorzien.

Het voorgedeelte bevatte acht banken voor de roeinegers, die, vier te loef en vier te lij gezeten voor elkander, gescheiden zijn door de loopplank, die in 't langs, tusschen hen ligt.

Tusschen hen en de zoo even beschreven tent, ziet gij nog twee vaste zitbankjes achter de deuren, bestemd voor het dienend personeel dat meêgenomen wordt; terwijl in de ruimte bij den boeg de negerproviand bewaard wordt.

Ter eere van hun meester wapperde de driekleur achter aan den spiegel boven 't roer.

De familie L. had plaats genomen. De loopplank was binnengehaald en de negers in hun wit linnen kabaaitje en broek, breede oranje sjerpen om 't lijf en de vilten hoeden van oranje linten met afhangende einden voorzien, waarop de naam der plantage met groote zwarte letters geschilderd stond, grepen, zoodra het dreganker op den rand van den boeg geplaatst was, hunne lange riemen op, richtten zich overeind, wachtende op het a l k l a r i ? Alles in orde? Weldra werd het vernomen en na het antwoord klari kaba! Alles is in orde! deden zij een paar losse slagen, waardoor de boot losraakte en in beweging kwam.

De man aan 't roer wendde. Men was van wal gestoken.

De hoeden verdwenen onder de banken.

In al zijne lengte zich op de teenen verheffende, deed de voorroeier met de eene hand den broek optrekkende, dat terstond door allen werd gevolgd, zijn krachtig en bevelend m a n ! hooren, gepaard van een diep en aanhoudend s j u . . . u . . . u ! Opgepast! hei!... en de riemen gingen met eene snelheid

en kracht te water, die 't vaartuig in volle vaart bracht. Nu volgde het p a m ! Ferm. en ieder plaatste zich om ten einde op het volgend p a m ! dezelfde beweging te maken. Nog een slag of wat in dier voege en, met een snelheid die aan stoomkracht deed denken, schoot de boot voorwaarts achter den vlaggestok heen het breede vaarwater in, en had, binnen korten tijd plantage Jachtlust bereikt, tot groot genoegen der beide kleinen, die zich niet weinig vermaakten met het seinbord, waarmeê men juist bezig was naar de stad te seinen dat een schip, uit zee komende, B r a a m s p u n t genaderd was.

Onder hun l ó l ó l ó en andere geluiden of onder 't aanheffen van allerlei geïmproviseerde aardigheden, half zingende en op sleependen toon uitgesproken of gezongen, roeiden onze wakkere maats voort, hoogst tevreden dat hun m a s s e r a en m i s s i e met de familie weêr op plantage kwam.

Dat gaf altijd feest en dubbele uitkeering.

Even opgeruimd als zij waren was ook de familie van den overste, niemand uitgezonderd. Het weêr was uitmuntend en de frissche morgenkoelte, gevoegd bij de plechtige stilte, die alomme heerschte, zette aan 't geheel eene bekoorlijkheid bij, die moeielijk te beschrijven is.

't Was of de Almachtige Vader zijnen kinderen een feestdag bereidde, waartoe heel de natuur het hare moest bijbrengen, om hen ruimschoots te doen genieten.

Uiterst voldaan over zijn volk, dat hem binnen anderhalf uur van de stad naar 't forteres Nieuw Amsterdam

had geroeid, liet de overste halt maken en gaf bevel dat hun een dronk zou worden uitgereikt.

In een oogenblik was de kleine kalabas, die tot drinkkom of glas moest dienen, voor den dag gehaald, door den Heddeman gevuld en van hand tot hand gegaan.

Na 't ‘p o e l o e w a t t r a , b o i s ! ’ Schept water, jongens! - De zin is: Flink opgeroeid. lachend door den overste uitgesproken ging 't pijlsnel voorwaarts, rechts af, achter 't forteres om, plantage R é s o l u t i e aan de linkerhand latende en, een minuut of wat later was men de Suriname uit en de b e n e d e n C o m m e w i j n e binnengeloopen. Zij moge dan zoo trotsch en breed niet zijn, als de onafzienbare Marowijne, in natuurschoon behoeft zij voor dien stroom niet onder te doen tusschen de Fransche en Hollandsche kust, want schoon is zij en indrukwekkend, met hare bosschen en hemelhoog geboomte, dat door zijn donkergroen gebladerte, een aangename schaduw over de breede waterplas verspreidt. Verder opvarende ziet gij in de verte, het woonhuis en de overige gebouwen eener plantage, die u steelsgewijze gadeslaan en een' groete schijnen toe te roepen, of uitnoodigen om tij te stoppen.

M a r i e n b u r g was men reeds voorbij. E l l e n dat juist niet in den besten staat verkeerde, lag in 't verschiet. 't Was wel een' flinke concessie en telde duizend akkers, maar werd door een tiental negers bewerkt. De plantage ging van jaar tot jaar achteruit. Naar 't scheen wilde de koffie er niet tieren.

‘Waarom 't niet voor kostgrond Kostgrond. Een plantage waar bananen worden verbouwd. Het gewone voedingsmiddel dat brood en aardappel vervangt. Het geliefkoosde voedsel van den neger. De banan is een heester of struikgewas, geeft eenmaal vrucht, in den vorm van een Hollandschen komkommer, zij groeit bosgewijze aan een dikken steel, die korter bij den stam g r o o t e r is dan naar het einde waar zij allengs kleiner wordt van stuk. Is de vrucht gekapt, dan moet uit de uitspruitsels boven den wortel, het volgend plantsoen gezocht en wederom geplant worden. De moederplant wordt als onbruikbaar uitgeroeid. ingericht, zoo als L e l i e n d a l. Zie hier!’ merkte de overste aan, toen mevrouw haar leedwezen betuigde en den tegenwoordigen eigenaar beklaagde. Hij was nog van hare familie.

‘Waarom’ geen kostgrond er van gemaakt? Ik heb het Jack onlangs nog gezegd. Maar hij is een eigenzinnige, lastige kerel, ongeschikt om met negers om te gaan. Buitendien hij heeft geen verstand van plantage en 't ontbreekt hem ook aan lust, om er zich op toe te leggen. Hij had nooit in Holland moeten studeeren. Hij is even slecht advokaat, als planter.’

Mevrouw moest dit ten volle toestemmen, maar meende dat hij juist daarom te beklagen was.

Gaarne had men V i s s e r s z o r g bezocht, een plantage met twee honderd negen en zeventig koppen, waar veel suiker gefabriceerd werd. Maar aangezien de overste afspraak gemaakt had met zijn vriend F. om bij hem tij te komen stoppen en hij bovendien des avonds thuis wilde zijn, ging men door; in 't voorbijgaan de opmerking makende, dat het heerenhuis allerliefst lag en van de landingsplaats gezien een bekoorlijk voorkomen had.

De zon was al hooger gestegen en de hitte meer en meer toegenomen. Geen wonder dat de een begon te klagen over benauwd - en de ander zijn verlangen te kennen gaf, dat men spoedig te A l k m a a r mocht zijn.

‘Geduld!’ zei Mama, die niet minder wenschte dat men aan land kon stappen, ‘aanstonds komen wij aan Z o r g v l i e t en dan zijn wij er zeer spoedig.’

‘Had ik mijn fluit maar bij mij gehouden,’ merkte de overste aan. ‘'t Roken verveelt mij. Buitendien ik verlang naar eten en drinken. Hm! 't is een zit. Men wordt stijf!’

Ook Mathilde en de jeugdige kadet-korporaal waren niet op hun gemak. De laatste verkoos liever een paar uren te exerceeren, dan in zoo'n boot gepakt te zitten.

Eenige forsche riemslagen nog en.... 't roer ging over, en de boot verliet het vaarwater. Een der Negers stapte uit, trok 't vaartuig op, sloeg het drechtanker in den grond en.... de reis was tot zooverre afgelegd.

In een oogenblik was de loopplank uitgebracht. Een Neger liep vooruit op den wal en een ander in de boot greep den riem, bij wijze van leuning in zijn gespierde vuisten en de familie, gevolgd door Archibald en Rosalie verlieten het vaartuig. De landingsplaats, waar men haar opwachtte, was spoediger bereikt.

Onder 't hartelijk welkom van den eigenaar, wandelde men naar 't woonhuis, waar na 't gewone ‘welkom op plantage,’ toen men binnen trad en 't ‘maakt het u makkelijk,’ een keurig ontbijt wachtte, dat, tot genoegen van den gullen gastheer, ruimschoots eere werd aangedaan.

Ook de huisbedienden en de Negers van den Overste hadden in 't minst niet te klagen, en genoten volop.

‘Twaalf honderd vaten!’ was 't antwoord van den Heer F. B. op de vraag van den overste, hoeveel suiker hij in 't afgeloopen jaar gemaakt had. ‘En van 't jaar reken ik op niet minder, eer meer nog!’ liet hij er op volgen. ‘Trouwens mijn direkteur is van zessen klaar. Geen beter in den ganschen omtrek. 't Is geen present kaasje. Eene uitdrukking die men bezigt, voor iemand die opgedrongen is en als laatste uitvlucht, naar plantage gezonden wordt, om hem fatsoenlijk uit de voeten te maken. Helaas! de kolonie bezit ze in overvloed. Wij vonden er onder meer een gewezen pastoor en een paar school- en academiekennissen. De eerste en laatste waren tot den bedelstaf gebracht, de tweede heeft zich uit wanhoop opgehangen. Velen geven zich over aan verregaande dronkenschap. Hij is hier al zes jaren, en 'k hoop hem niet te verliezen. Met den vorigen gaat alles den kreeftengang. De Negers hadden geen ontzag voor hem. En dan loopt alles in de war, vooral toen hij zoo deerlijk aan den drank verslaafd raakte. 't Was ten laatste niet meer aan te zien. Tot den voorloop in den ketel sprak hij aan. Ik heb lang geduld met hem gehad, maar was ten laatste verplicht hem zijne demissie te geven. Thans is hij blank officier in de C o r o n i e .’

Na een verblijf van drie uren, werd het bevel gegeven, om weer aan boord te gaan.

Hoogst voldaan over de gastvrijheid op Alkmaar betoond en na uitnoodiging om wederkeerig den overste op zijn plantage te bezoeken, keerde men naar de tentboot terug.

‘Nu naar post S o m m e l s d i j k ,’ klonk het. ‘Ik wil

van deze gelegenheid gebruik maken om dien post te visiteeren en van daar de reis naar ons effekt verder te vervolgen.'

Een hartelijk afscheid en een welgemeend: v a a r w e l nog, en ieder ging aan boord, om zich te vervelen of, al slapende verder te komen, en 't doel te bereiken dat men zich voorgesteld had.

Mevrouw zette zich op haar gemak in een hoekje, en Mathilde volgde haar voorbeeld. Beiden sluimerden spoedig in.

Papa hield zich bezig met zijn zoon, den kadet-korporaal over zijn dienst en dienstzaken, en Rosalie speelde met de kleinen, terwijl Archibald bij den H e d d e m a n aan 't roer een praatje maakte.

In den namiddag was post S o m m e l s d i j k bereikt, en na eenig oponthoud bij den kommandant, terwijl de overste zijn ronde bij de manschappen maakte en alles nazag, verliet men wel tevreden dit eenzaam plekje.

Een paar uur roeiens nog en men was t' huis.

De zon ging reeds onder toen men de landingsplaats verliet en de schildwacht sloeg met een oud stuk ijzer op het blad van een versleten schoffel, die aan een stuk touw heen en weêr slingerde, vier glazen of zes uren!

Duidelijk kon men het: a l l e s g o e d - a f g e l o s t ! van den schildwacht hooren, dat gevolgd werd door: e e n t e n t b o o t o p g e v a r e n .

't Was die van den Overste.

't Gezang der Negers verminderde, naarmate de zon onderging en tusschen 't hoog geboomte de schaduw al dichter en donkerder - en daardoor somberder werd.

De o u r o e k o e k o e Uil. verhief zijn stem en deed het bosch van een akelig klaaggeluid weergalmen. Het vreemdsoortige snavelgeklepper van den t i m m e r m a n , deed u denken aan een werkplaats, waar een doodkist werd gemaakt, terwijl de s p o t v o g e l in stede van den lachlust op te wekken een pijnlijken indruk maakte, alsof hij den spot dreef met den mensch en zijn lot.

't Geginnik der a p e n en 't klagend gezucht der b a b o e n s , was waarlijk niet geschikt om u in een opgeruimde stemming te brengen.

In 's hemels naam geen licht aangestoken, wilt gij door tal van muskieten, die kwelduivels van blank en zwart niet geteisterd tot schreiens en bloedens toe vervolgd en in den vreesselijksten toestand der wereld gebracht worden.

Die muskieten!... die muskieten!

Niet lang geleden had een jong hollandsch matroos met zijn schip voor de N i c k e r i e liggende, om suiker te laden, uit wanhoop en bijna razende zich in zee geworpen, en was er jammerlijk verdronken.

Dat is een' plaag, waar geen der Egyptische plagen bij haalt. Een plaag die 't schoone, rijk gezegende Suriname, somtijds tot een hel maakt, en u zou doen wenschen nooit geboren, of althans nooit in Suriname gekomen te zijn.

Getroost het u veel liever in 't donker te zitten, dan u bloot te stellen aan den last, die u den ganschen avond, alle genoegen en genot, verbittert en vergalt.

Haar eentoonig gegons rondom u is genoegzaam om u in eene onaangename stemming te brengen. De dames trok-

ken hare voiles over 't gezicht en Rosalie bedekte het met haar zakdoek, ten einde zich althans eenigermate tegen dien overlast te beschutten.

'Hm! hm!' bromde de overste, die anders op dat punt tamelijk hardvochtig was, 'dat spant er! Ik kan wel zien, dat ik in lang niet in 't bosch ben geweest.'

'Enfin!' vervolgde hij, zijn pijp stoppende en vuur makende, 'wij zullen die lastige bezoekers, door rook zien te verdrijven.' Ook de kadet-korporaal stak een Norasigaar aan, en beiden dampten er duchtig op los.

'Hoe houden de Negers het uit,' merkte mevrouw aan. 'Ik heb bespeurd dat zij hunne boezeroenen hebben uitgetrokken.'

'Luister maar eens!' hernam de overste. 'Luister maar eens, hoe zij zich links en rechts met de hand op de armen en schouders slaan en hun h e h ! en f a j a ! Ach, heet of 't brandt. doen hooren.'

Hun gezang houdt reeds lang op en wordt vervangen door een eentoonig dommelig gebrom.

Eensklaps moed vattende, klonk het bekende m a n , p a m ! en de boot schoot met verbazende snelheid voorwaarts, spoedig liet zich het l o l o l o l o ! l o n g b o t o ! l o n g ! De beteekenis is: voort! voort! loop bootje! loop! hooren.

Langzamerhand klonk hun stem luider, alsof zij sein maakten en bericht gaven van hunne aankomst.

Eindelijk stieten zij eenige kreeten zonder zin en samenhang uit, die echter voor plantagebewoners niet zonder

waarde en beteekenis zijn, en den wachtneger aan de landingsplaats te verstaan geven, dat er een vaartuig in aantocht is, dat in de nabijheid tij stoppen wil, of thuis behoort.

Nog eenige forsche slagen en de boot was de kreek genaderd, het roer werd gewend, men liep binnen vermits er water genoeg stond.

De wachtneger aan de landingsplaats gaf door een paar krijschende klanken te kennen, dat hij op zijn post was en het vaartuig ontdekt had.

Eenige oogenblikken nog en de boot lag beneden de sluis. In een oogenblik was alle man in de weer, om de lang verwachte en wellekome gasten te begroeten en behulpzaam te zijn in het uitstijgen en aan wal komen.

De direkteur met zijn huishoudster Missie Bébé, de blankofficieren en de overige huisbedienden waren bijeen. Deze om de nieuw aangekomenen naar huis te geleiden, en anderen om aan wal en in 't heerenhuis te brengen wat zich in de boot bevond.

Terwijl Archibald de hangmatten voor de heeren in orde bracht, en Rosalie met behulp van een paar huismeiden, bezig was de slaapkamers der dames in orde te maken, was Missie Bébé ijverig in de weer, om voor de tafel te zorgen en alles in gereedheid te brengen, wat voor een keurig souper, (waar de overste, na zulk een langwijlige reis, bijzonder op gesteld was) vereischt werd.

Den ganschen dag had de goede ziel rust noch duur gekend. Aan 't kooken en braden scheen geen einde te komen. De visch- en jaagneger hadden wel twee dagen te voren de handen vol werks gehad, opdat er geen gebrek

zou zijn aan visch en wild. Anderen hadden zich bezig gehouden met plukken en afstroopen, schoon maken wat meer zij, om klaar te zijn als de gasten f o e f o t t o Uit de stad. arriveerden.

't Was een loopen en draven heen en weer, dat u hooren en zien verging. De een verdrong den ander, tot dat eindelijk Missie Bébé zich liet gelden en de kleine kreolen onder toezicht der kreolen-mama het woonhuis verlieten en naar hunne woningen vertrokken.

Ook de bootnegers, na 't gewone souper ontvangen en hun afscheidsgroet uitgesproken te hebben, trokken af, tot groote vreugde van den overste en diens familie.

'Dat lucht!' riep mevrouw uit, toen de vestibule ontruimd was en zij zich van hoed en doek had ontdaan en plaats nam in een gemakkelijken hobbelstoel, waarin zij zich langzaam schommelde.

'Goddank!' vervolgde de overste, terwijl hij naar den direkteur stapte, die met de meeste bescheidenheid op eenigen afstand was blijven staan en dien hij de hand reikte. 'Hoe staan de zaken? Neem plaats, heer Vonker! neem plaats!'

Vonker was een man van ongeveer veertig jaren, vroeger S k r i f i m a n of blankofficier en later direkteur op plantage geworden. Op zijn spraakzaamheid viel niet te roemen. Maar als plantageman, werd hij door weinigen geëvenaard door niemand overtroffen. De helft zijns levens had hij hier doorgebracht. Hij kon zich gerust beroemen, dat onder

zijn beheer de zaken aanmerkelijk vooruitgegaan waren, tot niet geringe aanwinst van het vermogen zijns meesters.

't Is waar, hij verdiende een zwaar loon, dat van jaar tot jaar door den overste, die zijne goede diensten naar waarde wist te schatten, werd verhoogd. Maar ijveriger, trouwer man kon men wenschen noch vinden.

Werd hij niet zoo zeer bemind door de slavenmacht, zij had den meesten eerbied voor hem. Van onwil en rebellie zoo als elders, vooral in den laatsten tijd, was geen sprake.

Eene fatsoenlijke en zelfs eenigszins beschaafde opvoeding in Holland genoten hebbende, stond hij hoog verheven boven de meerderheid zijner ambtgenooten, uit alle standen, vooral boven hen die uit de geringste en verwaarloosde volksklasse voortgesproten, en om redenen, niet altijd van de beste, naar de kolonie waren gegaan, om aan de kost te komen en een weinig fortuin te maken.

Getrouwd was hij niet. Wie duldde een getrouwd direkteur, in die dagen vooral, op zijn plantage?... hij leefde met een k o t t o en alzoo een vrij Missie, Bébé of eigenlijk Elizabeth geheeten. Drie kinderen had hij bij haar die hij, jong als zij nog waren, dagelijks onderwijs gaf, voor zooverre zijne krachten reikten, in datgene wat hun dienstig was.

Aan school gaan viel niet te denken. In het gansche district bestond geen gelegenheid. En ze naar de stad te zenden en school te leggen, ging zijn krachten te boven, behalve dat de beide jongsten er nog te klein voor waren.

Missie Bébé was eenige jaren jonger dan hij. Zij was een Mulattin van edele vormen met een indrukwekkend schoon gelaat, welluidende stem, rank van gestalte en opgeruimd karakter.

Haar meester had haar vrijgekocht. - Sedert leefde zij in den vollen zin des woords in ongestoorden vrede en gelukkig door en in hunne kinderen. De wereld mocht hen vergeten, geëerd werden zij door de slaven en gevierd door hunne naburen, op de plantages in den omtrek, als rechtschapen lieden en goede buren.

Mevrouw L. rekende het volstrekt niet beneden zich haar woning binnen te treden en haar een bezoek te brengen, als zij op plantage verscheen.

Geen wonder, alzoo, toen de eerste drukte voorbij en de vestibule ontruimd was, dat zij den heer Vonker naar haar welstand en dien der kinderen vroeg. Op haar verlangen trad Missie Bébé eenige oogenblikken later binnen, zich verontschuldigende, dat zij de kleinen niet meê bracht.

Spoedig verwijderde zij zich om hare verdere bevelen voor den maaltijd te geven. Zij had de huisbedienden zien binnentreden, die 't waschwater zouden aanbieden, bevorens men aan tafel ging.

Twee flinke Negers, in hunne helder witte en glanzige kabaaitjes en broeken, in hunne linkerhand de blank geschuurde lampetkom, over den arm den handdoek en in de rechterhand de kan van hetzelfde metaal, met frisch goed gekoeld water gevuld, naderden de heeren en dames, die de mouwen hoog opgestroopt, zich het tintelend vocht, in een breeden straal, over de handen en armen deden uitstorten en met den doek afdroogden.

De overste liet niet na het voorhoofd en aangezicht te wasschen, onder een drievoudig: ‘hm! dat frischt op!’

‘Aan tafel! dames en heeren!’ riep de overste, inmiddels zijn knevel in orde brengende.

De soep werd opgebracht.

Missie Bébé liet zich nog even zien zeggende dat zij de kokin M a s o e s á - b r a f o é had laten gereed maken, wetende dat Massera en Missie er zoo op gesteld waren.

Ofschoon eigen volkje, werd het plantagegebruik streng in achtgenomen. Vier mannelijke bedienden achter de gasten, om hen van het noodige te voorzien, één bij het seibord of buffet, een bij de deur, die naar de bottelarij geleidde, en verder af op den achtergrond bij die groote vleugeldeuren naar de zaal, die nu gesloten was, twee jeugdige mulattinnen, die op wacht stonden, allen de armen over de borst gekruist en voorzien van een servet over den linkerarm.

De een diende, de ander stond op den uitkijk, de gasten aten, dronken en lachten, tot dat zij, verzadigd en verkwikt, hunne slaapkamers opzochten.

Missie Bébé had getoond dat zij een bekwame en flinke huismoeder was, men vergat dan ook niet haar binnen te roepen en met een glas wijn hare gezondheid drinkende, betuigde men haar dank voor haar keurig onthaal.

Drukten van allerlei aard.

Veertien genoegelijke dagen waren op plantage doorgebracht. Men had kleine uitstapjes gemaakt te paard en te voet, voor zooverre het communicatiepad dit veroorloofde. Waar dit minder doenlijk was had men zich van de boot bediend. Menig bezoek was ontvangen en menig bezoek afgelegd, om de vriend- en buurschap levendig te houden.

De heeren hadden gevischt en gejaagd, of de suikergronden en de fabriek en het kookhuis bezocht, - terwijl de dames zich nu eens met dit, dan weder met dat bezig hielden. Missie Bébé kwam bij mevrouw en deze bij haar. De kinderen vermaakten zich onderling zonder aanzien des persoons.

's Avonds gaven de overste en Mathilde kleine muzijkpartijtjes. De jonge Negerbevolking hield zich met S o e s a De Soesa is een spel met de voeten op de maat af, zingende en slaande met een stuk ijzer op een ouden schop of iets dergelijks, soms ook door de J o r o - J o r o uitgevoerd. Een dans is het niet rechtstreeks te noemen, veeleer schoffelende beweging met de voeten, eerst langzaam en dan al sneller en sneller, gewoonlijk voeren twee of ook vier personen, meestal jonge mannen of knapen haar in wedstrijd uit. Die uit de maat raakt, valt af en wordt door een ander vervangen. De Joro-Joro is vervaardigd uit de schaal van een nootvrucht, die in tweeën gespleten, aan een koord geregen en waarmeê bij soortgelijke vermakelijkheden gerammeld wordt, om de maat te houden.

op 't plein voor 't heerenhuis bezig en de meer bejaarden vermaakten zich op hunne wijze of zagen het aan. Kortom men sleet dagen vol stil en huiselijk genoegen.

Op zekeren namiddag uit zijn badkamer naar 't woonhuis terug keerende, kwam den overste een neger te gemoet van een naburige plantage, die hem namens zijn meester die naar de stad geweest en in den loop van den nacht terug gekomen was, groette, en aan Archibald, die den overste volgde, een b a s k i e t Een dubbele in elkander schuivende mand van stroo, of riet gevlochten. ter hand stelde die hij ijlings van het hoofd nam, er bijvoegende dat er zeker iets gaande was. Zijn meester had hem bevolen spoed te maken. Behalve een en ander per scheepsgelegenheid van Holland voor hem aangebracht, bevatte het een paket, geteekend met s p o e d .

IJlings was het geopend en vernam de overste dat zijne tegenwoordigheid in de stad dringend vereischt werd, ten gevolge van het onverwacht afsterven van kapitein Brons en andere dienstaangelegenheden, die daarmede in verband stonden.

Geen man van uitstel, waren in den loop van den namiddag alle toebereidselen gemaakt. Dien zelfden avond nog werd de reis per tentboot aanvaard, onder belofte van spoedige terugkomst of schrijven.

In gezelschap van zijn zoon en Archibald keerde hij stadwaarts, waar men den volgenden morgen ten zeven ure aankwam. Een uur later waren de officieren op zijn bureau en de beschikkingen gemaakt ten opzichte van de begrafenis, die nog in den loop van den namiddag plaats moest vinden.

De luitenant Louis C. werd voorloopig belast met het kommandement van den overledene en de werkzaamheden, aan diens betrekking verbonden. Als oudste in dienst, werd die betrekking hem door niemand misgund.

De bevordering van Charles als kadet fourier was er 't gevolg van.

Met toestemming zijns vaders werden zijn chevrons terstond veranderd en de sabelkwast door een aan dien rang verbonden verwisseld, tot groote blijdschap vooral voor James en niet het minste van den belanghebbende.

't Gaf wel geen tractement, maar was toch bevordering.

Nog dien zelfden avond werd de boot terug gezonden met schriftelijk bericht, dat men eerst zondags uit de stad kon vertrekken, en in den namiddag op plantage zou aankomen; hoogst waarschijnlijk met gezelschap.

Mama moest zorgen voor een goede b r e a k - f a s t .

Louis C. werd, onder nadere goedkeuring des konings, door den Gouverneur-Generaal, oppergezaghebber van 't leger in Neerlands West-Indië, tot kapitein benoemd, in plaats van wijlen den heer J. P. Brons.

Vroeger dan men vermoed had, was alles geregeld. En aangezien Majoor Alfred het kommando overnam en er geschikte gelegenheid was, om saturdags terug te keeren met het ledige vaartuig van een naburigen plantage-eigenaar, nam de overste deze gelegenheid volgaarne te baat. Hij ver-

trok alzoo met den nieuwen kapitein, Charles en Archibald naar plantage, waar hij niet lang na zonsondergang behouden aankwam, tot groot genoegen van zijne familie. Vooral Mathilda, had reeds lang de komst van Louis C. in gespannen verwachting te gemoet gezien.

‘Ik heb het genoegen u kapitein Louis C. voor te stellen!’ zeî de overste toen hij de zijnen begroet en hartelijk gekust had.

Allen stonden verbaasd en verheugden zich zeer over zijne bevordering. Ieder heette hem hartelijk welkom en wenschte hem geluk.

‘Dat is verrassing op verrassing,’ liet mevrouw er op volgen, ziende dat ook haar Charles bevorderd was. ‘De beide heeren zullen ongetwijfeld in hun schik zijn. En dan bovendien zoo spoedig terug. Ik had u niet verwacht voor morgen avond.’

‘Zoo gaat het!’ ging de overste voort. ‘De een zijn dood is den anderen zijn brood. Als de kokin nu maar wat te eten heeft, wij hebben grooten eetlust meêgebracht. De Negers hebben zich uitmuntend gehouden. Nergens tij gestopt onderweg, zoowat in de schaduw gerust en onder 't bosch halt gehouden.’

‘Laat ons intusschen eene wandeling maken, kapitein, dan kunnen de dames op haar gemak een en ander in gereedheid brengen om onze magen te voorzien, die 't hard te verantwoorden hebben gehad.’

Mathilde zong en lachte van blijdschap. In weinige woorden had zij Rosalie deelgenoot gemaakt van hare vreugde over de aankomst van Louis C. en diens bevordering tot kapitein. Nu zou men eens recht prettige dagen op plantage door brengen.

‘Och! was ik maar vrij!’ zuchtte deze, toen hare jonge meesteres haar zingende verlaten had, om Missie Bébé te verhalen, wat zij Rosalie reeds meêgedeeld had.

‘Was ik maar vrij! Behalve het oogenblik dat ik haar van een m a n j a voorzie, laat Missie Mathilde zich niet meer met mij in. Van dag tot dag ontwijkt zij mij meer. Gansche dagen ziet zij niet naar mij om. En is zij in de slaapkamer - och! Zij spreekt bijna geen woord. P o t i f o e m i ! Een uitroep van beklag: helaas! Wee mij! Maar wat zal ik zeggen? S a n f o e d o e ? Wat zal ik er aan doen? ik ben maar een begunstigde slavin!... James is vrij!... en ik?... p o t i ! ’ Och! Och!

Zij zuchtte diep en verborg haar gelaat in hare handen, die de tranen echter niet konden terughouden, die milder en bitterder dan ooit gestort werden.

Kon zij zich maar vrij koopen!...

‘Nu zullen wij eerst prettige dagen op plantage doorbrengen, zeî Missie Mathilde,’ zoo vervolgde zij een oogenblik later hare rood geschreide oogen afwisschende.... ‘Ja! Mathilde maar niet ik.’ Hare oogen schitterden van buitengewonen gloed. Eene rilling liep haar door de leden. Het lijdt geen twijfel dat een vreeselijke tweestrijd haar binnenste beroerde.

Toch wist zij zich te bedwingen. Toen zij op 't geroep van mevrouw, beneden kwam en de groote zaal binnentrad om hare bevelen te ontvangen, zoudt gij niet gezegd hebben, dat zij aan zulke hevige aandoeningen ten prooi was

geweest. Rosalie verstond de kunst van veinzen, stout de beste van haar geslacht. Menige blanke schiet daarin bij de Mulattin te kort en moet het onderspit delven.

Met de meeste opmerkzaamheid en bedaardheid ontving zij elk bevel, en volbracht het met eene juistheid, vaardigheid en gewilligheid, of haar niets deerde en zij de gelukkigste vrouw ter wereld was. De laatste sporen van het vroeger zieleleed en van hare hevige hartstochtelijke droefheid waren uitgewischt. Zij was dezelfde Rosalie, zoo als zij zich altijd getoond had. Toen de tafel gedekt werd, sloeg zij alles gade en droeg zij nauwkeurig zorg dat niets ontbrak. Zelfs de J o e k a t a j a peper en de p e p e r a z i j n , werden niet vergeten. En ofschoon niet met den tafeldienst belast, had zij op verlangen van mevrouw behoorlijk rondgezien en een nauwlettend oog gehouden op ieder en alles, tot groot genoegen van mevrouw, die juist bezig met het borduren van manchetten, niet graag gestoord werd in haar werk.

De heeren zetten zich aan tafel en..... wij laten hen tafelen naar hartelust en brengen mevrouw L. een bezoek in hare kamer.

Zoo als wij zeiden, Rosalie was nooit gewoon aan en belast met den tafeldienst. Zij was vooral in de laatste maanden meer bepaald kamermeid en naaister: zij had wel 't oog op wasch- en strijkwerk, maar was te eenemale van die taak ontheven.

Trouwens was zij ook al met onderscheiding behandeld, en had zij ook al met het gewone personeel niets meer uit te staan, zij was, al mocht zij zich kleeden als v r i j of k o t t o missie, zij was en bleef slavin, die diep gevoelde

dat zij ondanks elke onderscheiding, met zekere koelheid werd behandeld, vooral door Mathilde, die haar dikwijls hare minderheid en slavernij deed gevoelen.

In stad zijnde, had zij opgemerkt dat tusschen den overste en James, na diens verleenden vrijdom, meerdere toenadering was ontstaan, die scherp afstak bij de behandeling, hoe menschelijk ook, die zij vooral van de dames genoot.

De overste was nooit spraakzaam tegen haar geweest. En dat was te begrijpen. Dat was zelfs billijk. Maar sedert James vrij man was geworden, had zij eens recht en duidelijk bespeurd, hoe groot het onderscheid is tusschen v r i j en s l a a f.

Thans is zij bij mevrouw, om te overleggen wat morgen en wat overmorgen gedaan moest worden. Er zouden gasten komen. De overste had zijn uitdrukkelijk verlangen te kennen gegeven, dat hij binnen kort menschen wilde zien en een diner geven, zooals het behoort, en in zijn stand verwacht kon worden.

''t Koste wat het wil,' had hij straks nog gezegd, 'Charles is fourier en onze gast kapitein geworden, nu zal ik toonen wie ik ben en dat ik mijn gasten weet te ontvangen.'

Verschillende eigenaren met familie en betrekkingen op hunne plantages aanwezig, werden uitgenoodigd en, zooals later bleek, het meerderdeel zou van die uitnoodiging gebruik maken.

Eerst was de maandag aangewezen. Bij nader inzien, begreep men dat 't beter was een dag uit te stellen, eensdeels om de uitnoodiging algemeener te maken, anderdeels om de toebereidselen naar behooren te regelen.

Behalve Rosalie werd Missie Bébé ingeroepen, om bij een zaak van zooveel gewicht te helpen.

Missie Mathilde had het te druk met zich zelve en haar toilet.

En och! wij houden 't haar ten goede en kunnen 't gemakkelijk in haar verschoonen.

't Was immers 's levens lente voor haar. De tijd van lieven en genieten, van zang en dans, gejubel en gejuich. Waarom zou zij treuren of neergedrukt zijn en stil daar henen gaan, alsof hemel en aarde op hare schouders drukten? Zij had immers niets dat haar deerde? Hare ouders waren rijk. Volop kon zij genieten en erlangen, wat haar lustte; en zoo vaak zij in haar spiegel zag, overtuigde het zilverblanke glas haar dat zij schoon was.

In 't genot harer jeugd, schoonheid en ongestoorde gezondheid, had zij bij 't vooruitzicht dat haar scheen wegelegd, alle redenen om opgeruimd te zijn. Nu vooral, nu Louis C. er was, die fiere, edele jonkman van goede geboorte met een meer dan middelmatig fortuin. Voor weinige dagen was hij bevorderd. Hij was er wel niet rond voor uitgekomen maar al meer en meer gevoelde zij, dat zij hem niet onverschillig was.

Met de meeste onderscheiding had hij haar immers altijd behandeld. Meer dan eens had zij 't van anderen vernomen, ware hij slechts kapitein, niets zou hem in den weg staan, aanzoek om hare hand te doen. Bovendien 't was haar niet ontgaan, dat papa en mama hem gaarne zagen en dikwijls in den huisselijken kring zich allergunstigst over hem hadden uitgelaten.

Doch laten wij haar met hare bespiegelingen en gedachten alleen.

Mevrouw L. bevond zich met Rosalie in hare kamer, om allerlei beschikkingen te maken voor den feestelijken dag, die aller handen in beweging bracht. Er zou niet slechts een keurig diner voor uitgelezene gasten, wier getal vrij aanmerkelijk zou zijn, gegeven worden, maar ook 's avond een landelijk bal, waaraan niets mocht ontbreken.

De neger-muzijkanten van deze en van eene naburige plantage, die aanmerkelijk vorderingen in de muzijk gemaakt hadden, waren ijverig in de weer, om zich te oefenen. Anderen zouden zich belasten ons de groote zaal door draperiën en guirlandes in een' ware balzaal te herscheppen.

Timmernegers vervaardigden eene ruime tent, om beveiligd tegen de zon des daags en de koelte des avonds, den gasten gelegenheid te geven zich op het voorplein vrijen onbedwongen te bewegen. Kortom alles kreeg een recht feestelijk, ja! vorstelijk aanzien. Wat de overste in de stad niet gewoon was, ter vermijding van opspraak, wilde hij op plantage niet nalaten. Hij had zich voorgenomen feest te vieren, op eene wijze, als nooit te voren.

Wel had mevrouw hem meer dan eens naar de redenen gevraagd en lachend aangemerkt, dat zij er niets van begreep. Zijn ‘hm! hm! dat wil ik nu eens zoo!’ was al wat zij te weten kwam.

Ervaren als zij was in 't bereiden en bakken van allerlei soorten van taarten en fijner gebak, werd Rosalie de zorg daarvoor opgedragen. Met hare gewone welwillendheid verklaarde zij zich bereid en verzocht dat de huishoudster van heer Vonker, die de zaak meesterlijk verstond, haar hierin mocht behulpzaam zijn. Zij had hare goede diensten tot dat einde reeds aangeboden.

Missie Bébé werd geroepen en nauwelijks had mevrouw haar 't een en ander medegedeeld of eer nog de vraag om hare medewerking was uitgesproken, had Bébé zich met de meeste welwillendheid en voorkomendheid aangeboden en verzocht, met Rosalie, die taak op zich te mogen nemen.

Wij laten ieder aan zijn arbeid en ieder zijn weg gaan. De heeren mogen in den grond rondwandelen, jagen, visschen, bezoeken afleggen; de dames zich bezig houden met hare toiletten. - Het overig personeel met wat hun is opgedragen. Dit gedeelte van ons verhaal zij besloten met: alles was in orde... wel te verstaan voor zoo verre het 's maandags avonds gereed kon zijn.

De feestdag.

De dingsdag was daar!

Nog had de klok het morgenuur van half vijf niet geslagen, toen de Overste reeds naar zijn badkamer ging, een bad nam, zich in zijn luchtig kabaaitje her- en derwaarts begaf, om alles in oogenschouw te nemen, - ten einde zich in persoon te overtuigen of alles naar behooren in orde was.

De klok sloeg zes. De zon ging statig op en wel voldaan stapte hij zijn slaapkamer binnen, liet zich een sterken kop koffi brengen, stak zijn pijp aan en zette zich voor het open venster, om de frissche morgenlucht te genieten.

Wat er in zijne ziel omging, waar hij aan dacht en welke plannen hij maakte en of hij luchtkasteelen bouwde willen wij niet beslissen.

Dit staat vast, dat geen spoken en schrikbeelden hem vervolgden, en geene angstige gedachten hem pijnigden en martelden.

Eer zouden wij denken dat hij zich met zijne Mathilde bezig hield. De glimlach om zijne lippen, terwijl hij beurtelings de hand langs 't voorhoofd en dan weer langs zijn knevels streek, en van tijd tot tijd haren naam noemde, met nog een anderen, dien hij binnensmonds uitsprak, alles schijnt ons vermoeden te rechtvaardigen.

Dat hij afgetrokken en in diep gepeins verzonken was, blijkt. Den morgengroet zijner echtgenoote, bij herhaling uitgesproken, had hij niet gehoord, ja hare tegenwoordigheid niet eens opgemerkt. Eerst toen zij hem naderde, en haar blanken, welgevulden arm om zijn hals sloeg en hem kuste, kwam hij tot zich zelven en wenschte haar goeden morgen!

In een ruim en luchtig morgengewaad verliet zij met hem de kamer, om onder zijn geleide en op zijne aansporing een kijkje te nemen van 't geen binnen en buiten ter eere der gasten was verricht.

De goede vrouw was niet minder voldaan dan de overste en betuigde in de levendigste bewoordingen hare tevredenheid.

Mathilde, inmiddels beneden gekomen, was verrukt en ijlde hare ouders te gemoet met eene vreugde, zoo kinderlijk, en zoo innig, dat beide haar aangedaan en met tranen in de oogen aan 't hart drukten en den morgenkus gaven.

Na een eenvoudig ontbijt, begaf ieder zich naar zijn kamer om zich te kleeden, ten einde de gasten, die volgens afspraak vroegtijdig konden verschijnen, niet noodeloos te laten wachten.

Naar plantage-gebruik, zou het morgentoilet zeer eenvoudig maar doelmatig zijn. Er kon soms gewandeld of paard gereden worden. Later op den dag, eer men aan tafel ging, zou men het tegen iets anders verwisselen, om 's avonds in het balkostuum te verschijnen.

Wat de heeren betreft, van jagen en visschen zou wel niets komen. Schijfschieten was mogelijk. 't Zij met buks

of pistool, de overste was er een meester in en kapitein Louis vrij ervaren in 't gebruik dier wapens. Misschien waren er meer liefhebbers. 't Kon zijn. Alles was er althans voor in gereedheid. Inmiddels maakte de overste met Charles en den kapitein eene wandeling naar de landingsplaats, om eens hoogte te nemen, zoo als hij zich uitdrukte, of er al gasten in aantocht waren.

Hij was bijzonder spraakzaam en opgeruimd, zelfs bovenmate en tegen zijne gewoonte. Een paar malen had men de laan op en neer gewandeld, maar niets bespeurd.

Na eenige oogenblikken rustens, op banken onder de zware tamarinde- en hoog opstaande kokosboomen, al pratende over dienstzaken, stond Charles eensklaps driftig op, liep naar 't uiteinde der landingsplaats en gaf bericht dat hij stemmen en riemslagen hoorde. De anderen volgden hem. Spoedig zag men een groote tentboot om den hoek der rivier wenden en koers zetten naar de plantage waar men feest zou vieren, ofschoon, 't zij bij herhaling gezegd, ofschoon niemand wist waarom. Immers er was niemand jarig. Ieders aanteekeningboekje, waarin naar 't gewoon gebruik zoo iets staat aangeteekend, zweeg.

Intusschen - de overste was een zonderling.

Wist hij 't zelf wel? - Wij betwijfelen het!.... Trouwens hij had fortuin en wel eens meer over zoo iets gesproken.

Weinig tijds later, lag de boot aan wal en onder een hartelijk welkom hadden de gasten, acht in getal, de landingsplaats bereikt. Het was Sheffield met zijn familie, een planter uit den goeden ouden tijd, gevreesd door zijn negers en wegens zijn ruwheid niet bijzonder hoog

aangeschreven, die meer genoodigd was als nabuur, dan als vriend.

De overste bood mevrouw den arm, terwijl de dochters onder geleide van den kapitein en van Charles, gevolgd door de overige heeren naar 't voorhuis stapten en door mevrouw met de meeste beleefdheid verwellekomd werden. Langzamerhand kwamen de overige gasten, en spoedig was dit aantal tot veertig gestegen.

Ieder te noemen en van ieder hunner in 't bijzonder te gewagen ligt niet op onzen weg. Van eenigen willen wij in den loop dezes, eenige melding maken, voor zooverre dit voor ons doel noodig zal zijn.

Zoodra men zich overtuigd had dat de genoodigden aangekomen en de gebruikelijke beleefdheidscomplimenten gewisseld waren, verzamelde men zich onder de groote sierlijk ingerichte tent op 't voorplein, waar een fijne en flinke lunche den gasten wachtte, een ieder zich van koud gebraad, brood en vruchten kon voorzien; en ale en porter, rum, madera, port, rijn- en roode wijn, in ruimen overvloed voorradig was.

Master Sheffield liet zich evenmin onbetuigd als de roodharige Master Mac-Duncan, oud-kolonisten als zij zich noemden, die sedert dertig jaren in de kolonie woonden en door een goed huwelijk rijke grondbezitters waren geworden - ofschoon menig Engelschman hen op afstand hield. De eerste had nog onlangs een flinken neger de Achillespees doen doorsnijden, om hem het uitgaan naar naburige plantages te beletten. De ander een Mulattin erbarmelijk laten afstraffen, omdat zij, zooals men meende, Pikien Missie uitgelachen had.

Evenmin had men veel op met Master Fernholt. De een noemde hem een Duitscher, de ander een Schot van zeer geringe afkomst, die, hoe dan ook, plantage-eigenaar geworden was. Hij zelf gaf zich uit voor iemand van adellijke afkomst. Nu heette hij zich Lord en dan Baron.

Wie weet en onderzoekt alles zoo nauw in de kolonie? De man had geld en zijn plantage was in goeden staat.

Van 't overige personeel, Hollanders, Duitschers enz. zwijgen wij.

De evengenoemden maakten met Master Sheffield een waardig of onwaardig geheel uit, dat zonderling afstak bij de overigen, die ofschoon beleefd zich zooveel mogelijk op een afstand hielden.

Terwijl deze met den overste en den kapitein zich vermaakten met schijfschieten, nu eens met de buks, dan weêr met pistool, spraken de heeren Sheffield, Mac-Duncan en Fernholt de flesch duchtig aan. Door hun gedurig: boi! w a n t r a w a n b a t t r a Een andere flesch. gaven zij althans 't bewijs, dat hun dorst niet gelescht was.

Eindelijk sloeg de klok twee. De toiletten waren veranderd. De dames en heeren verschenen in de vestibule en werden, na toegediend waschwater, uitgenoodigd in de zaal te gaan en zich aan tafel te plaatsen.

Mevrouw Sheffield als naaste buurvrouw werd door den Overste en Mevrouw L. door den heer Sheffield aan tafel geleid.

Kapitein Louis C. had zich van Mathilde meester gemaakt.

Achter hunne dames staande, wachtten de heeren het oogenblik af, dat de overste het sein zou geven dat ieder zich naast zijne dame plaatste. Zoodra de dames zich behoorlijk geplaatst hadden, gaf hij het sein, door zelf plaats te nemen en, door eene vlugge beweging met de hand, de overige heeren uit te noodigen zijn voorbeeld te volgen. Weldra waren allen gezeten, de soep gediend en 't glas van w e l l e k o m a a n t a f e l geledigd.

Lijntjes werden getrokken, er werd veel gepraat, maar niemand die spraakzamer was en zijn flesch spoediger geledigd had dan Master Sheffield, - ondanks het vroeger gebruikte.

Toch liep alles in de beste orde af. Hij was er de man niet naar, al vergat hij zijne dame, om spoedig uit het veld te zijn geslagen. Zulke kampanjes had hij te lang en te veel meê gemaakt, om spoedig schaak mat te zijn.

Mac-Duncan en Fernholt deden niet voor hem onder.

't Dessert was opgezet. 't Was keurig en uitgezocht. Missie Bébé en Rosalie hadden getoond keukenmeesteressen te zijn en oogstten welverdienden lof in. Wel gemeend, of uit gewoonte, misschien uit drinklust was menige toast uitgebracht en menige flesch bourgogne, eindelijk champagne geledigd.

De dames verlieten de tafel en gaven den heeren vrijheid om heen te gaan, of zich al verder, drinkende en pratende of rookende te vermaken.

Ook de kapitein had zich met Mathilde verwijderd, ofschoon het den overste eenigszins hinderde, vermits hij zoo gaarne een flinke toast op hem en zijne bevordering had uitgebracht.

‘G o d b l e s s m y ! ’ riep Master Sheffield uit, toen de dames vertrokken waren en hij zijn sigaar had aangestoken. ‘Nu zullen wij als echte gentlemen nog een glas drinken.’

Men dronk en klonk, rookte en sprak... men sprak en dronk veel. Het waardig drietal niet het minste.

Hij wilde een speeche houden en eischte champagne.

Twee, drie malen werd het bevel gegeven. De champagne verscheen niet. Sheffield maakte zinspelingen, werd hatelijk, en.... vloekte. Een donker roode gloed bedekte het gelaat van den overste. Rosalie stond achter hem, hem influisterende dat de voorraad verbruikt, en de boot met nieuwen voorraad nog niet terug was gekomen.

Eer iemand er aan dacht, stond hij op, gaf haar een paar hevige slagen in 't gezicht en bracht haar een stoot op de borst toe.

Zij waggelde, verloor het evenwicht en viel. Doch eer de gasten het recht opgemerkt hadden, was zij overeinde, zag haren meester aan en verliet zwijgende de zaal.

Master Sheffield en Mac-Duncan hadden echter alles gadegeslagen. En had de overste hun raad gevolgd, hij had het ellendig schepsel duchtig laten afstraffen.

Nu had hij zich ferm gehouden en getoond met dat negergoed te kunnen omspringen.

Men stond op en verliet de tafel. De een om te wandelen, de ander om zijn siësta te nemen. Opgewonden als hij was en buitengewoon overspannen, had de overste niet verder over het gebeurde nagedacht. Naar zijn kamer gegaan, was hij ingesluimerd, aan Archibald den last gevende hem tegen zes uren te wekken, zijn bad gereed te maken en voor zijne kleederen te zorgen.

Ook de dames hadden zich verwijderd, om rust te nemen en later haar toilet voor 't bal te maken.

Eindelijk was dat oogenblik daar. Rosalie liet zich niet wachten. Den ganschen namiddag na 't voorgevallene aan tafel, had zij zich verwijderd en opgesloten in Mathilde's kamer, het oogenblik verbeidende, dat deze haar dienst en hulp zou behoeven.

Missie Mathilde ontwaakte.

Die haar gezien en opmerkzaam gadegeslagen had, toen zij was ingesluimerd, zou bespeurd hebben, uit den glimlach die om hare lippen speelde en 't golven van den jeugdigen boezem, dat zij zich onuitsprekelijk gelukkig gevoelde. Een aangenaam verleden achter - en een' vroolijke toekomst, toekomst zonder zorg, vol ongestoord genot vóór zich.... Ja! Zij was gelukkig. Zij had gedroomd van 't bal en van haar kapitein, die haar den ganschen dag zooveel liefs had gezegd en met wien zij zoo vele plannen voor de toekomst had gemaakt.

Zij had gedroomd - doch neen! zielsgeheimen en hartewenschen mag men niet openbaar maken.

Waarom zou zij niet droomen en dwepen? Waarom niet wenschen en hopen?.... Wie doet het niet? Zij was immers jong, de dweeptijd des levens was daar! Zij was schoon! - En wie is daaromtrent onverschillig?.... Zij was gefortuneerd.... Zij kon, als zij lief had en vrij was, gelukkig maken. Waarom zou zij niet hopen en wenschen? Verlangen en smachtend uitzien die dochter van een tropisch klimaat?

Lief had zij met een kracht en gloed als die der zonne, die haar bestraalde. Lief had zij den man, die haar niet

ongenegen scheen, en van wien hare ouders haar zooveel goeds en edels hadden verhaald. Wakende en slapende altijd stond hij voor haar.

Doch genoeg! Mathilde ontwaakte. Het groote waschbekken met goed gekoeld water stond gereed en Rosalie wachtte, maar sprak niet.

Mathilde vroeg haar niets. Zelfs, wat nooit gebeurd was, de manja, die Rosalie haar dagelijks gaf, was vergeten.

Geen wonder! Haar Louis C., onlangs tot kapitein bevorderd, ging boven alles en lag haar 't naast aan 't hart.

Zij sprak weinig, keek wel van tijd tot tijd naar de m a n j a , die op een kristallen schoteltje op haar toilettafel stond - maar liet haar onaangeroerd.

Voor den grooten kapspiegel gezeten, waarin zij zich ten volle uit kon beschouwen en alles gadeslaan, wat Rosalie verrichtte, liet zij niet na haar gedurig te berispen over hare onhandigheid en buitengewone traagheid, - ofschoon deze zich zorgvuldig, van hare taak kweet.

Eindelijk was Mathilde gekleed.

Helaas! een strikje was niet naar haar zin geplaatst, en het roosje in haar kapsel beviel haar niet.

Zij werd driftig, beleedigend en gaf Rosalie, onder het verachtelijk J o e ! . . . Rosalie! één stoot op de borst, wel minder hevig dan de arme Mulattin van haar vader ontving, maar voor haar gevoel dubbel smartelijk en oneindig grievender. Zij zuchtte, maakte de gewenschte verandering en trad ter zijde; een bewijs dat haar werk afgedaan was. Een dag als deze had de diep gekrenkte nooit beleefd. - Nooit had zij lichaamsstraf gehad.... Zij voelde zich rampzalig. -

Na zich nog eens in haren kapspiegel bekeken te hebben, gaf Mathilde bevel den heer Louis te berichten dat zij gereed was.

Hij liet zich niet lang wachten. Op de meest hoofsche, maar ook op vertrouwelijke wijze bood hij haar zijn arm en begaf zich met haar naar beneden.

Over de arme, verongelijkte, ja! mishandelde Rosalie bekommerde zich niemand.

Zij was maar eene slavin!!

Met saamgevouwen handen staarde zij hare jeugdige meesteres aan. Menige traan vloeide uit hare oogen. Nauwelijks echter was zij verdwenen, of de gebalde vuisten ten hemel en met oogen waarin woede en wraak te lezen stonden, riep zij stampvoetende uit: ‘a n o f f o ! ’ Het is genoeg.

Den ganschen avond was zij nergens te vinden. Zij sloot zich op in Mathilde's kamer, doofde de waskaarsen en bracht den tijd door liggende op haar matras. Zoo verbeidde zij Mathilde's terugkomst.

Begeven wij ons naar de groote zaal, die met de vestibule en een ruim zijvertrek in balzaal was herschapen. Keurig en smaakvol had de directeur voor hen de zaal ingericht. Met al het hem ten dienste staande personeel had hij, toen de gasten zich verwijderd hadden, dat gedeelte, dat niet gedecoreerd was, in gereedheid laten brengen, en oogstte daarvoor ruimschoots lof en dank van ieder der aanwezigen in.

Drie groote glazen kroonen voorts langs de wanden

tusschen draperiën en guirlandes, talrijke schotlantaarns met glazen stolpen alleen door waskaarsen verlicht, verspreidden een glans en pracht, die indrukwekkend waren en aan het ongelooflijke grensden.

De toiletten, zoowel die der dames, als der heeren, lieten niets te wenschen over. Bij sommigen waren zij uiterst kostbaar en vorstelijk. Alleen de heeren Sheffield, Mac-Duncan en Fernholt maakten eene in 't oog loopende uitzondering. Met moeite waren zij te bewegen geweest, althans een rok aan te trekken. Zij zouden voor 't gemak en om de drukkende warmte de voorkeur hebben gegeven aan 't eenvoudig plantagekabaaitje.

Zij vonden 't onuitstaanbaar op plantage zoovele hoofdsche aardigheden te debiteeren en iemand te dwingen zich geweld aan te doen,... en zoo al meer.

Sheffield vooral voerde het hoogste woord. En eerst na langdurig aanhouden van Betsy, zijn jongste dochter, die 't meest op hem vermocht, had hij zich laten vinden. Temeer daar hij mevrouw L. aan tafel geleid had en haar ook nu den arm moest aanbieden, om de promenade te maken.

De beide anderen hadden, evenwel niet zonder tegenzin zijn voorbeeld gevolgd.

In een prachtige uniform, zijne beide ridderorden op de borst en de eeredegen op zijde, stapte de overste met mevrouw Sheffield aan den arm de balzaal binnen, terwijl de muziek zich in de voorgalerij deed hooren.

Hij werd gevolgd door Master Sheffield, die mevrouw L. geleidde, terwijl Mathilde met kapitein Louis C. volgde.

Zoodra de dames door hunne heeren naar hare plaatsen waren geleid, werden thee en koffie aangeboden tot groote ergernis van Master Sheffield, die liever een brandy-grog of een van goeden Jamaica rum gebruikt had. Dat was betere kost voor een plantageman. En dan h a l f a n d h a l f a n d o n l i t t l e m o r e r u m dan water.

Brandende van ongeduld verbeidde Mathilde het oogenblik, dat het sein werd gegeven tot de promenade.

Menige malen had zij haren vader reeds gewenkt en haar waaier opgeheven, edoch in levendig gesprek met eenige heeren had deze het niet opgemerkt.

Eindelijk werd het sein gegeven. De muziek liet zich hooren en de heeren paarden zich met hunne dames, waarmeê zij de zaal waren binnen getreden.

Een paar malen rondgewandeld hebbende, verlangde mevrouw Sheffield naar rust en werd zij door den overste naar hare plaats terug geleid, zij verontschuldigde zich dat hare gezondheid en leeftijd haar geene buitengewone vermoeienissen veroorloofden. Ook mevrouw L. volgde welstaanshalve haar voorbeeld; niet weinig verblijd, van haar geleider, dien 't moeielijk scheen te vallen den pas te houden, ontslagen te zijn.

Deze verliet de zaal, en begaf zich naar de tent, spoedig gevolgd door het ons welbekende tweetal zijns waardig. Zij lieten zich niet weer zien.

Wij willen hen volgen, om een kijkje te nemen van 't gene daarbuiten te zien is en van verre ons zoo vriendelijk en behagelijk tegenlacht.

In de voorgalerij, schitterend verlicht door een tal van waskaarsen in schot of wand-lantaarns met stolpen, treft

gij een twaalftal Negers aan van verschillende kleur in glanzend witte kabaaitjes en soortgelijke broeken, rondom de heupen breede vlaggedoeken gewonden met afhangende slippen.

Zij maken het orkest uit en zitten op lage stoeltjes en banken. Negen hunner bespelen blaasinstrumenten, de waldhoorn, klarinet en flageolet, terwijl de drie anderen de een het cymbaal, de ander een groote, en de derde een kleinere trom roert. Allen spelen uitnemend in de maat, en zijn ten volle voor hun taak berekend.

In trouwe! die Negermuziek voldoet. Zij spoort u aan, als niet alle levensgloed is uitgedoofd en gij geen totale druiloor zijt, om wals en dans meê te maken.

Wel verre van iets onaangenaams, bezit zij iets behagelijks. Vreemd moge het klinken als gij pas uit Europa zijt gekomen en er iets anders gewoon waart te hooren, maar honderd tegen een, als gij er u niet spoedig meê verzoend hebt en 't zelfs de voorkeur geeft.

Zij mogen lezen kunnen noch schrijven, geen noot zelfs onder de oogen hebben gehad, - zij de wijze en de maat een paar malen gehoord, maken zij menigeen beschaamd, die een half jaar en langer goed gestudeerd heeft.

De Neger is zeer muzikaal, heeft een scherp en juist gehoor en een vatbaarheid, die u verbaast.

En dansen?..... man of vrouw niemand met meer zwier en smaakvoller dan zij. Wij meenen 't reeds vroeger gezegd te hebben. Laat den Neger kiezen wat hij wil leeren en geef hem, met beleid, onderricht. Dwing hem niet in zijne keuze en... gij zult een mensch van hem maken,

even bruikbaar, even nuttig als de blanke zijn kan, of vermeent te zijn. Wij spreken van den Surinaamschen Neger.

Lofwaardig zijn de pogingen en groot is de ijver onzer zendelingen; wij zijn niet de laatste die hunnen arbeid weten te waardeeren, maar de weg dien zij bewandelen is eenzijdig. De Neger, de Heiden heeft meer behoeften dan waarin onze zendelingen door hunne Evangelisatie voorzien.

Zoolang men geen anderen weg inslaat en tot geene andere middelen de toevlucht neemt, door 't schoolonderwijs, onderwijs in ambachten en wat dies meer zij, zal men nog menschengeslachten zien voorbij gaan, zonder merkbaren vooruitgang te bespeuren en doel te treffen.

Schoolonderwijs en opvoeding zijn en moeten zijn de middelen waarvan men zich bedient, en het punt waarvan men uitgaat. Zonder dat verspilt men schatten en tijd, die anders en beter aangewend, meer naar het karakter van dàt personeel geëvenredigd, duizendvoudige vruchten zouden opgeleverd en afgeworpen hebben.

Doch genoeg van dit onderwerp!.. Of liever niet genoeg! Maar ons bestek gedoogt geene verdere uitweiding! Trekke men zich die zaak toch eens ernstig en onbevooroordeeld aan, zonder zich door kerkelijke en andere vooroordeelen te laten beheerschen! Geest en waarheid zij de leuze en richtsnoer! Dan zal men slagen.

Verlaten wij nu de galerij... Maar eerst nog eens recht voor u uitgekeken en 't oog geslagen op die breede, lange laan, die naar de landingsplaats aan de rivier leidt.

Wat heerlijke uitwerking doen die honderde lampions, aan weerszijden onder 't geboomte opgehangen. Te schooner en indrukwekkender wordt alles door de schaduw der palmieten,

manjas en tamarinden die hunne breede takken en donkere of lichtgroene bladeren er boven uitspreiden.

Alles doet u denken aan de zalen en tuinen in de duizend en één nacht.

't Is of de sterren, die daar hoog, zeer hoog boven uw hoofd glanzen, hare stralen inhouden, om 't effect niet te verminderen als of zij willen zien hoe de kinderen der menschen zich vermaken, en toch ook licht weten te scheppen in duisternis, en den nacht meer dan maneschijn glans kunnen bijzetten, om 't somber en moeielijk levenspad te betreden.

En nu drie treden naar beneden, rechtsaf, die ruime hooge tent binnengetreden. Ook hier heerschen weelde en overvloed. Rijk verlicht als zij is en goed gedecoreerd laat zij niets te wenschen over. De tafel zwoegt onder den last van Ananastaarten, Engelsche bol, viada koek en allerlei klein en fijn gebak, dat u vriendelijk uitlokt, om toe te tasten en naar smaak en keuze te genieten.

Gindsch buffet, op den achtergrond, biedt keur van dranken en wijnen aan.

Kortom - gij zoudt niet zeggen dat er armoede in de wereld heerscht, en velen zoo weeklagend smeeken: ‘geef ons heden ons dagelijksch brood!’ terwijl een ander handenwringend voor zijn kinderen zucht: ‘Wat zullen wij eten en wat zullen wij drinken; en waarmeê ons kleeden?’

Wat het toch vreemd toegaat in de wereld en hare goederen zonderling onder de kinderen der menschen verdeeld zijn.

Nog even het oog op die menigte mannen, vrouwen en kinderen, van verschillende kleur, die met ingehouden adem

allen en alles gadeslaan daar binnen in de zaal. Geen enkele die 't den blanken misgunt. Integendeel, zij koesteren zich in de stralen der grootheidszon van Massera en Missie, geduldig wachtende tot dat alles voorbij is en zij ook hun aandeel erlangen en bij d o e of b a n j a , hunne dansen, zich vermaken zullen.

Immers dat was altijd het gebruik.

Och! de Neger is in menig opzicht een goedhartig kind. Behandel hem als zoodanig en wees vader of moeder over hem en gij zult hem voor u winnen. De liefde is almachtig. Immers zij is uit God, die zelf liefde is. En wat uit Hem is, leidt tot Hem op en is onverwinnelijk en onsterfelijk, waarachtig en heiligend.

Doch keeren wij terug in de balzaal.

De muziek zweeg.

Er heerschte eene doodelijke stilte en op aller gelaat stond eene spanning te lezen, die aan iets buitengewoons deed denken. De dames wuifden met hare waaiers, of waren in een, naar 't scheen, belangrijk gesprek gewikkeld. Hier en daar stonden eenige Heeren kort bij elkander om hunne verontwaardiging lucht te geven. Zij raadpleegden hoe de orde te herstellen.

Een en ander werd veroorzaakt door het ergerlijk gedrag van Master Sheffield die al luider en luider eischte dat het Yankee doodle zou gespeeld worden en daarna op de meest onbescheiden wijze rum-grog had gevraagd.

Hij had zijn onbescheidenheid zooverre gedreven, dat hij den overste ten laste leide geen gentleman te zijn, dat hij de plantagegebruiken niet kende en waardig was eene duchtiger behandeling en gevoeliger kastijding te ondergaan, dan

die ellendige Mulattin des middags aan tafel van hem ondergaan had.

Dat dit de rust stoorde en allerlei aanmerkingen en vragen uitlokte laat zich denken. Ten laatste verliet hij de zaal, gevolgd van zijn waardige geestverwanten, zette zich met hen in zijne boot en liet zich naar zijne plantage roeien om met hen zooals hij het noemde, als echte gentlemen de dames af te wachten, onder een flinken grog. -

Dat dit alles een onaangenamen indruk maakte en voor een wijle de feestvreugde stoorde behoeft geen betoog.

Nauwelijks echter waren zij vertrokken of op den wensch van Master Littlebert die zijn tentorstem verhief, liet de muziek zich hooren en zijn voorbeeld volgende, tot niet geringe vreugde van den overste en Mevrouw L., was al spoedig de orde hersteld, de dans hervat en kort daarna het voorgevallene vergeten.

Kapitein Louis C. en Mathilde hielden zich uitmuntend. De laatste was overgelukkig en danste zij niet met hem, zoodra mogelijk was zij weer in zijne nabijheid, om zich met hem te onderhouden.

Ook de overste en zijne echtgenoote gevoelden zich op hun gemak. Ofschoon zij zich minder onder de partijen mengden, verheugden zij zich onuitsprekelijk over 't jeugdige paar, en konden niet nalaten elkander deelgenooten te maken van hunne verrukking en wenschen.

Na intusschen een goed souper te hebben genoten en 't bal te hebben voortgezet namen allen afscheid. De een meer, de ander minder voldaan, echter daarin overeenstemmende dat het onthaal kostbaar en vorstelijk geweest was.

De dag brak aan toen Mathilde haar kamer betrad, zich

met behulp van Rosalie van hare kleeding ontdeed en in den eenvoudigen slaapjapon ter ruste ging.

Spoedig was zij ingeslapen.

Rosalie waakte, maar weende noch zuchtte langer.

Tranen, noch zuchten had zij meer. De nacht en de eenzaamheid hadden beide voor altijd doen verdwijnen.

Der tranen bronwel was droog en de borst toegeschroefd.

Twee dagen later.

Alles was opgeruimd - de drukte voorbij en de vroegere rust teruggekeerd.

Was men voldaan?.... Wij willen 't niet beslissen.

De overste greep meer naar zijn knevels dan anders, bromde zijn Hm! hm! dieper en meer gerekt, en Mevrouw klaagde over vermoeidheid en koortsachtigheid.

Alleen Mathilde en de kapitein, die zich meer bepaald met elkander bezig hielden, waren opgeruimd en naar 't scheen, was de laatste in zijne veroveringen aanmerkelijk gevorderd.

De kadet-fourier ging jagen en visschen, en de beide kleinen hielden zich bezig met de kinderen van den direkteur, of speelden met de kleine Kreoolen op het voorplein.

Dat hij den kapitein niet had kunnen gelukwenschen aan tafel en buitendien zijne drift hem tot eene onbezonnenheid verleid had, kon hij zich maar niet vergeven. Was 't laatste niet gebeurd en had hij 't eerste naar wensch kunnen verrichten, de uitkomst zou naar hartewensch geweest zijn.

Niets toch was hem liever en meer welkom dan eene huwelijksverbintenis zijner aangebeden Mathilde met den edelen, fieren, hooggeschatten Louis C.

Hij achtte hem hoog, ja! waarom 't verzwegen? hij had hem lief en zou, om meer dan eene reden, niets vurigers wenschen, dan hem als schoonzoon te begroeten.

Meer dan eens had zijne echtgenoote hem gevraagd, wat er aan tafel was voorgevallen, maar noch hij, noch Rosalie of wie ook, had haar eenige inlichting gegeven.

Rosalie scheen dezelfde als weleer, zorgde voor Mathilde's manja, die deze even als altijd weer van haar vroeg en verkreeg - en - zoo bleef het schijnbaar op den gewonen voet.

Gedachtig aan zijn plicht gaf de kapitein te kennen dat zijn verloftijd verstreken, en hij genoodzaakt was naar stad terug te keeren. Ook de overste begreep, dat hij niet in den weg van den jonkman mocht staan en, hoe gaarne hij 't ook wilde, ter voorkoming van opspraak, zijn verlof niet mocht verlengen.

Den volgenden dag vertrok hij met de tentboot naar Paramaribo, vergezeld van Charles, wien 't nutter was en beter, merkte de overste aan, weêr in dienst dan langer op plantage te zijn. Hij kon, bij langduriger verblijf der familie, terugkomen.

Wij laten hen gaan met een hartelijk: goede reis en wel t'huis! om ons meer bepaald met de familie van den overste bezig te houden.

Sedert Mathilde alleen en haar kapitein vertrokken was, was zij wel niet zoo hartelijk en innig als vroeger, maar voor Rosalie toch weer een goede meesteres.

Zij vergat haar manja niet: - en was zij er niet op den gewonen tijd, dan vroeg zij er naar, zooals in de jaren toen zij school ging, als ze haar niet spoedig genoeg vond in 't mandje, waar Rosalie haar in verborg.

Van tijd tot tijd sloeg Rosalie een doordringenden blik op Mathilde, als deze met eenig handwerk bezig, of lezende in haar boek verdiept scheen. Overigens, al schudde de gekrenkte Mulattin soms het hoofd, als Mathilde opzag of sprak, lachte en snapte zij als ware er nooit iets voorgevallen. En Mathilde?.... Zij dacht er niet meer aan en had sedert lang vergeten, wat op dien avond was gebeurd. En, dacht zij er al eens aan, die gedachte werd door een andere verdrongen, de gedachte aan hem, dien zij liefhad en onuitsprekelijk beminde, - al ware het ook nog tot geene verklaring gekomen. Haar hart zei haar: ‘hij heeft u lief!’

- - Wel maakte men grootere en kleinere uitstappen; wel werd er gejaagd en gevischt, maar....

‘'t Wordt toch eentoonig en razend vervelend!’ riep de overste uit toen hij met de zijnen aan tafel zat, ‘'k zal blijde zijn, als wij weer in stad zitten.’

Niemand sprak. Mathilde alleen merkte na een poos zwijgens aan, dat de plantagemenschen wel aardig, lief en goed waren, maar voor dames was het toch onuitstaanbaar. Zij kon niet nalaten te vragen, of men nog lang bleef en de tijd van vertrek niet spoedig op handen zou zijn.

‘Half November is de tijd, melieve!’ viel mama haar in de rede. ‘Als men vroeger terug kwam, liep men gevaar uitgelachen te worden en 't verwijt op zich te laden, dat men zich op plantage niet schikken kon, of armoede leed.’

‘Hm! Hm!’ bromde de overste, ‘ik blijf zoolang niet. 't Verveelt mij. Die zoogenoemde en hooggeroemde plantagemannen vallen niet in mijn smaak. Ik dankte den lieven hemel, dat ik dat waardig drietal geloosd had. In

't voorbijgaan zal ik er een afscheidsbezoek brengen. Gelukkig! dat het niet zoo verre van hier is, dat ik er tij moet stoppen. Ik vergeet hun gedrag niet gemakkelijk!'

'Archibald!' klonk het: 'Saterdag naar stad, hoor, geen minuut langer hier.'

'A b o e n , Massera!' 't Is goed, meester! was 't antwoord.

En.... toen 't Saterdag en het tij goed was, zat de overste in zijn tentboot, terugkeerende van waar hij gekomen was; maar niet zoo opgeruimd en niet met zoo vele schoone plannen in 't hoofd en zulke vooruitzichten voor oogen als toen hij herwaarts vertrok.

Een handdruk, kus en groet,... en - de overste verliet zijn huis op plantage en stapte in zijn boot... overgelaten aan zich zelven en peinzende zoowel over het verleden als over de toekomst.

In zijn geheele lengte, op een der banken uitgestrekt en een Nora in den mond, daagde alles voor hem op, wat hem in zijn leven voorgekomen en door hem misdreven was.... alles week naar den achtergrond en kon hij vergoelijken. Maar!... het voorval aan tafel kon bij niet vergeten.

En geen wonder.... Zoo werd er bij hem nooit gehandeld. Wie misdeed werd gestraft. Maar!... eene vrouw!... in tegenwoordigheid van vreemdelingen?!.. 't was?... onvergeeflijk en een waar schandaal.... En dat, door den overste L.?! die, in dien tijd, philanthroop heette, veel te zachtzinnig, veel te inschikkelijk, ja! laf, tot bespottens toe, tegenover zijne Negermacht. Voor zijne aankomst in stad, was reeds

alles bekend, daar had Mr. Sheffield wel zorg voor gedragen.

Immers de champagne aan tafel hem niet verschaft, de rum-grog hem later niet gegeven en de heusche vermaning 's avonds tengevolge zijner onbeschaamdheid, die hem had doen vertrekken, hadden er ruimschoots aanleiding toe gegeven.

Nu kon men eens zien wat man de overste was! Aan een boom, den eerste den beste, ophijschen en afstraffen door een bastiaan, och! dat was niets; maar aan tafel zóó te handelen... 't was een gruwelijke laagheid, en dan nog gasten te noodigen op grooten voet en niet te geven wat ieder verlangde.... 't was om nooit te vergeten. Een gemeen soldaat zou zich beter weten te handhaven en staande te houden.

De overste was niet op zijn gemak. Aan zich zelven overgelaten, terwijl Archibald buiten was gaan zitten, om de vrije natuur op zijne wijze te genieten, lag hij daar ten prooi aan allerlei gedachten. Niets wenschte hij vuriger, dan dat hij thuis en op zijn bureau zat, om zijne gewone dienstzaken te regelen, of zich te bewegen in den kring der zijnen, die hij sedert zijn verblijf op plantage niet gezien en toegesproken had.

Diep ongelukkig als hij zich gevoelde, ja! zelfs verachtelijk in eigen oog, dat hij, een man in dien stand en op zijn leeftijd, zich in 't bijzijn van anderen, zoo had kunnen vergeten, dat hij zich vergreep aan eene vrouw, die niets had misdreven, maar op de meest bescheiden wijze mededeelde, wat hij weten moest en aan niemand anders kon meêgedeeld worden, gevoelde hij ten volle een onrecht te hebben begaan, waarvoor hij haar voldoening

schuldig was. Immers nooit had zij reden tot klagen gegeven. Trouw en eerlijk had zij zijne familie gediend. Zelfs na 't gepleegde onrecht had zij in 't minst niet laten blijken, dat zij verongelijkt was.

Prijs gegeven aan allerlei zielskwellingen, terwijl verschillende gedachten zijn hoofd doorkruisten en elkander verdrongen, waarbij zijn knevels niet weinig te lijden hadden, scheen hem eindelijk een licht te zijn opgegaan.

James had hij tengevolge dier vergiftiging door den ouden grijskop ontdekt, den vrijdom gegeven en niet minder dan deze had Rosalie dien ook verdiend. Ware het ook alleen om 't gene zij geleden had, en met het oog op hare vele en goede diensten tevens.

Als of hem een zware last van 't harte viel, hief hij zich glimlachend overeinde, kreeg zijn zakboekje voor den dag, schreef er een paar regels in, stak een sigaar op en knoopte met Archibald een gesprek aan, hem bevelende den Negers een soopie te geven en tot spoed aan te sporen.

Nergens tij stoppen! Hij moest nog voor den avond te huis zijn. Men kon onderweg wel even halt houden en hier of daar onder 't bosch eens uitblazen. Morgen was het Zondag, dan konden zij rust houden en den dag in stad doorbrengen, ter vergoeding van de inspanning van heden.

Onder een vroolijk h o e r a h spanden zij al hunne kracht in en roeiden met verdubbelden moed voort.

Klokke vijf lag de boot aan den steenen trap. Eenige minuten later stapte de overste zijne woning binnen. Men had de kreek wel kunnen binnenloopen, maar de vrees voor te laag water, deed hem besluiten een eindwegs te wandelen.

Alles was in de beste orde.

Nog denzelfden avond treffen wij hem aan bij den Gouvernements-Secretaris, om met dezen te overleggen en te bepalen, wat hij ten aanzien van Rosalie besloten had. Hij wilde haar t' huiskomende verrassen met haren vrijbrief, en zoo veel mogelijk zijn vergrijp aan haar goedmaken.

Doch keeren wij terug naar plantage.

't Is Zondag morgen.

De gansche Negermacht met hare bastiaans, de zweep, het teeken van hun gezag, in de hand, zoowel als de kreoolen-Mama met het kleine volkje, stond in een halven cirkel voor den stoep van het woonhuis geschaard, om de gewone inspektie te ondergaan, om Gran Missie en pikien missie met de beide jongste meisjes, alsmede den direkteur en diens huishoudster te begroeten, en 't gewone soopie en de wekelijksche bedeeling van levensmiddelen te ontvangen.

In de daad, een niet onaardig schouwspel. De mannen in zindelijk wit, blootshoofds, en de vrouwen met hare eenvoudige toegestrikte doeken om het hoofd en in hare bonte jakjes en pantjes, de armen over de borst, zoodat de handen ten halve verscholen waren, staan voor den stoep in een halven cirkel. Die zwarte en donkere lichtbruine gezichten, houden allen het oog gericht op dien stoep, waar Mevrouw met hare familie verschijnen zou. - De kreoolen zijn meer voorwaarts geschaard. Allen worden bestraald door de morgenzon, getemperd door de schaduw van het hoog geboomte. Alles, alles vormde een behagelijk geheel, dat, daargelaten het stuitende en onzedelijke, ja! menschvernederende en Godonteerende in de slavernij gelegen, altijd een aangenamen indruk op ons maakte. Vooral

dáár waar wij overtuigd waren dat de zweep meer teeken van gezag, dan strafwerktuig was, en de Neger menschelijk werd behandeld.

Dat het moeielijk valt het kleine volkje in bedwang te houden, en de oude opzichteres of kreoolen-Mama de handen vol werks heeft, om hen stil op hunne plaats in 't gelid te doen staan, kunt gij wel hooren en zien.

Kinderen zijn overal en altijd kinderen, of zij zwart, of bruin of blank, vrij of slaaf zijn. Van 't laatste hebben zij geen 't minste bewustzijn of begrip. Van tijd tot tijd bukt er zich een en tuurt vooruit, of hij Gran Missie ziet komen. Een ander in het tweede gelid heft zich op de teenen op, om over 't hoofd, of langs de schouders van zijn voorman, een kijkje te nemen van 't geen hij op een afstand, daar binnen in 't groote heerenhuis, te recht of te onrecht meent bespeurd en opgemerkt te hebben.

Ongeduld en verlangen straalt uit de opgesparde, schitterende oogen der kleinen, nu nog eens zoo helder dan anders, naarmate de nieuwsgierigheid hen prikkelt.

Eindelijk nadert zij op wie aller oogen zijn gevestigd en betreedt den stoep, begroet door den Direkteur, diens huishoudster en hare kleinen, zoowel als door de beide blank-officieren.

't Gegons en gejoel houdt op. Een diepe stilte maakte plaats voor 't onderdrukt gefluister, hier en daar al luider geworden. Zij duurde echter kort en werd door een drievoudig O d i g r a n m i s s i e, goeden morgen, Mevrouw - en even zoo voor Mathilde en de kinderen afgebroken.

De kreoolen-Mama plaatste zich met haar stokje in de hand op den voorgrond, hief het teeken van hare heerschappij op en bromde zoo wat binnensmonds: h o p o ! Waar-

op tegelijkertijd de beide armen der kleinen werden omhoog geheven.

Andermaal klonk het kommando: S a k k a ! en met de meeste vaardigheid daalden de armen en hingen rechtuit langs het lijf.

'S o r i h a n n o e ! ' riep de oude en maakte de beweging die gevolgd moest worden en waardoor blijken zou of de handen schoon gewasschen en afgedroogd waren door eerst de benedenarmen op te heffen, en de handen met uitgestrekte vingers binnen en daarna buitenwaarts te laten zien.

Het zelfde werd in acht genomen met de beenen. Een paar malen opspringende en zich omdraaiende, werd het a n o f f o uitgesproken en allen stonden de armen over elkander in de vroegere positie, wachtende op het bevel, om zich te verwijderen en te gaan spelen.

Alvorens liet Mevrouw door hare beide jongste dochters eenige versnaperingen, bestaande in koek en vruchten uitdeelen en... onder een vroolijk g r a n t a n g i ! en een drievoudig h i e p ! h i e p ! h o e r e h ! verspreidde zich de kleine schaar om zich te vermaken, met het geurig en keurig geschenk der weldadige vrouw, wier goedheid en rijkdom hemelhoog geprezen werden.

Nu volgden de meerbejaarden. Ze gingen eenige schreden voorwaarts, en sloten den kring nauwer, de mannen ter eene, de vrouwen ter andere zijde, sommigen met hare zuigelingen, schrijlings op de heup geplaatst. Nu kwamen zij nader bij; de bastiaans voorop, bij vernieuwing hunnen groet uitbrengende onder 't maken van hun eerbetooning, de vrouwen nijgende, de mannen eenigszins buigende, den voet over den grond sleepende.

De oudste bastiaan vatte in aller naam het woord op, betuigde hunnen dank voor alle goeds, en wenschte heil en zegen aan Gran Missie, Gran Massera, en al de leden der familie in 't bijzonder; hij eindigde met de belofte dat zij hun best zouden doen, om in dit jaar nog meer suiker te maken en goed te zullen werken.

Ieder hunner ontving een klein geschenk. De een een doek, de ander een jakje, deze een pantje, die weer iets anders, behalve 't geen van tafel overgeschoten was, en met luid gejubel werd ontvangen.

Alsnu volgde de gewone uitdeeling der levensmiddelen en.. na luide en hartelijke dankbetuiging, ging ieder zijns weegs.

Wij laten die kinderen der natuur, te weinig gekend en daardoor zoo zelden goed begrepen en beoordeeld, laat staan behandeld, met hunne geschenken en met hunne vreugde alleen, om te genieten wat hun zoo overvloedig verschaft werd. Toch willen wij eene kleine wandeling maken langs de Negerwoningen, die gij daar ginds, links af, achter die manjas en palmieten verscholen ziet. Wij willen de Negers volgen, die belast en beladen met hun voorraad, daar voor ons heen gaan en ons tot gidsen kunnen dienen. Hoort eens hoe druk zij het hebben! De een meer nog dan de ander weidt uit over Gran Missies gulhartigheid. Allen komen daarin overeen dat zij 't beter hebben dan de Negermacht (het woord slaaf komt nooit over hunne lippen,) van Massera Sheffield, die onlangs op plantage zich zoo laag had aangesteld en met die andere masseras was heengegaan en er zich weinig om bekommerde, of hij een armen Neger, te recht of niet verdiend, liet afstraffen, dat

hij dagen achtereen nog in 't hospitaal moest verpleegd worden. Men moest hier hard werken! o Ja! maar de uitdeeling had geregeld plaats en was de arbeid wel eens meer, als de maling begon, de belooning bleef nimmer uit. Het volk van Massera Mac-Duncan en Fernholt had dezer dagen, nog bitter geklaagd. In geen jaar waren dekens, duffels en hoeden uitgedeeld. En spek en vleesch en visch waren zelden zooals 't behoorde. S o e s á Vroeger beschreven. Een dans door jongens uitgevoerd. Negerdans begeleid van eenvoudige muziek om de maat te houden. mochten zij nog wel eens dansen. Maar b a n j à of d o e Openbare dans onder een sierlijk ingerichte tent. Zij wordt eens in 't jaar uitgevoerd onder begeleiding van verschillende instrumenten. Men hoort er geïmproviseerde toespraken en liederen, die wel eens zeer bijtende zijn. Bij die gelegenheid wordt veel pracht ten toon gespreid. hadden zij nog te goed. Die kostten te veel.

Wij zijn er! Die twee rijen huizen, tegenover elkander vier aan vier onder één dak, met hier en daar eene tusschenruimte, waar ge een op zich zelve staande woning ziet, die voor den bastiaan bestemd is, doen u denken aan onze dorpsstraten met boomen beplant, maar niet bestraat.

Eertijds was het slechts eene rij met twee verdiepingen. Bij vernieuwing der daken en bij uitbreiding van personeel, had de overste de tegenwoordige verandering doen maken. Eensdeels ter verfraaiing, anderdeels ten behoeve en tot meer gemak van enkele ouden van dagen.

Geen enkelen steen kunt gij er aan bekennen. Alles is van zwaar inlandsch hout vervaardigd. Elk huisje heeft

een ruim voorvertrek met deur en klapluik, en eenigszins kleinere achterkamer, die tot slaapplaats dient.

Laat u niet afschrikken door het sombere daar binnen, omdat gij gewoon zijt aan vensters met glasruiten, gekalkte of met behangsel beplakte muren. Die kent men hier niet. Het laatste zou spoedig verdwijnen, door 't aantal kakkerlakken, waar vooral de suikerplantage niet van misdeeld is.

Dat donker en dat sombere is meer gevolg der algemeene bouworde en van de inbruine houtkleur.

En waartoe ook meer licht?.. Gewoon in de open lucht te leven, is het den Neger ondoenlijk zich in zijn huis op te sluiten. Het dient hem meer voor slaap- en bergplaats dan voor iets anders. Alleen des nachts of in den regentijd en als hij ziek is heeft hij er behoefte aan.

Wat naar weelde zweemt moet gij er niet zoeken. Toch onderscheidt zich de woning, die ik u wil doen binnentreden, door een en ander, dat gij niet overal aantreft.

Gij vindt hier een eenvoudige, maar net gewerkte vierkante tafel en een seibord, wel niet groot, maar toch van twee kastjes met behoorlijke sluiting voorzien, voorts drie, vier bankjes en een kleerenkist. Alles van cederhout en zindelijk onderhouden. - Ziedaar het meublement van baassie Alexander, timmerneger en kuiper der plantage, die hier met Floortje, waar hij sedert zes jaren meê leeft en twee kinderen bij heeft, zijn verblijf houdt.

Naast het seibord aan den wand ziet gij eenige bontgeschilderde kalabasjes van grootere en kleinere gehalte hangen; terwijl gij een viertal van mindere gehalte en minder sierlijk, als drinkglazen of kommen, voor 't alledaagsch gebruik, met een paar ledige wijnflesschen op 't

seibord zult vinden. Het achtervertrek geeft nog minder te zien. De p a p a j e n of slaapmatten staan opgerold in een hoek, terwijl de kussens op elkaar gestapeld en bedekt door de toegevouwen wollen dekens en slaaplakens over 't geheel uitgespreid er nevens liggen.

In gindschen hoek ziet gij de bergplaats van Flora's toilet. Het is een groote pagaal, die van tijd tot tijd dienst doet als reiskoffer. De nachthemden hangen er boven.

Alles wordt gesloten door een kunstmatigen klink of schuif, waartoe zich de bewoner van een houten pen bedient, die in vorm en aanwending verschillend is, ten einde veilig te zijn tegen indringerij.

De man verdient behaIve de plantagebedeeling een goede daghuur, terwijl zijn Flora uit haar vogel- en varkenskweek een aardig sommetje heeft opgelegd. 't ls echter nog ontoereikend om zich vrij te koopen. Beiden leeven in stillen vrede en gevoelen zich in hun stand, onder meesters als der overste en den direkteur, niet ongelukkig.

Na dezen kleinen uitstap keeren wij naar 't woonhuis terug, om ons bezig te houden met Mevrouw L.

Zij bevindt zich in de kleine benedenzaal. Op de kanapé gezeten, de hand onder 't hoofd en leunende met den elleboog op een der kussens, schijnt haar oog te rusten op hare beide jongste meisjes, die in de ruime vestibule met de kinderen van den directeur spelen.

Het boek, dat naast haar lag en getuigde dat zij zich met eenige lectuur had bezig gehouden, lag opengeslagen, maar scheen haren leeslust niet te boeien. Geruimen tijd lag het reeds onaangeroerd.

Als gij haar bedaard hadt gade geslagen hadt gij bespeurd,

dat, ofschoon zij 't oog op de spelende kinderen hield gevestigd, hare gedachten op iets anders gericht waren.

Die pijnlijke trek die zich van tijd tot tijd om haren mond vertoonde, terwijl een paar rimpels op 't blanke voorhoofd sterk uitkwamen, verraden duidelijk dat er iets in haar omging dat haar hinderde, ja! griefde.

En inderdaad! Gij bedriegt u niet. Ofschoon niet gebogen onder den last van alledaagsche zorgen en er in den huisselijken kring niets bestond dat haar hinderde of verdriet veroorzaakte, was er toch iets dat haar bijzonder kwelde.

In den laatsten tijd vooral had zij opgemerkt dat de goede verstandhouding tusschen Mathilde en Rosalie zoo hartelijk niet meer was als in vroegere jaren. 't Is waar, haar dochter werd ouder, en had sedert hare kennismaking met den jongen kapitein, naar 't scheen een voorwerp gevonden, waar zij hare aandacht aan wijdde. - 't Is waar, de afstand tusschen Mathilde en Rosalie, eene slavin was zeer groot, maar voor haar gevoel was die ontdekking hoogst onaangenaam.

Zij hield veel van Rosalie. Zij had haar moeder beloofd voor haar kind te zullen zorgen. En die zorg had Rosalie zich nooit onwaardig gemaakt. Zij had haar reeds lang vrijdom willen geven. Maar... de overste was een zonderling. Als hij het niet in 't hoofd kreeg, zou zij door haar verzoek of door zijdelings er op aan te dringen, de zaak allicht nadeel doen, althans vertragen.

Dit smartte haar. Er kwam bij: Rosalie was sedert die partij, die minder in haar smaak was gevallen, stil en dikwijls in zich zelve gekeerd. Zou er iets zijn voorge-

vallen! De woorden van Sheffield, 's avonds op het bal, - de man was wel in geen aangename stemming, hij wist misschien niet eens wat hij gezegd had, hadden wantrouwen en vrees bij haar opgewekt die niet weinig vermeerderden door het overhaast vertrek van den overste.

Een paar malen had zij al pogingen aangewend om van Rosalie iets te vernemen, maar deze hield zich, alsof zij van niets wist en ontweek alle navragen. Toch was 't of haar gezegd werd: ‘er is iets.’

Dan weêr vroeg zij zich. - Zou Rosalie met het oog op een huwelijk van Mathilde, vreezen voor haar eigen lot en toestand, als Mathilde eens uit ons huis was en 't gemis harer vrijheid haar nu ook te smartelijker vallen?... Zij was in een maalstroom geraakt, zij gevoelde het, waaruit zij zich niet wist te redden.

Hartelijker dan ooit, - October was nog niet ten einde en 't was nog wat te vroeg - verlangde zij naar de stad, om ten minste uit de pijnlijke onzekerheid te geraken, waarin zij nu verkeerde.

Zij gevoelde zich eenzaam en verlaten. - Meer en meer verzonk zij in eene uiterst droefgeestige stemming. Zij kon met moeite hare tranen bedwingen. Grootelijks deed het haar leed, dat zij niet met den overste was vertrokken. Was de afstand niet zoo groot en had men de Negers niet zoo noodig bij den veldarbeid, zij zou geen oogenblik hebben geaarzeld en den overste onverwijld gevolgd zijn.

Volgens afspraak zou zij schrijvens wachten. Misschien zou daaruit wel aanleiding te nemen zijn, om 't vertrek te bespoedigen.

Leefde Mevrouw Sommerley nog, zij zou nog eenige

afleiding hebben gehad. Maar Mevrouw Sheffield was niet de vrouw voor haar. Beider karakters strookten niet met elkander. Beider afkomst, stand in de maatschappij en opvoeding verschilden hemelsbreed. Mevrouw L. dreef hare eischen wel niet hoog, maar Mevrouw Sheffield bleef beneden het burgerlijke.

Zij had een klein sommetje meêgebracht, toen zij met haren echtgenoot in 't huwelijk trad, een weduwnaar, die nooit verder geweest was dan op plantage en bij wijlen in de stad, en die door haar geld plantage-eigenaar was geworden. Ze was als kindermeid met een Engelsche familie, al zeer jong te Suriname gekomen, hare vorming en opvoeding had dus veel te wenschen overgelaten.

Mathilde en Rosalie vertoefden in de slaapkamer.

De eerste lag op de kanapé. Lusteloosheid en verveling straalden uit hare oogen. En de laatste, 't was zondag, zat onbewegelijk op eenigen afstand in den hoek, waar zij 't vrije uitzicht had op de uitgestrekte suikervelden, 't molengebouw, het kookhuis en de trasloodsen.

Er heerschte eene doodelijke stilte, van tijd tot tijd afgebroken door 't gefladder en gonzend geluid van een paar kolibrietjes, die in 't ruime vertrek al fladderend rondvlogen.

Eindelijk werd zij afgebroken door de vraag van Matilde om haar m a n j a die op de toilettafel stond.

In een oogenblik was aan haar verlangen voldaan, met eene vlugheid, die, hadt gij Rosalie zoo even opmerkzaam gadegeslagen, u verbaasd zou hebben.

‘'t Verveelt mij op plantage!’ ving zij al etende aan. ‘Ik wenschte dat wij naar de stad terug keerden, Rosalie!’

Met een gedwongen glimlach gaf zij Missie Mathilde te kennen, dat zij in haar geval denzelfden wensch zou koesteren.

‘In mijn geval?’ vroeg deze.

‘Ja!’ was 't antwoord en haar zweefde een antwoord op de lippen dat zij terughield.

‘'t Is sedert die partij, bijzonder stil en eentoonig geworden,’ merkte zij aan.

Mathilde gevoelde weinig lust het gesprek voort te zetten, stond op en verliet de kamer, een blik op Rosalie werpende, die 't midden hield tusschen medelijden en hooghartigheid.

Rosalie had dien echter opgemerkt. Zij zuchtte en sloeg de oogen ten hemel, alsof zij dien te hulpe riep. Een zonderling gebaar verried echter dat zij in geen vredelievende, veel minder godsdienstige stemming was.

De oogen rolden haar door het hoofd. - Een ongewone gloed kleurde haar gelaat, terwijl hare lippen trilden.

Allerlei brieven.

Weêr was een week verloopen, een week vol ongeduld en in onbeschrijfelijke verveling doorgebracht, vooral wat Mathilde betrof. De kapitein had bij herhaling en stellig beloofd, toen hij afscheid nam, te zullen schrijven. Dagelijks had zij zich naar de landingsplaats begeven, om uit te kijken of ook een of ander vaartuig in aantocht was, waarmeê zij eenige tijding zou ontvangen.... Edoch! vruchteloos!

Mevrouw verkeerde in pijnlijke onzekerheid en maakte zich doodelijk ongerust.

Beide vergaten den afstand en dat.... daar de maling ophanden was, de gelegenheid om van en naar stad tijdingen te bezorgen, uiterst beperkt was. Alleen in bijzondere en buitengewone gevallen, bood zij zich aan.

Wat de mensch toch vreemd en zonderling denkt en handelt. En dat in Noord en Zuid; Oost en West. Men zou wel alles naar eigen zin en wil en naar eigen inzichten ingericht willen hebben - en, men vergeet dat het algemeen belang boven het persoonlijke gaat.

Och! preek er zoo ernstig en zooveel tegen als gij wilt

het égoïsme zit er bij blank en zwart zoo diep in, dat gij bijna wantrouwen zoudt aan, onze zedelijke volmaking. Vallen we daarom de dames niet hard. Wij zouden even zoo zijn, als wij in omstandigheden verkeerden als de hare.... vooral op plantage, verre van alles af. -

En vooral de vrouw uit de stad! op plantage, doodalleen. - Er behoort moed en eene groote mate van lijdzaamheid toe, om er zich in te schikken! Heeft men den man des huizes bij zich en dames in de nabuurschap, waar men zich eenigermate meê verstaat, dan is 't nog maar half.

Maar!... verbeeldt u een dame van stand, fijne manieren en beschaafde opvoeding, te midden van mannen en vrouwen aan niets anders gewoon dan veldarbeid. Menschen voor die taak geschikt en wijders zonder eenige kennis, die u naar de oogen zien zooals de jachthond zijn meester. Die instinktmatig wel een woord of wat begrijpen, en door geknor, gesnuif en lichaamsbeweging kenbaar maken, dat zij u zien, hooren en wat gij zegt verstaan; maar verder niets.

Al wat gij verder behandelt is voor hen onverstaanbaar.

Welstaanshalve was mevrouw L. verplicht met Mathilde wederkeerig een bezoek te brengen bij mevrouw Sheffield.

Ofschoon zij zich bewust was, welkom maar niet op haar gemak te zijn, besloot zij derwaarts te gaan en de beleefdheid in acht te nemen en de plantage-gebruiken te eerbiedigen.

De beide jongere dames zouden onder opzicht blijven van Rosalie, aan wie zij ten volle waren toevertrouwd. Met de meeste welwillendheid en hartelijkheid nam deze die

taak op zich, tot groote vreugde van 't personeel haar opgedragen, dat zich altijd gelukkig gevoelde en zooveel genoegen met haar had.

De eerstvolgende dingsdag was daartoe bestemd. De direkteur zond een neger met een briefje en liet belet vragen. Het antwoord in vrij gebrekkig schrift was: men zou mevrouw met genoegen verwachten. Zij moest meêbrengen, wie zij verkoos en moest blijven logeeren.

De dinsdag brak aan en Mevrouw met Mathilde, vergezeld door den direkteur, namen de reis aan en bevonden zich alras ten huize van den heer Sheffield, die zijn gasten, op zijne manier, heusch en met uitbundig gejuich ontving en wellekom heette.

Hij was wel in zijn kabaaitje, maar verontschuldigde zich dat hij geen hoofdofficier was en met de bewoners der stad weinig had uit te staan. Mevrouw en de dochter betoonden den gasten alle mogelijke oplettendheid. Wel te verstaan door de negers, die op haar bevel, de gevorderde diensten bewezen.... tot niet geringe bevreemding en verbazing der beide dames L.

De direkteur zweeg. Hij kende Sheffields gewoonte.

'Een grog of een soopie, Master Vonker?' vroeg hij met heesche stem.

'Liefst een weinig wachten, Sir!' was 't antwoord. 'Wij moesten de gronden eens ingaan.... en dan.... met genoegen.'

De heer Sheffield bromde binnensmonds, verontschuldigde zich bij de dames en verliet de vestibule.

Hij had met die zwarte bl..... nog wat te doen.

Nauwelijks zat ze op haar gemak, met een glas limonade

voor zich of een rauwe gil klonk haar tegen, nog een, nog een, - 't geluid verflauwde.

'Wat is dat?' riep mevrouw L. doodsbleek en eensklaps opstaande.

'Och! niets, mevrouw!' was het antwoord van een der dames Sheffield. 'Er wordt eene negerin afgestraft. Een slecht schepsel. Gisteren brak zij een bord, en nog onlangs hoe zwaar ook afgestraft, was zij vrijpostig genoeg om tweemalen te vragen: a b r i ? wat blieft u? zonder er bij te voegen Missie. Zij heeft een duchtige kastijding gehad.'

'En toch!' ging zij voort, een teug limonade drinkende, 'helpt het niets, zij moet maar in de bandietenboeien gesloten en naar Nieuw Amsterdam verzonden worden. 't Is anders een flinke, sterke meid. Daarom heeft pa haar ook niet ontzien. Was zij een man neger geweest, hij had haar een Spaanschen bok laten geven.' Den negers werden alsdan handen en voeten aaneen gebonden zoodat hun lichaam een gebrekkigen cirkel uitmaakte, en op den grond gelegd. De handen tusschen de beenen door gehaald naar den rug toe, werd in die tusschenruimte een stok gestoken. Alsdan diende men hun, op de eene zijde liggende de toegedachte slagen toe, draaide hen door middel van den stok om en gaf hun de overige op de andere zijde - en dat met tamarindestokken!... Goddank! wij hebben dien tijd niet beleefd. Maar toch personen gekend, die er over spraken, wij zeggen niet met genoegen, maar of het zoo n i e t s was.

Mevrouw L. was zichtbaar aangedaan en diep ontroerd.

Wel wist zij wat er op plantage hier en daar voorviel, maar dat dames, jonge dames nu nog zoo spraken, neen!.... dat was haar ondragelijk! Het was een gruwel in hare oogen.

Ook Mathilde, toen haar door de jonge dames gevraagd werd: ‘wat dunkt u?’ bleef 't antwoord schuldig en vroeg of men ook werk maakte van bloemen.

Mama keek haar dochter en deze haar mama aan en schudde achter hare parasol verborgen het hoofd, ten blijke van afkeuring en verontwaardiging.

Wij willen kort zijn. De familie L. nam deel aan 't breakfast, gaf bevel tot inspannen en.... onder duizend excuses dat men niet kon logeeren omdat men een brief, of den overste verwachtte, keerde men huiswaart.

Nauwelijks was men thuis gekomen of de huisneger berichtte dat er een korjaal was aangekomen met twee negers van plantage D. Een oude Mulat wachtte beneden en had brieven voor Missie.

Rosalie nam een en ander in ontvangst, liet den boodschapper, onder dankbetuiging aan zijn meester, onthalen en stelde hare meesteres het ontvangene ter hand.

Het was een pakket met een brief van den overste, van den kapitein aan mevrouw L. en tevens aan Mathilde en van Charles aan mama en zijn zuster.

Hoe onaangenaam de dag mocht geweest zijn, dit gaf eene gelukkige afleiding niet alleen, maar vergoedde in ruime mate het een zoowel als het ander - al had men ook nog geen inzage genomen der ontvangen schrifturen.

Op verlangen van den Gouverneur met een inspectie-reis belast op de verschillende militaire posten, zag de overste zich verplicht de familie hiervan kennis te geven, opdat men zich gereed kon maken, om voor zijn vertrek uit de stad tijdig genoeg t' huis te zijn en het noodige ter zijner beschikking in orde te maken.

Niets zou hem aangenamer zijn dan nog een paar dagen te midden der zijnen te kunnen doorbrengen.

Hij had wel goed gezelschap aan Charles en den kapitein, maar 't was hem te stil en te eenzaam in zijne woning. Hij verlangde vurig naar oud en jong. Tegen 't einde der week hoopte hij allen rondom zich te zien.

Een ingesloten brief aan den Direkteur hield de bepalingen en voorschriften in, die deze wel in acht zou nemen.

Mevrouw was aangenaam verrast en Mathilde klapte in de handen en danste van blijdschap. Moeder en dochter verlangden beide om 't zeerst naar huis, - ofschoon om verschillende redenen, die de lezer voor zooverre de laatste betreft, zeer goed denken en wel in de jeugdige levenslustige schoone, eenigermate billijken zal. Vooral na de stellige en herhaalde verzekeringen van den kapitein, dat de stad zonder haar voor hem uitgestorven scheen en alle schoons en aantrekkelijks voor hem verloren had.

Och! wie ziet zich, vooral in die jaren, niet gaarne gevleid. Er waren en zijn er en zullen er wel blijven, ouder dan Mathilde, die zich daardoor gelukkig gevoelen en er in 't minste niet ongevoelig voor zijn.

Gelukkig hij, die er zich niet door laat misleiden en verblinden.

Reeds den volgenden morgen liep 't gerucht van mond tot mond, dat Gran Missie naar de stad zou terugkeeren. En eer de avond dáár was, was 't alomme op plantage bekend.

Op Rosalie scheen 't geen den minsten indruk te maken. Zij deed haar werk even als altijd, pakte in en droeg zorg dat alles geregeld werd en in orde kwam. 't Gemis van Ja-

mes en Archibald, die in de stad haar hierbij te stade kwamen, werd vergoed door den Direkteur en Alexander den timmerneger, die haar met de meeste bereidwilligheid ten dienste stonden.

Toch, hadt gij haar in stilte kunnen gadeslaan, toch zoudt gij bespeurd hebben, dat zij verlangde naar 't oogenblik van vertrek. Niemand liet zich aan haar gelegen liggen, 't ging zooals het in Holland met bonnes, Gouvernantes en gezelschaps-jufvrouwen gewoonlijk gaat, te voornaam voor het keuken- en te gering voor 't kamerpersoneel.

Met de Negerbevolking liet zij zich niet in. Was zij vrij, 't zou iets anders geweest zijn, maar slavin... foei! al was men nog van haar zoo gediend en over haar tevreden, zij was en bleef slavin, zij stond gelijk met de overige van hare kaste.

Helaas! de mensch ziet aan wat voor oogen is. En nog eens helaas en wee en ach! over hen, die in de sleur meê doen, al zijn ze tot in de ziele overtuigd dat het anders kon en moest zijn.

't Is waar! Rosalie liet zich zelden in met het volk op de plaats. Maar die bevolking in de stad was haar van der jeugd aan bekend. Hier op plantage was ieder en alles haar vreemd. En 't plantageleven en de plantageneger verschilden te zeer, met wat zij in stad gewoon was. Zij kon er zich niet meê bevredigen.

De stedeling en de dorper hebben te veel dat hen van elkander onderscheidt, dan dat zij spoedig verbroederd zouden zijn.

Er ligt een groote klove tusschen stad en plattelandsleven... vooral op plantage, waar sprake is van vrij en slaaf - gezwegen van het overige.

Niet, dat de grens tusschen vrij en vrij niet scherp geteekend zou zijn. O neen! Men denke aan den blankofficier op plantage en zijn direkteur. Maar! Zijt ge maar geen blankofficier och! dan wordt gij overal geduld, gewild en behandeld naar behooren, indien gij u als welopgevoed man weet te gedragen en voordoet, zonder navrage naar afkomst, of het verledene.

Alleen draag zorg, dat gij uwe eischen niet te hoog opvoert! Een vlekje uit de jaren der jeugd wordt u tot vlek en misdaad aangerekend en zou uw ondergang tengevolge hebben. Wie in de kolonie zal komen, als men er maar de reuk van heeft, is voor zijn aankomst in al zijn bijzonderheden, groot of klein, goed of kwaad bekend. De afstand tusschen Holland en de kolonie zij groot - maar zoo groot is hij niet, of eer gij er zijt wordt uw signalement bekend en uw levenskronijk, tot verbazens toe opgedischt.

Doch genoeg! De plantagepont met meublement en wat meer is was vertrokken en daags daarna toen 't water goed was, verliet Mevrouw L. met hare familie en Rosalie de plaats, waar zij zes, zeven weken van den drogen tijd had doorgebracht, minder voldaan en vroolijk, dan men zich voorgesteld had, toen men de reize derwaarts had ondernomen.

Men had de spreuk bewaarheid gezien en bevestigd: Zelden rust, nooit volmaakt.

De overste had zich veel, zeer veel van dien uitstap voorgesteld. En ware Mevrouws verwachting wat lager gesteld - en die van Mathilde nog lager, allen hadden ondervonden: de wereld is vol teleurstelling. Rosalie zou er bijgevoegd hebben: vol van miskenning en zielsgrievende beleediging.

Zij vooral had stof tot klagen. Dat uitstapje had reeds gelds genoeg gekost. De Negers mochten den overste prijzen en roemdragen op zijn grootheid en rijkdom. De gasten mochten nog lang na zijn vertrek over de schitterende partij en 't vorstelijke bal te praten hebben, - de overste voelde een leegte in zijn beurs en in zijn hart, die hem weken daarna nog zijn hm! hm! veel krachtiger en forscher deed uitkomen, terwijl zijn knevels het moesten misgelden, alsof zij er schuld aan hadden.

Doch genoeg!

Men kwam thuis..... en alles was in orde.

De Negers brachten alles naar binnen wat gelost moest worden, - en Mevrouw, al blazend en met haar zakdoek wuivende, nam plaats op een kanapé in de vestibule beneden, bijna te vermoeid om naar hare kamer te gaan en zich te verkleeden!

Het ware, goede, betere en eeuwig blijvende ligt elders.

Hadden zij allen er aan gedacht..... de familie zou destijds niet zoo teleurgesteld geweest zijn.

De familie L. was wel niet lichtzinnig - o neen! maar.... Dat het zwaarste moest wezen werd te gering geacht, om iets anders te zoeken dat blijft tot in eeuwigheid, en meer waard is, dan al de plantages van Suriname. En 't is? rust der ziele, door eenswillendheid met God in den geest en naar het voorbeeld des grooten Meesters.

Later leerden zij het beter inzien.

Ofschoon de reis niet lang van duur zou zijn, moesten er echter eenige toebereidselen gemaakt en voorzorgen ge-

nomen worden, die in latere jaren minder noodzakelijk waren, toen men per stoomboot reizen kon.

Vooralsnog moest men per tentboot en roeiende, of met een schoener naar Coronie en Nickérie reizen, en afhankelijk van weer en wind zich van alles, ruimschoots voorzien.

Reeds den volgenden morgen werden allerlei bestellingen en aankoopen gedaan, opdat de overste, op eene wijze aan zijn stand en vermogen geëvenredigd, zich van den last hem opgedragen kwijten kon.

Dat hij en Mevrouw L. zich niet buitengewoon vermoeiden of met de zaak inlieten, zal ieder gevoelen, die in den loop des verhaals eenigermate met de familie bekend is geworden.

James, Archibald en Rosalie waren genoegzaam in staat zich daarvan te kwijten - en bovendien ook welwillend te over, om in orde te brengen wat vereischt werd en te zorgen voor 't gene zij wisten, dat op reis en elders noodig was.

Onder al die toebereidselen, bevelen en bepalingen had echter de overste zorg gedragen dat zijn plan ten aanzien van Rosalie geen schipbreuk leed.

De vrijbrief was in orde, en lag op zijn bureau.

Die zaak had hem juist aangespoord om zooveel spoed te maken en zijn familie van plantage terug te roepen.

Die plantagegeschiedenis liet hem rust noch duur. 't Was of die slagen een centenaarslast waren geworden, die zijn schouders doorbogen. Hij had veel verduurd en ondervonden, maar nooit was hij sedert zoo te moede geweest. En dat tuimelen en vallen, dat opstaan en zwijgend heengaan

van Rosalie... 't was hem of er een vergiftigde pijl door de vaste hand van den scherpzienden Indiaan door zijne borst was gegaan.

Alles brandde hem als vuur op de ziele.

Zoodra zich eene geschikte gelegenheid aanbood, riep hij haar op zijn bureau, reikte Rosalie de rechterhand en gaf haar met de linker den vrijbrief.

Och! had hij het eerste niet gedaan, hij zou door het tweede niet alles hebben bedorven.

Wie reikt ooit den vrijbrief uit met de linkerhand!?

Kende hij den Neger dan niet? En wist hij dan niet hoe nauw op zulke kleinigheden gezien wordt!?

Al weêr: hartstochtelijkheid bedierf alles.

De overste meende het oprecht, maar! - hij sloeg den verkeerden toon, en was onhandig.

Had hij haar den vrijbrief gegeven met de rechterhand - en daarna haar die hand gereikt, alle sporen van vroegere wonden zouden misschien verdwenen en uitgewischt zijn geweest.

Nu was er een nieuwe wonde geslagen, die den vrijdom hatelijk maakte voor eene gevoelige ziel, zooals de hare.

Die gunst zoo links verleend, besliste voor de toekomst.

Rosalie vergat het verledene niet! - en de overste meende met een vrijbrief alles bedekt en goed gemaakt te hebben.

Wel greep zij de aangeboden hand en legde er de hare in. Maar die hand was koud en drukte geen 't minste gevoel uit.

Zij dankte den overste voor den onwaardeerbaren schat van vrijdom, toen zij hare hand uit de zijne

trok en er den vrijbrief mee aannam, maar verrassing of vreugde stond niet op haar aangezicht te lezen.

Een flauwe glimlach - slechts voor een oogenblik zichtbaar en even kalm en bedaard als zij binnentrad verliet zij 't bureau van den overste, om hare bezigheden te hervatten en af te doen.

Door niemand bespied had zij haar vrijbrief geborgen. Geen woord sprak zij over 't groot geluk, dat men aan haar benijden zou en haar thans wedervaren was.

Toch was zij er niet onverschillig onder. Wie in hare ziel had kunnen lezen, zou getuige zijn geweest van hare overgroote blijdschap. Nu toch kon zij gaan, waar zij wilde. Van nu aan was zij eigen meesteresse en behoefde zij de lastige grillen van Mathilde niet langer te verdragen.

Zij liep niet langer gevaar mishandeld te worden door den overste, zooals op plantage 't geval geweest was.

Zij wilde de familie verlaten, waar 't haar in den laatsten tijd ondragelijker werd. Zij zou als waschvrouw en naaister in overvloed bij machte zijn, in hare behoeften te voorzien.

De overste echter, ofschoon hij een en ander opgemerkt en zich voorgesteld had, dat hare blijdschap groot zou geweest zijn, schreef alles op rekening van verrassing en meende dat deze haar den mond gesloten hield. Zelfs droeg het zijne goedkeuring weg, dat zij terstond aan het werk was gegaan en niet zoo als den Neger eigen is, uitbundig en uitgelaten had rondgeloopen, om ieder het heuchelijk nieuws te verhalen, waar het werk onder leed.

Het Nieuwsblad in de hand, liep hij met grooten spoed naar boven, om vrouw en kinderen deelgenooten te maken van het voorgevallene.

‘Is Rosalie niet hier geweest?’ vroeg hij, recht in zijn schik, dat hij een ontkennend antwoord ontving.

‘Zij is beneden om alles voor uw vertrek gereed te maken en in te pakken,’ liet Mevrouw er onmiddellijk op volgen.

‘Hm!’ bromde deze, streek over zijn knevels en las: ‘Brieven van vrijdom verleend aan 1{sup}o{/sup}. Rosalia, dochter van Theresia, ook genaamd Maria, oud acht en twintig jaren, aankomende vrouwe Eleonora Betsy Mac Lam echtgenoote van den HoogEd. Gestr. Heere Jacques Henri L...

Mevrouw stond verbaasd en kon een traan van heilige vreugde en dankbaarheid niet weerhouden, toen zij haren echtgenoot in de armen viel en hem innig ontroerd omhelsde. Grooter en aangenamer verrassing kon hij haar niet verschaft hebben.

Zij had er reeds voorlang over willen spreken en er hem toe willen aansporen, maar wetende hoe hij was, en dat hij soortgelijke aangelegenheden liefst zelf afdeed, had zij gezwegen! Zij hoopte dat hij te avond, of morgen, (zij had het toch goed bij de familie,) met haar zou handelen, zooals hij zich ten aanzien van den ouden James gedragen had.

Mathilde neuriede een Engelsch air, trok de schouders op en glimlachte, en de kleinen begrepen niets van 't voorgevallene.

Het laat zich lichtelijk verklaren, dat Mevrouw brandde van nieuwsgierigheid, Rosalie bij zich te zien en haar geluk te wenschen, maar ook om getuige te zijn van den indruk, dien 't gebeurde op de vrijgelatene gemaakt had.

‘Laat haar eerst gedaan maken,’ merkte de overste aan, toen hij Mevrouws verlangen vernam en bevel gaf de in haar oog gelukkige en opgetogen Rosalie te roepen. ‘Als

gij aan 't praten komt,' vervolgde de overste lachende, 'komt er geen einde aan.'

Spoedig kwam Rosalie boven om naar verdere bevelen of beschikkingen te vragen. Mevrouw was hartelijk. Hare aandoeningen nauwelijks meester wenschte zij Rosalie geluk met haren vrijdom en reikte haar de hand, die Rosalie aannam en even drukte.

Zij dankte mevrouw en de overige familie voor alle goeds en wenschte haar een lang leven en allerlei voorspoed toe.

'Nu zijt gij Missie Rosalie,' zei mevrouw, toen de eerste aandoeningen bij haar voorbij waren. 'Nu kunt gij henen gaan waar gij wilt. Maar! verlaten zult gij ons niet! James is bij ons gebleven en gij zult immers ook bij ons willen blijven! Gij hebt de huishouding zoo lang bestuurd, en kunt dit voortdurend waarnemen. Het is u ten volles toevertrouwd.'

Rosalie dankte andermaal, zweeg eenige oogenblikken, haalde diep adem en zei:

'Mevrouw! ik ben vrij!.... Mevrouw moet niet boos worden. Ik ga henen om te werken en brood te verdienen.'

Allen zelfs de overste, die niet spoedig vervaard was, stonden als vernietigd.

Dit had men niet verwacht.

Het was haar duidelijk aan te zien, dat haar besluit genomen en zij er niet af te brengen was.

Niemand sprak, en eer men ten volle tot bezinnen was gekomen, had Rosalie afscheid genomen en stapte met haar pagaal op 't hoofd, de negerpoort uit en verdween in een zijlaan op 't kombé.

Niemand der bevolking op de plaats had haar verwijdering opgemerkt. Nooit zag men haar in het huis van den overste terug.

Eenige dagen later vernam men dat zij in de Prinsenstraat, ter hoogte van de Savannah eene kleine nette woning had gehuurd, waar zij met wasschen en naaien haar brood verdiende.

Welke pogingen, rechtstreeks of zijdelings, door de familie werden aangewend, om voor deze het fijnere linnengoed te wasschen en te strijken, zij leden schipbreuk op: Rosalie had het te volhandig. Zij kon niets meer op zich nemen.

Rampen.

Drie maanden waren verloopen sedert Rosalie gemanumitteerd was en zij zoo ongedacht en onverwacht het huis van den overste had verlaten.

Zijn inspektie-reis was volbracht en het voorgevallene met de ondankbare, zooals men haar noemde, raakte meer en meer in de vergetelheid. Althans het leverde niet langer stof voor de huiselijke gesprekken op. Haar naam werd zelden meer genoemd. Toch was zij niet uit de gedachten van mevrouw, die bijzonder aan haar gehecht was. Meer dan eens zat zij te peinzen en zich in allerlei gissingen te verdiepen om den sluier, die over dit raadselachtige en geheimzinnige gedrag uitgespreid lag, op te lichten, maar - zij moest het opgeven.

Dat Rosalie de voorkeur had gegeven aan hare tegenwoordige levenswijze kon zij zich verklaren. Maar dat zij weigerde voor de familie te werken, die zij bedienen kon, ware het door meer dienstpersoneel aan te nemen; dat zij die familie, waar zij geboren, opgevoed, en ten laatste door gemanumitteerd was, vergat en niet bezocht - zoo als andere gewoon waren, dat alles was haar een raadsel. Zij kon het niet verzetten en liet er in stilte menigen zucht en

traan om. Vooral sedert zij bericht had gekregen, dat zij op Mevrouws uitnoodiging bepaald geweigerd had, ooit den voet in hare woning te zetten. Overtuigd zich niets te wijten en ten aanzien van Rosalie haar plicht gedaan te hebben, deed zij alle moeite om te berusten.

Mathilde had het te druk met haar kapitein, en deze met haar, om aan Rosalie te denken, of over haar te spreken. Vooral vermijdde de laatste dit, ter voorkoming van verkeerde gedachten en vermoedens, - aangezien Mathilde uiterst jaloersch was uitgevallen.

En geen wonder! Zij was een kreoole - en Rosalie eene schoone vrouw. Beiden echter hadden te veel stof voor hunne gesprekken over de toekomst en zagen met reikhalzend verlangen uit naar een of ander schip, dat uit Holland de koninklijke goedkeuring der provisionele benoeming tot kapitein, zou aanbrengen. Was die gekomen dan zou de ouderlijke toestemming worden aangevraagd. Zij kwam niet. Inmiddels liep de kleine regentijd ten einde. De kentering van 't saisoen bracht benauwde en drukkende dagen aan, die op menigeen een onaangenamen invloed uitoefenden. De Februari-maand sleepte er menigeen ten grave. Reeds waren velen aan de Surinaamsche galkoortsen bezweken en dagelijks eischten zij nieuwe offers.

Menige familie was in diepen rouw gedompeld en had meer dan één verlies te betreuren. Het aantal lijders van plantage tot verpleging naar de stad gevoerd werd dagelijks grooter.

Het hospitaal lag vol, en de meeste bewoners hadden hunne huizen geopend om de lijders op te nemen en te verplegen.

Ook de familie van den overste bleef niet vrij. Eerst de kleine Betsy - toen Charles, een paar dagen later werd ook Mevrouw aangetast.

Nu werd het gemis van Rosalie in al zijn omvang gevoeld. Zelfs Mathilde noemde meer dan eens haren naam en zou zich gaarne een belangrijk offer getroost hebben ware zij te bewegen, om in die bange dagen de huishouding waar te nemen en de zieken op te passen. Maar hooghartig als zij was, liet zij niets blijken.

De overste, ofschoon van der jeugd aan gewoon, allerlei bezwaren het hoofd te bieden, scheen verlamd en was buiten staat zijne dienstzaken waar te nemen. Dag noch nacht week hij van de ziekbedden zijner dierbaren en met tranen in de oogen sloeg hij elk hunner bewegingen gade.

Bange, zeer bange uren, bracht hij door. Wie hem toen had gadegeslagen, als hij handenwringende op en neer liep zou in hem den man niet herkend hebben, die zoo menigmalen met ijskoude onverschilligheid en met een moed die aan vermetelheid grensde, door de bosschen zich aan het hoofd zijner manschappen den weg had weten te banen naar de weglooperskampen en met den degen in de hand neer wierp, wat hem in den weg stond.

Een geknakt riet gelijk, stond hij daar bij het leger van zijn Charles, wiens toestand van uur tot uur hachelijker werd.

Wel had hij nooit doen blijken, hoe lief hij hem had. Hij wilde hem immers niet vertroetelen en bederven, maar er een flink soldaat en een ferm officier van maken,.. maar nu eerst kwam het vaderlijk gevoel, in al zijn omvang en kracht boven. De jonkman lag buiten kennis.

Diens hand in de zijne geklemd, gaf de overste door tranen aan zijne aandoeningen lucht. Vol was het vaderhart tot berstens toe, en gedurig zag hij het duidelijker in, dat het gevaar klom en zijne krachten geen weerstand konden bieden aan de hevige en brandende koorts.

Alle hoop op behoud was vervlogen.

De geneesheeren, die hem trouw ter zijde stonden, verklaarden op zijn verlangen, dat hij verloren was en binnen weinige oogenblikken de eeuwige rust zou ingegaan zijn.

Nog eer zij hun bezoek bij Mevrouw en Betsy hadden afgedaan, was die voorspelling vervuld. Na vijf dagen lijdens was hij den zijnen ontrukt, gevolgd door Betsy, die aan den avond van dienzelfden dag was ingeslapen. Vreemdeling in de lijdensschool, was hij der wanhoop nabij.

Te troosten was hij niet. Zelfs den kapitein, die zoo hoog bij hem aangeschreven stond, en voor zooverre zijn ambtsbezigheden dit toelieten, nacht en dag bij hem was, evenzeer als zijne boven allen geliefde Mathilde, wees hij terug, wanneer zij hem naderden en troost zochten te bieden.

Aan zijne echtgenoote scheen hij niet te denken. Gelukkig, dat zij sedert den namiddag in een diepen slaap gevallen was, waarvan zich de geneesheeren veel goeds voorspelden.

Wij laten haar over aan de goede verzorging die haar niet ontbrak, om voor een oogenblik de kamers binnen te treden der ontslapenen.

Het bevel tot u i t w a a i e n was gegeven en met inachtneming van de meestmogelijke stilte trad het personeel, naar gelang van 't geslacht der lijken, de kamer binnen, voorzien van warm water, zeep, eau de cologne en de noodige sponsen en doeken, om 't lijk behoorlijk te reinigen.

Alvorens men overging tot ontkleeding werd een tamelijk breed gevouwen wit batisten doek om de kin geslagen en stevig boven op 't hoofd vastgestikt, om 't afvallen te voorkomen van de benedenkaak, dat zoo lichtelijk in een heet klimaat, waar de ontbinding zoo spoedig volgt, plaats kan hebben.

Na het lijk geheel ontkleed en behoorlijk gewasschen en afgedroogd te hebben, trok men het de gewone onderkleeding aan, zelfs de sokken en legde het op twee kanapé's, de zittingen tegen elkander geplaatst en de ruimte met witte lakens behangen, die naar buiten tot op den grond afhingen, aan 't hoofdeinde eenige kussens.

Een fijnen batisten doek over 't hoofd - het lichaam wijders met witte lakens bedekt, lag daar, tot het oogenblik, waarin de laatste woning gereed zou zijn, die 't stoffelijk overschot in de groeve was toegedacht.

Zes guéridons nog, aan beide zijden drie, voorzien van zilveren kandelaars met waskaarsen onder glazen stolpen, om in den avond en gedurende den nacht licht te verspreiden - en alles was gereed.

De vrouwen in wit rouwgewaad, die bij 't lijk de wacht moesten houden, hadden al spoedig hare plaatsen in de nabijheid van 't lijk ingenomen.

Inmiddels waren anderen bezig om 't fraaie overhemd met kant rondom de borst en den strikdoek in orde te maken, die als 't lijk werd gekist nog moesten aangedaan worden.

In een oogenblik waren spiegels en schilderijen met wit doek bekleed, het seibord, na van alle glas en kristal ontdaan te zijn, evenzeer - en alles getuigde van diepen

rouw. Wie kwam of ging, om de nablijvenden te bezoeken, niemand genoot iets. Niemand werd iets aangeboden.

Mathilde als vrouw des huizes, in 't eenvoudig wit met breede zoomen, een soortgelijken doek om het hoofd gestrikt, zonder weelde en zonder pracht, ontving de bezoekers en hun gewoon rouwbeklag. Niet dat de overste zich verwijderde - o neen! maar nu eens bij Betsy en dan weer bij zijne echtgenoote kon hij zich niet lang met iemand bezig houden.

Eer 't avondschot gevallen was, gelijk wij terloops reeds meldden, was ook Betsy's lijden geëindigd.

Na inachtneming van het vroeger meêgedeelde werd haar lijk gebracht in dezelfde kamer, waar dat van Charles geplaatst was. De overste was ontroostbaar. Te meer daar hij niets anders verwachtte dan dat ook zijn geliefde Eleonore, ondanks de hoop der geneesheeren, hem ontvallen zou. 't Was ongeveer tien uren in den avond. Nog was zij niet ontwaakt. De beide geneesheeren stonden reeds geruimen tijd bij haar bed, haar met de meeste opmerkzaamheid gadeslaande.

Eindelijk na een diepen zucht geslaakt te hebben ontwaakte zij, keek verbaasd rondom zich en vroeg naar de patienten... Gelukkig kon men het antwoord schuldig blijven door de vraag, die er met een flauwen glimlach op volgde, naar den overste. Zij verlangde hem te zien.

Het antwoord was: hij slaapt. Sedert den laatsten tijd is hij door aanhoudend waken en dienstzaken zeer vermoeid. ‘Men moest hem laten rusten,’ vervolgde zij en verzocht limonade.

Onmiddellijk werd den kapitein bericht gegeven dat Me-

vrouw het gevaar te boven, maar uiterst zwak was en den overste wenschte te zien. Men had haar meegedeeld dat deze sliep, omdat men vreesde dat hij zijne aandoeningen te zeer den teugel zou vieren en den toestand zijner echtgenoote verergeren kon. Men hoopte dat de kapitein er in slagen zou hem te doen bedaren en hij in kalme stemming zijne patiente kon bezoeken.

En in de daad! het gelukte. Nauwelijks vernam de overste een en ander, of met onbegrijpelijke zelfbeheersching, na zich wat verfrischt te hebben, trad hij de ziekenkamer binnen, begroette en kuste zijn vrouw en gaf haar met een vaste stem, op haar vraag naar de kinderen, ten antwoord, dat zij vrij rustig waren, maar zeer onrustige en benauwde uren hadden doorgebracht.

Met de uiterste bedaardheid verliet hij, op raad der geneesheeren de kamer, om in de stilte daar buiten bij vernieuwing zijn gemoed lucht te geven.

Welverre van hem van overdreven gevoeligheid, die in den man misplaatst is, te beschuldigen, bejammeren wij het in hem, dat de anders goede onberispelijke krijgsman, minder doordrongen was van den geest van Hem, die ons in de lijdensschool het schoonste voorbeeld naliet, door Zijne innige gemeenschap met den Vader, dien Hij in alles zag, bij alles opmerkte en stervende aan het kruis niet uit het oog verloor, al was dat oog ook al gebroken onder en door den doodstrijd. Met den Vadernaam op de loodkleurige lippen, boog Hij het hoofd en gaf den geest.

Wij merkten het vroeger op, de overste was niet onverschillig - niet ongodsdienstig. Neen! toen hij met de zijnen in levensgevaar verkeerd had, was 't gebleken. Maar

dat blijvende, dat innige - ontbrak hem, dat ons godsdienstig leven eigen moet zijn, zal het niet kwijnen en sterven. Doch vallen wij niet in herhaling.

De treurige begrafenisdag - was na een slapeloozen nacht, aangebroken. Nauwelijks had de klok half acht geslagen, of de ambtenaar belast met de begrafenissen, die zich vroeger ter zake het maken van kisten, de regeling der verdere aangelegenheden, ingevolge zijne instructies, aan 't sterfhuis had vervoegd, liet zich ook nu niet wachten. Hij, met zijn acht huurlingen, s l o e p r o e i e r s genoemd, die 't lijk zouden u i t k l a r e n en u i t g e l e i d e d o e n waren aanwezig, zich schuilhoudende op de plaats, onder 't genot van brandewijn of jenever, die hun naar 't landsgebruik toegediend werd. De hoofdman van den gilde met zijn groot foliopapier met zwarte randen, en lange zwarte linten in de hand, inhoudende de namen en kwaliteiten der personen die op uitnoodiging, het lijk naar zijn rustplaats zouden vergezellen, als ware dat opgerolde papier een maarschalksstaf, stapte deftig op en neer, van tijd tot tijd uitkijkende of de genoodigden in aantocht waren.

's Mans adjudanten waren alleen belast met de taak om de kist naar buiten te brengen, op de baar te plaatsen en op 't kerkhof gekomen, van de baar te nemen, op de draaghouten te zetten en in 't graf neer te laten.

De overste had het aanbod der onderofficieren en korporaals aangenomen, die zich volwaardig aangeboden hadden om 't lijk van hun kameraad, met wien zij veel ophadden, ten grave te dragen. Het salvo, dat men zoo graag had gegeven, toen 't lijk ten huize werd uitgedragen, werd, om den wille van Mevrouw, niet afgeschoten.

Zoodra 't lijk op de baar was gezet, trad met ontblooten hoofde en in 't volle gevoel zijner waarde en onmisbaarheid in deze, de man die 't bestuur der droeve plechtigheid in handen had naar voren, ontrolde zijn papier en las met echte Jeremiasstem de namen op der genoodigden.

Eerst de overste en diens familie en aanverwanten.

Deze trad voor, zijn klak in de hand. Hij was in groot uniform, den rouwband met breede liggende plooien en strik van floers om den linker arm. Ook het degengevest was omwoeld. Hij werd gevolgd door Archibald, geheel in 't wit, den vilten hoed ter halverwege met een doek omstrikt op 't hoofd en de parasol (parapluie) gesloten in de hand - terwijl hij die onmiddellijk boven 't hoofd van zijn Meester opstak en links af van hem ging.

Achter dit paar de kapitein, als vriend van den huize, de majoor en verdere officieren, terwijl bevorens Zijne Excellentie de Heer Gouverneur-Generaal Opperbevelhebber der Land- en Zeemacht met Hoogst Deszelfs Adjudanten afgeroepen, maar niet verschenen waren.

De Majoor verving op diens verzoek de plaats van den Gouverneur en zijn luitenant-adjudant, thans was onze kapitein als huisvriend in het tweede gelid.

Nadat eindelijk allen volgens rang en stand en betrekking waren opgeroepen en uitgenoodigd om het lijk, paar aan paar, te volgen, naar den nieuwen Oranjetuin, en ieder zich geschaard had, namen de onderofficieren twaalf in getal en even zoovele korporaals naast hen gaande de baar op en zette de trein zich in beweging. De ambtenaar der begrafenis ging voorop - zijne helpers naast de kist voortstappende, hadden op eenigen afstand van de dragers post gevat.

De muziek liet zich niet wachten. Welwillend had dit corps zich aangeboden en wachtte het lijk aan den grooten kombéweg af. Doch genoeg! eene militaire begrafenis te beschrijven, zal wel overbodig zijn.

Dit echter mogen wij niet vergeten. Het zwarte lijkkleed lag niet over de roefvormige kist, maar was over de baar uitgespreid. De chévrons en uitgetrokken sabel, waren aan de kist vastgehecht, de chacot was aan 't hoofdeinde geplaatst.

Het salvo viel, de treurmuziek werd aangeheven.

Langzaam trok de trein langs 't kombé door de Gravenstraat, voorbij 't hospitaal waar de wacht uitkwam en in 't geweer, om den overleden kameraad de laatste hulde en afscheidsgroete te brengen.

Eenige voetstappen - en - de rustplaats der dooden was bereikt.....

De kist daalde in den grond..... Vader wierp er de eerste schop aarde op.....

Eer de zon onder gegaan zou zijn, zou hij hier den voet nogmaals zetten, om de jongste der zijnen voor altijd toe te dekken,.... maar niet zooals hij weleer had gedaan, toen zij zich al woelende van alles ontdaan had, en blootstelde aan nachtkoude, muskieten en kakkerlakken.

Wij zullen kort zijn. De droeve plechtigheid was afgeloopen; en met een enkel hartelijk woord van dank, afgebroken door snikken en tranen, verliet men het kerkhof en keerde men in dezelfde orde huiswaarts, met de innigste deelneming afscheid nemende van den overste die zoo zwaarbezocht en zoo diep bedroefd was.

En 's avonds?.... De meeste zijner spitsbroeders lieten

zich vinden, om de laatste eer te bewijzen, aan de lieve Betsy.....

‘Goddank!’ riep de overste toen haar graf was gesloten, ‘die ontzettende dag is voorbij!’

Die hem 's avonds had gezien, toen hij daar in zijn wipstoel op 't balkon met den kapitein zat te praten, zou niet gezegd hebben, dat hij een dag had doorleefd als wij u hebben beschreven.

Hij was kalm, liep van tijd tot tijd naar de kamer zijner echtgenoote, ried haar aan, zoo bedaard te blijven als maar mogelijk was. De beide lijders sliepen en de overige kinderen waren even welvarende als hij.

Langzamerhand week de zwakte en van dag tot dag kwam Mevrouw L. bij. Met de meeste onderwerping - zooals men niet verwacht had, vernam zij de vreeselijke tijding van den dood harer beide kinderen en spreidde zij een moed en kracht ten toon, die allen verbaasde. Zoo zelfs, dat zij den overste meermalen dringend op 't hart drukte, niet zoo toe te geven aan zijn gevoel en droevige stemming.

Zij herstelde langzaam. 't Is waar! haar hoofd was gebogen, zij was niet meer de fiere statige vrouw van weleer, die door hare majestueuse houding ontzag inboezemde. Maar! Zij had geleerd door den last haar opgelegd het hoofd te buigen en de knieën tevens voor Hem, die last en kruis oplegt, om zijne kinderen wijzer te maken en beter - en hen, aardschgezind als zij zijn te vormen voor den hemel, minder een hemel vol poëzij en fantazie maar een hemel in hoofd en hart. Een hemel onder ons bereik, dien ieder meêdraagt, waar hij gaat en staat, onder

wel en wee - en dien niemand en niets hem ontrooven kunnen. Zij was vermagerd, verouderd, verzwakt. - Zij had verloren in uiterlijk schoon, maar was sterk en krachtig geworden naar den inwendigen mensch; zij had gewonnen naar den geest.

Er was voor haar een licht opgegaan, dat de grafnacht niet uit kon dooven. Mevrouw L. was Mevrouw L. van weleer niet meer. Zij was, noch wetende van en hechtende aan de kerkleer, een eenvoudig, leergierig kind Gods geworden; eene ware leerlinge in Jezus' leerschool was zij nu.

Steeds was zij eene goede, in veler oog te goede meesteres geweest. Nu werd zij een Dorcas. Helaas! waarom was zij een vrouw, die niet handelen kon?

Emancipatie en vrije arbeid - waren destijds woorden die in 't woordenboek, van eene Surinaamsche vrouw vooral, onbekend waren. Had zij ze gekend en begrepen wat zij beteekenden, zij zou niet geaarzeld hebben, al zou 't haar een aanmerkelijk gedeelte van haar vermogen hebben gekost, een volkstoestand te vernietigen, die haar sedert jaren, onuitstaanbaar was, en aanleiding gaf tot allerlei misdaad en ellende.

Maar! nog eens: die woorden kende zij niet, en..... zij was vrouw!... vrouw met hart en ziel aan den overste gehecht, dien zij als den genius van haar huis eerbiedigde en lief had.

Hij was immers alles voor haar - en voor hare kinderen.

Mocht het al zijn dat er een groote leegte in den huiselijken kring was ontstaan, door den dood van Charles en Betsy, aan innigheid had men eer gewonnen. De band

der liefde werd nauwer toegehaald en ieder, naar 't scheen, gevoelde meer behoefte aan elkanders bijzijn, dan voorheen.

Ofschoon tot geen bepaalde verklaring gekomen, liet het geen twijfel dat er later een huwelijk zou tot stand komen tusschen Mathilde en den kapitein. Iets dat ten volle de ouderlijke goedkeuring mocht wegdragen. Men wachtte alleen op berichten uit den Haag.

Men had wel niets te vreezen. Vermits de kapitein ingevolge diensttijd moest invallen en niemand door zijne bevordering voorbijgegaan en benadeeld werd, maar het was er nu eenmaal opgezet tot zoolang te wachten en dan de zaak onverwijld haar beslag te geven.

De jonge man had bereids een keurigen bruidstooi besteld, die uit Londen komen en waarmee hij zijn Mathilde na de ouderlijke toestemming, waar niet aan te twijfelen viel, verrassen zou.

Vier weken later zou, naar Surinaamsch gebruik, wanneer men na de openbaring van zoo iets aan 't publiek, niet lang gewoon was te wachten, de ondertrouw plaats hebben.

De noodlottige tijding.

Reeds gedurende de treurige dagen in 't vorige hoofdstuk beschreven, had de Overste niet zonder bezorgdheid opgemerkt dat Mathilde's stem zekere heeschheid verkreeg, gepaard aan een neusgeluid, dat aan zware verkoudheid deed denken. Meermalen klaagde zij over een gevoel van matheid, dat wel verre van te wijken, in den laatsten tijd toegenomen was en iets traags en sleepends aan haren gang gaf.

Een en ander echter werd op rekening gesteld van vermoeienis en inspanning, waar zij te voren niet aan gewoon was.

Men hoopte als Mama hersteld en alles weêr op den ouden voet was en zijn gewonen gang ging, haar geschokt gestel ook van lieverlede tot rust zou komen.

Wel merkte men een zekere bolheid van 't gelaat, en hier en daar eenige geel- en lichtblauwachtige vlekjes op, maar daar zij in den loop van den dag, verminderden, ja! verdwenen, werd er minder op gelet.

Eindelijk kreeg het wit der oogen iets glasachtigs, en doorschijnends, terwijl de oogleden een vale, loodkleurige tint aannamen, waardoor dat glasachtige scherper

uitkwam. Het neus- en keelgeluid verergerde. Eene zonderlinge spanning en stramheid in de gewrichten deed zich gevoelen, die haar wel niet bepaald haar gewone handwerken moest doen staken, maar daarin toch hinderde. Hare vingers gleden niet meer zoo vlug over de toetsen der piano. Aan zingen viel niet langer te denken. Zij leed wel geen pijn, maar haar stem was heesch en verloor gedurig meer en meer hare vroegere zuiverheid en omvang.

Toch behield zij hare opgeruimdheid en deed zij al het mogelijke om haar Mama behulpzaam te zijn.

De gewaande verkoudheid week niet. De verschijnselen, waar wij zoo even van spraken, namen dagelijks zichtbaar toe. Zelfs de vingers bogen zich meer en meer binnenwaarts.

‘Kort en goed!’ zei de overste op zekeren morgen, toen hij zijn kop koffie leêg gedronken en een sigaar aangestoken had, terwijl hij nog even in de slaapkamer terugkeerde, ‘ik ga mijn ridje maken en wil onzen ouden docter over Mathilde spreken. Zij is of wordt ziek. 't Is of zij 't voor ons verborgen wil houden.’

Een uur later treffen wij hem aan in de Gravenstraat voor 't Rijkshospitaal, waar hij afsteeg, zijn paard aan een der wachthebbende manschappen overliet en de kleine poort binnentrad, die links af, naar 't bureau van den chirurgijn-majoor leidde.

Eer hij het ruime en bloemrijke voorplein ten einde was, trad deze hem tegemoet en na een hartelijken morgengroet en een: ‘hoe zoo vroeg hier?’ deelde de overste hem mede dat hij niets vuriger wenschte, dan dat docter in den loop van den morgen ten zijnent kwam, vermits hij zich over Mathilde zeer ongerust maakte.

‘En dat onze aanstaande bruid!’ vervolgde de geneesheer met deelneming. ‘Maar!’ liet hij er lachende op volgen, ‘geen zwarigheid. Zij is jong en vroolijk. Het zal zich wel schikken, vriend! Vermoeienissen, en die heeft zij in den laatsten tijd nog al gehad, zullen de hoofdzaak zijn. Wij hopen haar spoedig hersteld te zien.’

De overste nam afscheid, steeg te paard en reed huiswaarts, waar men hem met het ontbijt wachtte.

Als naar gewoonte begaf hij zich naar zijn bureau, om de dienstzaken met zijne wapenbroeders te regelen.

‘'t Belooft een drukke dag, overste!’ riep, na 't wisselen van den morgengroet, de majoor hem toe. ‘Behalve de gewone zaken, hebben wij, zooals u bekend is, te half elf krijgsraad, ter zake van dien kerel, die zich heeft schuldig gemaakt aan ongehoorzaamheid, aan een moordaanslag en verwonding met een mes op den onderofficier Willemsen en dat met voorbedachten rade en op verraderlijke wijze.’

‘Een treurig geval, majoor!’ hernam de overste. ‘Het doet mij zielsleed van Hendriks. Hij was overigens een knap soldaat. Maar een driftkop van 't eerste water.’

‘De wond was diep, gelukkig niet doodelijk!’ liet een der officieren er op volgen. ‘'t Spijt mij ook van den vent.’

‘En sergeant Willemsen is een beroerde, lastige snaak,’ viel een ander in.

‘Alles waar en goed! mijne heeren!’ zei de majoor, het woord opvattende. ‘Maar de wet spreekt duidelijk en Hendriks heeft ten volle bekend.’

Op een wenk van den overste werd het gesprek gestaakt. Ieder nam zijn plaats in, om de zaken van dienst te rege-

len, waarna elk zijns wegs ging en de overste zich aan zijn arbeid zette.

Op den bepaalden tijd treffen wij hem ter plaatse aan, waar de krijgsraad zitting zou nemen.

Zijn huis verlatende had hij den geneesheer ontmoet, die na geëindigde dienstzaken in 't hospitaal zijn patient wilde bezoeken.

'Was de wond aan Willemsen toegebracht, doodelijk?' vroeg hij den doctor in 't voorbijgaan.

'Neen,' was 't beslissend antwoord. 'Maar een paar duim hooger - en hij was bezweken. Hij ligt nog altijd in 't hospitaal en zal 't vooreerst niet verlaten. 't Is een lastig en onaangenaam schepsel. Ik weet, niet als ik in Hendriks plaats gestaan had, of ik anders had gehandeld. Ieder klaagt over dien Willemsen.'

De geneesheer trad binnen en de overste vervolgde zijn weg.

De ongelukkige werd veroordeeld tot den kogel,

Met de meeste bedaardheid, ja! koelbloedigheid hoorde hij zijn vonnis aan, beantwoordde de vraag van den rechter, of hij iets te vragen of aan te merken had, met eene buiging, en werd na op militaire wijze gegroet te hebben naar zijne gevangenis teruggebracht.

Weinige dagen later werd op het Gouvernementsplein tegenover 't Gouvernements-hôtel de strafoefening voltrokken.

Tot in de laatste oogenblikken bleef hem zijne onverschrokkenheid bij.

De godsdienstleeraar van zijn kerkgenootschap, die Hendriks in den kerker bezocht en voorbereid had voor zijn treurigen uitgang van hier, bracht een groot gedeelte van

den nacht bij hem door. Met de uiterste bescheidenheid en eerbied hoorde hij dien leeraar aan. Geen den minsten wrevel of ontevredenheid legde hij aan den dag. Zijn vonnis was billijk en hij stierf een eervollen soldatendood, zooals hij zich uitliet. Berouw gevoelde hij niet! Alleen het speet hem, dat de stoot niet wat hooger was geweest. Dan zou de kompagnie van dat monster niet meer te lijden hebben gehad. Hij troostte zich daarmede, als hij hem namaals ontmoetten, zou die kerel den dans niet ontspringen. Dan zou hij hem beter raken.

Eer de zon opgegaan was, bevond zich de leeraar weêr bij hem.

Hendriks had zich zeer net, zooals hij gewoon was, in een helder wit kabaaitje en broek gekleed. Witte sokken en glimmende lage schoenen aan de voeten, alsof hij zou uitgaan, zoo trad hij zijn zielzorger tegemoet, hem met de meeste beleefdheid en opgeruimdheid begroetende.

Nog eenigen tijd hield de leeraar zich met hem bezig. En na voor en met hem gebeden te hebben, trad de gevangenbewaarder binnen, te kennen gevende, dat het tijd was.

Aan 't het genaderd, dat het fort Zeelandia van het Gouvernementsplein scheidt, maakte Hendriks, die met opgerichten hoofde naast den leeraar ging, de opmerking, dat de dominé 't exerceeren verleerd had of wellicht nooit in dienst was geweest. Hij hield den pas niet en liep gedurig buiten de maat.

De weg was spoedig afgelegd. Zandhoop, kuil, doodkist niets deed hem aan. Op militaire wijze groetende stelde hij zich in de vereischte positie. Hij weigerde ge-

blinddoekt te worden en..... hij viel!... helaas!... niet dood..... Bij het tweede vuur dat terstond volgde, had hij opgehouden te leven.

Doch genoeg!... Het treurig feit, waar de overste steeds met ontroering van sprak, behoorde tot de onaangename bijzonderheden van zijn leven.

Keeren wij terug in zijne woning en volgen wij den geneesheer naar de slaapkamer van Mathilde. Sedert jaren een vriend van den huize, baarde zijne komst geen 't minste opzien. Hij had Mevrouw en Mathilde in de groote zaal aangetroffen en na een korte inleiding en eenige aanmerkingen over de gewaande verkoudheid der laatste, had hij zich met haar in de slaapkamer begeven, om zijn onderzoek in te stellen. Al spoedig deed hij de treurige ervaring op, dat zij was aangetast door eene ziekte, waar de kunst, ondanks hare reuzenvorderingen, voor stilstaat en verstomt. Eene ziekte even ongeneeselijk als huiveringwekkend. In Suriname is zij niet vreemd.

Hij zweeg.

Met de uiterste inspanning gelukte het hem zijne gewone bedaardheid te bewaren en een opgeruimdheid te veinzen, die voor dit oogenblik de beklagenswaardige hoop gaf op althans langzame herstelling. Hij beloofde haar eenige bloedzuiverende geneesmiddelen te zenden en zou zijn bezoek hervatten. Helaas!.. Mathilde was besmet. De vreeselijke melaatschheid had reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt. De aanstaande bruid zou nimmer 't bruidskleed dragen. En de schoone, vroolijke Mathilde, zou, naar 't zich aan liet zien, spoedig een walglijk, afschuwlijk, monsterachtig schepsel zijn.

Levend dood! - en, spoedig, zeer spoedig uit de menschelijke samenleving verbannen worden..... dat was haar lot.....

Met gebogen hoofde en diep zuchtende verliet hij de woning.

Gelukkig had hij Mevrouw niet ontmoet. Zij hield zich in hare kamer bezig. En de geneesheer gevoelde geen lust afscheid van haar te nemen. Daartoe ontbrak hem den moed.

In den loop van den namiddag, terwijl hij zijn siësta nam, werd bij den overste een briefje bezorgd, inhoudende het bericht van den geneesheer, dat hij den volgenden morgen, vóór zeven uren, ten zijnen huize zou verschijnen, met nog een paar burgergeneesheeren, om over Mathildes ongesteldheid te raadplegen.

Niets kwaads vermoedende en eenigszins gerustgesteld door 't bemoedigend bericht van Mathilde liep de avond ten einde.

Mathilde was opgeruimd. Van tijd tot tijd maakte zij gebruik van de haar toegezonden geneesmiddelen en prees zij den doctor, die zooveel belang in haar stelde. Den kapitein beloofde zij dat zij alles zou innemen, hoe onaangenaam ook, om spoedig beter te zijn - althans tegen dien tijd, dat het schip waarmeê zijn aanstelling verwacht werd, aankomen zou. De avond liep zonder stoornis ten einde en ieder zocht zijn slaapkamer.

Mathilde had haar kapitein den l a a t s t e n kus gegeven....

Rust zacht diep beklagenswaardige! Morgen, ja in lange niet zult gij zoo gerust het hoofd kunnen nederleggen! Is het ouderhart gewond door 't verlies van Charles en Betsy.... nog een uur of wat, en een zwaard zal door

uwe ziele gaan, waardoor gij jaren achtereen van smarte zult krimpen... ja! wenschen zult... dat uw Mathilde even als uw beide kinderen gestorven en haar lijk uit uwe woning weggedragen ware.

Moge God u sterken! u en uwe Mathilde!

De morgen daagde; en eer de klok ten volle zeven geslagen had, waren de oude geneesheer, een zijner bekwaamste officieren en drie genees- en heelkundigen der stad, het huis van den overste binnengetreden.

Om alle opspraak te vermijden, nam men bij komen en gaan de voorzichtigheid in acht. Ieder verscheen afzonderlijk. Immers de Commissie, belast met het onderzoek naar de ziekte der melaatschheid en 't personeel daarvan verdacht gehouden, was overvloedig bekend. De vestibule van den overste was tot verzamelplaats aangewezen. Gevolgd van zijn kunstbroeders stapte de geneesheer den breeden trap op naar boven, waar men de familie in de groote zaal aan 't ontbijt vond. Ofschoon niemand dier heeren onbekend kon heeten, maakte hun tegenwoordigheid een minder aangenamen indruk op de familie; vooral op Mevrouw en Mathilde. Zij waren wel niet geheel onvoorbereid, trouwens zoovele mannen van het vak had men niet verwacht.

Eene lichte huivering liep Mathilde door de leden. Die drie burgergeneesheeren waren haar niet vreemd. Ze had ze in de jaren der jeugd, tweemalen 's jaars op de school ontmoet, om de jongelui te onderzoeken, of zij gezond en vooral niet lijdende waren aan de z i e k t e Gewone benaming voor de ziekte der melaatschheid..

Toch hertelde zij zich spoedig, glimlachte, vroeg den

ouden geneesheer, of al die heeren mede zouden gaan en op het toestemmend antwoord, verklaarde zij zich bereid en noodigde zij allen uit haar in de slaapkamer te volgen. Op haar verlangen zouden papa en mama bij elkander in de zaal blijven en niet medegaan. Het onderzoek zou wel spoedig afgeloopen zijn.

En het onderzoek liep spoedig af.

Het eenparig getuigenis was: b e s m e t i n h e v i g e m a t e. De ziekte heeft reeds vreeselijke vorderingen gemaakt en groote verwoesting aangericht. Het leed geen twijfel dat zij er reeds lang aan geleden had. Wel had Mathilde geen enkel woord van al wat behandeld en gesproken werd verstaan, maar uit het oog der geneeskundigen had zij haar vonnis gelezen. Een gesmoorde kreet ontsnapte haar. Zip sidderde. Een blik vol afschuw, schrik en zielesmart op zich zelve werpende, barstte zij los in tranen.

Zelfs de oude geneesheer kon de zijne niet weêrhouden.

Allen waren diep geroerd en legden op de ondubbelzinnigste wijze hunne deelneming en hun leedwezen aan den dag.

‘Wat deert u, Mathilde?’ vroeg de oude doktor.

‘Ik heb de z i e k t e !’ was het antwoord.

‘Wie zegt dat?’

‘Uwe oogen... die drie heeren, die bij u zijn, heb ik op school bij B. dikwijls gezien. Zij hebben mij als kind onderzocht. Zij maken de kommissie uit’...

Ofschoon eenigszins gejaagd, verried de toon waarop zij sprak hare innige overtuiging. Niemand had den moed haar tegen te spreken. Een der geneeskundigen wilde haar troosten met de hoop op beterschap.

Pijnlijk lachende was haar antwoord: ‘Nooit! dat is onmogelijk!’ Op haar verlangen zou de oude doktor de taak op zich nemen, om haar familie de vreeselijke tijding te brengen.

Zoodra de heeren vertrokken waren, moest zij binnen komen. Zij wuifde allen met de hand toe, wierp zich op haar bed neer en gaf het volle hart lucht door zuchten en tranen.

‘O ware ik in Betsys of Charles plaats gestorven!’ jammerde zij en vouwde de handen.

En, in trouwe! Zoo mocht zij wel wenschen! Zij de gevierde, schoone zeventienjarige Mathilde, 't bruidskleed dagelijks wachtende, om met den man harer keuze, dien zij zoo innig lief had eene onbezorgde en schitterende toekomst te gemoet te gaan!.. Hoe zou hij dien slag te boven komen? En dan hare ouders?.. Zij hadden in den laatsten tijd reeds zooveel geleden en verloren!

Nu reeds kromden zich hare vingers. Hare stem werd onaangenamer... De piano zou voortaan voor haar gesloten blijven. Die bonte vlekken in haar aangezicht en over haar geheele lichaam werden grooter en duidelijker zichtbaar. Eerlang zou zij in algeheele afzondering moeten leven. Misschien zou zij de ouderlijke woning wel moeten verlaten en aan de zorg en oppassing van vreemden worden overgelaten. De dood zou haar een reddende Engel zijn.

‘Rosalie! Rosalie!’ jammerde zij, ‘waart gij nog maar bij ons! Gij zoudt mij niet hebben verlaten.’

Uitgeput en afgemat viel zij eindelijk in slaap.

Zoo als wij meegedeeld hebben, waren de overste en Mevrouw, op verlangen van Mathilde in de zaal gebleven, om den afloop der zaak af te wachten. 't Was of ze

een voorgevoel had van 't gene te wachten stond en zij hare ouders het tooneel wilde sparen van hartgrievend lijden en onbeschrijfelijke zielesmart.

Toen zij haar dochter niet met de Heeren zag binnentreden, ontstelde Mevrouw L. hevig. Zij had haar onderdrukt gegil gehoord, maar denkende aan een of ander kleine operatie was zij om niemand in den weg te zijn en op raad van den overste niet naar binnen gegaan.

Allen zwegen.

'In Godsnaam! spreek doctor!' bulderde de overste.

Diep bewogen en met bevende stem sprak deze, na eene korte inleiding, het vreeselijk woord b e s m e t uit.

Als had hem een doodelijk schot getroffen sloeg de overste de handen op de borst, wankelde en zonk ineen op den grond.

Ook mevrouw had haar bewustzijn verloren en lag een doode gelijk, uitgestrekt op de kanapé.

Het duurde lang eer het gelukken mocht haar uit dien toestand op te wekken. Na eene behoorlijke aderlating kwam ook de overste tot zich zelven. Beurtelings staarde hij den een dan den ander aan, als ware alles en ieder rondom hem, hem vreemd. Vreeselijker droom had hij heel zijn leven niet gehad.

Langzamerhand werd het hem duidelijker, dat hij niet gedroomd had, maar een slag hem en zijn huis was toegebracht, waarvan hij althans nooit zou herstellen.

'Mijn droom is vervuld!' merkte hij aan, 'of eigenlijk 't was geen droom!'

Nu verhaalde hij, en 't scheen hem lucht te geven, dat hij op zekeren avond in den maneschijn op zijn balkon aan

de rivierzijde gezeten, den kolonel X. in groote uniform had zien naderen. Hoe nader deze kwam, te duidelijker had hij de vreeselijke sporen der afschuwelijke ziekte op zijn aangezicht bespeurd. Eindelijk, eenige voetstappen van hem verwijderd - was 't niet de kolonel, maar zijn Mathilde geweest.

Mevrouw verkeerde in een staat van gevoelloosheid. Met strakke blikken staarde zij voor zich henen. Het golven van haar boezem, verried dat zij leefde. Eindelijk hief zij zich overeinde, stapte naar den overste, wierp zich aan zijn hart, en barstte los in tranen.

‘Goddank!’ zei de oude geneesheer. ‘Ik vreesde voor waanzin.’

Langzamerhand werd zij bedaarder en verlangde hare dochter te zien.

‘Ik zal haar eerst bezoeken!’ merkte de oude man aan. Terstond gaf hij gevolg aan zijne woorden en keerde terug met het bericht, dat zij gerust sliep en haar gelaat het voorkomen had van iemand, die zich door aangename droomen gelukkig gevoelde.

‘O mijn vriend!’, jammerde de overste, ‘hoe treurig zal haar ontwaken zijn! Mijn God, wie zal 't haar melden?’

‘Stel u gerust?’ viel een der heeren in. ‘Uw dochter kent haar toestand en lot. Zij heeft het ons gezegd, op eene wijze en op een toon, die ons allen in de ziel greep. Zij las het uit onze oogen, merkte zij aan. Terwijl zij ons herkende als leden der Commissie, die haar op school, 's jaarlijks even als al de kinderen, gewoon was te onderzoeken.’

‘God zorgt!’ zeî mevrouw, en sloeg een dankbaren blik ten hemel.

De heeren namen hun afscheid. Alleen de oude chirurgijn-majoor bleef; zijne dienstaangelegenheden overdragende aan den eersten officier van gezondheid, die hem opvolgde en hier tegenwoordig was.

Nauwelijks waren de heeren vertrokken, of de kapitein trad binnen, verwonderd over het talrijk geneeskundig personeel, dat hij had ontmoet. Gaarne had hij hen aangesproken, maar beleefdheidshalve, daar de heeren druk in gesprek waren, had hij hen alleen naar behooren gegroet en was verder gegaan.

Vroolijk en opgeruimd, zooals altijd, stapte hij de vestibule binnen, het portaal door naar den trap, en ging onaangediend als burger en lid van den huize naar boven. In de groote zaal nog eer hij die binnenging had hij den chirurgijn-majoor tegenover den overste en mevrouw gezeten opgemerkt.

Niemand sprak.

Ofschoon dit op zich zelve niets beteekende kwam hem vooral de houding van Mevrouw, die hij 't eerst had opgemerkt, vreemd en raadselachtig voor. Ook de overste, niet in zijn kabaaitje, maar in 't overhemd gezeten in een wipstoel, op eene wijze, die afmatting, ja! wat niet al te kennen gaf, trok zijn aandacht. Hij rookte niet. En dat was voor ieder die hem kende, geen gunstig teeken. De Chirurgijn Majoor voorover gebogen en de handen samengevouwen zonder iets te laten hooren, 't geen zoo zijn gewoonte niet was, deed hem iets vermoeden, dat iemand in geene gunstige stemming bracht. Mathildes plaats was ledig. Wel stond er haar stoel, maar zij ontbrak. Met behoedzaamheid beklom hij de beide laatste treden, groette, maar niet zoo vrolijk als weleer.

't Was of men hem influisterde en alles den kapitein te kennen gaf, dat hier geene vreugde heerschte en iets treffends en onaangenaams voorgevallen was. Van wat er daags te voren had plaats gehad, droeg hij geene kennis. Met de uiterste beleefdheid groette hij.... zijn groet en handdruk werd beandwoord door een zucht en een traan....

De oude doktor drukte zijn hand, groette den kapitein en.... zweeg.

Dat waren pijnlijke oogenblikken.

Te pijnlijker omdat er een schip was geseind, dat de nommervlag voerde van het vaartuig dat verwacht werd en de koninklijke bevestiging meebracht van de benoeming des kapiteins, die er vol zalige vreugde de familie kennis van wilde geven.

'De g o u d e n r o o s, kapitein Stuiver is binnen Braamspunt,' klonk het.

Niemand antwoordde.

'Wordt heden avond voor de stad verwacht,' vervolgde de kapitein.

Ware hij niet levendig overtuigd dat hij hier welkom was, en meer dan dat, de kapitein zou diep verontwaardigd over dit beleedigend stilzwijgen afscheid hebben genomen en vertrokken zijn.

Maar hij wist hoe hoog hij aangeschreven stond en dat de overste en mevrouw hem niet in 't minst zouden tegenwerken, integendeel dat zijne verbintenis met Mathilde hun aangenaam was.

Hij zweeg. Een oogenblik later stond hij op, ging naar den overste en vroeg of er iets was te behandelen, waarbij zijne tegenwoordigheid liever gemist werd.

De overste reikte hem de hand, drukte die van den kapitein en zeide, terwijl een traan zijn kaken besproeide:

‘Jongen! gij zijt ongelukkig. Ik had u graag als schoonzoon begroet.’

Hij snikte: ‘het kan niet, jongen!.... gij ongelukkig.... omdat gij lief hebt.... wij om’....

Hij kon niet meer.

‘God in den hemel!’ riep de kapitein uit en greep naar zijn degen, alsof hij den vijand het hoofd moest bieden,

‘Laat rusten!’ viel de doctor in, ‘houd u bedaard, kapitein! Was 't met wapens te winnen, ik riep uwe hulp in en zou vol vertrouwen op u, er op los gaan.’

Hij zweeg.

‘Gij zijt man, kapitein!’ vervolgde hij. ‘Hm! nietwaar? hoor dan wat gebeurd is en beslis.... Mathilde kan nooit de uwe worden.’

‘Verdoemd!’ riep de kapitein knarsetandende en stampvoetende uit. ‘Ik acht u als mijn chef, doktor! maar... bij God! gij zijt mij verantwoording schuldig. Ben ik Mathilde niet waardig?.. Men zegge mij wat te doen om haar te bezitten. Mijn leven voor haar!.... God helpe mij! of!’....

‘Zwijg! jonkman!’ riep de oude dokter. ‘Tegen God en diens wil vermag niemand... of!’... hij hief den vinger dreigend omhoog en schudde het hoofd.

‘Vergiffenis, Majoor!’ stamelde de kapitein, ‘maar....!’

‘Wees bedaard en betoon u man te zijn, kapitein,’ vervolgde de doctor. ‘Mathilde is houw en trouw. Hare ouders zouden niets liever wenschen dan dat gij hun schoonzoon werdt.

‘Maar kapitein, dat kan en dat zal niet.... God verhindert het.... Zij is..... b e s m e t . ’

‘God....’ de jonge man kon niet meer. Hij kromp in een en als een razende de zaal doorhollende wilde hij zich verwijderen.

De oude doctor hield hem terug.

Hij nam plaats naast Mevrouw op de kanapé, als 't kleine kind dat..... ja!..... wij weten 't niet. Hij liet zich leiden en was volgzaam... Tranen had hij niet. Geleund op zijn kin, de handen ineen gesloten op zijn degengevest, zoo zat hij daar.

Ieder zweeg.

Het was een vreeselijk, maar toch ook beslissend oogenblik.

‘Overste!’ zei de kapitein met eene stem die klonk als eene grafstem, ‘ik heb haar lief... eeuwig lief! zij is en blijft de mijne. Overste! Hoor het! Ik heb eens gezworen bij ons vaandel... en dat is genoeg! een eed is een eed. Een eed is heilig en onverbrekelijk. Ik ben soldaat.... Morgen trouwen!’...

‘Neen! neen!’ zeî Mevrouw, die tot dusverre een diep stilzwijgen bewaard had. ‘Men kan niet trouwen zonder ondertrouw, of bruid en bruîgom zijn.’

‘Om 't even!’ viel de kapitein haar hartstochtelijk in de rede, ‘zij zal de mijne zijn. De liefde kijkt naar geen mooi of leelijk. God is liefde, zegt de schrift. Niets kan ons scheiden.’

't Was een indrukwekkend, hartroerend tooneel!....

Gelukkig dat Mathilde ontwaakte, schelde en aan alles een einde maakte.

De oude geneesheer stond op, begaf zich in haar kamer en deelde het verlangen van Mathilde mede om allen te zien - en zoo hij er was... den kapitein ook.

Zij was vrij opgeruimd, had den doctor de hand gereikt en vriendelijk toegelachen. Dit alleen verzweeg hij, dat er tranen in haar oogen parelden en 't woord haar ontsnapte: ‘ongelukkig! niet waar?’

‘Ik zal haar meêdeelen, wat zij niet bepaald wist en waar zij zoo stellig naar vroeg, of de kapitein er was? Zij zou hem gaarne vooraf ontmoeten.’

En zij ontmoetten elkander. Zij spraken lang en veel. Hij wilde haar kussen.

Zij weigerde.... i k b e n . . . . i k h e b . . . . d e z i e k t e was al wat zij zeî.

‘Maar!... trouw tot in den dood!’ was zijn woord toen hij heenging.

Toen kwamen ook de overste, zijn echtgenoote en dochter onder geleide van den ouden geneesheer binnen, terwijl de kapitein op 't voorbalkon zat te wachten.

Doch wie zal alles schetsen? Zij en niemand anders verhaalde wat haar lot was en haar deel... En dat met eene bedaardheid en onderwerping, die allen verbaasden en menigen traan deed storten.

‘Mathilde! o! Mathilde!’ riep de overste uit, toen zij geëindigd had....

Zij wilde spreken maar kon niet. - Er zweefde haar een naam op de lippen...., Och! de lezer beseft het.

Lief had zij hem zoo als een jong meisje die voor het eerst bemint liefhebben kan. Pas van school, en.... dan verliefd en geliefd, - het bruidskleed in de maak, en een

heuchelijk, ja! zalig verschiet voor oogen. En nu!.... b e s m e t , slagboom tusschen hem en haar, nooit weg te ruimen.

't Was vreeselijk!....

Verlaten wij met den ouden geneesheer, die den overste een wenk gaf hem te volgen, de kamer van Mathilde, waar mevrouw en hare jongste dochter achterbleven, om de diep beklagenswaardige gezelschap te houden. Begeven wij ons naar 't balkon waar de kapitein in somber gepeins verzonken hunne terugkomst afwachtte.

'Houd moed!' zoo sprak hem de oude man toe, terwijl hij de hand vertrouwelijk op zijn schouder, legde 'houd moed en betoon u man!'

De kapitein staarde hem wezenloos aan. Een droeve glimlach speelde om zijne lippen.

'Uw hoop en vooruitzichten zijn gedeeltelijk in rook vergaan,' zoo vervolgde hij op ernstigen toon. 'Dat valt hard! Maar neem eens aan, dat gij gehuwd waart en kort na uwe huwelijksvoltrekking aan den dag gekomen was wat nu ontdekt is'....

Hij zweeg en staarde hem eenige oogenblikken aan, als wilde hij hem uit zijne oogen doen lezen, wat hem op de lippen lag.

'Vroeg of laat, zoudt gij meer dan waarschijnlijk, even ongelukkig zijn geweest.'

De kapitein sidderde, terwijl de overste onwillekeurig een paar schreden achterwaarts deed.

'Dank God, mijn vriend!' ging hij met verhoogden ernst, met minzaamheid tevens voort, 'dank God! dat dit vreeselijk geheim voor dien tijd ontsluierd is. Uw leed, bij een

krachtig gezond gestel, als het uwe, was niet te overzien geweest.

‘Weet! dat Mathilde,’ zijne stem daalde, ‘aan de vreeselijkste b o a s i e lijdt, zij heeft de zoogenaamde n a t t e m e l a a t s c h h e i d.

‘Lid voor lid wordt aangetast, gaat tot bederf over en valt af, indien de edele lichaamsdeelen niet worden aangedaan, waardoor er spoedig een einde kan komen aan haar even afschuwelijk en walgelijk, als smartelijk lijden. Nog eens! dank God! Geloof mij! ik heb deernis met u en beklaag u van harte... Maar deernis waar ik geene woorden voor vinden kan, heb ik met de rampzalige Mathilde... Geve God dat zij spoedig inwendig door die afgrijselijke ziekte worde aangetast, opdat zij te eerder uit haar lijden worde verlost!’

De geneesheer zweeg en liep met afgemeten schreden, de handen op den rug, het lange balkon eenige malen op en neder, als iemand die in gepeins was verzonken en over iets nadacht.

Eindelijk brak hij het stilzwijgen, wendde zich naar den overste en zei:

‘Vriend! één raad. Luister bedaard! Mathilde kan niet in uw huis blijven. Zij moet ten spoedigste verwijderd worden. Waart gij niet ruimschoots in staat voor haar te zorgen en alles te verschaffen wat tot haar gemak en veraangenaming van haar treurig leven wenschelijk is en verlangd kan worden....’

‘Naar Batavia!’ viel de overste met een krijschende stem in, terwijl hem de oogen in 't hoofd rolden.

‘Volstrekt niet!’ vervolgde de doctor. ‘Batavia in de

Coppename is eene heerlijke inrichting, waar men Bisschop Grooff niet dankbaar genoeg voor zijn kan. Zij is uitmuntend. Maar! hoofdzakelijk voor ongelukkigen uit den minderen en behoeftigen stand.'

'Koop of huur een nette woning met een ruimen tuin waarin zij zich vrij en ongestoord, in de frissche lucht kan bewegen. Voorzie haar van geschikt en toereikend personeel van bediening, opdat zij in haar eigen huiselijken kring het bevel voere. Dat geeft afleiding tevens.'

De overste antwoorde niet.

Wat er in zijne ziele omging wagen wij niet te onderzoeken, nog minder te beschrijven. Hij doorzag en besefte ten volle dat het noodig was zijn kind te verwijderen. Maar zijn hart bloedde, bij de gedachte, dat hij haar bij levenden lijve zoo zijne woning moest doen verlaten.

Is 't wonder, dat hij diep zuchtte en een traan in zijn oog blonk?..

Voor korten tijd had hij twee zijner kinderen verloren en hun lijk naar den Oranjetuin gebracht. Nu moest hij de derde zien heen gaan, niet als de gelukkige echtgenoote van den man, dien hij hoogachtte, maar als een rampzalige, voor wie van dag tot dag de lijdenskelk bitterder zou worden.

Al het verledene stond, als met een tooverslag voor zijne oogen. Hij dacht aan de avonden vol genot, dat hij muziek met haar maakte. Hij zag haar met haren kapitein al dansende, het oog vol zoet genot voor zich henen zweeven.

Haar schoone stem klonk hem in de ooren, als zij zijn spel of dat van beiden, al zingende begeleidde.

Hij snikte als een kind dat tranen stort van zielsleed en zielerouwe bij moeders lijk dat daar ter neder ligt.

Eindelijk richtte hij zich overeind, reikte den ouden geneesheer de hand en zeide:

‘Trouwe vriend! ik dank u voor alles. - Ik zal uw raad volgen. Nog eens ik dank u!’

Acht dagen later had Mathilde het ouderlijke huis voor altijd verlaten en hare nieuwe woning betrokken.

De overste was er in geslaagd een zeer net en doelmatig huis met fraaien tuin in de nabijheid van zijn eigen woning te koopen en met den meesten spoed in orde te laten brengen.

Nog goed ter been had Mathilde onder geleide van hare familie het elken morgen in de vroegte bezocht, om de noodige beschikkingen te maken, en alles naar haren wensch in gereedheid te doen brengen en te plaatsen naar haren smaak.

Wetende dat zij niet langer tot de maatschappij behoorde, had zij nog denzelfden dag terwijl zij met mama in hare slaapkamer was en de heeren zich op 't balkon bevonden de goede vrouw daarop opmerkzaam gemaakt.

Dit hoopte zij echter, dat hare woning niet te verre van 't ouderlijke huis zou verwijderd zijn, dat anders hinderlijk zou wezen om haar een bezoek te brengen.

‘Gij komt mij immers dagelijks zien?’ vroeg zij met een smeekenden blik.

Met kinderlijke vreugde in haren tuin rondwandelende had zij bespeurd, dat zij van daar in dien van den overste kon zien, ja dat ze van 't balkon elkaâr konden gadeslaan en verstaan.

Kon zij dan al het ouderlijke huis niet meer binnentreden, zij had het toch altijd voor oogen.

Van 't afscheid en 't heengaan geen enkel woord. Evenmin van den avond die den morgen vooraf ging en de laatste was in het ouderlijke huis.

Het waren smartelijke en aandoenlijke uren. Geen enkele plek bleef onbezocht. Zelfs haar rijpaard, dat zij echter in de laatste tijden niet gebruikt had, werd niet vergeten. Ook de piano, die zij niet verlangde meê te nemen, werd geopend. Zij sloeg een paar akkoorden aan... maar trok de handen terug. 't Geluid deed haar aan.

'Papa!' ving zij met eene al heescher wordende stem aan, de piano verlatende, 'hebt gij mij die piano niet op mijn verjaardag gegeven?'

'Ja!' snikte deze nauw hoorbaar.

'En mijn ponny?'

'Ook!'

'Welnu, Susette!' vervolgde zij zich tot hare zuster wendende: 'dan geef ik ze u tot een aandenken aan mij!'

Allen waren diep geroerd.

Alleen Mathilde scheen kalm en bedaard, wenschte ieder goeden nacht. 'Morgen vroeg dag!' merkte zij vriendelijk groetende met de hand aan en vertrok naar hare slaapkamer.

Niemand had den smartelijker blik bespeurd, dien zij bij 't heengaan, vooral op den kapitein had geworpen.

Stilzwijgend reikte deze ieder de hand en verliet de zaal.

Ter hoogte van Mathildes slaapkamer genaderd stond hij stil. Zijne lippen bewogen zich.

'Trouw tot in den dood!' stamelde hij, ging den breeden trap af en verdween onder de schaduw van de hooge tamarinden.

Trouw tot in den dood!

Sedert Mathildes vertrek uit de ouderlijke woning was ongeveer een half jaar verloopen. Haar toestand verergerde. De vreeselijke ziekte richtte met verbazende snelheid in 't oog loopende verwoestingen aan en sloopte hare krachten dermate, dat zij zich niet meer in den tuin kon bewegen, anders dan in een laag gemakkelijk wagentje, dat de overste voor haar had laten vervaardigen en door den een of ander getrokken werd.

Aan geschikt vrouwelijk personeel ter harer bediening ontbrak het niet. Een drietal dienstboden, door haar zelve uitgekozen, zorgde voor keuken en kamers en wat zij verder behoefde.

Evenmin had zij te klagen dat zij eenzaam en verlaten was. Integendeel, hare woning was sedert de verzamelplaats geworden, van wat zij liefs en dierbaars in het ouderlijke huis had gekend en rondom zich gezien. Zelfs de Negermacht bleef niet in gebreke Missie Mathilde dagelijks te bezoeken en te begroeten of hare diensten aan te bieden, of iets meê te brengen.

Van twee personen moeten wij vooral melding maken, den ouden vrijman James en kapitein Louis, die sedert ge-

ruimen tijd de koninklijke bekrachtiging van 's Gouvernements besluit, waarbij hij als kapitein benoemd was, ontvangen had.

Geen dag was, sedert Mathildes aankomst in haar tegenwoordig verblijf, voorbijgegaan dat zij hare familie en de beide laatsten niet zag.

De oude vrijman zorgde voor den tuin en had geene enkele reize vergeten de bloemen en vruchten te brengen waar Missie Mathilde altijd zoo op gesteld was geweest.

Hij was wel een vrijman, die gaan kon waar hij verkoos, maar van Massera wilde hij niet scheiden - anders had hij Missie Mathilde reeds lange zijne diensten aangeboden en bij haar op de plaats, er was ruimte genoeg, komen wonen.

En was hij ook al oud en deed ook Archibald al 't werk door James weleer verricht, toch zou hem de overste niet graag gemist hebben.

Intusschen zag deze met groot genoegen, dat de oude man al het zijne en zoo ongevraagd deed, om zijn ongelukkige Mathilde het leven dragelijk te maken.

Elken morgen eer zij den tuin inging bracht hij haar bericht van haar ponny, die nu aan Missie Susette behoorde en voor de honderdste maal vertelde hij, hoe zij de ooren spitste en niet tevreden scheen toen Missie Susette haar voor 't eerst zou berijden.

Nu raakten zij aan elkander gewend en Missie was heel goed voor 't dier. Maar rijden zoo als Missie Mathilde kon zij nog niet. Hij vreesde zelfs dat zij 't nooit zoo leeren zou.

En de kapitein?.... hij kwam bijna nergens meer. Ofschoon hij met de wereld niet gebroken had noch in stille

afzondering leefde, had hij, na het treurig ongeval in de familie L., den kring waarin hij zich bewoog zeer beperkt. Hij leefde uitsluitend voor zijn dienst en wat daarmede in verband stond, zonder de plichten der samenleving en 't maatschappelijk verkeer uit het oog te verliezen.

Wijders was zijn gansche leven en al zijn tijd aan die familie en hoofdzakelijk aan Mathilde gewijd.

Zijn liefde was niet verkoeld. Naarmate haar lijden toenam en zij in 't oog van anderen afschuwelijker werd, verdubbelde hij zijne zorgen. Met de meeste hartelijkheid en opoffering wist hij hare wenschen te voorkomen en haar in haren toestand te troosten en op te beuren, nu eens door zijne gesprekken, dan weer door haar voor te lezen, of met het nieuws der buitenwereld bekend te maken.

Uren achtereen, als zijne dienstzaken het veroorloofden, bracht hij bij haar door.

't Is waar, van beide zijden werden alle voorzorgsmaatregelen in acht genomen, maar in elkanders bijzijn gevoelde de een zich gelukkig, en de ander minder rampzalig.

Eens, Mathilde had de treurige ontdekking gedaan van de ontzettende en huiveringwekkende verwoesting, die de ziekte in- en uitwendig had teweeg gebracht, bezwoer zij hem, dat hij zijne bezoeken staken en haar niet weerzien zou.

‘Ik ben een monster en schrik voor mij zelve, Louis,’ zoo sprak zij. ‘Laat dit de laatste maal zijn, dat wij elkander ontmoeten. Ik bid, ik smeek het u!’

‘Nooit Mathilde! bij God! dat nooit!’ voerde hij haar op plechtigen toon tegemoet. ‘Voor God hebben wij elkander trouw gezworen. Met zulke eeden speelt men niet.

Toen gij schoon, ja! de schoonheid zelve waart, had ik u lief en zwoer voor God, u in leven en dood, in lief en leed getrouw te zullen zijn. Nu! - daar gij ongelukkig zijt en u een monster noemt, nu zijt gij mij nog dierbaarder om uw ongeluk en de waardigheid waarmeê gij het draagt.'

'Al wordt gij nog afschuwelijker, ik zal u blijven beminnen. Trouw tot in den dood!' klonk beider eed. 'Die eed blijft ongeschonden.'

'Eerst dan verlaat ik u, als 't graf uw ongelukkig en misvormd overschot zal ontvangen hebben. Dan en daar het jongst vaarwel uit mijn mond op aarde. Het uwe vroeger, Mathilde! mijn Mathilde. De liefde, ware liefde is eeuwig en onveranderlijk als God.'

Beiden waren aangedaan.

Voor 't eerst zag men tranen in 't oog van den jeugdigen krijgsman. Tot heden had hij zich bij alles kunnen bedwingen. Nu echter was hij zijne aandoeningen niet langer meester.

Mathilde zuchtte en toch! uit den hemelwaarts gerichten blik straalde vreugde, liefde en dankbaarheid.

Louis vergat haar niet en wilde alleen haar toebehooren. Stervende bleef zij de zijne.

'Één vraag, Louis!' zoo liet zij zich eenige oogenblikken later hooren. 'Één vraag! Maar word niet boos!' Zij hield hare verglaasde, waterachtige oogen, zoo strak mogelijk op hem gevestigd en vervolgde: 'Zou mijn bruidsjapon mooi geweest zijn?'

'Mathilde!... ik weet het niet. Maar hebt gij moed hem te zien en 't zelve te beoordeelen?'

'Is hij gekomen?' vroeg zij eenigszins driftig.

‘Sedert lange!’ was 't antwoord. ‘Maar!...’

Zij begreep hem. Toch zou zij dien gaarne zien.

Den volgenden morgen, na geëindigden diensttijd werd aan dat verlangen voldaan. Gevolgd van zijn oppasser, die een paar groote doozen droeg, trad Louis hare vriendelijke woning binnen.

Zij beefde van vreugde, toen zij 't kostbaar kanten kleedingstuk en het kostbaar zijden onderkleed te voorschijn zag komen en voor haar uitgespreid lag. Ook de sluier, niet minder kostbaar en prachtig, deed haar tranen van blijdschap storten. Zij had veel, iets kostbaars en prachtigs zelfs verwacht. Maar zoo!.... Zij wist niet dat zoo iets bestond en vervaardigd kon worden. Alles getuigde hoe lief hij haar had. Nu kon zij begrijpen waarom hij haar niet verlaten wilde. Dit kostbaar geschenk haar toegedacht, drukte het zegel op alles.

Lang verlustigde zij zich in den aanblik van een en ander. Zij durfde het nauwlijks aanraken.

Een weemoedige en pijnlijke trek om haar mond getuigde hoe diep het haar smartte, dat kostelijk sieraad nooit te zullen dragen.

‘Laat het papa en mama eens zien, Louis!’

‘Ik? neen, Mathilde! dat gaat mijne krachten te boven.’

‘Berg het op, mijn vriend!.... Voor mij is alles verloren.’

‘Neen! Mathilde! het is voor u bestemd. Het behoort u. Dit bruidskleed zal uw lijkwaad zijn. Dat kleed zal niemand dekken dan u.’

Weinige oogenblikken later was alles in haar linnenkast geplaatst.

‘Louis! Louis! ik heb u lief en dank u!’ stamelde zij snikkende en drukte een kus op de doozen.

Hoe gaarne had zij dien op de lippen gedrukt van hem die daar stond en haar met verhoogden ernst en diepe ontroering gadesloeg.

Beiden hadden elkander begrepen.

Zoo verliepen er dagen en weken.

Zij putte kracht uit zijne tegenwoordigheid en liefde - en hij, de gevoelige Louis werd zonder dit te willen of te weten haar opvoeder voor hooger en beter leven, dan dat, wat de aarde heeft en geeft. Hij werd gedurig ernstiger - en zij kinderlijker, vromer en eenswillend met God.

Haar toestand echter werd van dag tot dag treuriger. Haar voorkomen was afschuwelijk. Susette had geschreid en mocht haar niet meer bezoeken. Slechts enkele woorden afgebroken door een akelig snorkend neus- en keelgeluid had Mathilde kunnen uitbrengen.

Er behoorde meer dan gewone moed toe, om in hare tegenwoordigheid te blijven.

Zelfs mevrouw moest hare bezoeken meer en meer bekorten.

Toch week de kapitein niet van hare zijde. -

Kon zij niet meer met hem spreken, hij liet niet na, haar voor te lezen en haar door bemoedigende toespraak troost te verschaffen. Kon hij haar al geene hoop op herstel geven, de hope eener betere toekomst wist hij dermate op te wekken, dat zij, hoe misvormd haar gelaat mocht zijn, hem door teekens en gebaren te verstaan gaf, dat zijne woorden haar welkom waren en haar gelukkig maakten.

Somtijds had zij oogenblikken, dat haar denkvermogen

helder en de spraak verstaanbaar was. Helaas! die oogenblikken waren zelden van langen duur. Maar dan bleef zij ook niet in gebreke, haren Louis vurig te danken voor zijne liefde, geduld en opofferingen.

'In den hemel zal het beter zijn. Daar zullen wij elkander voor eeuwig wederzien!' merkte zij aan. 'O! was ik maar thuis bij den Vader.'

'Moed gehouden, dierbare Mathilde!' merkte de kapitein aan, 'uw tijd kort op! uw lijden is spoedig geëindigd.'

'Ik heb u eeuwig lief!' hernam zij....

'Ik weet het, Mathilde! Mijne liefde jegens u is niet verminderd! Het oog op God! en niet vergeten hoe Jezus leed en stierf! In hem bezitten wij het grootste voorbeeld van lijdzaamheid en geduld.'

Zoo veel haar stem het toeliet gaf zij hem haar vurig verlangen te kennen om 't Avondmaal te gebruiken. Maar zij was geen lidmaat der Gemeente. Zij had wel vroeger de catechisatie bezocht, maar de afwezigheid van den Leeraar had hare aanneming vertraagd. Kort na zijn terugkomst viel de groote droge tijd in en nam de vacantie een aanvang. Sedert was zij ziek geworden. Wel had zij meermalen verzocht, dat hij haar mocht bezoeken, verder onderwijzen en aannemen zou. Maar! Hij was niet verschenen.

Dat drukte haar ter neêr en woog haar zwaai op 't harte.

En geen wonder.

Zij was immers een kind van haar tijd en eene Surinaamsche Kreoole! in wier schatting dit verzuim en deze nalatigheid doodzonde was, waar men in de eeuwigheid voor boeten

moest en den weg ten hemel versperden. Drijve men den spot niet met dit kindergeloof! En veroordeele men Mathilde niet, vooral niet in haren toestand. Zelfs in later jaren hebben wij ze ontmoet, vooral onder die ongelukkigen, wier smeekend vragen getuigenis gaf van de hooge waarde die zij daaraan hechtten en van hun reikhalzend en innig verlangen om 't gewijde brood en den wijn uit onze hand te ontvangen. Men moet dit hebben bijgewoond en de kalmte en de rust gade hebben geslagen, die den lijdende ten deele viel, na ingewilligd verzoek.

Nooit hebben wij den moed gehad te weigeren. En nooit hebben wij een oogenblik geaarzeld de wet der Nederlandsche Hervormde kerk, die zoo iets verbiedt, voorbij te zien en inbreuk op die bepaling te maken.

Doch genoeg!

Mathildes wensch bleef niet onbevredigd.

Een waardig Roomsch Geestelijke met haar verlangen bekend gemaakt en die haar sedert trouw bezocht, willigde dien wensch met de meeste bereidvaardigheid in.

Sedert werd zij bedlegerig. 't Gevoel verstompte.

Op zekeren morgen gaf haar zielzorger, door ondervinding bekend met het ziektebeloop, aan de familie te kennen, dat haar einde spoedig dààr zou zijn. Ook de oude geneesheer, die haar gedurig bezocht, bevestigde 's mans verklaring.

Op zijn verzoek verzamelde zich de familie in Mathildes woning.

Bediend volgens zijne kerkleer en gebruik, kon zij niet worden. Alles, alles was verwoest. Alleen 't gehoor was nog overgebleven. Hij bad - hij bad hartelijk.

De lijderes was geheel gehoor en aandacht.

Met de uiterste inspanning trachtte zij het akelig neus- en keelgeluid, dat haar in 't hooren hinderde, te bedwingen.

Diep geroerd hadden allen hem aangehoord en betuigden hem hun dank voor zijne zorg en dienstbetoon, toen hij na zijn handen zegenend boven haar opgeheven te hebben, afscheid nam en vertrok.

Wij schetsen het tooneel niet!... De overste, Mevrouw en Susette... geen hunner kon een woord uitbrengen.

Slechts de kapitein bleef bedaard en nam de plaats van den zielezorger in; haar troostende en bemoedigende met de hope des beteren levens en 't op handen zijnde heengaan naar de vaderlijke woning. Zijne laatste woorden waren: ‘Mathilde! ik heb u lief! eeuwig - eeuwig als de mijne! Trouw tot in den dood!’

Een zucht nog - en 't lijden was geëindigd.

Lang nog voor de zon ter kimme ging was zij ontslapen, en lag zij op verlangen van den kapitein in haar bruidstooi neder.

God had zich harer ontfermd.

Louis haar zielevriend had haar niet verlaten.

Hij had zijn woord ten volle gestand gedaan.

Den volgenden morgen stond hij bij haar graf, waar zij zonder praal in stilte werd neêrgelaten, vergezeld naar die rustplaats door den overste en Mathildes vriend, Louis C.

Lang overleefde hij dien slag niet. De edele man had zich te zeer ingespannen. Reeds in de laatste weken gevoelde hij zich niet meer dezelfde krachtvolle man van weleer. Gewoon als hij was zijn dierbare Mathilde dagelijks te bezoeken en uren in hare nabijheid door te brengen,

bracht haar dood een leegte voor hem te weeg, die hij niet kon, of wilde aanvullen.

Dagelijks vond men hem bij den overste. Maar ook deze was een kind gelijk. Krachteloos en moedeloos.... Zoo was hij.

De kapitein vond niet wat hij zocht.

Mathildes beeld zweefde hem steeds voor oogen. Dierbaar was zij hem, ondanks al het afschuwelijke en ontzettende van haar voorkomen in latere dagen.

Eene hevige, maar kortstondige typhus maakte een einde aan zijn leven. Hij voelde zijn einde naderen en verzocht den overste, die uren achtereen aan zijn ziekbed doorbracht - en bijna ontroostbaar was, naast Mathilde begraven te worden.

Zacht en kalm, vol hope des beteren levens en des weerziens voor altijd, sluimerde hij in....

Thans rust zijn stof naast dat zijner Mathilde.

Geen grafzerk of monument met titel en opschrift wijst hunne rustplaats aan. De wereld heeft niet te weten wat hier rust, was 's mans woord. God kent ons en weet,

dat wij trouw waren tot in den dood.

Reisplannen.

Zooals wij gemeld hebben, was ook de waardige kapitein voor 't betere vaderland ingeslapen. Zijn wensch was vervuld, en als de hemel door goede daden verdiend zou kunnen worden, dan maakte hij er dubbel aanspraak op, om 't gene hij voor de ongelukkige en diep beklagenswaardige Mathilde gedaan had.

Hij ruste in vrede!

Na zoovele slagen en zulke vreeselijke teleurstellingen, als de familie L. getroffen hadden, laat het zich gemakkelijk verklaren en behoeft het geen verontschuldiging dat zij zich aan alles onttrok, wat vermaak heet en de Surinaamsche samenleving aanbiedt....

Mevrouw, hoezeer zij zich geweld aandeed en kalm en opgeruimd wilde schijnen, leed veel.

Van 't viertal was haar slechts één kind overgebleven.

Al haar vooruitzichten waren verijdeld! Alles, alles in rook en damp vergaan.

Toch zweeg zij, en droeg haar kruis en last in stilte.

Met hart en ziel soldaat, nam de overste zijn dienst waar, met die stiptheid, alsof hij generaal kon worden en op die bevordering wachtte.

Helaas!... in 't stiefmoederlijk bedeeld en bovendien zoo schandelijk miskend Suriname, was er 't minste uitzicht niet voor. Zijn rang was de hoogste in die ongelukkig kolonie.

Suriname werpt immers geene voordeelen af!... Die kolonie is veeleer een lastpost voor 't moederland.

P o t i ! p o t i S r e n a m i ! arm! arm Suriname!

Trouwens is 't niet anders!

Wat doet Holland met de West?... Van de Oost hoort gij spreken. Voor de Oost wordt geijverd. Die Oost heet Indië.... alsof de West een achterbuurt van Holland was, - een buitenwijk, zoo als Scheveningen vis-à-vis het vorstelijk 's Gravenhage.

Nog eens: p o t i S r e n a m i ! kende men uw grond, uw klimaat, uwe bevolking... men zou zoo niet spreken en u niet zoo stiefmoederlijk behandelen en vertrappen.

Edoch! alles voor de Oost - voor de West betrekkelijk niets.

Men sla maar 't oog op onze dagbladen en spoedig zal men zich overtuigen dat, wanneer het de Oost geldt, halve couranten vol zijn over dat gedeelte onzer overzeesche bezittingen. Een regel of wat komt er gewoonlijk in voor over de West, bij niemand onzer kamermannen bekend en door geen enkelen hunner bezocht.....

Is 't wonder dat de Neger vraagt: wie, wat is een koning??? Voor dien titel heeft hij geen woord en zoekt hij er ook geen; omdat hem een koning of troonsopvolger nooit een bezoek bracht.

Hooger dan G r a n - m a n , Gouverneur, reikt zijn vorstelijke standaard niet.

Dan... genoeg!.... Over een jaar of wat zeggen wij

misschien 't zelfde van de Oost, ook: p o t i I n j a , Hollands Eldorado en goudmijn... Zoolang althans als 't stand houdt en Indië goud afwerpt - hoe dan ook - om Hollands schuld te dekken....

De tijd, die roozen baart, brengt ook doornen voort.

Wij zullen zien en wachten. Doch ter zake.

Met buitengewone geestkracht en zelfbeheersching droeg de overste zijn leed. Hij bracht den meeste tijd op zijn bureau door. Trouwens het werd meer en meer zichtbaar dat hij gebukt ging onder zijn last. Hij vermagerde en zat soms uren achtereen in diep gepeins verzonken. Zijn overigens krachtig gestel was deerlijk geschokt. Meermalen had zijn vriend, de oude geneesheer, hem den raad gegeven, ter herstelling zijner gezondheid en tevens in 't belang zijner echtgenoote, verlof aan te vragen en eene reis naar Europa te maken. Edoch te vergeefs! De overste wees dien voorslag zoo bepaald af, dat de oude doctor er niet meer op terugkwam. De overste kon niet inzien dat zoo iets eenig voordeel zou opleveren, terwijl hij ondanks alle treurige herinneringen aan zijn huis verbonden, niet kon scheiden van de plek, waar hij nog altijd zijn Mathilde meende te zien en te hooren.

Eindelijk, 't was een goddelijk schoone avond, op 't balkon zittende, omringd van Mevrouw, Susette en zijn vriend, kwam hij er zelf op terug en deelde hij hun mede, dat hij in den loop van den dag over den raad des geneesheers had nagedacht. Hij gevoelde behoefte aan afleiding en frissche lucht. Hij hoopte zoodoende weêr op zijn verhaal te komen. Ook Mevrouw en Susette hadden er behoefte aan, merkte hij aan. Een reis naar en door Eu-

ropa zou allen goed doen. Was kapitein K. te Suriname hij zou er toe besluiten kunnen om met hem de reis naar Holland te maken, hij had een uitmuntend schip, en was een zeer beschaafd man.

‘Dat zou u weinig baten!’ viel de doctor hem in de rede. ‘De man is gewoonlijk pas aangekomen, of hij heeft gelost en geladen eer men er aan denkt. Hij is een van de gelukkigen die nooit op lading te wachten heeft; evenmin als S., volg mijn raad! Vraag verlof, maak alle toebereidselen voor uw vertrek en komt een van beiden aan, neem passage! Zoo doende komt alles behoorlijk en gemakkelijk gereed. Inmiddels erlangt gij afleiding. Mij althans heeft mijn reisje goed gedaan. Was mijn pensioen niet zoo gering, ik was niet terug gekomen, maar had mij in 't Zuiden van Frankrijk gevestigd.

Trouwens zonder fortuin zoo als ik, viel er niet aan te denken..... Ik moet dienen zoolang ik voortkan,’ liet hij er met een zucht op volgen.

't Is waar, hij was alleen, en leefde met een dochter, die weduwe was en een dochtertje had van Susette's leeftijd; maar de noodlottige wederwaardigheden en vreeselijke slagen die hem getroffen hadden, hadden zijn vermogen verslonden. Langzamerhand was hij die verliezen in zoo verre te boven gekomen, dat hij onbezwaard en uit zijne schulden geraakt was. Trouwens middelen bezat hij niet. Hij moest van zijn traktement leven.

Na een oogenblik zwijgens vatte de Overste het woord op en zei met eene levendigheid hem sedert lang niet eigen en strijkende langs zijn knevels.

‘Hm! oude! ik wil morgen verlof vragen.... maar!... onder eene voorwaarde! kunt gij die raden?’.....

‘Onmogelijk!’ was 't antwoord.

‘Hm!... dat gij 't ook voor u aanvraagt!.. Neen! neen!.. val mij niet in de rede!’...

‘Met uw verlof, overste! dat kan niet! Ik heb geen geld.... en buitendien, het zou mij geweigerd worden. Ik ben nog geen drie jaren terug.’

‘Welnu! vraag dan uw pensioen! Gij hebt er al meer dan vijftien jaren aanspraak op!’

‘Om armoede te lijden?’ vroeg de doctor met zekere bitterheid en wrevel. ‘Gij weet dat ik van veertien honderd gulden niet leven kan.’

‘Hm!’ bromde de overste. ‘Hm! wij vragen morgen beiden verlof aan. Geen vrees. Gij zijt mijn gast! uw dochter en kleindochter zijn de gasten en reisgezellinnen van mijne dames.’

Allen waren verrast. Mevrouw juichte het plan van den overste toe en bleef niet in gebreke den ouden geneesheer dringend aan te sporen, dien voorslag aan te nemen.

De goede man schudde het hoofd en wist niet wat te antwoorden. Die aanvrage om verlof kon wel eens beantwoord worden met de heusche vermaning om ten gevolge zijner vergevorderde jaren zijn pensioen aan te vragen. En dan?....

Hoe wellekom hem dit aanbod was, en hoe gaarne hij Europa nog eens wilde bezoeken, hij weigerde, terwijl hij de reden daarvan onbewimpeld bloot legde. Weerhield hem die vreeze niet, hij zou geen oogenblik aarzelen. Een aanbod als dit zou hem nooit weder gedaan worden.

‘Zielsleed doet het mij,’ zei de oude man, ‘dat ik mij dat genoegen moet ontzeggen en u iets weiger, waar gij

op gesteld zijt en dat gij mij zoo gulhartig en edelmoedig aanbiedt. Maar gij weet, hoe 't in dienst gaat.'

'Maar uwe dames dan?' viel mevrouw hem in de rede. 'Zij worden toch niet door zulke redenen weerhouden. Wij zouden aan elkander uitmuntend gezelschap hebben.'

'Wat mij betreft,' was 't antwoord, 'van harte gaarne! 't Zij mij vergund haar bij mijne t' huiskomst met uw lief aanbod bekend te maken.'

'Welnu!' zeî de overste, 'weest morgen den ganschen dag onze gasten, dan zullen wij de zaken gemeenschappelijk verder behandelen.'

De doctor nam afscheid, vertrok en gunde zich nauwelijks den tijd om zich bij zijn thuiskomst van jas en hoed en stok te ontdoen, en dochter en kleindochter naar behooren met het gewichtig nieuws bekend te maken.

Hij zag er wel tegen op zoovele maanden alleen te zijn, trouwens dat zou zich wel schikken. Hij gunde de dames dien uitstap gaarne.

Dat deze opgetogen waren van blijdschap, is licht te begrijpen. Wie zou eene reis als deze niet gaarne meêmaken? Immers behalve Demarary en Rio-Essequebo, hadden zij nooit iets van de buitenwereld gezien. Het overige van den avond werd onder stil genot en allerlei plannen doorgebracht, terwijl men zich niet weinig beloofde voor den volgenden dag.

Doch keeren wij terug tot de familie L.

'Ik vind uw plan uitmuntend,' zeide Mevrouw, toen de doctor vertrokken was, en zij haren echtgenoot hartelijk omhelsde en kuste. 'Reeds lang koesterde ik dien wensch, toen ons die rampen niet getroffen hadden. En zeker zou

ik u dien voorslag gedaan hebben, als 't huwelijk onzer onvergetelijke Mathilde ware doorgegaan. Maar nu vind ik het voor ons allen hoogst noodzakelijk en wenschelijk. Ik hoop maar dat uw verlofsverzoek wordt ingewilligd.'

'Hm!' viel de overste in, 'zoo niet, dan neem ik mijn pensioen en deel het met onzen ouden, trouwen doctor. Want hij gaat ook mede.'

'Dierbare vriend!' riep, Mevrouw uit. 'Zoudt gij daartoe kunnen besluiten?'

'Twijfelt gij, melieve? Welnu luister dan. Ik vraag geen verlof!.... Toen ik den doctor over 't Zuiden van Frankrijk hoorde spreken, gevoelde ik een vreemdsoortigen trek naar mijn vaderland dat mij alleen bij name en uit geschriften bekend is. Mijn brave onvergetelijke moeder heeft er mij veel van verteld en werd alleen weerhouden derwaarts terug te keeren, omdat zij ons dan verlaten moest en wellicht op aarde niet weêr zou zien.

Niets boeit mij langer aan Suriname, waar wij zoo veel zieleleed en rouwe hebben doorgestaan. 'k Heb vijf en dertig dienstjaren. Aan middelen ontbreekt het ons niet. Susette is de eenige voor wie wij te zorgen hebben. Onze Majoor heeft een talrijk gezin en er is voor hem geene bevordering te wachten. Welnu, hij is een te knap en te braaf officier om nog langer voor karig loon te zwoegen. Ik sta hem in den weg en.... zal plaats voor hem maken. Wij verlaten Suriname.... Nu weet gij alles!'

Zoo ernstig en bepaald had de goede vrouw haar echtgenoot nooit hooren spreken. Maar ook nooit had hij haar aangenamer tijding kunnen brengen, dan zij nu vernam. Tra-

nen van blijdschap vloeiden langs hare wangen. Niet dat zij Suriname haatte. Neen! maar na zoo vele slagen en hartverscheurende verliezen had het alle aantrekkelijks voor haar verloren.

In stilte zond zij een vurig dankgebed ten hemel, terwijl weemoedige vreugde over haar gelaat lag uitgespreid.

Ook Susette gevoelde zich gelukkig. Hare blanke armen om den hals van den overste geslagen, juichte zij zijn voornemen toe en op zijn knieën gezeten dankte zij hem voor 't nieuws zooeven vernomen.

De avond was schoon.. 't was of de onbewolkte maan, die al hooger steeg en de duizende flonkerende sterren de onder leed en rouw gebogenen eerbiedig gadesloegen en troost in hunne harten wilden uitstorten.

'Neen! God heeft ons niet verlaten!' riep mevrouw uit op een toon zoo plechtig en zielingrijpend, dat zelfs de overste een traan wegpinkte en vervolgde:

'Ik hoop dat wij in den vreemde nog eens rustige dagen zullen slijten!'

Overtuigd dat de overste in eene aangename en hoogstgelukkige gemoedsstemming verkeerde, waagde Mevrouw het, zich die te nutte te maken, en knoopte het volgende gesprek aan.

'Gij zijt alzoo besloten de kolonie vaarwel te zeggen en uw pensioen te nemen.'

'Ja!' was 't antwoord. 'Het laatste vraag ik niet voor mij zelven, maar in 't belang van onzen Eskulaap en den Majoor. Ik weet, de doctor verlangt naar rust. Maar zijne omstandigheden zijn hem in den weg. En toch spoediger....

dan hij 't misschien vermoedt zal men hem beleefd te kennen geven, dat het tijd is het aan te vragen.

Ik heb 't verleden jaar nog weten te verhinderen. Trouwens 't kostte mij moeite. Van mijne afwezigheid zal licht worden gebruik gemaakt en... tegen wil en dank zal hij er toe moeten besluiten.'

'Maar onze vaste goederen?' vervolgde Mevrouw.

'Verkoopen,' was 't antwoord, 'verre van uw goed, dicht bij uw schade, zegt het spreekwoord. Geen administrateur! Wij weten hoe 't gewoonlijk gaat.

De prijzen der plantages staan tegenwoordig vrij hoog. En daarom alles vereffend en te gelde gemaakt. Geen zorg en angst over Surinaamsche aangelegenheden en bezittingen, als wij Braamspunt achter den rug hebben! Mijn oom heeft leergeld betaald. 't Is waar, zijn meeste bezittingen lagen in Berbice maar..... schandelijk is er meê omgesprongen. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.'

Mevrouw hechtte hare volle en onvoorwaardelijke goedkeuring aan dit plan, en wenschte niets vuriger dan dat de Dames en de oude doctor zouden kunnen besluiten met de familie heen te gaan.

'Geene zwarigheid!' zei de overste, toen zij dien wensch uitsprak. 'Morgen avond is zijn aanvrage om pensioen op 't Gouvernement, evenzeer als de mijne. De man maakt zich er, niet zonder reden, bezwaard over dat dat pensioen niet toereikende is, om er met de zijnen in zijn stand van te leven. Allerminst, omdat hij 't 's buitenslands wil verteeren en er zoodoende een aanmerkelijke korting op valt.'

Mevrouw begreep, de oude man zou zich zoo gemakkelijk niet laten vinden. Hij was wel eens wat eigenzinnig

en hooghartig. Behalve dat het nog al iets in had hem behoorlijk aan 't verstand te brengen wat hem wachtte. De zaak was van teederen aard.

'Laat maar aan mij over,' vervolgde de overste, 'wij kennen elkander. Onze vriend gaat mede.'

Weinig kon men vermoeden dat dit bezwaar op geheel andere wijze uit den weg zou worden geruimd. Had de overste dien avond de receptie op 't Gouvernementshuis bijgewoond, hij zou vernomen hebben dat zijn vriend eervol ontslag was verleend, met aanspraak op pensioen en ter belooning zijner vele en langdurige diensten benoemd was tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. De hem in dienst volgende geneesheer, was benoemd tot Chirurgijn Majoor.

In den laten namiddag was een schip uit Holland opgekomen, dat een en ander had meegebracht.

Den volgenden morgen treffen wij den overste reeds vroeger dan naar gewoonte op zijn bureau aan. Het voor hem liggend gezegeld papier, zooeven nog eens ingezien en nagelezen, getuigde dat hij geschreven had.

't Was zijn verzoek om eervol ontslag uit zijner Majesteits dienst en 't aan zijn rang verbonden pensioen. Redenen in 't belang zijner gezondheid en die zijner diep geschokte familie noopten hem tot dien stap.

Nauwelijks sloeg de klok half negen, of in groot uniform zien wij hem zijne woning verlaten en eenige minuten later de ruime vestibule van 't gouvernementshôtel binnengaan.

De overste werd verzocht binnen te treden. De ordonnans opende de beide vleugeldeuren en liet hem vrijen toegang tot zijne Excellentie.

De ontvangst was hartelijk.

Eerst trachtte de gouverneur hem te bewegen, zijn verzoek in te trekken en met verlof te gaan, maar bekend met het karakter van den overste, die 't eens gezegde en geschrevene niet introk, - maar ook deernis met zijn toestand en dien zijner familie hebbende, moest hij berusten en zag hij van verdere pogingen af.

Toen vooral, toen de overste hem wees op zijn langdurigen diensttijd en het wenschelijke, dat het lot van den majoor wierde verbeterd, aarzelde de gouverneur geen oogenblik hem bij monde eervol te ontslaan en binnen weinige dagen het schriftelijk bewijs daarvan onder nadere goedkeuring des konings te doen geworden.

Niet weinig stond hij verbaasd toen hij vernam, wat zijn vriend den chirurgijn-majoor was toegedacht.

‘Op twee en zestigjarigen leeftijd,’ merkte de gouverneur aan, ‘en in 't belang van den dienst en 't overig personeel der geneeskundige macht, had hij zich gedrongen gevoeld hierop aan te dringen. Hij had reeds bericht dat het hem aangenaam zijn zou den majoor tegen tien uren bij zich te zien. Hij zou hem dan op de meest heusche wijze van een en ander verslag geven.’

De overste boog en wilde zich verwijderen.

‘Een enkel woord nog!’ merkte zijne excellentie aan. ‘Vertrekt gij spoedig?’

‘Zoodra mogelijk!’ was 't antwoord, ‘Dit hangt van uwe excellentie af. Zij wete echter dat ik gaarne zou zien dat men voortgang maakte, mijn opvolger benoemde en ik daardoor in staat gesteld wierde mijne zaken te regelen.’

‘Komt gij dan niet terug?’ vroeg de gouverneur eenigszins verbaasd.

‘Neen! uwe excellentie!’ was 't antwoord. ‘Ik zal alles vereffenen en te gelde maken. Ik ben voornemens mij in Europa te vestigen. Suriname heeft voor mij niets aantrekkelijks meer.’

‘Ook dan niet als gij mijn opvolger kondt worden?’

‘Ook dan niet, excellentie, ik haak naar rust. En zoo ik ooit een welgemeend G o d d a n k heb uitgesproken, 't zal dan zijn, als ik met de mijnen Braampunt ben uitgezeild.’

‘Overste! het doet mij leed. Mijn tijd is in de kolonie verstreken. U heb ik tot mijn opvolger voorgedragen. Ik kan u onder geheimhouding verzekeren dat gij het zoudt worden.’

‘Dank voor die eervolle onderscheiding en uw vertrouwen!’

De overste boog andermaal.

De gouverneur reikte hem de hand, drukte de zijne en na een hartelijk afscheid, keerde de overste huiswaarts, in 't voorbijgaan den majoor, die 't gouvernementshuis passeerde, uitnoodigende hem ten spoedigste te komen zien. Hij had veel met hem te behandelen.

‘Alles in orde!’ riep hij met vaste stem, toen hij t' huis gekomen, den trap opklom, die naar de zaal geleidde. ‘Alles in orde!’ herhaalde hij glimlachende terwijl hij zijn klak op tafel legde en zijn degen losgespte. ‘Onder nadere goedkeuring des konings gepensioneerd. Dat is de eerste stap!’

‘Is 't waar?’ klonk het uit twee monden.

‘In den loop der week schriftelijk. Bij monde is 't reeds gegeven.’

Nu verhaalde hij hoe heusch hij was ontvangen en zijn diensten op prijs werden gesteld. Eerst had de gouverneur al het mogelijke beproefd, om hem te bewegen dat hij verlof zou vragen, om eene buitenlandsche reize te doen, - en eindelijk dat deze hem meegedeeld had hoe zeer 't hem speet, dat de overste de kolonie voor goed verliet. De gouverneur had hem voorgedragen als gouverneur-generaal van Neerlands West-Indië. Die voordracht was in den Haag gunstig opgenomen.

Mevrouw verbleekte. En Susette?

'Papa, wij komen immers terug en gij wordt gouverneur!' riep zij uit, de handen vouwende, alsof zij haren vader wilde bidden, dat aanbod niet af te wijzen.

'Papa wordt geen gouverneur. Susette!' was 't beslissend antwoord. 'Wij hebben rust noodig. Eens was er een tijd, en dat was goed, toen ik naar bevordering jaagde. Die tijd is voorbij. Ik ben als soldaat in dienst gegaan en geworden wat ik thans ben. Meer verlang ik niet. Had ons dit niet getroffen'..... zijne stem daalde, 'wat Gods hand ons heeft toegebracht, nooit had ik de kolonie verlaten. Maar nu..... neen! geen gouverneur van Suriname. Ik ben er na zoovele wederwaardigheden niet geschikt voor. Ik verlang naar rust.'

'Voor een paar jaren,' vervolgde hij langzaam. 'Ja! dan had mij zoo iets gestreeld. Ware het met goud te koopen geweest, mijne eerzucht zou geen offer te groot hebben geacht. Maar!... na zoovele offers... vraag ik naar rang, stand of grootheid meer.'

'Majoor N.!' berichtte de f o e t o e b o i .

'Ik kom!' klonk de stem van den overste.

Een oogenblik later zaten beide hoofdofficieren in vertrouwelijk gesprek met elkander. De een vernam zijn heuchelijke lotsverwisseling met innige blijdschap, en dankte zijn chef voor zijne edelmoedige handelwijze. Terwijl de overste hem verzocht, den volgenden morgen de bureaudienst over te nemen en zich voorloopig te belasten met alles, wat aan die betrekking verbonden was. Nauwelijks had deze zich verwijderd of de oude doctor werd aangediend en trad binnen.

De brave man had den gouverneur gesproken en deze had hem met de meeste voorkomendheid rneêgedeeld, wat de Hooge Regeering in 't moederland had besloten.

Dat het op zijner Excellenties voordracht was geschied, was verzwegen. Zijn eervol ontslag had hem gegriefd. Maar! Zijne benoeming tot ridder had den goeden oude verkwikt en goed gedaan aan 't harte.

Hij had er lang op gehoopt en gedurig lint en kruis verwacht als er iets bijzonders was gebeurd; maar altijd te vergeefs.

Trouwens, wat gezegd en wat gedaan, als hij thuis kwam bij zijn dochter en kleinkind. Veertien honderd gulden pensioen! En zij waren vreemd in Holland, ja! overal in de wereld.

Wel lachte het ridderkruis hem aan... maar!.... 't geeft geen brood. En zielslief als hij de zijnen had, kon hij ze niet zien lijden en ontbeeren.

Dat nooit!

Hij durfde niet naar huis gaan.

'Eerst naar den overste!' sprak hij in zich zelven, toen hij den Gouverneur verlaten had. 'Zou hij 't geweten hebben?'

Moed had hij om dezen, niet om zijne dochter en klein-

dochter onder de oogen te zien. En... in trouwe! hij deed wel, dat hij naar den overste ging.

Naast God - niemand beter. De overste kende en schatte hem hoog - zeer hoog! De man verdiende het ook ten volle.

De overste zweeg. Een oogenblik later toen de doctor plaats genomen had, bracht hij 't gesprek terug op 't gene den vorigen avond was behandeld, eindigende met de vraag:

'De dames komen toch?'

'Ongetwijfeld!' was het antwoord.

De overste zag het rijtuig terug komen, waar hij ze meê had laten halen.

Beiden stapten uit, gingen de vestibule door naar de bovenzaal.

'Zijn reeds gearriveerd!' merkte de overste aan. 'Laat ons naar boven gaan.'

'Om Gods wil! neen!' riep de doctor uit. 'Ik ben,'... hij stotterde en zuchtte diep.

'Gepensioneerd!' vulde de overste aan, 'en'... ging hij langzaam en met nadruk voort, 'benoemd tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw. Van harte geluk! met het een zoowel als het ander.'

'Ook met mijn pensioen?'

'Gewis! Die boodschap wint mij iets uit, oude! daar ik meer mee verlegen zat, dan weleer als ik bevel ontving om boschpatrouille te maken en de wegblooperskampen op te zoeken en te verwoesten.'

'Overste, ik kan er niet van leven!' riep de doctor diep geroerd uit.

'Dat is ook niet noodig!' vervolgde deze. 'Luister, ka-

meraad! ik werd ook gepensioneerd. De mondelinge toezegging heb ik, de schriftelijke wacht ik. Wij trekken beiden op. Gij zijt mijn gast en mijne echtgenoote heeft de dames voor hare rekening. Waar wij 't anker uitwerpen is nog onbekend. 't Zal later blijken. Blijft gij buitenslands, dan verliest gij door eene aanmerkelijke korting op uw pensioen, veel van uwe inkomsten. Hoe het zij - handel naar welgevallen! Behalve uw pensioen hebt gij 's maandelijks honderd gulden om in de behoeften uwer kleindochter te voorzien.'

'Overste!' riep de oude geneesheer uit. 'Overste!' Hij kon niet meer.

'Welaan, kameraad! naar boven, de dames wachtten. Maar!.. halt!..' vervolgde hij lachende, 'niet zoo! heer Ridder! hier hebt ge een stukje lint en een klein formaat kruisje! dat in 't knoopsgat hoort!.... En nu naar boven!'..

'Dames!' riep de overste zoodra zij de zaal binnentraden, 'ik heb de eer u voor te stellen den heer... Gepensioneerd Chirurgijn Majoor bij 't leger in Neerlands West-Indië en benoemd volgens zijner Majesteits besluit tot ridder van den Nederlandschen Leeuw.'

'Mevrouw L.,' vervolgde hij, 'mijn en uw reismakker!'

'Onbegrijpelijk!' stamelde deze.

'En toch zeer eenvoudig!' liet de overste er opvolgen. 'Onze vriend kreeg wat hij niet vroeg. En nu houdt hem niets terug in de kolonie.'

In weinige woorden was alles verhaald en opgehelderd, - en uiterst voldaan over en ingenomen met de aanbieding van den overste en Mevrouw L. namen de dochter en kleindochter van den ouden doctor volgaarne het voorstel aan, dat zoo ten volle met aller wenschen strookte.

Wij laten hen plannen maken en beschikkingen zooals voor eene zaak als deze vereischt worden.

Alle man was in de weer, om 't noodige in orde te brengen.

Dagelijks waren de dames bij elkander. En aangezien Mevrouw D. dochter van den ouden doctor, tot groot genoegen van Mevrouw L. zich aangeboden had om alles te regelen en aan te koopen, terwijl de Heeren zich belastten om alles te vereffenen wat vereffend moest worden, betrok de doctor met de zijnen de ruime woning van den overste, nadat bevorens zijn huis en inboedel te gelde gemaakt waren. Veertien dagen later was kapitein K. uit Holland aangekomen en voor den overste L. en de zijnen passage genomen. De overste had suiker genoeg in voorraad, om 't schip onmiddellijk te bevrachten en de reis naar Holland aan te nemen.

De overste zorgt.

De plantage was zeer voordeelig verkocht en in goede handen overgegaan. Kapitein K. was bezig suiker in te nemen en alles ging naar behooren zijn gang. De huizen waren uit de hand verkocht en de meubelen en slaven zouden eerlang door den vendumeester in publieke veiling worden gebracht.

Niemand echter die onder dit alles meer leed, dan de oude James. Ofschoon hij den overste het volste recht liet wedervaren en zijn vertrek, na zoo vele treurige wederwaardigheden billijkte, zag hij vreeselijk tegen 't afscheid op.

En geen wonder!.... Hij was oud en af. Waar zou hij heen? Hij was vrij! Maar wat is een vrij man zonder fortuin en buiten staat iets te verdienen. Was hij nog slaaf!... Ja! hij zou weinig opbrengen, maar dan kon hij toch nog altijd voor bastiaan, of wacht-Neger op plantage gebruikt worden. Dan had hij nog vrij wonen, bedeeling en verpleging. Maar nu!....

De overste had er voor gezorgd.

Het huis en de tuin van zijn Alexander waren niet verkocht. Beide zoowel als de zijgebouwen op de plaats waren in goeden staat. Hoogst voldaan over Alexander

zijn timmer-Neger en kuiper op plantage, had hij dezen en zijn huishoudster met de kinderen vrij gegeven.

Op zijn verlangen waren zij door den directeur stadwaarts gezonden en wachtten zij in de vestibule op de bevelen van den overste. Ook Archibald, tot loon van zijnen ijver en trouwe diensten, mocht niet langer in slavernij voortleven en in andere handen vallen.

Nauwlijks had Archibald hem de aankomst van Alexander gemeld, of van zijn vriend den ouden doctor vergezeld, trad hij zijn bureau binnen en noodigde de overigen hem te volgen. Ook de oude James verscheen.

'Dat ik naar Bakkra-kondre of Holland vertrek,' zoo ving hij aan, 'zult gij wel weten. Dat de plantage verkocht is ook. Een nieuwe meester. - Hm!....'

Hij zweeg.

Alexander sloeg een somberen blik op zijn huishoudster en kinderen, terwijl Archibald zijne beide armen vaster aan zijn borst drukte.

'Alles wordt verkocht!' vervolgde de overste. 'Maar gij.... gij niet! gij zijt vrij! zietdaar uw vrijbrief! Gij zijt vrij, zeg ik..... Alexander! gij blijft in de stad en gaat op 't kombé wonen. Het huis met den tuin en de zijgebouwen van mijn geliefde Mathilde geef ik u. Ziehier 't eigendomsbewijs. Zoolang de oude James leeft, woont hij bij u in en hebt gij voor hem te zorgen. Van daag nog betrekt gij uwe woning.

'En gij, oude grijskop!' vervolgde hij zich tot James wendende, 'gij behoudt zoolang gij leeft uw maandgeld. Het zal u worden uitbetaald door den nieuwen overste.'

De oude doctor zat sprakeloos en staarde de kleine, dankbare en opgetogen groep, die geene woorden kon vinden,

om haar dankbaarheid te betuigen, met verrukking aan.

Een schouwspel als dit had hij nooit aanschouwd.

De beweldadigden knielden erg verdrongen elkander rondom den overste, die met welgevallen op hen neerzag en allen de hand reikte.

Eensklaps maakte hij een einde aan alles door het bevel:

‘Gaat naar Mevrouw en dankt haar. 't Is op haar verzoek geschied.’

Ook Archibald wilde zich verwijderen.

‘T a n b o i ! ’ voegde hem de overste langzaam toe: ‘wacht eens, jongen! Gij zijt vrij... wat wilt gij voortaan doen om door de wereld te komen?’

‘Bij Massera blijven! als 't mag,’ riep hij vol vuur uit.

‘En meê op reis gaan?’

‘Ja Massera! en trouw dienen!’

Hij had het gewenscht, maar niet verwacht. Dat trof hem. Ten blijke van zijne ingenomenheid, reikte de overste hem de hand en gaf hem een zilveren horologie, dat hij op reis gewoon was bij zich te dragen.

Een oogenblik later waren allen in de zaal bij Mevrouw en de Dames, die blijde met de blijden, deelnamen in de vreugde dier gelukkige zielen.

Zoodra allen vertrokken waren nam de overste de gelegenheid te baat om Mevrouw L. deelgenoot te maken van Archibalds besluit.

‘Hij gaat meê naar B a k k r a - k o n d r e ! ’ riep hij in vroolijke stemming uit. ‘Wij kunnen dienst van hem hebben,’ vervolgde hij. ‘Ik wil bekennen, 't zou mij gespeten hebben als hij achter ware gebleven.’

‘'t Was edel gehandeld!’ zei de oude doctor. Verbeeld

u, Mevrouw, de overste vroeg hem wat hij zou aanvangen en - zonder te aarzelen verklaarde hij bij zijn Meester te willen blijven.'

Nu volgde een verslag van de beschikkingen ten aanzien van James en Alexander met de zijnen genomen, dat door allen toegejuicht werd en levendigen bijval vond.

En toch geen onvermengd genot.

Ook die vreugde werd gestoord en op eene vreesselijke wijze verbitterd.

Er werd een Negermeid aangediend, die dringend verzocht Mevrouw L. te spreken. Haar boodschap was in weinige woorden vervat. Zij behelsden het verzoek eener stervende, die Mevrouw voor haren dood verlangde te spreken. Zij m o e s t Mevrouw zien, vermits zij niet gerust sterven kon.

Die stervende was Missie Rosalie! Dezelfde wier plotseling verdwijnen stof tot allerlei gissingen en gesprekken had opgeleverd. En die, zoo als ons gebleken is, sedert nooit iets van zich had laten hooren, ja! geweigerd had tegen billijke belooning voor de familie te naaien en te wasschen.

Lang stond Mevrouw in beraad wat te doen. Zij was ondankbaar behandeld, ja! gegriefd....

Eindelijk had haar beter gevoel de overhand. Den wensch van een stervende wilde zij niet onvervuld laten.

Een uur later reed Archibald haar met de tilburry naar de aangewezen woning, terwijl zij zich, even als de huisgenooten, in allerlei gissingen verdiepte.

De Heeren begaven zich intusschen naar 't bureau, om een en ander te regelen, dat spoed vereischte en afgedaan moest worden.

Een vreeselijk geheim ontsluierd.

Uitgeteerd en gekweld door hevige benauwdheid, minder 't gevolg van lichaams-, dan van zielelijden en gewetenswroeging lag eene dertigjarige vrouw op haar matras, in een tamelijk ruim en luchtig vertrek van een net zijgebouw, op eene binnenplaats, aan 't einde der Prinsenstraat.

Ofschoon hier geen weelde heerschte, ademde alles eene groote mate van zindelijkheid en orde.

't Gewone ledekant, of b e d (in de volkstaal) met koper beslagen, blinkende als goud met al zijn toebehooren, al werd het niet gebruikt, werd niet gemist. Evenmin datgene wat in een burgerslaapkamer thuis behoort.

Ook de voorkamer was net gemeubeleerd. Seibord met glaswerk, een paar kanapés, stoelen, tafel, spiegel en een paar wand- of schotlantarens, alles in de beste orde.... doen u zien, dat de bewoonster geen gebrek lijdt.

Ofschoon nauwlijks dertig jaren, heeft de lijderes het voorkomen van een afgeleefde zestigjarige. Zij is vergrijsd, niet van ouderdom maar door folteringen van een knagend geweten, dat haar dag noch nacht rust laat.

Haar wijd opgesperde oogen, die uit hunne kassen schijnen

te puilen, houdt zij onafgebroken naar de deur gericht, alsof zij van daar iets wachtte.

En zoo was het. De ongelukkige, die daar aan helsche benauwdheid ten prooi nederlag, was niemand anders dan Rosalie. Alle sporen van vroegere schoonheid waren te eenemalen verdwenen.

Wie haar nu zag, vermagerd, ja! uitgeteerd, zou in haar de edele, statige en indrukwekkende Mulattin niet meer herkend hebben.

Maanden lang had zij geleden, buiten staat haren arbeid te verrichten en vreeselijk was zij gefolterd door.... verwijt, over een gruweldaad door haar gepleegd, die een edele familie in diepen rouw gedompeld had.

Vóór haar uiteinde wilde zij haar misdrijf belijden en vergiffenis smeeken aan hen, die zij zoo zwaar gegriefd en in ellende neêrgestort had.

Nauwelijks had zij mevrouw L. bespeurd, of zij slaakte een rauwen hartverscheurenden gil en kromp ineen. Haar aangezicht bedekte zij met de handen.

Lang duurde het eer zij bedaard en kalm werd.

De ongelukkige wilde,... helaas! zij kon niet spreken.

Woest rolden haar de oogen door het hoofd, terwijl zij door eene beweging met de hand te kennen gaf, dat ieder zich verwijderen moest.

Op verlangen van mevrouw verliet ieder het vertrek.

Zoodra zij zich overtuigd had, dat niemand haar beluisterde, ving Rosalie aan met een heesche holle stem, vaak, door hoest en gekuch afgebroken, terwijl wanhoop en angst uit hare oogen straalden:

‘Mevrouw! ik kan niet sterven en toch kan ik niet le-

ven blijven. Ik kan niet beter worden. Bloedspuwingen en teering. - Lang en veel geleden, mevrouw! Dat is niets!... als mevrouw mij maar vergiffenis schenkt... dan gerust sterven...

Een hevige hoestbui overviel haar.

Hoe afgemat en uitgeput greep zij de knieën der hevig ontstelde vrouw en herhaalde de bede om vergiffenis. Zij kon anders niet sterven.

Niet anders vermoedende, dan dat zij zooveel berouw gevoelde over haar vroeger gedrag en zonderling en onverklaarbaar verdwijnen uit hare woning, schonk de waardige vrouw die verlangde vergeving zonder eenig voorbehoud en zonder aarzelen.

Weinig kon zij denken dat haar een geheim zou worden ontsluierd, dat de haren ten berge deed rijzen en een mannenhart zou kunnen verpletteren.

Bij herhaling smeekte de ongelukkige vergiffenis. Bij herhaling werd haar de verzekering gegeven dat zij die had.

'God is mijn getuige!' eindigde mevrouw, ziende dat zij gewantrouwd werd, 'God is mijn getuige, dat ik u alles van harte vergeef! Sterf gerust! Hadt gij mij maar vroeger geroepen en kennis van uw toestand doen geworden.'

Met gesmoorde stem, herhaalde de ongelukkige hare vraag er bijvoegende, dat zij veel, groot, heel groot kwaad gedaan had.

'Ik heb u vergiffenis geschonken!...' zeî mevrouw op plechtigen toon. 'Wat hebt gij dan misdreven, dat u zoo beangstigt.'

Arme moeder! Ware de rampzalige gestorven, eer zij u 't antwoord op die vragen gegeven had. Had zij haar

geheim met zich genomen in het graf, eer dan u te martelen door haar verhaal, dat den onpartijdige met afschuw vervult en huiveren doet, en eene moeder waanzinnig, zoo niet woedend en tot alles in staat kan maken.

Thans volgde het ijzingwekkend verhaal, dat ons in der tijd deed huiveren en wij zoo veel mogelijk willen bekorten.

Het afzichtelijk lijden en de dood van Missie Mathilde waren haar werk. Zij had haar uit wraakzucht manjas toegediend, waarin de smetstof, door wrijving over de windsels en doeken van een besmette in de hevigste mate, was doorgedrongen, terwijl zij die vrucht, opdat het gif er beter en dieper intrekken zou, gansche nachten in die doeken gewikkeld hield. Wraak over de mishandeling van den overste op die partij op plantage en daarop gevolgde minachting van Mathilde hadden er haar toe aangespoord.

Dit was dan ook de reden dat zij onmiddellijk het huis van mevrouw had verlaten, toen zij den vrijdom ontving, en later halsstarrig had geweigerd, iets voor de familie te verrichten.

Zij had daarom Mathilde tot haar slachtoffer gekozen omdat zij wist dat de overste haar zoo bijzonder lief had, en zij hem in dat kind het meest grieven en martelen kon. Zij had er eerst aan gedacht zich op den overste zelven te wreken, maar dat kwam haar minder uitvoerbaar voor.

Zij kon niet meer... uitgeput zonk zij achterover. Een hevige hoestbui overviel haar. Het bloed stroomde uit den mond.

Nog eenmaal sloeg zij een smeekenden blik op mevrouw en trachtte zij de armen naar haar uit te strekken

‘God zij u genadig! ik vergeef het u, ongelukkige!’

riep deze in hevige ontroering, sidderend en klappertandend uit.

Rosalie sloot hare oogen, zij had opgehouden te leven en te lijden.

Een paar Negerinnen brachten de beklagenswaardige mevrouw L. naar haar rijtuig.

Zij kon niet meer.

'H e e s i e b o i ! maak spoed, jongen!' was al wat zij uit kon brengen.

Het hoofd tegen de borst van Archibald geleund, terwijl deze zijn forsch gespierden arm om haar heen had geslagen, reed ze pijlsnel voorwaarts.

Zes minuten later werd zij bewusteloos in haar slaapkamer neêrgelegd.

Na verschillende vruchtelooze pogingen, mocht het eindelijk den waardigen ouden doctor gelukken haar weder bij te brengen.

Doodelijke ongerustheid had allen bevangen. Niemand, zelfs Archibald, die buiten bij het rijtuig de wacht had gehouden, was in staat inlichtingen te geven. Alleen dit kon hij melden, dat mevrouw, ondersteund door twee Negerinnen, naar het rijtuig was gewankeld, door hem in 't rijtuig was getild en tegen zijn borst geleund, toen zij huiswaarts keerden.

Dat men zich in allerlei gissingen verloor, laat zich denken. Op last van den overste was Archibald spoorslags naar de woning van Rosalie terug gereden. Maar ook daar kon men geene opheldering geven. Toen men na 't vertrek van mevrouw, zich naar de lijderesse had begeven, had men slechts een lijk gevonden.

Ofschoon buiten staat te spreken werd mevrouw L. kalmer. Op raad van den geneesheer werd de meest mogelijke stilte in acht genomen. Hij belastte zich met hare verzorging en oppassing en verwijderde allen uit de kamer.

Het leed geen twijfel dat haar zenuwstelsel deerlijk geschokt was. Hij voorspelde zich alles goeds, indien zij het geluk had in slaap te vallen.

En in de daad! zijn wensch werd vervuld. De diep geschokte vrouw viel in zachte sluimering - die alras in een weldadigen en verkwikkenden slaap overging, waaruit zij eerst laat in den avond ontwaakte.

Zij was afgemat, maar bedaard en wenschte den overste en Susette te zien.

Aan haar verlangen werd onverwijld voldaan. Zij verklaarde dat zij zich veel beter gevoelde. Men moest zich niet ongerust maken. Zij was wel te afgemat om veel te spreken, maar hoopte spoedig hersteld te zijn.

Ook den nacht bracht zij vrij rustig door, en ofschoon niet ten volle hersteld, gevoelde zij zich in staat een paar uren op te zitten.

Op dringend verbod van den geneesheer deed niemand onderzoek naar het voorgevallene, dat wellicht noodlottige gevolgen kon hebben. Vier dagen later was echter alles bekend.

‘Ik ben u allen opheldering schuldig,’ merkte zij aan, toen men aan 't ontbijt zat, ‘van 't gene u ongetwijfeld deerlijk deed ontstellen en raadselachtig was. Ik dank u intusschen, waarde doctor, voor uwe zorg en u allen voor uwe hartelijkheid en inschikkelijkheid, waardoor ik verschoond bleef van op vragen te antwoorden, waarop ik

het antwoord schuldig moest blijven, al ware ik ook bij machte geweest te spreken. De spraak was mij echter ontnomen. Mijn gedachten waren verward. Ik zag de afschuwelijkste voorwerpen voor mij, die mij op allerlei wijze martelden.'

'Nu is alles, God zij geloofd, voorbij. De goede God geeft mij kracht om de ontzettende ontmoeting bij Rosalie mede te deelen.'

'Het bericht dat zij stervende was, had mij geschokt. Had zij ons niet zeer hartelijk behandeld, toch heb ik dikwijls met innige belangstelling aan haar gedacht, en gewenscht dat zij ons bezocht. Ja! ik wil 't u gul bekennen, meermalen heeft het mij groote moeite gekost niet in persoon tot haar te gaan.'

'Welkom was mij dus haar dringend verzoek haar vóór haren dood te komen zien. 't Bevreemdde mij wel eenigermate dat zij niet sterven kon zonder die ontmoeting - maar ik schreef het op rekening van haar toestand. Zij wil zich vast verontschuldigen, of dat verzuim goed maken. Zietdaar mijne gedachte.'

'In die verwachting trad ik hare woning binnen. Ik ontstelde toen ik haar zag en was een en al medelijden. Geen woord van verwijt had zij van mij te duchten.'

'Geen wonder dat, toen zij vergiffenis vroeg, ik geen oogenblik aarzelde haar die zonder eenig voorbehoud te schenken. Ik troostte haar met God en diens liefde.'

'Bij herhaling drong zij bij mij aan dat ik haar vergiffenis zou schenken.'

'Ik schreef dit toe aan verwarring van gedachten, aan ziel- en zinsverbijstering, en verzekerde haar dat ik haar alles vergaf, God tot getuige nemende.'

‘Maar! o mijn vrienden! wat ik toen vernam, doet mij nog sidderen. Ik meende het te besterven. God echter ondersteunde mij, om tot het einde een verhaal aan te hooren, dat mijn moederhart dreigde te verscheuren.’

‘Zij was schuldig aan eene misdaad, die op zich zelve vreeselijk mag heeten, maar door de wijze waarop en de redenen waarom, afschuwelijk, duivelachtig moet genoemd worden.’

‘Zij heeft uit wraak onze dierbare Mathilde de smetstof dier ijzingwekkende ziekte.... die haar dat martelend en walgelijk lijden berokkende, doen inzuigen. Manjas, gij weet hoe 't lieve kind er op verzot was, manjas heeft zij haar toegediend, waarin de smetstof met het meeste beleid ingetrokken was. En dat, omdat Mathilde haar miskende en de overste haar op plantage mishandeld had.’

‘Zietdaar! waarom zij ons verliet en weigerde eenigen arbeid voor ons te verrichten.’

Allen huiverden.

‘Groote God!’ stamelde de overste ‘vloek!’....

‘Vloek niet!’ hervatte Mevrouw. ‘Zij heeft vreeselijk geboet en geleden. Ik heb haar Gode bevolen en schonk haar vergiffenis. Badende in haar bloed stierf zij!’

‘Maar ook nu schoten mijne krachten te kort. Eerst toen ik den doctor bij mijn bed bespeurde, ontwaakte ik. Maar mijn tong was verlamd.’

‘Almachtige in den hemel!’ viel de overste in en hief de gebalde vuisten omhoog, ‘onder mijn handen zou zij bezweken zijn. Ik had haar vermoord!...’

‘Hadt gij dien smeekenden blik, dat oog vol wanhoop gezien, gij hadt niet anders gehandeld dan ik, mijn beste!’

liet mevrouw er op volgen. ‘De schoonste en zoetste wraak is.., vergiffenis te schenken. God is genadig. En als die Vader genade schenkt, past het ons niet den boeteling in de ure des doods te verstooten.’

‘Mevrouw! ik bewonder u!’ viel de oude doctor in. ‘Gij zijt een Engel!’...

‘Met uw verlof! doctor! ik ben geen engel, maar een zwak mensch, dat al struikelend en vallend den grooten Meester, onzen oudsten broeder, tracht na te volgen.’

‘Prijs mij niet te zeer! Er was een oogenblik, dat ik aarzelde. God heeft mij doen handelen, zooals 't plicht is. Zelfbeheersching is de schoonste zegepraal, - en vergevingsgezindheid is deugd.’

‘Geen uur langer in Suriname, dan noodig is!’ riep de overste uit, reikte zijn echtgenoote de hand en vervolgde: ‘ik zal trachten te worden zoo als gij zijt.’

‘Zoo als Jezus, mijn vriend!’ vulde mevrouw aan, terwijl een hemelsche glimlach zich op haar gelaat vertoonde.

‘Hij bad voor zijne beulen en moordenaars. Ik heb de ongelukkige alleen aan Gods genade aanbevolen.’

Langzamerhand kwamen allen in bedaarder stemming, waartoe mevrouw door hare kalmte en waardigheid niet weinig bijbracht.

‘Wij willen nu hopen dat alle stormen voorbij zijn en uitgewoed hebben,’ liet zij zich ontvallen, toen Susette op het vreeselijk verhaal terug kwam. ‘Storm en donder zuiveren den dampkring. Zij zijn even onontbeerlijk als regen en zonneschijn.’

‘Wat mij betreft,’ vervolgde zij een oogenblik later, ‘ik ben er dankbaar voor. Die rampen en verliezen hebben

mij leeren beseffen dat leven iets anders is, dan de meeste menschen er in zien. Leven is handelen. Zal 't goed zijn, dan moet men handelen zoo als Jezus. En daartoe moet men bezield zijn door zijn geest, die een geest der liefde en heiligheid is. Zonder dat is 't leven beuzelen, waardoor men in plaats van echte kinderen van den Vader des heelals te worden, nietsbeteekenende beuzelaars in de leerschool hier beneden blijft.'

'Daartoe zegen en ramp! De hemelsche opvoeder bedient zich van beiden, naar gelang van onze omstandigheden en behoeften.'

En in de daad, opmerkelijk was het dat sedert de vreeselijke wederwaardigheden, die deze familie getroffen hadden, een gansch andere geest zichtbaar was geworden.

De hemelsche geleigeesten Geloof, Hoop en Liefde oefenden er meer en meer invloed uit.

De laatste uren.

Ons verhaal spoedt ten einde. Onder allerlei toebereidselen voor de afreize benoodigd, was de tijd ongemerkt daar, dat men de kolonie verlaten zou. De beide heeren hadden hunne zaken geregeld en afgedaan. Wat aan boord moest, was ingescheept. De laatste pont P o n t een lomp groot platbodems vaartuig, met p i n a of gedroogde palmboombladeren gedekt. suiker was in aantocht en zou den volgenden dag voor de stad zijn.

De afscheidsvisites waren, op zeer weinige na, gemaakt. Die er nog overig waren, konden spoedig worden afgelegd.

Toch waren er nog drukke en aandoenlijke uren ophanden.

Naarmate de dag naderde, dat zij voor altijd Suriname verlaten zou, werd Mevrouw L. in zich zelve gekeerd.

Niet dat het haar berouwde - o neen! Zij verlangde er zelfs naar: vooral sedert de treurige ontdekking bij Rosalie.

Gevoelde zij er zich niet zoo gelukkig meer en op haar gemak, zij had in Suriname toch veel genoten. De jaren harer kindschheid en vroegere jeugd in 't ouderlijke huis doorgebracht, waren gelukkige jaren. Toen kende zij geen zorg.

Had zij ze ooit gekend? Zij was immers de gelukkige gade van den alom geëerden Overste L.... Zij was eene gelukkige moeder geweest.... totdat de dood hare kinderen wegrukte.... Ja! sedert scheen 't, dat de lijdensbeker niet van hunne lippen mocht wijken.... maar!... aan aardsche goederen hadden zij nooit gebrek gehad, terwijl menigeen bovendien ook daar nog onder zucht.

Bittere tranen had zij in Suriname gestort, maar ook zalige vreugde gesmaakt. Surinames bodem bood rust aan 't stoffelijk overschot harer ouders en van hare kinderen.... die bodem was haar dierbaar en zou haar onvergetelijk blijven.

Suriname was haar van kindsbeen af bekend van zijn goede en kwade zijde. Zij zou het verlaten om een land te zoeken, dat van nu aan haar tweede vaderland zijn zou. Een land, een streek, een volk haar ten eenenmale vreemd. Wat zou haar dáár treffen?....

De volmaaktheid zou er evenmin te vinden zijn, als in Suriname, dat zij eerlang verliet. Verlaten, voor altijd verlaten?... Ja!... de wereld zou zij ook eens verlaten.

Hier zijn wij slechts te gaste, tot dat het den Vader behaagt zijne kinderen tot zich te roepen.

Toch zou 't haar hard vallen van hen te gaan, al ware het ook nog zoo zeker, dat zij weêr zag, die zij verloren had en haar nog altijd, zoo na lagen aan 't harte. Scheiden valt hard en scheiden baart smart... vooral scheiden van haar man en kind. Zij wist het hoe lief zij haar hadden en zij beminde hen wederkeerig zoo innig.

Zij werd gestoord in haar gepeins, door de komst van eenige dames, die haar een afscheidsbezoek wilden bren-

gen. Het waren wel inlandsche burgervrouwen, k o t t o e - M i s s i e s , maar van weigeren en belet geven, kon bij Mevrouw L. geene sprake zijn. Het was haar zelfs goed, die eenvoudige zielen nog eens te zien. 't Bezoek was kort en 't afscheid hartelijk, en waren de geschenken niet van groote waarde - eenige eieren of vruchten, een Indiaansche waaier of kleine pagaaltjes voor haar werk, of iets dergelijks - zij getuigden van een goed hart, en moesten strekken om bij Mevrouw in aandenken te blijven.

Zij was door zooveel goedheid en hartelijkheid getroffen.

Ook eenige Negermeiden namen 't oogenblik waar, om Mevrouw nog eens te groeten en goede reis te wenschen.

De eene bracht Chinaasappels, de andere fijne pepersoorten. Kortom ieder wat. Geen die met ledige handen kwam.

Den ganschen dag was 't een komen en gaan zonder einde. Vooral nu men vernomen had, dat de laatste suiker werd ingenomen. Een paar dagen nog en,... dan was 't: u i t k l a r e n , a f z a k k e n , om den volgenden dag in zee te gaan. Misschien den zelfden avond nog. 't Hing er maar van af, of 't schip over de yankiebank van J a c h t l u s t kon komen. Raakte het niet vast dan liep alles spoedig af.

De heeren kwamen thuis, met een hartelijk ‘blij toe! 't is gedaan.’ Beiden hadden hunne afscheidsbezoeken afgedaan en verzekerden de dames, dat zij moe en af waren en geen voet weêr op straat zouden zetten, dan op 't oogenblik dat men naar boord ging.

Zijn Excellentie, 't hospitaal, de kazerne allen en alles waren voor 't laatst bezocht.

De eerste had den overste andermaal gevraagd, of zijn besluit onherroepelijk was. Hij was uiterst voorkomend en

buitengewoon vertrouwelijk geweest. Ook Mevrouw. Zij hoopte de dames nog te mogen ontmoeten. Het dienstpersoneel was diep getroffen. De officieren en onderofficieren hadden geen afscheid willen nemen. De overste had het kommando wel neêrgelegd en overgedragen aan den Majoor, maar zij hoopten den man, die zich bemind gemaakt had, nog vóór zijn aan boord gaan, een laatsten groet te mogen brengen en uitgeleide te doen, waartoe zij van den nieuwen overste toestemming hadden ontvangen.

Ook de oude doctor was niet minder voldaan.

'De oude man is niet vergeten!' sprak hij en keerde zich om, ten einde niet te laten blijken, hoe aangedaan hij was, terwijl hij een oogenblik later een gouden bril en potloodpen van 't zelfde metaal liet zien, dat hem in 't hospitaal door zijn opvolger, namens het personeel van officieren, was overhandigd.

De hospitaalmeester en verdere beambten hadden hem een zilveren inktkoker aangeboden.

'En als u iedereen in de kolonie bewijzen geeft van hoogachting en vriendschap,' liet mevrouw L. er op volgen, 'en de koning uwe verdiensten huldigt, dan wil 'k ook toonen, dat ik uwe diensten en vriendschap weet te waardeeren. Zij reikte hem een klein pakje over.'

't Bevatte een gouden snuifdoos.

De goede oude schreide als een kind.

'Voor de snuif zal ik zorgen!' zei de overste, zich lachende in de handen wrijvende. 'Gij, zijt mijn gast, oude, en de dames zijn voor rekening van Mevrouw, die mij zoo fijn en lief verrast heeft.'

'Hum!' zoo vervolgde hij en reikte mevrouw beide zijne

handen, ‘ik dank God voor uw bezit. Gij zult een lastigen, maar toch leergierigen en gehoorzamen discipel aan mij hebben!’

‘Beloof niet te veel!’ hernam zij. ‘Beloften maken schuld.’

‘Aan tafel, dames en heeren!’ riep de overste, die 't bericht van Archibald had ontvangen, dat alles gereed en de soep op tafel was. ‘Straks komt onze eerzame kapitein K.’

‘Daar luidt de scheepsklok! Het laatste vat is aan boord!’ merkte de oude doctor aan.

‘Goddank!’ liet er de overste op volgen. ‘Wat juicht en jubelt Janmaat.’

En zoo was 't!

Het laatste vat was aan de strophaken geslagen, opgeheeschen en daalde in 't ruim.

Andermaal werd de scheepsklok geluid, de vlag drie malen op- en neergelaten en toen 't op den bodem was, een langdurig h i e p ! h i e p ! h o e r e h ! aangeheven.

Terwijl men aan tafel zat, liet kapitein K. zich aanmelden.

‘Laat boven komen, zet een bord en een stroel!’ beval de overste.

De kapitein zat aan, at meê.... wie niet in 't gastvrij Suriname? dat is immers 't gebruik! - Een oogenblik later deelde hij mee dat alles in orde was, dank betuigende dat de overste hem zoo spoedig lading bezorgd had.

Den volgenden morgen wenschte hij uit te klaren.

‘Uitmuntend!’ was aller antwoord. ‘Maar!..... niet aan boord. De muskieten! de muskieten!’....

‘Ja!’ zeî de kapitein, ‘maar de maan en 't water!’....

‘Een brief van Gran Man,’ liet Archibald er op volgen. ‘De ordonnans wacht op antwoord.’

‘Ga uw gang, kapitein! klaar uit, zak af en wacht ons bij 't fort Nieuw Amsterdam. De Gouverneur heeft Gouvernements booten met roeiers beschikbaar gesteld.’

‘Ik kom nog heden avond bij zijne Excellentie,’ vervolgde de overste, getroffen door die bijzondere onderscheiding.

‘Leve de gouverneur!’ riep bij uit, zijn glas omhoog heffende en met een enkele, lange teug leedigende, terwijl allen in dien dronk instemden en hem bescheid deden.

‘Overste!’ liet de koopvaarder er op volgen, ‘het past mij 't allerminst praatjes te maken. Maar dit kan ik zeggen, ieder betreurt uw vertrek. Deedt gij een reisje en keerdet terug, 't zou niets zijn. Maar!.... maar! toch! de overste komt nog eens als gouverneur terug.’

‘Nooit!’ klonk het. ‘Vult uwe glazen! Kapitein K., ik acht u hoog. Wat mij het dierbaarste is, vertrouw ik u toe. God geleide, God behoede en bescherme u, u en ons.... is 't niet zoo, doctor!’ sprak de overste.

Ieder nam zijn siesta... te vijf ure was de overste op 't Gouvernementshuis, om beleefdelijk dank te betuigen voor 't aanbod en verzekering van hoogachting.

‘Overste! God zij met u en de uwen!’ was de afscheidsgroet van den Gouverneur. ‘Het spijt mij!.... Toch vergeet ik u niet!’

En de man hield woord.

Een halfjaar later las men in onze dagbladen, dat de overste gepensioeneerd was en bevorderd tot kommandeur van den Nederlandschen Leeuw, uit aanmerking van zijn langdu-

rigen diensttijd en vele en belangrijke diensten in West-Indië.....

De avond was lastig en toch niet vervelend druk. De een verdrong den ander, om afscheid te nemen en zich aan te bevelen.

Immers de overste had geld - en geld is macht en geeft invloed. Was hij een Lazarus geweest vol zweren en zonder geld, men had hem zien vertrekken en van zijn heengaan gesproken, zoo als men gewoon is van alle armen.

Gelukkig dat hij en zijne echtgenoote het edele van het mindere metaal wisten te onderscheiden, zonder het anderen te laten gevoelen, of hen te krenken.

Het nachtschot viel. De scheepsklokken werden geluid. Ieder vertrok,... tot groot genoegen zelfs van Mevrouw L. die overigens zeer geduldig en inschikkelijk was.... 'Dat geeft rust!' riep zij uit.

Toch werd men weêr gestoord.... gelukkig niet onaangenaam.

De oude James was beneden en wenschte.... Alexander was er ook!.....

'Ja! ik begrijp hen!' zei de overste, 'laat boven komen. Op aarde zien wij elkander niet weêr!' beiden kwamen boven.

James had Oranje t i e k i e s of stokjes voor de Dames gesneden. 'Zij hielden er zooveel van en zij waren uitmuntend voor de tanden.' Voorts k o r o e f a i j a , houtskool van gebrande tamarinden. Niets beters dan dat. - En Alexander had een kistje gemaakt van satijnhout, om er m o o i - m o o i S a n n i , iets van waarde, in te bergen.

't Viel den overste hard van den ouden grijskop te scheiden, die hem en de zijnen 't leven had gered en on-

der lief en leed een trouwe slaaf, een dankbare knecht, en een eenvoudige maar hartelijke vriend was geweest.

‘Massera goed doet, - Archibald meê gaat.... vreemde blanken!.... hm! hm!.... S j a ! alle male vreemd! Archibald l o e k o e b o e n ! goed oppassen Massera! Missie! - Ouwe oude James niet weêrzien; vaarwel, Massera, Missie allemale - James oppassen op Missie g r e b i ,.... graf!.... J e r i ! t a n b o e n ! ’

‘T a n b o e n ! ’ was aller woord. - ‘Vaarwel, James! wij hebben u goed gehoord.’

De oude wuifde met zijn hand en gluurde bij herhaling door 't latwerk aan den trap. ‘A d j o s i Massera! a d j o s i Missie!’ klonk het, zijn stem beefde.

‘T a n b o e n ! Ja! vaarwel brave ziel!’ klonk het nog eens uit zes monden, ‘wij zullen u niet vergeten!’

Nauwlijks vertrokken traden zijne voormalige medeofficieren voorafgegaan door den nieuwen overste de zaal binnen, gevolgd door een paar manschappen, die een kist op tafel plaatsten en zich verwijderden.

De nieuwe overste sprak zijn voorganger op een waardige wijze aan en bood hun namens zijne kameraden het nevensgaande aan.

Het was een prachtig zilveren theeservies met schenkblad, benevens twee dito banket- en presenteertrommels en blad, alle voorzien met een randschrift.

Woorden ontbraken den waardigen L. om zijne gevoelens uit te drukken..... Dat was te veel! wel was 't hem bewust, dat men hem graag mocht lijden en hoogachtte, maar dat hij zoo hoog bij hen aangeschreven stond,... dat had hij nooit vermoed.

Innig aangedaan sloeg hij beurtelings 't oog op zijn kameraden, en 't hem aangeboden geschenk.

Ouder gewoonte greep hij naar zijn knevel en kwam 't Hm! Hm! over de lippen.

'Kameraden!' ving hij eindelijk aan, 'bijna veertig jaren heb ik in uw midden doorgebracht. Wij waren altijd goede makkers. Had ik zoo goed leeren praten en aanspraken houden, als boschpatrouilles maken, gij weet het, ik hield een aanspraak, die klonk als een klok. Maar dat kan ik niet. Nu allerminst. Maar!... kameraden! broeders! ik dank u voor uw prachtig geschenk, dat mij zoo schitterend bewijst, hoe goed gij 't met mij en de mijnen meent! Nog eens dank! hartelijk dank! Ik vergeet u nooit. En gij overste, die mij opvolgt, ik ken u en stel het volste vertrouwen in u. Zorg, dat bid ik u! voor onze manschappen. Handhaaf de eer van onzen soldatenstand. Ik beveel mij en de mijnen in uw aller aandenken en vriendschap!'.

'Wijn!' liet hij er op volgen, terwijl hij zijn knevel glad streek en plaats nemende allen 't sein gaf om zijn voorbeeld te volgen.

En Archibald zorgde voor champagne en sigaren.

Pratende over oud en nieuw, weleer en thans, de reis en zoo al meer, werd menig glas geledigd en na wederzijdsche groete afscheid genomen.

De laatste krijgsmakker was vertrokken.

Nog eens verzamelde men zich op 't balkon, om vrij en ongestoord een blik te werpen op de breede, schoone Suriname.

'Zes glazen!' klonk het op het wachtschip - en de

scheepsklok liet zes heldere slagen hooren, herhaald en beantwoord door al de scheepsklokken op de ree.

't Was elf uren in den avond.

Stil en rustig lag het wachtschip daar, als of 't zich nooit had bewogen, en een kasteel was op vasten bodem gebouwd.

‘Dat was voor 't laatst!’ merkte de overste aan niet zonder weemoed. Zijn stem trilde. ‘Morgen avond, om dezen tijd, buiten Braamspunt! 't Komt juist uit met het water, en wij hebben de maan bovendien in ons voordeel!’

‘Maar nog iets,’ liet de oude doctor er op volgen. ‘Weet gij wel, waarom de kapitein zooveel haast maakt? 't Is morgen Donderdag!’...

‘Dat spreekt!’ merkte de overste aan. ‘Van daag Woensdag, morgen Donderdag!’

‘Uitmuntend!’ hernam de ander. ‘Maar hebt gij ooit gehoord dat men Vrijdags van Suriname vertrekkende, in zee ging? Weet gij 't waarom niet?’

‘Neen!’ was 't gemeenschappelijk antwoord.

‘Elk kapitein zal u zeggen: “wij laten 't na om 't volk. Wij zijn niet bijgeloovig - al zijn zij 't nog zoo zeer - maar!... men weet nooit wat er gebeuren kan. Het volk is zoo als het is. Gebeurde er een ongeluk, men zou 't ons wijten en zeggen: wij moesten ook Vrijdags in zee gaan. Daarom liever een dag later, dan is men voor hen verantwoord.”’

‘Let er op! hij make het zoo het kan... Vrijdags niet buiten Braamspunt!’

Nog pratende over en lachende om 't volksbijgeloof trad Kapitein K. binnen en door de zaal gaande, begaf hij zich

naar 't balkon, om te berichten, dat alles reeds in orde was. Voor geld en goede woorden kan men overal terecht. De zeilen waren reeds aangeslagen, de ankers gelicht en 't schip zakte af.

't Zou zoo aanstonds den hoek bij 't fort Zeelandia omgaan.

‘Nog een glas, kapitein K.!’ merkte de overste aan, ziende dat deze toebereidselen maakte om te vertrekken. ‘Wel aan boord!’

‘Verd...! O! 'k mag niet vloeken!’ zeî K. toen hij reeds afscheid had genomen en terugkeerde, ‘waarachtig nog wat vergeten. Niet later dan te een ure aan boord!’

‘Een zonderling!’ merkte Susette aan, ‘komt hier om ons meê te deelen dat alles in orde is en vergeet den tijd op te geven, dat men aan boord moet zijn. En..... en... let wel! straks zeilt hij nog uit en laat ons achter. Wij mogen wel op onze hoede zijn.’

‘Met uw verlof!’ viel de oude doctor haar in de rede, ‘de goede man heeft veel aan 't hoofd. De laatste oogenblikken brengen voor zoo iemand vrij wat drukten aan. 't Spreekwoord zegt niet ten onrechte: de laatste lootjes wegen het zwaarste.’

‘De een stelt zijne betalingen uit tot het laatste oogenblik. De ander heeft nog een kleine kommissie op te dragen, die de goede kapitein toch wel op zich wil nemen. Een derde heeft nog een regaalte te bezorgen, brieven meê te geven..... en zoo al voort!’

‘Op onze behouden aankomst!’ riep de overste uit en liet de glazen vullen.

‘Dat geve God!’ zeî mevrouw L.

Allen ledigden hunne glazen en herhaalden die woorden.

De maan kwam op, als of zij ook meê deed en af scheid nam.

Niemand sprak.

Er heerschte een plechtige stilte! Slechts afgebroken door 't gebrom en 't geknor der todden en 't eentoonig gekwaak der kikvorschen, of 't geschreeuw der Negers, die in hunne tentbooten op de rivier lagen. 't Was of die opkomende maan op ieder een buitengewonen indruk maakte en hen tot weemoedige vreugde, of verhoogden ernst stemde.

Eindelijk brak de overste het zwijgen af.

‘Een heerlijke avond!’ zoo ving hij aan. ‘Daar zullen wij in Europa veel in verliezen.’

‘Vooral in Holland,’ liet de oude doctor er op volgen. ‘Men heeft er schoone avonden, trouwens zij zijn er zeldzaam. Nooit althans zoo als hier. Zij worden er lastig en onaangenaam gemaakt door scherpen wind en een schraal koud klimaat. Let eens op als wij de keerkringen gepasseerd zijn.’

Na een heildronk op Suriname's bloei en welvaart, begaf ieder zich naar zijn kamer, om na een woeligen dag een uur of wat rust te genieten.

'T vertrek.

Nauwelijks was de zon boven de kimmen of rondom 'thuis en op de ruime plaats van den overste L. heerschte groote bedrijvigheid.

Zijne vroegere slaven en slavinnen met het huiswerk belast, ofschoon in andere handen overgegaan, hadden aan hunne nieuwe meesters verlof gevraagd en bekomen, om den overste en diens gezin uitgeleide te doen. Behalven deze treft gij nog een groot getal vrijen en slaven aan, die naar lands gebruik zich bij hen aansloten, ten bewijze van hoogachting en erkentelijkheid, of uit nieuwsgierigheid en om er zich later op te kunnen beroemen, dat zij niet ontbraken en ook de eer hebben gehad, tot dit getal te behooren.

De gouvernementsslaven in hun staatsiegewaad kwamen berichten, dat het vaartuig aan den steenen trap lag en naar bevelen vragen.

't Was een gedruisch en eene bedrijvigheid, waarbij 't hooren en zien vaak vergingen. Ook in 't benedenhuis, de vestibule en 't voormalig bureau kondt ge u nauwelijks bewegen.

De muzikanten der jagers, onderofficiers en korporaals,

voor zoo verre hun dienst het gedoogde, hadden zich daar verzameld, om op plechtige wijze en met muziek hun voormaligen bevelhebber naar het vaartuig te vergezellen, dat ginds op hem en de zijnen wachtte.

Te nauwernood bleef er ruimte voor de officieren over, om zich naar de bovenzaal te begeven.

De menigte groeide gedurig aan, en nog zag men van alle kanten nieuwsgierigen en belanghebbenden aankomen.

Geen vaartuig op de ree, groot of klein, dat geen vlag op had. De koopvaardijvloot vooral wedijverde onderling. Sommige hadden seinvlag, wimpel, nommer, kortom alle vlaggen aangehecht, ter eere van den overste L.

De officieren der landmacht en eenigen der marine hadden zich nog eens rondom den waardigen man geschaard, om hem daarna den laatsten handdruk en afscheidsgroet te brengen.

Innig aangedaan wachtte hij met de zijnen in hun eenvoudig reisgewaad het oogenblik af, dat zij de woning zouden verlaten waaraan zoo vele verschillende herinneringen van wel en wee, voor- en tegenspoed verbonden waren.

Ongemerkt was het genaderd.

En nauwelijks had de klok acht uren geslagen, of het teken van vertrek werd gegeven, terwijl de boot-Negers zich onverwijld naar den steenen trap begaven.

Eenige oogenblikken later had de overste voor altijd de woning verlaten, omringd van zijne officieren, voorafgegaan door het corps muzikanten, dat zich hooren liet. Zoodra de voormalige bevelhebber zich met de zijnen vertoonde, gevolgd door de onderofficieren en korporaals, sloeg men den weg in naar 't groot Kombé, om langs 't Gouvernementsplein den waterkant te naderen.

Eene ontzettende volksmenigte had zich achter het voormeld personeel aangesloten, terwijl ter hoogte van het fort Z e e l a n d i a een niet minder aantal verzameld was, waaronder menig krijgsman, die den voormaligen chef, nog een laatsten groet wilde brengen.

't Afscheid was kort maar aandoenlijk.

Na allen in zijne nabijheid de hand te hebben gedrukt klom men den trap af, stapte onder een drievoudig hoerah der menigte de boot in en.... op 't bevel van den H e d d e m a n van 't vaartuig, stak men af.

Alomme, zoowel die voor 't Gouvernementshuis, als die van het fort Zeelandia en van de verschillende vaartuigen, alomme werden de vlaggen, als afscheidsgroet en hulde, drie malen statig naar beneden gelaten en opgehaald. Waarna de vlag op de tentboot op dezelfde wijze dank betuigde en afscheid nam...

Spoedig was 't vaartuig uit het gezicht.

Er werd weinig gesproken. Ieder hield zich met zijne eigene gedachten bezig.

Op 't Fort Nieuw-Amsterdam werden de overste en de doctor, met militaire eerbewijzen begroet.... Dat waren de laatste van dien aard.

Een kwartier later stapte men over aan boord van 't barkschip, dat hen naar Holland zou overvoeren.

‘Anker op!’ klonk het, terwijl men een flink en keurig ontbijt nam.

Eer nog de klok acht slagen, of 't uur van twaalf had gemeld was men buiten de laatste uiterton en in volle zee.

Een nieuw leven ving voor hen aan.

Besluit.

Als gij in den grooten en in den kleinen drogen tijd, wanneer beide zich voor goed ingesteld hebben, langs 't k o m b é gaande, de Gravestraat door, naar den nieuwen Oranjetuin wandelt, zult gij er te eenigen tijde een ouden vrijman met grijs kroezig hoofdhaar, leunende op een zwaren koffiestok, ontmoeten, gevolgd door een paar ezelkarren, beladen met schelpen, terwijl de w a g i m a n , de sleeper, zijn ezel langzaam doet voortstappen.

Tweemalen 's jaars op den aangegeven tijd kunt gij dien ouden man dezelfde wandeling zien maken, altijd gevolgd door wat wij beschreven.

Ter hoogte van den Oranjetuin laat hij voor een woning, zoo wat eenzaam maar toch niet ver van den weg gelegen, halt houden, tot dat hij met een grooten sleutel in de hand, die woning verlaat, eenige schreden verder gaat en een dubbel ijzeren hek opent, en die sleepers met hunne karren doet binnen rijden; is hij op zekere hoogte genaderd, zoo houdt hij andermaal halt en geeft bevel, de schelpen op een hoop te werpen.

Is daaraan voldaan, dan betaalt hij, zendt hen weg en sluit het hek achter hen.

Nu vangt zijn taak aan.

Zie eens! hij bezoekt andermaal de woning waar hij dien sleutel haalde, brengt dien terug en verschijnt met een schop en een mandje, beide benoodigd voor den arbeid, dien hij zal verrichten.

Hulp verlangt hij niet. Hij wil niet bespied zijn. Wat hier te doen valt, moet alleen door hem gedaan worden.

Hij heeft zijn mandje gevuld, plaatst het op 't hoofd en gaat er eenige schreden zijwaarts mee voort en ledigt het met de meeste behoedzaamheid op vier graven naast elkander, als ware hij bevreesd de dooden in hunne sluimering te stooren.

Wat hij alles gelijk verdeelt en netjes uitspreidt.

De laatste mand is aangebracht en geledigd.

Nu eens met de schop, dan weêr met de handen, brengt hij alles bijeen en maakt het zoo vlak en effen, als 't noodig is. Om zeker te zijn dat hij zich goed gekweten heeft, ziet hij alles nog eens bedaard na. -

Met onbegrensden eerbied staart hij op die graven, prevelt binnensmonds, wuift met de hand, zet den hoed op.... keert nog eens terug, ontbloot het hoofd, groet andermaal.... en vertrekt.

Alles is vast naar zijn zin.

Toch schudt hij het hoofd eer hij in die woning zijn gereedschap terug heeft gebracht. Geen wonder! allerlei oude herinneringen komen bij hem op.... wat zou die familie gelukkig geweest zijn, had Rosalie niet zoo schandelijk gehandeld.... Die oude vrijman is James, die tweemalen 's jaars, getrouw aan zijne beloften, de graven bezoekt van de kinderen van den overste L. en dat van Kapitein Louis....

en ze belegt met schelpen, opdat zij een goed voorkomen hebben.

Menig jaar kweet hij zich van dien plicht.

Ten laatste werd die door Alexander vervuld.

De goede oude ontsliep.

Hij sluimert op Jacobus-rust.... aan 't einde der Burenstraat.

Wel stond er geen Leeraar bij zijn sterfbed of bij de groeve, want nooit ging hij tot eenig kerkgenootschap over. Maar Alexander had hem niet in een zwart geschilderde en dichtgespijkerde kist laten begraven, maar een fatsoenlijke roefvormige kist met koperen schroeven vervaardigd, om er zijn stoffelijk overschot in neêr te leggen. Hij plaatste een paaltje bij zijn graf en laat het 's jaarlijks met schelpen beleggen.